

Handwritten text on a yellowed, aged page, likely a title or index page. The text is written in a cursive script and is oriented vertically. The words are difficult to decipher due to the fading and the angle of the page, but appear to be arranged in a list or index format. The text is written in dark ink on a yellowed, aged paper background.

BIBLIOTECA
DE
D. LUIS ZURBANO

655

Luisband

COMMENTARIORVM
CONTINVATIO
AD LEGES REGIAS
NVNC DENVO POST
Recopilationem Regiam in curijs
& extra constitutas.

QVÆ DVM ALIA COMMENTARIA
in lucem eduxi non erant in dicta Recopila-
tione inclusa.

AVHTORE EODEM ALPHONSO
de Azevedo ciue ac incola Placentino.

LICENTIATO ANDREA AYALA A
consilij Hispaniarum Regij, & eius Palatij & Curiz pratori.

MADRITI,
Apud Petrum Madrigal,
Anno MDC.

Expensis Francisci de Robles Regis Bibliopola.

COMENTARIO
 CONTINUATA
 AD LEGES RECI
 NUNC DE RE
 Recopilacionem Regiam in curia
 & extra curiam
 QUAE DVMA ALIA COMMENTARIA
 in lucem edunt non continentur
 tunc inclusa
 VNFORBES DE M
 de sacramento curiae in curia
 LICENTIA TO ANDREA AYALA
 consilij Hispaniarum Regij & curiae Castellae & Cantabriae

MADRID
 Apud Petrum Madrigal
 Anno MDC
 Francisco Francisco de Robles Regij Hispaniarum

ON Felipe por la gracia de Dios, Rey de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias, de Hierusalem, de Portugal de Nauaria, de Granada, de Toledo, de Valécia, de Galizia, de Mallorca, de Seuilla, de Serdenia, de Cordoua, de Coreega, de Murcia, de lae, de los Algarues, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, Archiduque de Austria, Duque de Borgoña, de Brauante, e Milan, Conde de Abspurg, de Fládes, Tirol, y Barcelona, de Vizcaya y Molina, &c. Por quanto por parte de vos Fráncisco de Robles librero, en nombre y como cesionario del Doctor Iuan de Azeuedo nos fue fecha relaciõ, q̄ vos auia des presentado en el n̄ro Consejo vn libro intitulado, Glossa y Cometo sobre las nuevas leyes añadidas a las de la nueva Recopilacion, el qual auiamos cometido al Licenciado Molina, y auia dado su parecer, cõ que le pusiessen sumarios, y segunda vez se le auia cometido para que viesse si estauan bien hechos los dichos sumarios, el qual lo auia visto y lo daua por bueno: Arento lo qual nos pedistes y suplicastes os mandassemos dar licencia y facultad para lo poder imprimir, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual visto por los del nuestro Consejo, por quanto en el dicho libro se hizo la diligencia que la prematica por nos sobre ello fecha dispone, fue acordado, que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para vos en la dicha razon, y nos tuuimos lo por bien: por la qual vos damos licencia y facultad, para que por vna vez y no mas, podays imprimir vna impressiõ de mil cuerpos del libro intitulado Glossa y Comento sobre las nuevas leyes añadidas a las de la nueva Recopilacion, primero, segundo, y tercero libro, conforme a la dicha escritura de veta que el dicho Doctor Azeuedo os hizo del dicho libro que vos sera mostrada, firmada de Alonso de Valiejo n̄ro escriuano de Camara, y vno de los que en el n̄ro Consejo residen, que pasõ

pasó ante Pedro de Herrera escriuano en esta villa de Madrid, a diez y seis dias del mes de Junio deste presente año de nouenta y nueue, podais imprimir el dicho libro, con que la impressiõ se haga por el original q̄ en el n̄ro cõsejo se vio q̄ va rubricado cada plana, y firmado al fin del del dicho Alonso de Vallejo. Y con q̄ antes q̄ se venda le traigais ante los de nuestro consejo juntamente con el dicho original, para que se vea si la dicha impressiõ esta conforme a el, y trayga fee en publica forma, como por corrector por nos nombrado se vio y corrigio la dicha impressiõ por el dicho original. Y vos mandamos no imprimais el principio y primer pliego del, ni entregueis mas de vn solo libro con el original al autor, o persona, a cuya costa le imprimieredes para el efecto de la dicha correccion y tassa, hasta que antes y primero el dicho libro este corregido y tassado por los del nuestro consejo. Y estando hecho, y no de otra manera, podais imprimir el dicho principio y primer pliego, en el qual inmediatamente se ponga esta nuestra licencia y aprouacion, tassa, y erratas, y no lo podais vender, ni vendais vos, ni otra persona alguna hasta que estè el dicho libro en la forma suso dicha, lo penade caer, e incurrir en las penas contenidas en las leyes y prematicas de nuestros Reynos que sobre ello disponen. De lo qual mandamos dar y dimos esta nuestra carta sellada con nuestro sello, y librada de los del nuestro consejo. Dada en Madrida veinte y tres dias del mes de Agosto, de mil y quinientos y nouenta y nueue años.

El Conde de Miranda. *El Licenciado* Licenciado Iuan de
Guardiola. *Onalle de Villena,*
Licenciado don Diego Doctor Alonso de Anaya
Lopez de Ayala. *Pereyra.*

Yo Alonso de Vallejo escriuano de Camara del Rey nuestro señor la fize escriuir por su mandado cõ acuerdo de los del su Consejo. Registrada, Iorge de Olaal de Vergara Chanciller. Iorge de Olaal de Vergara.

TASSA.

YO Alonso de Vallejo escriuano de camara de su Magestad, de los que residen en el su consejo, doy fee, que auendose visto por los señores del vn libro intitulado Comentario a las leyes y prematicas añadidas a la Recopilacion, compuesto por el Doctor Alonso de Azevedo, que ante los dichos señores se presentò, y con su licencia fue impresso, tassaron cada pliego a tres marauedis en papel, el qual tiene sesenta y dos pliegos, que al dicho precio monta cada volumen ciento y ochenta y seis marauedis, y al dicho respeto de tres marauedis cada pliego se han de contar los que el dicho libro tuuiere, demas de los dichos sesenta y dos pliegos: en principio, prologo, tassa, y erratas, que hasta agora no se ha impresso; y a este precio mandaron se venda y no a mas, y que esta tassa se poga al principio del para que se sepa lo que se ha de llevar, y que no se venda ni pueda vender de otra manera. Y para que dello conste di esta fee en la villa de Madrid a catorze dias del mes de Enero, de mil y seiscientos.

Alonso de Vallejo.

J 2

LECTORIBVS.

DV M quotidie nouæ leges pro ocurentiũ negotiorum decisione constituentur, & in publicam redigantur formam, & suis titulis & libris nostræ Recopilationis applicentur, & incorporentur: quæ dum eius libros Commentauimus, nondum erant incorporatæ. Et nè sine commento & declaratione remanerent, operæ precium esse duxi, has etiam glossellulis adornare, vt omnia integrè & perfectè Lectores præmanibus habeant. Qui si quid in eis boni dictũ esse repererint, Deo gratias referant, cui me ipsum commendent, & ipse nos in pace, ac gratia sua semper conseruet, Amen. Valet.

COMMENTARIO-
RVM CONTINUATIO
AD LEGES REGIAS, NUNC

denuò post Recopilationem Regiam in curijs, & extra constitutas.

In. l. 9. titul. I. libr. I.
Recop.

Confiteri sacramentaliter & Eucharistia sumere quilibet tenetur in articulo mortis, num. 1.

2 Eucharistia communio an sit danda ad mortem condemnato si ieiunius non sit, nu. 2.

Et ibidem quid inconstituto in graui infirmitate.

3 Constitutus in articulo mortis, quãdo quis dicatur, n. 3.

4 Eucharistia quo tempore sit praestanda condemnatis ad mortem, nu. 4.

SVMMARIVM.
Condemnatis ad mortem in quos executio iustitiæ faciẽda est, Eucharistiæ sacramentum est ministrandum pridie antequam moriantur.

B I, Pio Quinto, Sã
ctitate & charitate motus, & tanquã iustus executor canonicarum institutionũ, & iudicium animabus aliter facientium volens prouidere, sic sanxit sanctissimus hic & maximus Põtifex, ann. 1568. Ianuarij 25. die, sic rescribẽs Archiepiscopẽ Rosanensi Nuncio suo in Hispaniam ab eo missum, vt cũ Christianissimo Rege nostro id ageret. Rexque noster iustis ijs consilijs & sanctis obtẽperans in. 27. die Marcij anni. 1569. immediate sequentis, sic lege nostra esse faciẽdum disposuit, & sic in posterum obseruatum est.

Ibi, En conformidad de lo que por los sacros Canones esta

maestruyo: vt apparet ex text. in cap. super eo. de hæretic. in. 6. & in cap. quæsitum. 13. quæst. 2. & ex. l. 7. titu. 13. lib. 8. infra. & quia quilibet in mortis articulo constitutus, tenetur confiteri sacramentaliter, & Eucharistiam sumere: * ex cap. cum infirmitas. de pœnit. & remis. & l. 5. supr. isto tit. vbi diximus, & sic ex pluribus autoritatibus Doctorum, id esse faciendum retulimus in. l. 2. nu. fin. titu. 2. sequentis, vbi & diximus, iudices aliter facientes peccare mortaliter. Sed omisi mus ibidem tangere, quid si talis condemnatus ad mortem non sit ieiunus, an & tunc sit ei danda Eucharistie communio: * in quo quidè dubio asserendum est affirmatiuè, quod sic, quoties neque potest anticipari communio, neque differri mors, vel supplicium, eo quòd & huic periculum mortis imminet, sicut infirmo graui in firmitate cõstituto: vt inquit Soto. in. 4. distinct. 18. art. 4. & Suarez in. 3. tomo. de sacramen. quæst. 80. articul. 8. disputa. 68. sectio. 5. in prin-

cipio. & clarius Enriquez in 2. parte Philosoph. moralis, lib. 8. c. 50. & nouissimè Anto. Gom. in explic. bullæ Cruciat. in clausula. 6. num. 36. fol. 64. Nam, vt inquit Peralta in. l. vnū ex familia. in principio. num. 14. de legat. 2. ista quatuor parificantur, quem esse in articulo mortis, & in extremis, seu in vltimis, & esse in actu moriendi, & esse morientem, & faciunt etiam dicta per Couarru. in cap. alma mater. 1. parte. §. 1. nu. 7. in principio. Et generaliter quando dicatur quis constitutus in articulo mortis, * tradit Alberi. in. l. filie meæ. versicu. ex hoc quæro. ff. soluto matrim. & per Doctores per merelatos in dict. l. 5. num. 5. in fin. infra isto tit.

Ibi, *Vn dia antes*. Per tres dies asserébant aliqui, * ex Doctoribus per me relatis in. d. l. 2. num. fin. tituli sequentis. **S V M M A R I V M**
Ibi, *Por semejantes cautelas*. Quibus quidem non est deferendum, sed potius obuiandum maxime tali in tempore.

In

In. l. 34. tit. 3. lib. 1.

Leges prohibentes externos beneficia ecclesiastica & pensiones super eis habere iustificantur, remissiuè. n. 1.

S V M M A R I V M

Pœnæ statutæ aduersus contentientes pensiones in fauorem extraneorū à Regno nostro, eadem seruandæ sunt, circa naturales Regni recipientes pensiones, & eas extraneis dantes, & ad eos deferentes.

Ibi, *Por leyes de estos Reynos*, scilicet. l. 16. & 18. tit. 3. infra isto lib. vbi diximus, & in. l. 14. ibidem plura retulimus pro iustificatione * legū prohibentium externos beneficia ecclesiastica, & pensiones super eis habere in hoc Regno.

In. l. 27. tit. 7. lib. 1.

Libri in hac. l. contenti non sunt diuulgandi, nisi præcedente examine & licentia Regij consilij. n. 1.

2 Libri obsceni impressione mādari nō debent, nā plurimū ledunt rectam Reipub. gubernationem & corrumpunt bonos mores. n. 2.

3 Librorum Catholicorum deprauatio multis modis cõtingere potest, & quibus. n. 3.

4 Dicitio, aunque, latine, quantuis, in casu nostro. l. est implicatiua & exclusiua, & præcedentibus, addit. nu. 4.

5 Impressores libros Catholicos falsificantes, corrupentes eos, aut sana doctrina hæretica dogma commiscetes, qua pœna puniantur. nu. 5.

6 Pœna transcribentium libros hæreticorū aut damnatos errores cõtinentes, qua sit. n. 6.

7 Deferentes libros veritos, ex hæreticorum prouintijs, fautores eorū debet cõseri & acriter puniri, & quomodo. nu. 7. §. nu. 8. quod ad hoc scientia requiratur.

9 Ignoranti nihil imputatur, & ignorantia excusat a pœna. nu. 9. & 10. an præsumatur vbi alia remissiuè de ignorantia.

11 Pœna ad hoc, quod imponatur in transcriptores librorū prohibitorum qua sint à iudice consideranda. nu. 11.

12 Libros damnatos retinentes, an sint hæretici iudicādi vel suspecti de hæresi. nu. 12.

13 Libri hæreticorum comburendi sunt licet in eis aliquid boni

- boni reperiatur. nu. 13.
- 14. Heretico damnato an eius bona opera damnata censeatur. nu. 14.
- 15. Libri Hæreticorum comburēdi sunt, neq; ex eorū nominibus aut operibus aliquid authorizandum. nu. 15.
- 16. Libri hæreticorum nullo modo sunt legendi nec retinendi. num. 16.
- 17. Hæreticalia verba an & quando ex ignorantia prolata censeantur. nu. 17.
- 18. Librū vetitæ lectionis sciens retinens an sit de hæresi suspectus, & an suspicio hac sit leuis, vel vehemens, aut violenta. num. 18.
- 19. Imperitus retinens libros prohibitos, an dicatur suspectus de hæresi. n. 19. Et quid si inter alia bona hæreditaria eos habuit vel in mercibus eos habuit inclusos. Et quid si licet sint ab hæreticis scripti nihil hæreticum habeant, ibidem.
- 20. Libros hæreticos componēs vel scribens, vere & manifeste hæreticus censet. nu. 20.
- 21. Librū vetitæ lectionis reperiens inter suos libros an possit illū comburere vel Inquisitoribus manifestare. num. 21.

SUMMARIVM.

Missalia, Diurna Pōtificialia, Manualia, Breuiaria, aut hore, siue in Latino, siue in Hispano sermone, vel libri chori non intromittantur in hoc Regno, nisi præcedente solēnitate nostræ legis, & sub eius pœnis.

Ibi, Sin q̄ primero se traya a nuestro Cōsejo. Non enim licet libros hos diuulgare, nisi præcedente examine & licentia Regij. Consilij, * aliter enim maximum esset delictum, & plura mala resultare possent: nam si apud Romanos sacrilegium dicebantur cōmittere, qui libros sacros ritus cōtinētes euulgasset, aut vèdidisset. Ex quo Mar. Tullius, seu vt aliqui volūt, Marcus Attilius duumvir sacrilegiū faceret, quòd libros Sibyllinos custodiæ suæ creditos Petronio Sabino transcribēdos, tradidisset à Tarquinio Rege culeo in sui iussus, & in mari proiectus, vt auctor est Alicardus lib. 3. & Valer. Maximus lib. 1. c. 1. Sed & Iudei, cum miles quidā Romanus in direptione publica Palestinae, cū librū Mosaycum, fortè

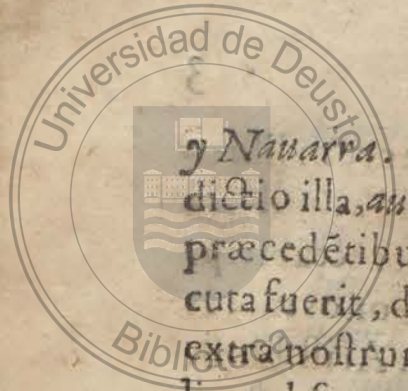
cerpsissent, cōcurrerūt Cæsaream ad Romanum Præsidentem Iudei, neq; cessarūt, donec viderunt militē illum capite pœnas luētē. Quod si hæc ita se habebant, quanta cū maiori ratione iustè disponit lex nostra libros in ea declaratos nō esse imprimēdos nisi præuio examine & licentia adhibita ad sic faciendum.

Ibi, Se examinen. Id etiam ex sacro Cōcil. Trident. sessio. 4. §. fin. statutū habemus: neque mirū, id est, nā si ad conseruādas disciplinas receptas libri multū valēt, exēplo Pisistratus Atheniensis, qui hoc nomine maxime laudatur, quòd privato sumptu libros liberaliū artū omnibus legēdos proposuerit: Et Lucul^{us} apud Romanos quòd bibliothecam, nō modo optimis repleuerit libris, sed publicè etiā patere voluerit, quibus & alijs exemplis hæc exornat Tyber. Decia. tom. 1. de delict. lib. 5. c. 46. nu. 6. cum seqq. alijs quibus fo. 294. Quod si ita est, quare permittendū esset librū aiquē typis mandari, nisi talis esset, qui ad conseruandas bonas disciplinas cōueniens esset, non verò ad dissipandas eas: prout dissipatur impressione,

& lectione obsecrorum librōrū: quorū impressio ac publicatio plurimum ledit rectā Reip. gubernationē, & bonos mores corrūpunt: * vt ex Arist. lib. 8. Polit. c. 1 & ex lib. 7. c. 17. & ex alijs optimè fundat Simancas de Repub. lib. 9. c. 26. Imò amplius Synodus Prouincialis salis Burgenfis anno. Dñi. 1569. constit. 5. c. 5. Saluberrimè cauit, vt cotannis typographi: & bibliopolæ corā ordinarijs locorum deputatis fidei Catholice profelsionē facere teneantur: simulq; obediētiam sancte Sedi Apostolice cū renūciatione & abnegatione omniū hæresum polliceri. Quod decretū istæ calamitosi tēporibus vbi que plane esset obseruandum.

Ibi, Para que en ellos no pueda auer ningun vicio. Quod quidem vitium seu deprauatio librōrum catholicorum multis modis cōtingere potest, * videlicet, additione, diminutione, mutatione, falsa cōpositione, interpretatione, & malè detorta allegatione, de quibus copiosè per Fran. Pegna, in lib. 2. de causis, vnde hereses oriuntur directo. Inqui,

Ibi, Aunque esten impressos en los de Aragón, Valencia, Cataluña,

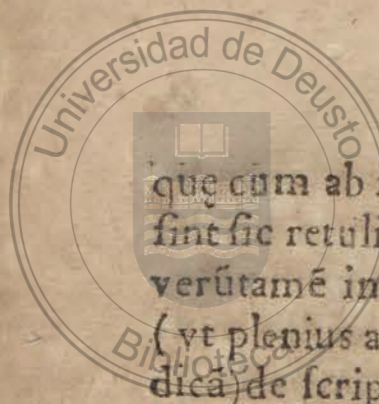

4 *Navarra.* Emphasi habet dictio illa, *aunque*, ita vt licet in præcedentibus verbis lex nra locuta fuerit, de libris impressis extra nostrum Regnum, vt scilicet absq; examine & licentia nõ possint vendi, neq; in Regno nostro immitti, vt id procedat etiã in impressis in Regno Aragonis, Valentix, Cathalonæ, & Navarra, quasi vellit Legislator dicere, quod licet ista quatuor Regna non reputentur extranea, cum a Rege nostro possideantur, & sit eorũ Rex, ita vt omnia sua faciat, quibus authoritatem suam impartitur, adhuc tũc libri ibidẽ impressi non debeãt vendi neq; immitti in nostro Regno nisi prævio examine & licentia: hoc enim denotat dictio illa, *aunque*. Lati-
 4 ne quauis, * quæ est implicatiua & exclusiua, & addit præcedentibus, vt diximus in l. 7. tit. 8. n. 3. 1. & 3. 2. lib. 5. infra. & in l. 5. tit. 7. nu. 6. & in l. 3. tit. 16. nu. 4. lib. 8. infra.
 5 Ibi. *Sopena de incurrir en las penas q por la dicha ley estã puestas.* Quæ ex l. 24. istius tituli, & libri. Sed quã pœnam incurrant impressores libros catholicos falsificantes, * corrupentes eos, aut sanæ doctrinæ hære-

tica Dogma cõmiscentes, docetur in sexta Synodo Constantinopolitana, actione. 13. refert Iuo. p. 4. c. 158. in hæc verba. Præcipimus illis, qui falsauerunt libros catholicos Anathemati subijcis & cum hæreticis Anathematizari, hæc ibi. Monebo interim (inquit Regna, in Cõmẽt. ad director. Inquis. 2. par. pagin. 119. col. 2. in fin.) in huiusmodi sceleris patratores acerrimè esse animaduertẽdũ, cum vno actu plura delicta cõmittant, illa autem verba, & cũ hæreticis Anathematizari, indicant eos talia facientes, hæreticos esse reputãdos, quod & verũ est, iuxta id qd dixit ipse Pegna, ibidẽ super. c. fraternitatis. de hæret. versi. ex supra dictis p̃det. Quærit tñ ipse Pegna in ead. pag. 119. Quæ erit pœna transcribentium libros hæreticorum aut dãnatos errores cõtinentes, * & inquit quod olim Iustinianus in quadã nouella, constit. 42. de depositione Authimij, pœnam amputationis vnus manus posuit in eos, qui eius hæretici libros scriberent in hæc verba, sciendo quia amputatio manus iis, qui scripta eius scripserint, pœna erit idẽ proculdubio dicturis de impressio-

7 pressoribus, si tũc extitissẽt. Sed hæc seueritas ab Ecclesiæ tribunali, quæ sanguinẽ nõ fundit, lóge abest. Ac in Concil. Lateranens. sub Leone. X. Ses. 10. impressoribus librorũ præter excõmunicationẽ aliæ pœnæ imponũtur. Sanè in hac causa (Pegna vbi sup. inquit) ita sentire, qui libros vetitos sciẽstrã scriberet, aut occultè contra legũ iussionẽ imprimeret, velut hæreticorũ fautor posset per Inquisitores pœnis arbitrarijs coerceri. Idẽ iudico de veredarijs nri seculi, seu de librorũ latoribus, quos sæpe cõtingit ex Germania, Gallia, vel alijs hæreticorũ Prouintijs libros vetitos clã deferre in terras fidelium: nam ij fautores hæreticorũ proculdubio censeri debẽt, & acriter sunt puniendi. * Et Pet. Godfred in l. 4. C. de hæreti. capitali pœna hos subijciẽdos profiteretur. per l. 2. C. quæ res expor. nõ deb. cui addo. l. cotem. ff. de pub. & vecti. sed cum sæpe mo-
 9 nuerim hæc crimina ob hæresis suspicionem, quã habent annexã ab Inquisitoribus coercẽda esse, debuit omnino per leges Canonicas iudicari: Itaque præter excõmunicationem, bonorũ etiã confiscationem pa-

8 tientur, argum. cita quorundã, de Iudæis. Ad hæc etiã si viles fuerint verberibus cædi poterũt, si honestiores exilio multari iuxta qualitatem personarum, quæ omnia Inquisitorũ arbitrio relinquuntur. Cæterũ in scriptore & latore librorum vetitorũ scientiã eorũ oportet interuenire, * vt tales pœnas sustineant: nam si scriptor ignarus, qui penitus ignoret quod scribit, quod sæpe cõtingit, itẽ si lator, seu veredarius, quẽ vulgo correum vocamus, quid deferat nesciat, cum clausos literarũ fasciculos, & cætera, quæ asportant, huiusmodi homines recipere soleant, immunes esse crediderim, quoniam ignorãti nihil imputatur, + l. fideiusor. ff. mand. & ignorantia a pœna excusat. l. 2. ff. de in ius vocan. vt eant. l. fi. ff. de decre. ab ordi. facien. Aym. Crau. cons. 6. nu. 72. Hæc autem ignorãtia semper præsumitur nisi scientia probetur + l. verius. ff. de prob. tradit Maran. in l. is potest. nu. 283. ff. de acq. hæ. Menoc. de præsum. lib. 4. præsum. 116. nu. 35. & lib. 6. præsum. nu. 6. & præsum. 23. nu. 50. eod. lib. 6. vbi plura de ignorantia scripsit. Hæc Pegna, vbi supra,

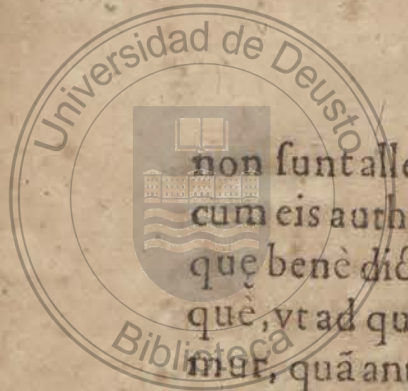

que cum ab ipso doctè scripta
sint sic retuli, vbi & in versi.
veritatem inquit. verumtamè
(vt plenius adhuc & copiosius
dicam) de scriptore librorū phi-
bitorū multū referre arbitror
considerare, * qualiter transcri-
bat. An sit discipulus, qui Magi-
stro dictate, aut alio quouis mo-
do iubente seu notante scribat,
quæ bona & sana esse crederet:
Item an sit famulus, qui iubete
Dño libros, vel librum seu quā
libet damnatam scripturam,
aut impia Dogmata scriberet,
ignorans qualia ea sint, aut con-
tra sciens, sed metu non audet
denunciare: Item an pretio cō-
ductus scribat, nesciens se ve-
nosa Dogmata scribere, aut
contra sciens: Item an aliquis
sibi ipsi scienter scribat quæ
damnata esse intelligat, nam
ijs considerationibus habitis
prudens Inquisitor iudicabit,
an scriptor de hæresi sit suspe-
ctus, & quo suspicionis ge-
nere laboret, vt pro modo cul-
pæ abiurationem, vel purga-
tionem Canonicam indicen-
dam, aut ad alias pœnas seu
pœnitentias, aut corporales,
aut pecuniarias imponendas
procedere possit. Sed quid erit
in libros damnatos retinenti-

12 bus, * an sint hæretici iudi-
candi, vel de hæresi suspecti
censeantur, & in hoc præsup-
ponendum est, quod libri hæ-
reticorum comburēdi sunt, li-
cet in eis aliquid boni reperi-
ri possit, † iuxta illud Hierony-
mi: Nullus liber tam malus in
quo aliquid, quod bonum sit
non reperiatur, tamen quia
omnia tendunt ad malum, &
ideò maius est mali periculum
in legente, quàm boni spes:
& propterea Saluator apud Lu-
cam. 4. noluit Dæmones lo-
qui de se, licet vera loqueren-
tur, dum dicebant: Tu es filius
Dei: nam vt inquit Psalm. 49.
peccatori dixit Dominus: Qua-
re tu enarras iustitias meas per
os tuum. Quem locum Lucæ
exponens Beda, inquit, hoc
enim est propriè hæreticorum
vt bona malis, vera falsis im-
misceant, vt sic facilius impo-
nant legentibus, eosque illu-
dant, & sensim in foueam tra-
hant, vt Auceps cantu, piscator
esca, secundum Gregor.
Morali. libro. 5. exponentem il-
lud, Iob. 3. Etiam venit super
me indignatio: & pro his op-
timus text. in capit. Canones.
16. distinct. & Arelat. de hæ-
retic. not. 24. vbi duas assignat
ratio.

rationes. Prima, nè videantur
approbare. Secunda, nè qui le-
gunt, & simplices sunt, neque
sciunt verum à falso discerne-
re, pro veris falsa recipiant, &
sic quamquam Abb. in capit.
fn. num. 4. de summ. Trinitat.
& fid. Cat. dicat, quod damna-
to hæretico non intelliguntur
14 damnata bona eius opera, † ta-
men debet intelligi eius dictū,
secundum illum tex. scilicet de
eo, qui paratus est corrigi, vt
dicitur in illo text. & de illis
operibus, quæ nihil falsitatis
habent immixtum, aliter enim
non est sequendū dictum Ab-
batis: nam damnato Authore
tanquam hæretico, libri eius
etiam si vtilia contineant, dam-
nati censentur, vt inquit Peg-
na, in addi. ad direct. Inquisit.
Comment. 3. pagin. 91. col. 1.
versi. primum. cum sequentib.
ita vt secundum eum ibi nullo
modo recipi debeant talia ope-
ra, nec tanquam auctorizabi-
lia, neq; tanquam rationabilia,
nō enim possum eorū scripta
recipi, quorū dānantur Autho-
res. c. fraternitatis. de hæret. &
ideò Felin. in. c. 2. de rescrip. n.
66. allegans autoritate Dan-
tis Poëtæ Florentini in Monar-
chia, dicit, se non diuulgare il-

lum librum pro Authentico,
quia fuit damnatus eius author
Dantes vt hæreticus: not. oēs,
in. c. nouit. de iudic. Afflict. in
cōst. Sicil. in cōst. inconfutile.
n. 59. & ideo minor quomodo
permittitur, neq; vsq; nūc emē
datus liber, Ioan. de Neuiza. in
sua Sylua nuptiali, vbi pluries
allegat pessimum Lutherum in
aliquibus eius libris, & illos
Erasmi, & dicti Dātis Poëtæ,
& similiū: deberet enim hæc
allegationes à dicto libro radi,
de quo iam semel aduerti &
cercioraui vnum ex Inquisito-
ribus hæreticæ prauitatis, &
sic spero emendaturum: nam
si à Colloquio hæreticorum
nos fugere admonet Paul. ad
Timoth. 3. capit. 2. qui scilicet
eorum Colloquia ad impieta-
tem ducunt, & sermo eorum
vt cancer serpit, quanto magis
à libris & scripturis eorū absti-
nendum est, quæ semper lo-
quuntur, & per totum terra-
rum orbem veluti venena ser-
punt & diuagantur, & sic libros
hæreticorum comburendos,
15 * tradit optimè Castro. de iu-
sta hæ. puni. lib. 2. cap. 15. &
16. & Tyb. Decia. de delic. tom.
1. lib. 5. de libris hæreticorum,
& nomina eorū neq; sui sensus

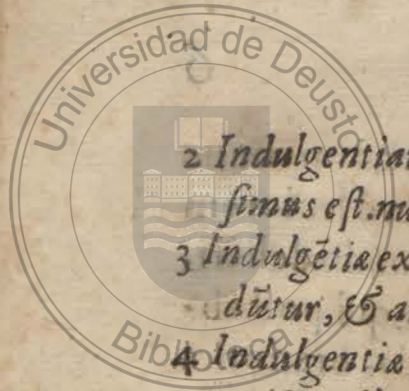
non sunt alleganda neque alia cum eis authorizāda, etiā exijs, quę benè dicta viderentur: cūque, vt ad quæstionem reuertamur, quā ante hoc præsuppositū proposuimus, dicendum est, nullo modo regulariter licere
 16 libros hæreticorū legere, * aut penes se retinere, imò & retinēs secundū aliquorū opinionem, tanquam hæreticus condēnari potest, & hæc est plena probatio cōtra retinētē, vt fuit opinio Archid. in. c. fi. 24. q. 2. quę ad hoc refert Decia. vbi sup. n. 26 & eū & alios sequentes retulit etiā Pegna, in. d. 2. p. pagin. 92. col. 2. vers. ac primū. qui cū pluribus versiculis sequētib; plurā circa hæc annectit: & cōcludit in. d. vers. ac primū. q̄ hæc Archi. & sequaciū opinio simpliciter intellecta, vt proposita est, falsa & penitus est explodēda, cū nullo iure hoc caueatur, neq; ratio patiatur, aut ius, vt ex sola præsumptione de tāto crimine aliquis condemnatur. e. l. teras. de præsum. quare ipse Pegna, ibidem in. vers. horum tñ. & Decia. vbi sup. d. n. 26. vers. puto autem. inquiunt, sentētiā Archi. & sequaciū tunc verā esse, cum constiterit eum, apud quem liber reprobatę lectionis

reperitur, librum eundem composuisse, prout veteres interpretes sic tueri Rojas, in. singul. fidei. 124. inquit Pegna, ibidem, qui in pag. 93. in princip. vers. hoc tamen. non indistincte hūc intellectum putat verum, sed tunc demum cum Author ex proposito hæresim ponit, eamq; contra Catholicam fidē stabilire contendit, nam si quasi aliud agens proferat hæreticale dictum, quod ex ignorantia potius, quā malitia dixisse videatur, * præsertim in rebus obscuris, quas non facile quis scire præsumitur, qualia sunt, multa ad fidem spectantia valde difficilia, re vera non putaretur hæreticus, quod tunc maxime verum esset, cum vel generalem protestationem præmisisset, vel alias vir Catholicus & probus communi hominum æstimatione haberetur: sed si is qui retinet librū vetitæ lectionis sciens & volens retineat ab alio compositum (vt differat à præcedente casu) tunc vtiq; nullus dubitat, quim suspectus sit de hæresi, vt inquit Pegna in dict. col. 1. versicul. sed alter. & Decianus dict. nu. 26. vers. aut verò. sed an hæc suspicio sit leuis, vel vehemens, aut violen-

18 uiolēta. * & Decian. ibidē. leuē hāc præsumptionē vocat Zanchi. tñ & repert. Inquisi. relati per Pegnā. d. pag. 39. vers. si autē, tenet quòd sit vehemens, ipse tamē Pægna, & melius existimat veri⁹ esse, causa cognita, hoc est habita ratione personarū, & librorū prudentē Inquisitorem rimari oportere, an hæc 20 suspicio leuis, grauis, seu vehemens, aut violēta sit, nā quid si retinens tales libros penitus est imperitus, qui eos neq; intelligat, neq; legere sciat, dices nē 21 eū vehemēter suspectū, nō plāne: vel si cum hæreditate vel mercibus accepit eos oclusos, neq; adhuc exoluit, vel etiā si tales essent libri, qui licet ab hæreticis conscripti fuissent, nihil tñ contra fidem continerent, sed tantū quod ad Gramaticā, Medicinā, vel similes artes profanas spectaret, aut si is qui retinet, vir esse pbatissimus à quo procul omnis abesset malitiā, prout hæc optimē aduertit & cōsiderat Pegna d. pag. 92. col. 1. & 2. vbi in. vers. iā qua pœna, tradit, qua pœna sit puniendus retentor horum librorum, & in pagina. 94. in principio, inquit, hoc certum esse, pœnitenti

tiam esse imponendam nunc acriorem, aliās verò leuiorem pro qualitate & modo delicti, & delinquentium, qui post ab iurationem, ieiunia, orationes & peregrinationes imponi vidisse asserit, componens tamē & conscribēs libros hæreticos verē & manifestē, hæreticus censetur, & secundum Menoch. lib. 5. præsump. 6. num. 13. sed an reperiens librum vetitæ lectionis inter suos libros possit illum comburere, vel teneatur manifestare Inquisitori, & ipse Pegna in dict. 2. part. pagina. 194. vers. itē qui, inquit, quòd si hūc librū statim destruxerit incendio vel alio modo, innoxium iudicat hæc facientem, argumen. 5. q. 1. c. 1. & c. si quis, & idem Pegna in. d. pagin. 91. col. 1. ad fin. dē. voluit, sed addit, quòd tutius erit, vt eum librū ad fidei iudices deferat, prout & voluit Decian. vbi sup. d. c. 46. lib. 5. nu. 31. Et nota quòd nostra lex 27. corrigi. l. 24. in c. 4. supra isto titul. vt ibi dicit subscriptio Marginalis.

M V I R A M M V 2
 In d. 13. tit. 10. lib. 1.
 1. Nomen hęc, Bulla, multipli-
 catar est. reserpatum an. 1.
 2. Indul-

- 2 Indulgentiarum usus antiquissimus est. nu. 2.
- 3 Indulgentia ex quorum meritis conceditur, & ad quid prosint. n. 3.
- 4 Indulgentia profunt animabus existentibus in purgatorio per modum suffragij. nu. 4.
- 5 Indulgentia quo iure sint in ecclesia concessa. nu. 5.
- 6 Indulgentia quid sit, & de pluribus eius definitionibus. nu. 6.
- 7 Indulgentia corrupta sit. nu. 7.
- 8 Purgatorium non potest a Papa pro eius libito euacuari. nu. 8.
- 9 Indulgentias concedere quis possit. nu. 9.
- 10 Indulgentia semper ex causa rationabili sunt concedenda. n. 10.
- 11 Papa sine iusta causa non potest bona temporalia donare, nu. 11. Et neq; in voto, nec inramento dispensare, ibidem.
- 12 Iubilus unde dicatur, & quid sit. num. 12.
- 13 Indulgentia plenaria ne quis illas lucratur extra Romam suspenditur in anno iubilari. 25. num. 13. & ibi de centenariio iubilao.

S V M M A R I V M.

Formam & ordinem predicandi ac publicandi bullas, gratias, & indulgentias ac iubilos,

& quæstas ponit lex nostra, & poenas contra inobediētes. Et hæc est nouior lex, quã. l. fi. tit. præcedētis, vt ibi in subscriptione marginali aduertitur.

Ibi, *Bulas*, nomen hoc, *Bulla*, multipliciter est vsurpatum: * Primò ad significandum illam tenuem inflationem, quæ super aquam, dum pluit vel mouetur, solet causari, quæ Hispanè dicitur, burbugita, vel pòpica, quæ cito formata super aquam citissimè euanescit, vnde in prouerbiū exist, homo *Bulla*, quod quidè prouerbio admonemus, & designamus, humana vita, nihil esse fragilius, nihil fugacius, nihil inanius, vt in huius Adagij propositū plura dicit nouissimè Paul. Manunt. in Adagijs, col. 776. cū seq. Secundò *Bulle* nomen significauit olim vestis formulam quandam, qua patriciorū filij utebantur ad centam vsq; ætatē, de qua meminit Plin. lib. 3. c. 2. Tertio *Bullæ* significabat quoddam insigne, quod præferebāt in pectore triumphantēs inelusus in illo remedijs contra inuidiam. Quarto significat cōsistoriū, vbi aliqua statuta eduntur maturo cōsilio habito, inde-

indequè esse trāsstatum videtur hoc nomē ad Bullas Indulgentiarum, & privilegiorum significandas, eo quod maturo præbio Consilio debeant concedi & expediri. Quinto significat *Bulla* illud sigillum, quo signatur *Bulla*, quæ expeditur, quod quidem sigillum est apud commissariū, & hinc fortè transumptum est hoc nomen *Bulla* ad significandum ipsam Bullam signatā: ita desumuntur hæc *Bulle* significationes ex Calepino, in dictionario verbo, *Bulla*, & Rebuf. in pract. bene in 3. parte signature, sub tit. *Bullæ* nouæ ac simplicis prouisionis. nu. 1. cum seq. quos ad hoc retulit Manuel Rodriguez, in expositione *Bullæ* crutiatae, in verb. *Bulla*, fol. 7. & eis tacitis Ludouicus Lopez in suo instruc. conscien. 2. parte super quæst. 17. c. 6. de *Bulla*, pag. 799. col. 1. & nouissimè Anto. Gomez in expositione *Bullæ* crutiatae, cap. 1. & Enriquez, in sua philosophia Morali lib. 7. c. 29. col. 3. pag. 572. glo. *Bulla* proprie significat.

Ibi, *Indulgēcijs*, quarum Indulgentiarum usus antiquis-

simus est, * vt apparet late ex Dom. Soto, in 4. dist. 21. q. 1. col. 3. & colligitur ex Concilio Cartaginensi. 4. c. 76. & hodie ex Concilio Tridentensi. 21. c. fi. & selsi. 25. in fine, in Decreto, de Indulgentiis late Nauar. de Indulg. 7. nota. pag. 657. col. 1. cū seq. tom. 3. Et Indulgentiæ excōmuni sententia theolo. in 4. d. 26. & ibi Thom. & Soto, ibidem dist. 21. art. 2. & canonistarum in c. Indulgentiæ de poeni. & remis. in. 6. & in Clem. 1. de reliq. & ven. sanct. Palud. maxime in 4. dist. 20. Armilla ver. Indulgentia, vt refert & afferit Cadelabrum aureum in 1. parte tit. de Indulg. q. 4. ex thesauro Ecclesiæ conceduntur meritis Christi, Beatissimæ Virginis, omniumq; Sanctorum coadumnato: * & tradit etiam Enriquez, in philoso. Mora. lib. 7. de Indulgentiis. c. 2. & ex Extrauag. vni genitus. de poeni. & remis. Id determinatum videmus, ita vt nulli dubitandi occasio iam relinquatur, etiam si Francis. Matronius, & Ang. in summa verb. Indulgentia. num. 9. dicant, Indulgentias tantum concedi ex meritis Christi,

Christi sed dicta communis est tenenda, quia cum Christus infinite (absq; eo quod peccatum haberet vllum pro quo debuisset satisfacere) & Beatissima virgo nullum inde haberet etia originale, & multa sic passia, & sancti (licet aliquando peccauerint) multa tormenta passionelque & flagella passi sunt maiora multo quam meruerint, & satisfecerint plusquam debuerint, ex superabundantia etia meritoru ipsorum cum meritis infinitis Christi congregatur thesaurus Ecclesie infinitus, & sic Indulgentie valent, & quantum ad foru Ecclesie, & quantum ad iudiciu Dei ad remissionem poene reseruae post contritionem, & absolutionem, & confessionem, siue sit iniuncta siue non: & ratio, quare sic valere possint, est, vnitas corporis mistici, in qua multi in operibus poenitentiae supererogauerunt, prout bene declarat Ludouicus Lopez in 2. parte sui instructo. conscien. q. 17. c. 4. de Indulgen. in prin. profuntq; viuis, vt dictu est. Itidem profunt animabus in purgatorio existentibus per modu suffragij,

4 * vt per dictos DD. maxime Io. Echiu, infra allegadu, in vers. profunt etiam. neq; differunt nisi pro illis viuis per iurisdictionem clauium, quia subditi sunt, istis vero defunctis per modu suffragij, quia non sunt subditi, & sic per modu absolutionis conferri eis non possunt, nisi per modu suffragij, vt per Sotum in 4. dist. 21. art. 2. pag. 903. col. 1. & pag. 904. col. 2. ad finem. Ex quo refutanda est hereticorum perfidia has Indulgentias negantiu, vt optime per Castro de heresi. verb. Indulgentia, & per Io. Echiu, in suo Enchiridio. de Indulgentia. Quo autem iure concessae sunt Indulgentiae in Ecclesia: * dic quod secundum Concilium Tridenti. sessio. 25. in fi. potestas concedendi Indulgentias tradita est iure diuino a Domino nostro Iesu Christo, quado Ioan. 22. Apostolis dixit. Quorum remiseritis peccata, &c. Et habetur in cap. au diuimus, & c. quodcumq; 24. q. 1. & per totum de poenit. & remis. in. 6. & in Clem. quia, ibi, non tantum intelligitur absolutio a culpa, sed poena eius etia extra confessionem: vnde

vnde in Concilio etia Constan. sessio. 6. condemnatus fuit. Quartus error Vvicleff, damnantis Indulgentias, ita Viualdus in. d. suo candelabro aureo sub tit. de Indulgen. quaest. 3. & vt inquit Io. Echius, in. d. tit. de Indulgentiarum. Indulgentiarum Euangelij figura, fuerunt iubilei in veteri testamento Leuit. 25. Visistamen quid sit bulla, & visis alijs de Indulgentijs restat videre quid sit Indulgentia: * & omnis eius varijs significationibus traditis a glo. in. c. Indulgentiae de poenit. & remis. in. 6. & a Summistis in verbo, Indulgentia, quantum attinet ad nostru propositu, eam diffinit Soto, in. 4. dist. 21. art. 1. scilicet, vt Indulgentia Ecclesiastica sit relaxatio poene temporalis Deo debitae pro peccato, quae extra sacramentum fit. Quae quidem diffinitio est aliquantum diminuta, non enim explicat vnde fuerint sumptae haec Indulgentiae. Ideo alio modo diffinit eam cum Sancto Thoma & alijs, Viualdus in. d. candelabro aureo, tit. de Indulgentijs.

quaest. 2. scilicet, Indulgentia est remissio poene temporalis pro peccatis actualibus poenitentium remissis extra absolutionem sacramentalem facta a Praelato Ecclesiae ex causa rationabili, cui adde, ex communi thesauro Ecclesiae, vt & addidit Enriquez in sua Philosophia Morali. d. lib. 7. tit. de Indulgen. c. 1. col. 3. & Nauar. optimè incommende Indulgen. in re notab. per totum pag. 681. cum sequentibus in magnis. Et sic haec est diffinitio integra, & nihil ei deficit, neq; superfluit: licet dicat Anto. Gom. in expositio. bullae crutiatae. c. 6. num. 5. huic diffinitioni non posse addi illa verba, pro actualibus peccatis, ex eo quod peccatorum culpa originalis vel poena non a Praelato Ecclesiae, sed a Deo per baptismu remittatur, ex tex. in. c. firmissime tene. de consecra. dist. 4. Nam haec responsio clarissime denotat, necessariam esse additionem illam, pro actualibus peccatis, ne forte aliquis ignoranter vel malitiose vellet intelligere sub dicta diffinitione comprehendere culpam origi-

originalem si verba illa non adderentur, & sic vt malitijs obuietur, necesse fuit verba illa addere dictæ diffinitioni. Itidemq; licet ipse Anton. Gom. ibidem asserat, alia verba dictæ diffinitionis scilicet, ob rationabilem causam, nõ esse necesse illa addere, ex eo quod illud implicite pro dispensatione & in eius consequentiam interuenire intelligitur, de cuius natura est, vt semper cum causa fiat, vt infra dicemus: nam necessaria esse verba ista assero, nõ quis intelligeret Doctores eam diffinientes aliud voluisse, cum non exprelsissent, omniaq; explicanda sunt, vt perfecta remaneat diffinitio, & nõ detur malignatibus occasio peruertendi verba mentes, & dicta Doctorum, ex quibus hanc iudico esse perfectam Indulgentiæ diffinitionem, quicquid diminutè absq; dictis verbis velit illam diffinire dictus Ant. Gom. vbisupra, & sic dictam diffinitionem sequitur Manuel Rodriguez in expos. bullæ crutia. in. 1. fundamento, pag. 3. licet non addat dicta verba, ob rationa-

bilem causam, quæ addenda sunt, vt dixi: & insuper illa alia per me addita supra, ex cõmuni thesauro Ecclesiæ, quã diffinitionem, vt perfecte habeas, dic, quod Indulgētia est remissio pœnæ tēporalis pro peccatis actualibus pœnitentium remissis extra absolutio nem Sacramentalem facta à Prælato Ecclesiæ ex causa rationabili ex communi thesauro Ecclesiæ: cuius diffinitionis verba explicat Manuel Rodriguez, vbisupra, & Ant. Gom. vbisupra. nu. 6. cū seq. & Naua. vbi supra. Cotuplex autē sit hæc Indulgētia, * dic quod duplex: vna specialis, quæ à confessore in sacramēto pœnitentiæ iniungitur, ac conceditur, ex. c. vtriusq; sexus. de pœnit. & remis. & in hoc potest etiam Indulgētiæ concedere, dicendo, cū spē so tecū super residuo pœnitentiæ, si maior esset imponēda, quàm imponit, prout cum pluribus contra Sotū & alios verius esse dicit, cādelabrum aureum, tit. de Indulgen. nu. 6. vbi. num. 7. declarat quot Indulgētiæ posset confessor concedere, & hoc modo potest

test dici Indulgētia, secus aliàs vt inquit Nauarr. in. 5. in Leuitico. notab. 5. num. 1. Alia vero indulgētia est generalis, quæ à Romano Pontificē in Bulla Cruciatæ, & in alijs iubilæis sæpe conceditur, vel ab Archiepiscopis, Episcopis, vel alijs potentibus concedere, & hæc non est de lege pœnitentiæ, sed de lege iurisdictionis, vt apparet ex. l. 45. titul. quarto, part. prima, & ex Hosti. in summa. titul. de pœnit. & remis. §. 5. & Syluest. in summa. verb. Indulgētia. in princ. Bologninus in tract. de Indulgen. numer. decimo octauo, tomo. 14. tract. Doctorum, & hanc vltimam Paludan. relatus per Ludou. Lopez in. 2. part. sui instructo. conscien. c. 4. de Indulgen. versic. deinde quia. pag. 774. distinguit, inter plenariam, pleniorē, & plenissimam, dicendo, quod plena sit de pœnis mortaliū peccatorū remissorū: plenior autem sit de ipsis vnā cum culpis venialium: plenissima vero sit, de omni pœna & veniali culpa, &

hanc dicit sequi Adrian. & Summistas, sed ipse Lopez ibi inquit hanc differentiam esse commentitiam, veroque carere fundamento, & quod dicendum est, quod non est maior indulgētia plenissima, quam plenaria: sed indulgentiarum concionatores aliqui ex aggregationis gratia illos gradus positiuū, & comparatiuū, & superlatiuū excogitare, & concludendo dicit ibi ipse Lopez, plenissimam remissionem, qua homo à purgatorio liberetur non deberi crebrò, sed rarò & grauissimis de causis concedi, nõ (vt ait Sotus) abusus dispensandi beneficia Dei eius iustitiæ præiudicare videatur, sed tamen si causæ legitimæ, id exposcentes occurrant, tunc non cedit in præiudicium iustitiæ Dei etiam si per indulgētiæ à purgatorio liberemur: Et si purgatorium non potest à Papa pro eius libito euacuari, † secundum Nauarr. inde indulgen. in commen. notab. 31. num. 48. pag. 707. vbi & inquit, quod tales & tā

pauca animæ possent esse in eo, vel tot viui possent facere requisita ad indulgentiã pro mortuis cõcessam, quod omnes in eo manentes vno & eodem die liberarentur, secũdũ mentẽ communẽ ibi per Naua. assertam. Sed quis pos-
9 sit, indulgentias concedere, & dicendum est, indulgentiam plenariam, & iubilẽum Papã per totam orbem posse concedere ex propria authoritate, vt per sanct. Thom. relatũ ab Ang in summa verb. Indulgentia. nu. 5. quem & alios sequens refert Candelã aure. dict. tit. de Indulgent. num. 5. vbi ex Nauarr. in. 5. in Leuitico. not. 31. pag. 703. nu. 1. cum seqq. quid in cõcilio Archiepis. & alijs sit de iure. id decidit referens se ad eum, & nouissimẽ & late Ant. Gom. in explicã. bullæ cruciã. in. 4. q. per totam. fol. 13. cũ seqq. in paruis. & Ludõ. Lopez in. 2. part. instruc. conf. tit. de Indulg. c. 5. pag. 786. col. 2. cum seqq. Notandum tamen est indulgentias semper ex rationabili causa cõcedendas fore, & ex text. in
10 Extrauag. vnigenitus. de pœ

ni. & remis. vers. quem quidẽ ibi, & proprijs & rationabilibus: & vers. volentes. ibi, alijs iustis causis. tex. in. c. cum ex eo. vers. ad hæc. de pœni. & remis. Nam sicut donatẽ poralia sine iusta causa nõ potest Papa donare, & ex. c. non liceat Papæ. 1. 2. q. 2. neq; etiã in voto dispensare sine causa, secundum glo. in. c. nõ est. de voto. neq; itidem in iuramento, vt docet gl. in. c. quanto. de iureiur. Ad eõ vt dispensatus sine iusta causa non sit in cõscientia tutus, vt per Co-
11 uar. in. 4. par. 2. c. 6. s. 9. num. 7. & 8. & Nauar. in Manuali. c. 12. nu. 76. ita etiam a fortiori bona spiritualia (hoc est indulgentias) non sint absque causa concedendæ, & communem testatur Nauar. de Indulg. & Iubil. Grego. 13. verb. causa. pag. 714. tomo. 3. & iterum in commenta. de Indulge. notab. 15. pag. 670. cum seqq. vbi an valeant si sine causa concedantur, vel cum causa non proportionabili, deducitur etiã ex gloss. in Extrauagan. 1. versic. & confesis colu. 4. de pœni. & remis. nõ valere

ex

ex sancto Thom. & relatis per Anto. Gom. in. d. 4. par. explicã. bullæ. nu. 2. fol. 25. in prin. de quo & alijs per Ludõ. Lopez in. d. 2. par. instruc. consci. tit. de indulgen. c. 5. & in vers. igitur pro. pag. 778. & per Cãdelabrum aureum, vbi supra num. 12. cum. 2. seqq. semper tamen, secundum Anto. Gom. vbi supra. in dubio iusta ex causa præsumuntur indulgentiæ concessæ, & iubilẽi, arg. c. cum inter. in fi. de re iudi. de quibus & de alijs pluribus latẽ agitur per dictos scribentes ad quos te remitto, nõ ad extranea a contextura nostræ legis veniamus.
12 Ibi. Iubileo. Vulgares pronuntiant iubilæus. Marcus Ant. Sabelli. lib. 3. Aneadis. iubilæus pronuntiat, & dicitur a voce illa. Iobel, & secundũ Lyrã, sup. Leuit. c. 25. qui nõ latuit Car. Alexa. in summa. de pœnit. dist. 7. & Mar. Anto. Sabel. vbi supra. Et dicitur iubilæus, secundum quod collegitur ex Extrauag. 1. 2. & 4. de pœn. & remis. plenissima omnium peccatorum remissio quoad pœnam, vt

cum alijs inquit Cãdelab. aureum. in. d. tit. de Indulgen. nu. 20. vbi num. 21. inquit & quærit, quando inceptit in Ecclesia iubilæus concedi, & respondet, quod a primitua Ecclesia cõsuetudo fuit antiquissima, concedendi iubilæum centesimo quoque anno, visitantibus Ecclesias, Sanctõrum Apostolorum Petri, & Pauli Romę. Quod postea Bonifacius Octauus, in Extrauag. 1. de pœni. & remis. ratificauit, & de nouo concessit, centesimo quoque anno per rationes, quas ibi ponit glõs. Postea verõ Clemẽ. Sextus, in Extrauag. vnigenitus. eo. tit. ob multas rationes ibi expressas hanc indulgentiam ad quinquagesimum quemque annum reduxit, inter quas vna fuit, breuitas vitæ humanæ, quæ vix centesimũ attingit annum: Succedente autem tempore cum viderent Summi Pontifices hominum vitas sic abbreviari, vt multi etiã annum non adimplerent quinquagesimum. Paulum. II. in quadam Bulla ad annum vigesimum quintum hoc

B 2 restrin-

restrinxit, quam restri-
ctionem postea Sixtus III.
in Extravagan. quemadmo-
dum de pœni. & remis. con-
firmavit, & hæc consuetudo
servatur hodie in Ecclesia,
ut visum est servari in con-
cessione iubilæi anni. 1575.
per Gregor. XIII. Sed quia
hominum crevit malitia, eo-
rumque vitæ indies magis
breuiantur, & quia Impij
Lutherani ore sacrilego in-
dulgentias ausi sunt nega-
re, iam Summi Pontifices
crebrius quàm. 25. quoque
anno indulgentias mirabi-
les innumeratasque, tam pro
viviis, quàm pro defunctis, ut
fidelium fides deuotioque
augeatur, hæreticorumque
temeraria audacia obrua-
tur, concedunt, ut per So-
tum in. 4. distin. 21. quæstio.
2. articul. 1. prout quotidie
videmus concedi. Anno ta-
men iubilæi. 25. suspendun-
tur ipso iure omnes indul-
gentiæ plenariæ, nè quis
illas lucretur extra Romam,
& nè publicentur, ut hac
ratione (sicut olim, ut pa-
tet in dict. Extravagan.) om-
nes Romam confluant, sed

non suspenduntur reliquæ
minores. indulgentiæ, ut
per Nauarr. in dict. §. in Le-
uitico. notab. 25. numer. 10.
& notab. 28. numer. 1. rela-
tum per Candelabrum lau-
reum, in dict. numer. 21.
Et an iubilæus ille centesi-
mus fuisset figuratus per
illum Hebræorum antiquum,
examinat Nauarr. dict. §.
in Leuitico. notab. 4. de quo
iubilæo Hebræorum me-
minit ipse Nauarr. ibidem
notab. 1. *Ibi. Por los Pontifices, o por
otros. Qui possint indulgen-
tias & iubilæos concedere
in gloss. indulgentias huius
legis diximus.*
In. l. 27. tit. 12. lib. 1.
Peregrini post. 20. can-
ones habent in ciuitate
suis acquirendi, & interim
ab extraordinarijs mune-
ribus sunt immunes. nu-
mer. 1. *per. 1. q. 1. d. 1. d. 1. d. 1.*
2. *Peregrinus quis & unde
dicatur, & in quo differt ab
hospite. num. 2.*
3. *Meretrices unde peregrina-
re dicantur. num. 3.*

- 4 Pœna exilij unde sumpsit originem. num. 4.
- 5 Peregrini unde omnes dicantur. num. 5.
- 6 Peregrinatio fit multis modis. num. 6. Et tales peregrinantes sunt sub tutela Summi Pontificis, seu Ecclesia, vel Imperatoris. nu. 7.
- 8 Peregrinatio quadam voluntaria & quadam coacta. n. 8.
- 9 Peregrinationes quare lex nostra restrinxit. nu. 9.
- 10 Indulgentijs superioris non gaudet quis, cui non est subditus, nisi eius prælatus det ei facultatem, eas alibi quaerendi. nu. 10.

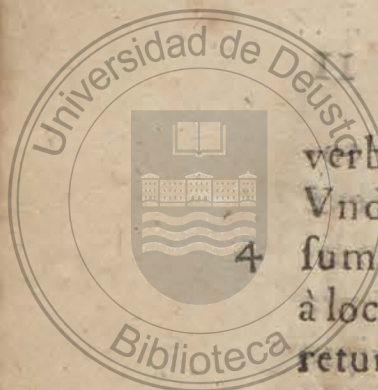
S V M M A R I V M.

Naturales huius Regni, & exteri ab eo quem ordinē debet seruare cum peregrinantur ad Terrā Sanctam, vel aliam peregrinationem.

Ibi. Ordenamos y mādamos. De peregrinātibus, Plato. li. 8. de legibus. sanxit, peregrinos, qui in urbem migrarūt, & aliquam artem exercent, habere ius acquirēdi per. 20. annos, à die conscriptionis quo in tempore incolendi,

1 nullum vestigal soluere cogi debēt, nisi frugalitatis exemplum, nec emptionis, venditionisq; gratia quiquam ærario debere, cum autem viginti anni elapsi erunt, accipere rē suā, & abire debere, nisi ob magnum quoddā beneficium in ciuitatem collatum, digni numero ciuium essent, ut refert Pet. Greg. in syntag. iuris libr. 3. c. 8. nu. 20.

Ibi. Ni peregrino Qui peregrinus dicitur Aduena, qui extra suam versatur regionē, ita dictus à peragrando: & differt ab hospite, quod peregrinus simpliciter eum significat, qui in sua ciuitate non est: hospes verò, qui in aliena ciuitate est. Inde dicimus peregrinas arbores, quæ aliunde ad nos sint aduectus, sic peregrinas aues, peregrinā faciem, quæ à quotidianis nostris differat, & quæ apud nos nō simus soliti videre: Inde meretrices, teste Donato, peregrinæ dicebantur, Terē. in And. Adeò ne est demens ex peregrina? Et sic peregrinari, est per aliena loca peragrando proficisci, ita Calepin. in suo dictionario,

verbo, peregrinus. cum seq. Vnde pœna ex illis originē sumpsit, † vt quis deiectus à loco per aliena peregrinaretur, & sic postquam deliquit primus homo, eiecit eum de paradyso, seu loco voluptatis Deus, vt terram coleret. Itaque peregrinus & exul factus à patria, eiusque posteris. Gen. 3. capit. & cap. Adam. de pœnit. dist. 1. & in cap. incepte. 50. dist. hinc omnes peregrini dicimur: † peregrinamur namque verè à Domino. 2. ad Corinth. c. 5. hancque vniuersorum hominum secuta est alia particularis peregrinatio, † quando à loco natiuitatis, quis in aliam transit patriam, ciuitatem, vel coloniã, aliquando ob delictum, vt in exulibus, aliquando ob studium, vel artem aliquã adiscendam, vt scholares, & officiales menestrales, vel ob adipiscendã dignitatem, vel beneficium, vt in conferëtibus se in Romam, vel ob diuitias tēporales acquirendas, vt in transeütibus ad Indos, vnde cū profectus quis est peregrinari videtur, & si redijt pe-

reginari destitit, vt dicitur in. l. ciues. l. 7. C. de incolis lib. 10. Peregrinari etiam dicitur, qui visitandi loca sacra, aut Sanctorum basilicas causa patriam suam dereliquit. cap. si quis Romi petas. 24. quæstion. 2. quarum conuentus, qui contēpserit per superbiam, Anathema dicitur. capit. si quis per superbiam. 10. distin. & tales peregrini sunt in tutela Summi Pontificis, seu Ecclesiæ. † c. innouamus. de tregua & pace. capit. vnic. de peregrin. & Imperatoris, vt. l. eos peregrini. C. com. de successio. & hæc peregrinatio est voluntaria, illa alia ob delictum eo acta, † & in hos modos plures peregrinauerūt, vt optimè per Pet. Gregori. in syntag. iuris. libr. 31. num. 1. cum seqq. 2. part. vbi num. 4. inquit finem harum voluntariarum peregrinationum esse, non vt noui quippiam curiositate quadam impulsu videamus, aut veterum clauium rudera, obque peregrinati quidam historiographi, & quidam nunc antiquarij, sed vt labores ob peccata

peccata suscipiãtur, vt Diuus Pet. formam constituit. 1. Pet. Epi. cap. 4. Charissimi (inquit) nolite peregrinari in feruore, qui ad tentationem vobis sit, quasi noui aliquid vobis contingat, sed communicantes Christi passionibus gaudete. Et quia multi iam sub hac peregrinorum specie, & sub hoc velamine visitandi basilicas, notitates quærebant, & multoties delicta committebant, idè iustè lex nostra peregrinantibus nostri Regni, & extranei habenas restrinxit, vt sic delicta euitètur, & sciatut unde, & quo se conferat, & qui sint. De quibus peregrinis habemus titul. fin. part. 1. vbi. l. 1. ponit dictas formas peregrinorum, ibi. *Jello del Perlado*, hoc pro consilio dabat Abb. in cap. quod autem. de pœnit. & remis. relatus per Nauar. de indulgen. 31. quæst. pag. 703. nu. 15. tom. 3. & hoc quia vt ibi inquit Nauar. num. 13. non gaudet quis indulgentijs superioris, † cui non est subditus, nisi suus Prælatas det ei facultatem, eas alibi quæren-

di: & licet Legislator noster hoc prouiserit ob euitanda delicta, vt apparet ex proemio nostræ legis, tamen ab illo dicto Abbatis cautelam hanc desumpsit, & iustè quidem.

- In. l. 53. tit. 4. lib. 2.
- 1. Ex nostra cum. l. 4. supra isto tit. concordatur. numer. 1.
 - 2. Officia iudicum quibus nam danda essent. nu. 2.
 - 3. Refertur nouū Regij consilij decretum circa obseruanã. l. nostram & similitam. præterquam circa decimas executionum, vbi adest consuetudo, quod correctores habeant, cum certis pœnis. n. 3.

S V M M A R I V M.
Correctorum vicarij & sic eorum locum tenentes exaniuentur & approbentur ante in regio consilio.

Ibi. Mandamos: ad ampliationem. l. 1. tit. 5. libr. 3. fuit hæc facta, & fortassis ratione aduertentiæ, quã ibi posui in finalibus verbis, sed li-

licet ita seruetur, prout lex nostra disponit, examē hoc fit iam propter formam, & sic illiterati, sicut antea, hoc munus iudicandi exercent, q̄ dolendū est, & sic, vt correctores provideant, & secū deferant hos illiteratos vicarios, paciscūtur eū eis, vt de iuribus suis locum tenēs prestat aliquam partem, contra l. 44. supra isto tit. & libr. in versu. *Transmissio*: qui quidē versiculus non est correctus per legē nostrā, vt male aduertit, hic & ibi subscriptor nouus marginalis: quia lex nostra quoad hunc versiculum nihil disponit, sed quantum ad principium illius. l. 4. vbi iubetur iudicibus ijs & correctoribus iuramentū præstare in consilio Regio, quoad hoc enim lex nostra ultra iuramentum, examen requirit, & sic neque quoad principium illius. l. 4. nostra est correctoria, † sed potius ampliatiua, vt scilicet ultra iuramentum debeant etiam examen subire tales locum tenentes in Regio consilio, prout quotidie fit, ita vt lex nostra ampliatiua, non verò

correctiua sit illius. l. 44. præsertim quoad dictum versiculum. *Transmissio*, qui est ampliatiuus dictæ. l. 10. tit. 5. libr. 3. infra. in quantum ibi iubetur, quod salaria locorū tenētium taxentur per Præsidentem & auditores consilij, & inscribantur in titulis & prouisionibus officij datis correctori: & si sic fieret maxima redundaret utilitas: nam cum id correctoribus non iubeatur, neque in prouisione eorū inscribatur taxatio, correctores quærent locum tenentes ad sui libitum & à quibus non solum partem suorum iurium percipiūt, sed etiam quantitatem pecuniæ extorquent ab eis, vt eos secum deferant, & quia horum examen est leue, & tale, quod etiam non literatus homo subire posset, etiā nunc illiterati sunt locum tenentes, & prouisio nostræ legis inutilis redditur, ideo hæc officia aduocatis cognitis & Deū timētibus & diuitibus, vel saltim non pauperibus essent danda, & inuitis, & nō petentibus, & salaria congrua essent assignanda. † Secun-

cundum quod dicitur in. d. l. 10. aliter enim, vt ibi dicitur gubernatio populorum periclitatur, & Regis consciētia non exoneratur, prout ibi exonerandā disponitur. De quo nouissimè post hæc plura dixit Castillo in sua politica de corregid. libr. 1. cap. 14. nu. 20. cum seqq. vbi nu. 30. ponit nouum decretum Regij consilij, in quo leges nostræ circa hoc iubentur seruari, in omnibus, exceptis iuribus decimarum de bitarū in negocijs executiuis, quarum decimarum iura possunt correctores percipere in locis, vbi id de consuetudine habetur, & non aliās sub pœna priuationis officiorū & inhabilitatis ad alia officia, & quadrupli pœna fisco applicanda talium iurium sic perceptorum. Ex quo decreto colligitur id fieri posse in locis solummodo, vbi id de consuetudine habetur; sed & in illis deberet prouideri, vt de decimis illis aliqua pars daretur ipsis Alguazellis, si forte eorum, salarium esset paruum, nē fame perirent, & nē cogerētur furari.

In. l. 54. tit. 4. lib. 2.

SUMMARIUM.

Iniungitur Regio consilio quatenus curam habeat, vt seminaria fiāt, secundū quod disponitur in concilio Tridentino.

Ibi, concilio Tridentino, session. 23. de refor. c. 18. vbi additio marginalis alia concilia de hoc allegat.

In. l. 77. tit. 5. lib. 2.

- 1 **P**rior in tempore potior est in iure. num. 1.
- 2 **S**eruitus Realis dignior personali iudicatur. n. 2.
- 3 **I**us gentium dignius civili iudicatur, ex eo quod prius fuit institutum. num. 3.
- 4 **A**dam tamquam prior formatus Eva antestat. nu. 4.
- 5 **M**onachi quare præstet canonicis. nu. 5.
- 6 **N**obilior est dignior eo quis habetur, quo antiquior dignitas, atque nobilitas eius apparet. nu. 6.
- 7 **A**ntiquior in gradu an præferatur nouiori. num. 7. Et quid si nouior maiorem gradum,

B 5 dum,

Commentaria ad leges

dum, vel ordinem habeat. num. 8.

9 *Præferendus est ille in dignitatibus, qui eam primo fuit adeptus. num. 9. & num. 10. ampliatur.*

11 *Antiquitas per unum momentum consideratur. nu. 11.*

12 *Gratia prior est attendenda. num. 12.*

SUMMARIUM.

Lites in cõsilijs & in chãcellarijs Regijs per antiquitatem expediantur.

Ibi, *Y se vean por su antiguedad.* Potius enim est ius illius, qui est prior in tempore. + l. fin. in fin. c. qui poti. in pig. hab. reg. qui prior. de regul. iur. in. 6. Indeque fit, vt dignior seruitute reali seruitus personalis iudicetur, + veluti prius inuenta. l. 2. ibique glo. 1. ff. si ser. ven. signo. cõs. 2. 3. col. pen. circa fin. Eadem ratione dignius iure civili ius gentium existimatur, + quod prius institutum sit. l. 1. ff. de acq. rer. dom. §. singulorũ. instit. de rerum diuis. Paulus Castren. in. l. 1. §. 1. nu. 5. ff. de acq. pos. Adam, etiam idcir-

4 co Euxæ antestat, + quod formatus prior est. 1. ad Timor. c. 2. eademque ratio facit, vt canonicis Monachi præstet, + quia antiquius Monachorũ institutum est. glo. & DD. in cap. quorundam. de electi. in. 6. Deci. in cap. auaritiæ. col. 1. in fin. de præb. & in vniuersum eò dignior, nobiliorque is habetur, + quo antiquior dignitas atque nobilitas eius apparet. l. 1. ff. de albo scrib. l. 1. §. quibus. de nouo eod. faci. l. tam dementis. & auth. seq. C. de Epif. aud. l. 2. C. vt dig. or. ser. l. 1. C. de consu. libr. 12. glof. & DD. in. l. cum quid. ff. si cert. pet. Ruin. consi. 19. nu. 9. libr. 1. Locumque idetiam obtinet, cum maior gradu aliquo is est, qui posterior ad dignitatem peruenit. + c. statuimus. ibique Innoc. versi. & licet ante constitutionem. de maio. & obed. vbi consuetudine contraria cessante, potior eius causa habetur, qui prius receptus in clericã est, quãuis ordinibus maioribus præditus clericus posterior sit, + & in hanc sententiam adducit Innoc. Decius. consi. ibi: post

recollektionis de nouo additas.

14

post princip. versi. secundo Dominus. vbi prærogatiuã hanc temporis ex maiori posterioris censu, aut nobilitate filere nõ putat, ibiq; dictum illud Innoc. dictu memoratũ ait. Quo fit vt in sensum dicti text. Roma. offenderit, sing. 691. maior ordine. & gloss. in cap. Isidorus. & in capit. sexta synodus. 1. 6. dist. quam etiam receptam moribus nõ esse testatur Boeri. de autho. magi. consi. num. 92. & nu. 81. & sic etiam in dignitatibus ille præferendus, qui primo ipsam adeptus est. + l. honores. de decurio. l. fin. vbi Bart. C. de tyron. libr. 12. l. 1. §. quibus. ibi. quod ordo temporum. C. de noua. Bart. & moder. l. 2. §. prius. ff. de vul. & pup. l. 1. C. vt dig. or. ser. lib. 12. l. 1. C. de consu. eo. libr. Abb. in cap. dudum. col. 1. de electi. & in cap. cum olim. de consue. in primo not. gloss. & omnes in cap. Episcopos. 17. dist. l. 1. & 2. C. de præf. præf. libr. 12. cum concor. de quibus etiam per Ias. cõsi. 192. num. 2. versi. moueor. vol. 2. quæ ad hoc refert Tyber. Decian. resp. 19. nu. 183.

cum seqq. vol. 3. Id ampliã, etiam si posterior tempore in reliquis esset maior & dignior ratione ordinis, facultatis aut honoris, + ex illo dicto Inno. in dict. cap. statuimus. quem omnes sequi, & ita practicari inquit ibi ipse Decianus. dict. numer. 5. vbi idem, etiam si ille, qui posterior est esset maior ætate, ex Ruino. consi. 19. numer. 9. vol. 1. & Ias. consi. 192. vol. 3. & Decio. dict. consil. 161. Vides igitur quomodo antiquitati defertur, vt sic iustè lex nostra per antiquitatem lites expediri disponat: & hæc antiquitas attendatur, non verò magnitas litis, & honores litigantium, neque etates eorum: & hæc antiquitas, etiam per vnus horum spaciũ, & minus nanciscitur, & attenditur, & etiam per vnum momentum, + secundũ glo. in. c. duobus. de rescrip. in. 6. communis, secundũ Calsia. decis. 20. de præben. & gloss. in. l. si ex pluribus. §. si. ff. de solutio. & sic gratia prior est attendenda, secundum text. in. c. si à sede. de præben. in. 6. & sic inquit Rebus. in tract. de

de pacifi. pos. num. 299. in antiquis. quod cautela est, vt de certa hora probatio fiat per testes & valebit, quicquid & male ibi contrarium voluerit, de quo & antiquitatis prerogatiua multa diximus in consilio meo de pluribus canonicis spectantibus, siue ventosis inuicem concurrētibus, pro adimplerone tituli.

In. l. 78. tit. 5. lib. 2.

Dictio, non, si praecedit verbum potest, adimit potentiam. num. 1.

S V M M A R I V M.

Præsidentes, ac Auditores Regij, & iudices Cancellariarum bonarum deposita per inferiores facta non possint apud se deferri iurare, etiam si lites eorum ad eos per appellationem deferantur, neque possunt mittere homines ad loca, vbi deposita existunt, pro eorum bonorum administratione, nisi de consensu partium litigantium.

Ibi, *No puedan*. Iurisdictionē eis adimūt hęc verba, nam

impossibilitant hos iudices hęc facere; dictio enim, non, si praecedit verbum potest + potentiā adimit, vt diximus in. l. 5. supra eo. sub. l. 55. Tauri, & similibus mulieribus vxoratis prohibentibus contrahere sine maritorum licentia.

Ibi. *A donde ellos residierē*. Et iustissimē, aliter enim magnas lites, & in eis prosequēdis magnas expensas fieri faciunt, quæ evitandæ sunt, quod est optimum pro spolijs Episcoporum, qui iam per iudices ordinarios civitatis, vbi vel in cuius districtu moriuntur faciunt secretari & deponi, vt talia bona iam non deferantur ad curiā mādato dominorū Præsidentis & Auditorum consilij, prout aliquando vidi iustum in maximum perniciē bonorum spolijs, sed fortassis fuit factum: quia partes id voluerunt, eis tamen nolentibus nullo modo est faciendum.

In. l. 79. tit. 5. lib. 2.

S V M M A R I V M.
Præsidentes, & Auditores Can-

Chancellariorum non possunt se intrinittere ad cognoscendum de venditis, per consilium patrimonij Regij, & lites pendentes ei remittantur.

In. l. 16. tit. 6. lib. 2.

S V M M A R I V M.

Sed deinceps iudices domus & curiæ adsint, & ordo ab eis obseruandus in cognitione negotiorum capitalium civilium & criminalium describitur, & eius expositio nouā formam constituit, & auget numerum horum iudicum.

In. l. 17. tit. 6. lib. 2.

S V M M A R I V M.

Iudices curiæ in gradu appellationis possunt usque ad quantitatē centum mille morapetinos cognoscere in negotijs civilibus, in quibus antea usque ad quinquaginta millemorapetinos cognoscebant in dicto gradu, & est ampliativa legis praecedētis.

In. l. 19. tit. 10. lib. 2.

De recusatione iudicij superiorum, remissive. num. 1.

1. Recusatio quando in caso. l. nostrā sit opponēda, & quid antea. num. 2.

2. Iuramento standum est in ijs quo animo consistunt. num. 3. vbi limitatur.

3. Casus. 37. remissive in quibus iuramento aliter statuatur. num. 4.

4. Recusationis vera causa, in caso nostrā. l. quomodo probetur. num. 5.

5. Ecclesia vel minor, an in caso nostrā post conclusum in caso admittatur ad recusandum autorem. num. 6.

6. Iudex recusatus, an regulariter possit interrogari de veritate cause recusationis. num. 7. Et ibi coram quo iudice sit interrogandus, & quando respondere teneatur.

7. Testis non punitur ex turpitudine per eum in suo dicto delicta. num. 8.

8. Recusatio, appellatio, & relatio a pari procedunt. num. 9.

- 10 *Gesta per iudicem post recusationem, an sit nulla ipso iure, vel annullanda veniant mediante appellatione. nu. 10.*
- 11 *Consanguinitas, vel affinitas in casu. l. nostra, quo modo sit verificanda. nu. 11.*
- 12 *Recusatio ex causa affinitatis, vel consanguinitatis, non procedit quando iudex utriusque est coniunctus. nu. 12.*
- 13 *Recusatio ex causa consanguinitatis vel affinitatis, usque ad quem gradum procedat. nu. 13.*
- 14 *Recusatio ex leui causa conceditur. nu. 14.*
- 15 *Conclusio quod recusatio procedat ex causa affinitatis, vel consanguinitatis quatuor modis limitatur. nu. 15.*
- 16 *Par affectio tollet suspicionem. num. 16.*
- 17 *Papa respectu consanguinitatis, vel affinitatis, non recusatur. nu. 17.*
- 18 *Amicitia nimia est iusta causa recusationis. numero. 18. Et idem de inimico & odium habente. nu. 19. Etiam non capitalem, sed simplicem, qua iudices arbitrio committitur. ibid.*
- 20 *Excipere potest contra ini-*

- micum suum de inimicitia qui fuit eius causa. nu. 20.*
- 21 *Inimicus non solum dicitur qui habet apparentia signa odij, sed etiam qui habet causam odij sine signis, etiam si ostendat amare. n. 21.*
- 22 *Inimicus nouiter reconciliatus potest repelli & recusari. nu. 22.*
- 23 *Inimicitia procurata per recusare volentem nihil prodest. nu. 23.*
- 24 *Causa inimicitia aut amicitia ad recusandum est ex primenda. num. 24. Et ibi quod debet esse manifesta & non dubia.*
- 25 *Inimicus nemo presumitur. nu. 25.*
- 26 *Amicitia maioris est potestatis quam fraternitas. n. 26.*
- 27 *Recusationis plures causas, remissive. nu. 27.*
- 27 *Iudices prae maxime maiores debito honore sunt honorandi. nu. 28.*
- 29 *Iudices dicuntur esse in dignitate & qui. nu. 29.*
- 30 *Delegationes Apostolicae auctoritate canonice & existentibus in dignitate fiat. n. 30.*
- 31 *Recusans malitiose delictum committit. num. 31.*

SVM-

SVMMARIVM.

Ordinem seruandum in recusatione Dominorum de consilio Praesidentium, & Auditorum, & iudicum Chancellariarum, declarat lex nostra.

Ibi. *En que disponen las otras leyes por nos despues hechas. Quas in hoc tit. 10. reperies, de quibus recusationibus, + vide Couar. in pract. capit. 26. per totum.*

Ibi. *Respeto a la vista lapso y transcurso de los treinta dias despues que se comencare a ver el pleyto. Et sic licet antea ante litis contestationem debeat opponi, vt per Lanfran. in tract. de recusati. in prin. in 1. parte tomi. 3. tract. diuersi. Doct. & Maran. in pract. tit. de appel. nu. 25. & post conclusionem fieri non poterat, vt tractat Praeposi. in. c. cum speciali. num. 22. de appella. Ex lege tamen nostra, etiam post conclusionem in causa admittitur: dum tamen intra triginta dies postquam lis incepta est videri, + proponatur recusatio dictorum consiliariorum, Auditorum, &*

iudicum hic expressorum, nam quoad hunc recusationis effectum, lex nostra visionem processus & lapsum temporis pro conclusionem esse disponit.

Ibi. *Y prouádose en este vltimo caso. Intellige probandum esse in hoc vltimo casu, quod causa recusationis proposita sit vera: nam quoad illud scilicet, quod de nouo deuenit in notitiam recusantis per ipsius iuramentum erit hoc probandum, ex. l. nostra in praecedentibus verbis, & ex l. sequente clarius disponitur, in ijs enim, quae consistunt in animo standum est iuramento, + ex glos. in. l. i. versi. vsus. ff. de itin. ac. priua. & glos. in. §. sed istae quidem. instit. de actio. vbi Ias. nu. 88. cum seqq. aliquibus, alias allegat, & praesertim glos. in cap. significasti. i. de homicid. & ibi Felin. num. 1. cum seqq. limitat. & Abb. in cap. nouit. nu. 54. de iudi. vbi additio. litera. C. eam declarat, & Anto. Gom. de delict. cap. 3. num. 26. & iterum ibi in cap. fin. nu. 1. & 2. & in d. nu. 26. intelligit, nisi sit praesumptio in contrarium: Item intellige*

intellige, nisi probetur contrarium, prout probari potest secundum dictos DD. presertim Ias. vbi supra. nu. 92. & Auiles. c. 52. Præto. num. 12. fol. 255. & triginta septem casus vbi statuit iuramento alicuius, vide per Casan. in consue. Burgun. rubr. 1. Saicleum Comet. num. 171. cum seqq. pluribus. fol. 60. col. 4. cum 3. seqq. & Socin. in reg. cōscientia. & Hippolyt. sing. 635.

4 Ibi. *Por la confesiō del juez.* Intellige recusati, qui sub iuramento declarabit sit, vel nē verā recusationis causa, & non verò alijs probationibus id iustificabitur, vt inquit Couarr. in pract. 26. cap. nu. 3. Sed an sit causa recusationis orta & nata ante conclusionem, id testibus probari poterit, secundum Couar. in eo. cap. 26. nu. 3. vbi num. 4.

6 + an Ecclesia vel minor admittetur post conclusionem ad recusandum auditorem. Sed an regulariter iudex recusatus possit interrogari de veritate causæ recusationis, + Aufredius in tract. de recusa. num. 46. tom. 3. part. 1.

7

diuersorum, inquit, quod sic, & se vidisse sæpenuero id fieri, imo communiter in parlamento, quando Præsidens, vel consiliarius recusantur, & allegat ad hoc glos. in cap. 1. de exceptio. versi. siuē cōfessi. in fine. vbi dicit, id corā arbitris debere confiteri, & sic coram illis, qui de causa recusationis debent cognoscere; & inquit ibi Aufredius. quod si quærat de causa, quæ crimen non inducit, tenetur respondere, sed si de illa, quæ crimen induceret, non tenetur, idque fundat ex eo, quod communiter dicit teneri, quod testis non tenetur respondere ad illud, per quod sua turpitudine detegatur, & reueletur, & quod idem est in iudice recusato: sed hæc licet ita sint, non vti que debet res indecisa remanere, sed vel debet haberi pro recusato iudex hic si nolit causam dicere, vel debet cogi illam manifestare: tum quia, dixi in l. 2. tit. 8. lib. 4. supra num. 15. testis non puniatur ex turpitudine detecta per eum in suo iuramento: tum etiam, quia si aliquod fieret

8

fieret esse occasio, vt iudices recusationem contra eos propositam euadere possent, & inutilem reddere, & partem coram iudice suspecto litigare, quod esset maximū inconueniens, & damnum magnum parti recusanti sequeretur.

10 Ibi. *No lo pueda hazer sino por causas riuenamente nacidas despues de la sentencia de vista.* In gloss. præcedenti hæc & sequentia verba remanent intellecta, & vide Maran. vbi supra. nu. 74.

Ibi. *Y lapso de tiempo.* Scilicet 30. dierum in princ. legis huius assignatorum.

Ibi. *No embargante la pendēcia de la dicha recusacion.* Et hoc ob bonum commune, nē lites protrahantur, & vt litibus sit finis, in quo consistit fauor publicus, & calumnijs occurratur, quæ possent excitari si recusatione facta lis cessaret, nec videretur processus, & sic est casus in presenti limitatiuus regulæ iuris, qua probatur recusationem, appellationem, ac relationē à pari procedere, vt per Hosti. & Io. And. in c. legitima

9

verb. assignata, de appel. in. 6. not. omnes maximè Fran. in rubr. de appella. extra. adeò, vt in disputationem vertatur, per DD. an sit nulla ipso iure gesta per iudicē post recusationē, + vel annullāda mediā te appellatione, de quo per Lācello. de attrētatis. 2. par. c. 6. per totū. vbi in. c. 8. proponit dictam equiparationem, recusationis, appellationis, & relationis, de quo & diximus in. l. 1. tit. 16. nu. 8. cum seqq. libr. 4. supra. & Maran. in pract. in. 2. actus. de appel. numer. 24. præsertim quia nihil damni obuenit parti recusanti, attenda dispositione nostri text. scilicet, quod si viso processu reperiat, causam recusationis esse veram alij iudices pronuntiabunt, sit minus ipse cum eis, licet non cesset ex toto damnum, eò quod recusatus, dum processus videtur & visioni assistit multa posset advertere contra recusantem; quæ posset postea ei esse damnosa.

Ibi. *Otrofi mandamos, que se del auto.* Pro horum verborum declaratione videnda

C

denda sint dicta in glossis precedentibus.

Ibi. Sea obligado a declarar particular el grado del tal parentesco, o afinidad, y el medio y causa donde viene. Et sic declarandum est secundum tenorem. c. licet ex quadam. de testibus. cum text. hic requirat medium, & causam, & sic caput & medias personas a quo & per quas consanguinitas, vel affinitas prouenit: & hæc fundantur ex capite. postremo. de appella. & in capite. accedens. 2. vt lite non cont. ad eod. vt etiam si procedant ex damnato coitu debet verificari hæc consanguinitas, vel affinitas, & habet locum recusatio, secundum Aufredi. de recusatio. num. 3. Et hoc nisi sit vtrique parti æqualiter coniunctus: quia tunc non habet locum recusatio hæc, + vt per Maran. vbi supra. nu. 29. & 30. sed vsq; ad quem gradum habebit locum hæc recusatio, & in hoc Aufredi. vbi supra. nu. 4. inquit cum glo. in. d. c. postremo. recusationem ex causa consanguinitatis, vel affinitatis habere

ubrob

o

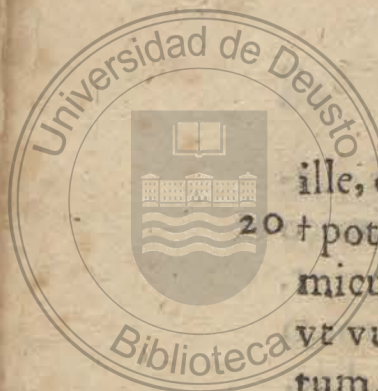
locum, vsq; ad gradum succedendi ab intestato, + qui cum hodie sit decimus, tam in agnatis, quam in cognatis. ex. s. si. instit. de legi. agn. success. & cognati sunt redacti ad instar agnatorum, vt in. s. nullā. in auth. de hære. abint. venien. vsq; ad decimum gradum locum habebit recusatio, nisi aliud in vltiori gradu sit de consuetudine: nam tunc consuetudo seruabitur, secundum illam glo. cessante vero consuetudine seruabitur decimus gradus illius glo. quam opinionem communem appellat ibi Aufredi. & sequitur Meno. de arbit. lib. 2. casus. 153. vbi nu. 6. inquit se putare qd iure civili inspecto, vsq; ad decimum gradum, abinde vero arbitrio iudicis relinqui perpenſa personarum qualitate, & mutua inter eos affectione, quod arbitrium iudex facilliter præbebit, si de consuetudine, aliquid, vel de stylo tribunalis sit circa hoc inductum, cum recusatio ex leui causa concedatur. + c. cum. R. canonicus, vbi gloss. de offi. deleg. Hæc tamen conclusio, quod ex causa consanguinitatis;

vel

vel affinitatis habeat locum recusatio, limitant, quatuor modis Aufredi. & Menoh. 15 vbi supra, vt non procedat. + Primò si iudex ille est vir integerrimus & religiosus valde, quod nota, vt scias, quot commoda ex vitæ integritate resultant etiam in temporalibus, & contrario quodammodo. Secundò non procedit dicta conclusio, cum iudex habet parem coniunctionem cum vtroque litigante: nam par affectio tollit suspicionem. + l. non solum. s. denuò. de ritu nup. Tertio nisi causa esset leuis ponderis. Quarto limitat Aufredi. vt non procedat in Papa, qui etiam prætextu consanguinitatis, vel affinitatis recusari non potest, + ex gloss. in capit. primo. in fine. de concess. præb. in. 6. Hostien. Sicul. & Ioan. And. in cap. querela. de electione, & alij allegati per Aufredi. vbi supra. nu. 6. Ibi. De amistad, o enemistad. In nimis amicos est text. in capit. ad hæc. de rescrip. cap. cum. R. canonicus. & ibi Siculus de offi. del. c. accusa-

tores. 43. q. 5. l. vni. C. si quacun. præd. pot. & de inimico & odium habente, + est text. in. c. cum super secundum intellectum. gloss. de offic. dele. not. Specul. & relati per Maran. in pract. tit. de appella. numer. 35. vbi allegat. Filip. Fran. in. d. c. postremo. col. 9. vers. 32. de appella. dicentem sufficere quamlibet inimicitiam, etiam non capitalem, & facit text. postea pro hoc, dum non capitalem, sed simplicem inimicitiam considerat: & insuper amicitiam, dum tamen exprimaturs causa inimicitiae, vel amicitiae specialiter, & determinatè: & idem tenet Aufredi. d. nu. 26. & sic inquit Meno. de arbit. libr. 2. casu. 110. inimicitiam iudicis arbitrio committi, & Aufr. d. n. 26. & talè inimicitiam procedere a partibus, vel a tertio, ex falsa, vel vera causa nõ est incipiendum secundum eosdem, ex Innoc. in. c. cum. I. & A. de re iudi. Sufficit enim quod tale quid præcesserit, quod habuerit prouocare animum alterius ad inimicitiam. l. 1. ff. de ijs qui. vt ind. vbi Bartol. vnde

C 2 ille;

20 ille, qui fuit causa inimicitiae, potest excipere contra inimicum suum de inimicitia, vt vult Archid. in cap. statutum. de rescrip. in. 6. argum. l. nec timorem. ff. quod met. caus. licet gloss. aliter sentiat, in cap. vt debitus. de appella. ita Aufredi vbi supra. num. 26. vbi nu. 27. inquit quod nedum dicitur inimicus, t qui habet apparentia signa odij: sed etiam qui habet causam odij sine signis, etiam si ostendat amare, secundum Innoc. in dict. cap. cum. l. & A. Imo & inimicus nouiter reconciliatus potest repelli, & recusari, t secundum Aufredi. ibi num. 26. & Marant. in dict. tit. de appella. nu. 64. Nam inimicitie effectus per reconciliationem non censetur sublatus, vt per Menoch. de praesumptio. libr. 1. quaest. 89. numer. 57. & haec vera sunt. Dum tamen inimicitia non sit procurata per recusare volentem: nam tunc nihil prodesset t, quod iudicis arbitrio relinquentum inquit Aufredi. dict. numer. 26.

Ibi. A declarar y espressar

elli

en particular las causas y medios de la dicha amistad, o enemistad. Debet enim exprimi causa inimicitiae, vel amicitiae, nec sufficit generaliter dicere esse intimum amicum, vel inimicum capitalem, t secundum Ioan. And. Domi. & Additio. Specul. relatos & secutos per Aufredi. d. nu. 26. debetque esse inimicitia manifesta, & non dubia. l. non distinguemus. s. cum quidam. ff. de arbit. nemo enim praesumitur inimicus, quia est contra ius naturale. t l. vt vim. ff. de ius. & iure. & faciunt dicta per me, in l. 2. tit. 8. numer. 1. lib. 4. supra, & recusatur amicus, quoniam amicitia maioris est ponderis, quam fraternitas, t secundum Alberi. in l. sed & haec. ff. de procura. Menoch. de praesump. libr. 4. praesump. 75. & plures alias recusationis causas numerat t Aufredi. vbi supra, & Marant. in pract. tituli de appellat. numero. 24. cum seqq. pluribus. & per Doct. maximè Praeposi. in cap. postremo. de appell. Nam causae in nostra lege expressè non arctandi,

arctandi, sed exempli causa apponuntur.

Ibi. Se pongan honestamente, Iudices enim praemaxime maiores debito honore honorandi sunt, t ex text. in cap. vt debitus. de appella. & l. fin. C. quando prouo. non est neces. ex quo Praeposi. in dict. cap. vt debitus. num. 2. inquit, quod esse iudicem est honor, & quod ob hoc dixit ibi gloss. notab. t quod iudices dicuntur esse in dignitate, ibi tamen hoc intelligit in ordinario, non in delegato. l. munerum. s. iudicandi. ff. de muner. & hono. Nam potissimum in signe dignitatis est praeminentia cum iurisdictione. c. de multa. & ibi Ioann. & alij, de praeben. Delegatus autem non habet iure suo, sed alterius iurisdictionem, sicut ordinarius, t & propterea inquit ibi Praeposi. quod sunt delegationes Apostolicae existentibus in dignitate & canonicis cathedralibus, & dixi in l. 7. tituli 9. libr. 3. supra. numer. 8. sed licet esse iudicem sit honor, est etiam onus respectu

laboris adhibendi in administratione iustitiae, vt per Praeposi. vbi supra.

Ibi. Aunque la parte contraria del que recuso consienta la recusacion, esto no basta. Nam cum agatur de prauiudicio honoris auditoris recusati nimirum si non sit in partium potestate ab ea resilire postquam proposita est, vel ei consentire, praemaxime, quia si eam non probat incurrit recusans poenam a legibus nostris propositam, & deliquit, t recusando malitiose si causa non est probata, & in delictis non est locus poenitentiae ad euitationem saltem poenae ob delictum imponendae.

In. l. 32. tituli. 11. libr. 2.

1 Appellatio in causa gabellarum ad quos iudices sit interponenda. num. 1.

2 Punctuationes, vulgò, apuntamientos, gabellarum vim legum habent. numer. 2.

3 Specialis dispositio non est cesa

C 3 sum

sum per generalē tolli. n. 3.
4 Species ubi precedit genus
semper videtur à genere ex-
cepta. num. 4.

S V M M A R I V M.

In qualibet & in vnaquaque
audientiarum siue Chace
lariarum Pintia & Gra-
natae adsint iudices nobi-
lium, qui cognoscant de
negotijs nobilitatis & ga-
bellarum. Sicque cesset
exercitium notariorum,
& erum locum tenen-
tium. Et dicti iudices sibi
non percipiant Duplas,
sed Camerae Regiae ap-
plicentur.

Ibi. *Alcaualas*. Hic videtur
probari super negotijs ga-
bellarum in gradu appella-
tionis cognosci posse per iu-
dices *De hyosdalgo*, in Chan-
celarijs Pinciae, & Granatae,
prout antea solebat cognos-
ci per eorum vicem geren-
tes, & notarios. Sed videtur
legem nostram in hoc esse
correctam per cap. 19. no-
uarum pun tuationum, ad
quaternum gabellarum fa-
ctarum, quo quidē disponi-

tur, à sententijs super gabel-
lis latis omnino (& priva-
tiuē ad alia tribunalia) esse
appellandum ad consilium
Regium maioris calcula-
tionis: + nam lex nostra fuit
in anno. 1572. constituta
& publicata: punctuationes
vero illae in anno. 1575. &
sic tamquam noviores cor-
rigere in hoc legem nostrā:
punctuationes enim illę vim
legum obtinere, + in libr. 9.
Recopila. dictum reperies.
Quid verò erit in hoc di-
cendum, in quo teneo ces-
sare correctionem & esse
evitandam, ex eo quod lex
nostra est specialis, capitulum
vero illud. 9. generali-
ter disponit, & sic per ge-
neralem dispositionem non
est censendum nostram spe-
cialem corrigi, + sed potius
declarari, vt in casu nostro
lex illa generalis non pro-
cedat, ex doctrina gloss. com-
muniter approbatae in l. 1. C.
de silentiar. libr. 11. & ex re-
gula. generi. de regul. iur.
in. 6. & ibi DD. & quia ubi
species precedit genus, vt
hic, semper species videtur
à genere excepta, + ex text.
& ibi

& ibi DD. maxime las. in l.
doli clausula. ff. de verb. obli.
& sic iudicib⁹ de quibus hic
non videtur adempta iurisdic-
tio per illud. c. 9. dictarum
punctuationum: Et quia lex
nostra & aliae contentae in
hoc quaterno additionatiuo
ad leges Recopilationis no-
strae mandato Regio iussum
fuit, vt adderetur & promul-
garetur anno Domini. 1580.
& sic videtur quod lex no-
stra sit nouioris temporis,
quam illius. c. 9. dictarum pun-
ctuationum, & consequenter,
q non sit per illud. c. 9. corre-
cta, sed poti⁹ sit declaratiua
& limitatiua illius capituli.

Ibi. *Y de Notarios*. De qui-
bus in l. 1. tituli sequētis agi-
tur. & sic lex illa per nostram
remanet correctā, vt ibi ad-
uertit subscriptio margina-
lis, & sublatum est iam exer-
citiū horum notariorum,
& eorum locum tenentium.

Ibi. *No ayan, ni lleuen las
doblas*. De quibus antea dis-
ponebatur in l. 22. cum tri-
bus seqq. supra isto tit.

In l. 25. tituli. 5. libr. 3.

S V M M A R I V M.

Correctores adimpleant id,

quod per leges Regias sta-
tutum est circa custodien-
da registra tabellionum
mortuorum.

Ibi. *Las leyes*. De quibus in
l. 24. tit. 25. libr. 4. supra. vbi
diximus.

In l. 41. tit. 6. libr. 3.

S V M M A R I V M.

Iudices ordinarij loca suae iu-
risdictionis non visitent
in mensibus Iuni, Iulij, &
Augusti.

Ibi. *Los juez es ordinarios*. Ex
ijs colliges iudices ordina-
rios, & sic locum tenētes cor-
rectorum, qui ordinarij iudi-
ces sunt, + vt diximus in l. 1.
tit. 9. n. 9. li. 3. supra. poterunt
hæc loca visitare, + in alijs mē-
sibus, quā hic exceptis termi-
nos tamen solus corrector
potest, vt diximus in l. 16. tit.
5. & in l. 6. tit. 6. supra libr. 3.
ex Auend. c. 4. Præto. nu. 43.
& 44. libr. 1. & nouissime
Castillo in lib. 5. suae politicę
correcto. c. 9. nu. 13. & 14. qui
tamen ibidē in. c. 10. nu. 15.
inquit hodie terminos & vil-
las exemptas posse per hos
locumtenentes fieri.

Ibi. *Iunio, Julio, y Agosto.*
 Verba hæc incitarunt iudicū cupiditatem cum ijs mensibus sint per legem cerciorati Rusticos panem habere potius tunc quam alio in tēpore, & sic sicut pisces ad hamum, certi sunt iudices visitado isto hoc tēpore, vt melius condemnationes ab ipsis recuperent, quas alijs in mensibus visitantes non ita faciliter recuperarent, quas ob res in mensibus ijs prohibitis visitant potius, quam in alijs anni iudices ordinarij, & præmaximè iudices illegitimi, *Vulgo de la Mesta*, nūcupati id faciunt: nō est enim congruum (ad id obuiandū) remedium nostri text. scilicet, quod dabuntur in Regio consilio prouisiones nē id fiat: + nam à tali prouisione supplicant, vis & amplius colore in iustissimarum responsonum quæsito, vt interim visitationem perficiant, vt sic nullius sint effectus prouisiones prædictæ, & intentum suum cōsequantur, quod est implere bursas pecunijs, iustitiam autem facere, longe est ab eis, & ideo maximis pœnis pecuniarijs

& priuationis officiorum, & restitutione damnorū & expensarum essent afficiēdū iudices ij legis nostræ dispositionē violantes, vt alicuius esset utilitatis. *Ibi. Los del nuestro Consejo den las prouisiones necesarias.* Addēda est lex hæc alijs multis per me relatis, in meo reperiario, *De Cortes y premiticas*, quod dū iuuenis effem feci & typis excusli Regis priuilegio, vbi in eius lib. 2. congesi plures leges & curiarum capitulo iubentes dari in Regio consilio has prouisiones in casibus, ibidem descriptis.

In. l. 27. tit. 7. lib. 3.

Thesaurarij & depositarij multum solent partibus vexare & in quibus. num. 1.

S V M M A R I V M.

Iudices syndicatores syndicare etiam debent thesaurarios gabellarum & depositarios generales Populorū.

Ibi. *Mandamos.* Salubris est, ac necessaria dispositio, & cū maxima diligentia esset

esset hæc syndicatio capiēda, thesaurarij enim & depositarij ijs maxime solēt partes vexare, + in solutione reddituū & rerū eis debitarū, tam in dilatione, quam in exhorum, & numerum petitione, & in solutorum numero rinaqualitate: solent enim in infima soluere moneta, & in peiori, vt miseri creditores ijs oneribus affecti, vel de sinant recuperare, vel aliquid eis expendant, vt in bona auriant argenti moneta debita eis soluantur: Quod si hæc facientes aliter punirentur, fortassis alij ab ijs molestis & vexationibus cessarent, & abstinerent se, sed leges optimæ sunt earum autem executores pessimi & pigri.

In. l. 3. tit. 14. lib. 3.

S V M M A R I V M.

Iudices omnes hic descripti tenentur fideiussores præbere in curia, & antequā ab ea exeant.

Ibi. *Den fianças legas, llanas y abonadas.* Et sic non sufficet iuratoria cautio ex dictis

per nos in. l. 23. tit. 7. lib. 3. supra num. 10. & 14. & est noua ac necessaria dispositio & refrenans horum iudicum cupiditatem, & iniustitiam, qua vtebantur, & quam facere solebant, cum has non præstabant fideiussiones.

In. l. 4. tit. 14. lib. 3.

- 1 **F**acta contra Regis voluntatem nulla sunt. nu. 1.
- 2 **P**astoribus non permittitur per quacunque loca suas greges trahere. num. 2. Et per qua, ibid.
- 3 **V**erba de habilitate sunt restringenda & intelligenda. nu. 3.
- 4 **V**erba, fueren, o vinieren, atrauessaren, o estuieren, quomodo declaranda. numer. 4.
- 5 **S**. 3. nostra. l. ibi. labrare, unde fuit sumptus. nu. 5.
- 6 **T**otum concilium pro uno reputatur. nu. 6.
- 7 **I**udices executores nostra. l. nō possunt se introumittere, vbi fratres, de Mesta, com moditatē non habent. n. 7.
- 8 **F**acta contra legem prohibitiuam nulla sunt. nu. 8.
- 9 **F**acta cōtra cōmissionem aut

- formam commissionis nulla sunt. nu. 9.
- 10 Mala multa obuentionia ob nō ministratam partibus iustitiam. num. 10.
- 11 Iniustitia est mortis adquisitio. num. 11.
- 12 Refertur quedā lex particularis nostrā Placentia ciuitatis, de los quartos. nu. 12.
- 13 Cultura quando sit utilis & non nocua pastibus & defensis, ad pascēdū greges. n. 13.
- 14 Incōueniens nostrā. l. ibi, que dā perdidat, nō est certū. n. 14.
- 15 Pœna nostrā. l. ibi. con q̄ la primera vez, quo modo intelligatur. nu. 15.
- 16 Qualitas est probanda ab eo qui in ea se fundat. nu. 16.
- 17 Ruptores terrarum ad hoc quod pro secūda vice puniātur, an debeāt esse eadem persona, vel sufficiat si diuersa sint. num. 17.
- 18 Officialium numerus à lege nostrā coarctatur. nu. 18.
- 19 Dictio, no, adiunta verbo, pœda, inducit impossibilitatem. nu. 19.
- 20 Officialis alius, qui nominatus in concilio, de la Mesa, nō potest trahi pro aliquo actū scribendo. nu. 20.

- 21 Dispositio nostrā. l. ibi, ha. llandolos exella, nō requirit omnino apprehensionē. n. 21.
- 22 Iudices quid & à quibus in officijs gerendis abstinere debeant. nu. 22.
- 23 Defensas facere nemo potest. nu. 23.
- 24 Damna facta ab animalibus fratrum de Mesa, dā significati nō audent iam petere, & ob quid. nu. 24.
- 25 Appellatio in omnibus & ab omnibus est licita. n. 25.
- 26 Appellatio in dubio debet recipi & nō respui. nu. 26.
- 27 Iudex non deferens appellationi, puniatur. n. 27. Imo & peccat mortaliter, ibid.
- 28 Casus multi in quibus nō defertur appellationi. n. 28.
- 29 Appellatio est defensio. n. 29.
- 30 Appellatio quo iure sit introducta. nu. 30.
- 31 Naturalia non possunt tolli. n. 31. & sic nec appellatio per Principem tolli potest, ibid.
- 32 Ius diuinum & ea que ab eo procedunt nō possunt per Principem tolli. nu. 32.
- 33 Appellatio per consuetudinem, aut statutum tolli non potest. nu. 33. Et quomodo intelligatur, ibid.

- 34 Lex nostrā iustificatur quatenus appellationē tollit. n. 34. ubi assignatur ratio.
- 35 Omnis res per quascumque causas nascitur, per eadem dissoluitur. nu. 35.
- 36 Princeps licet ius diuinum, vel naturale tollere nō potest, potest tamē illud moderare, ac limitare. nu. 36.
- 37 Clausula, appellatione remota, quos habeat effectus. nu. 37. & n. 38. de qua appellatione intelligatur iusta, vel iniusta.
- 39 Nullitates proueniētes ex defectu citationis, iurisdictionis, & notoria iniustitia, nunquam per leges nullitates simpliciter excludentes censentur exclusa. nu. 39.
- 40 Clausula, appellatione remota, nihil operatur quoad tertij praiudicium. nu. 40.
- 41 Clausula, appellatione remota, ita operatur infauorē illius cōtra quē cōceditur sicut illi cui cōceditur. n. 41.
- 42 Appellatio licet in aliquo casu tollatur, non tamē defensio. nu. 42.
- 43 Appellatio & nullitatis sublatio diuersa sunt. nu. 43.
- 44 Appellatione remota, nō dicitur

- citur remotus recusatus, renisio, ac supplicatio ad Principem. nu. 44.
- 45 Appellatio in quibus casibus sit remota, etiā quoad defectū deuolutiuū. n. 45.
- 46 Restitutio nō cōsetur remota per hāc clausulā appellatione remota. num. 46.
- 47 Clausula, remota appellatione, à quo possit cōcedi. nu. 47. & n. 48. per quē possit cōfirmari statutū illa tollēs.
- 49 Appellatio in dubio & nisi expresse dicatur non censetur sublata. nu. 49.
- 40 Duces, Comites, Marchiones, non possunt disponere cōtra ius si superiorē recognoscāt. n. 40. Imo neq; cōcedere clausulam, ut sine strepitu & figura iudicij, & sola facti veritate inspecta procedatur. nu. 41.
- 42 Domini tēporales non possunt etiā ex consuetudine appellationē tollere. nu. 42.
- 43 Legatus Papa, an & quādo possit uti clausula appellatione remota. nu. 43.
- 44 Appellatio sine iusta causa tollenda non est. nu. 44.
- 45 Periculosum est gladio insipienti, ac improbo viro magistrat-

gistratum cōmittere. nu. 45.

46 *Dispositio. l. nostra quatenus tollit appellationem de iustificatione periculosa, videtur. nu. 46.*

47 *Clausula appellatione remota, solū operatur quoad effectum suspensiuum, non vero deuolutiuū. nu. 47.*

48 *Intellectus ad capitulos, ut debitus. de appellatione. & pastoralis. eod. tit. nu. 48.*

49 *Iudices nostra. l. recusati, an & quomodo sint associandi. nu. 49.*

50 *Notatur abusus abellionū. nu. 50.*

51 *Maledictiones referuntur à iudicibus precauēda. n. 51.*

S V M M A R I V M.

Apponitur in presenti nouo ordo seruandus per iudices. *De Mestas y cañadas.*

Ibi. *Porq̄ nuesta intencio y volūdades.* Hæc est volūtas Regis sancta & iusta, sed quis est horū iudicum, qui adimpleat eā? nullus, ergo facta ab eis, tanquam contra Regis voluntatem nulla erunt & nullius effectus, + ex text. & materia in. l. diligenter. ff. mand. sed de ijs

numquam curant iudices ijs

In. c. 1. ibi. *Que ay an de andar, o andē por las prouincias y cañadas, por dōde van y viē nē los ganados.* Id nō vidē fieri per hos iudices, fortassis, vel quia cū in prouincias sibi cōmissas pergunt, & accedunt, greges horum *De la Mesta*, nondum à terris suis recesserunt, vel quia in terris exteris nō existunt, prout, ex versiculo sequente, ibi. *Y estando en ellas fuera de sus tierras.* Colligitur, & sic videm⁹ quotidie, quod isti iudices *De Mesta*, nō sequuntur greges ipsas, sed vadūt per prouincias eis cōmissas inquirendo de grauaminibus factis gregibus ijs.

Ibi. *Prouā dolas con dos pastores.* Qui fortassis sunt interestantes in causa & partes formales, idē ad hæc multum deberent iudices aduertere, sed vellit Deus, nē eos ex proposito secum afferant in testes, vt de omnibus indistinctē testificentur, imō & nē aliquando scribantur, & examinentur in testes illi, quorum nomina nō cognoscuntur, sed fictitia sunt, & simulata, prout iā audiui sic factū, idē

idē nē miremur si temporalia nobis deficient, & pestes, ac bella infestet nos.

In. c. 2. ibi. *De requerir las cañadas.* Intellige de illis, de quibus infra eo. in. c. 5. disponitur.

Ibi. *Por los lugares y partes q̄ los pastores q̄ son del dicho concejo con sus ganados fueren, o viniere, o atravesare, o estuieren.* Vt in præcedente cap. etiā dictum est, & intellige, quod per hæc verba nō est licitū per quæcūq; loca pastores greges suas trahere, + & cum illis transire, sed per illa per quæ sunt obligati, & debent, ac solēt transitū facere, & sic per consueta & antiqua, nō vero nouas vias passus & stratas faciēdo, debēt enim verba de habilitate restringi, ac intelligi, + sic verba. *Fuerē, o viniere, o atravesare, o estuieren.* Intelligenda & exponenda sunt, + id est, debent ire, venire, aut per indirectū transire, siu estare, prout in simili exponit Bar. in. l. si vxori. §. cum ita. ff. de auro. & argen. lega. & Bal. c. dudū. 2. in fin. de electione. Idq; deditur clarissime. ex. c. 5. infra eo. & desumptum est hoc

c. a. l. 1. §. 4. tit. 14. lib. 3. supra.

Ibi. *Por las penas q̄ en esta nuesta carta yran declaradas,*

Prout declaratur in. c. sequē.

In. §. 3. ibi. *Que labrare.*

Desumptus fuit. §. hic. + à lege. 1. §. 4. sup. isto tit. & lib. vbi diximus aliqua, & in. l. 6. tit. 7. infra li. 7. & in illo. §. 4. apponabantur etiā pœnæ nostri. §.

Ibi. *Con q̄ la pena de vna persona, y concejo.* Intellige quoties per modum & in vim cōcilij cultiuatur terra hic prohibita, cultiuari: tūc enim quia totum cōcilium pro vno reputatur, + idē de eo, quod de vna persona iudicandū est.

Ibi. *Como en quāto a las penas.* Intellige hæc verba, quoad executionem pœnarum impositarum, exequendarū, absq; obstaculo appellationis, circa hoc enim loquūtur & procedunt hæc verba, prout ex eorum & præcedentium serie clare colligitur.

Ibi. *Y comer y pacer.* Dura lex est, & tanquam talis, nunquam vidi, quod executā in hoc fuerit.

Ibi. *En que el dicho Concejo de la Mesta, y hermanos del tuieren passo y apronechamiento.*

miento. Vbi enim hanc non habent fratres ij commoditatem, nullo modo possunt ij executores iudices se intro mittere, + tam a partium enumeratione id probando, quam a cessatione rationis nostrarum legum cognitionem ijs iudicibus permittentium, circa ea, que ad materia hanc *De Mesta* pertinet, & vbi commoditates eis auferuntur, non vero alias. & dixi in. l. 1. §. 4. istius tit.

Ibi. *Y dehesas nueuamente hechas.* Quas fieri regulariter prohibitum est, vt diximus in. l. 1. §. 8. supra isto tit.

In. §. 4. in eo probatur clarissime assumptum nostrum propositum in precedenti §. sub verbis illis. *Anque el dicho concejo.* Licet iudices ij executores male id, sicut & in alijs multis obseruent eis datas instructiones.

In. §. 5. ibi. *Ordenamos y mandamos.* Iterum & clarius repetitur in presentia prohibitio facta ijs iudicibus cognoscendi de alijs, qua de illis casibus locis & rupturis publicorum terminorum & defenfarum & itinerum, in quibus fratres *De la Mesta*

ta habet transitum, & comoditatem ex antiquo, & cum lex nostra prohibitiua sit omnia in contrarium acta nulla erunt. + Tu quia facta contra legis prohibitionem, ex tex. & eius materia in. l. non dubium. C. de legibus. quam ex eo quod forma concessione, ac commissione excedunt, + ex. l. diligenter, & eius materia. ff. mandati. & sic omnia sic facta, tanquam attetata reuocanda forent, & in expensis & danis iudices ij passim condemnandi, sic enim fortassis mederetur insolentia quorundam horum iudicum. Et. §. hic declarat. §. 2. isti legis generaliter loquentem.

In. §. 6. ibi. *En los meses de Junio.* Conducunt hic ea, que diximus in. l. 41. tit. 6. supra isto libr. 3.

Ibi. *Y administre justicia con la menor molestia y vexacion que fuere posible.* Quod quam aliter fiat omnibus patet, maxime ipsis rusticis horum iudicum iniustitias patientibus in personis & bonis suis, + propter quod, vt inquit Apostolus ad Roman. 1. Reuelabitur ira Dei de caelo, super omnem impietatem, & super omnem iniusti-

iniustitiam hominum eorum, qui veritatem in iniustitia detinent. Et Ecclesiast. 10. Regnum agente in gentem transferetur propter iniustitias & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos. Ob quos inquit Psalmista, Psal. 36. Iniusti punientur, & semen eorum peribit: & Psal. 139. Virum iniustum mala capient in interitu. Iniustitiaque mortis est adquisitio + Sapi. 1. Quare vos, o iudices fraternitatis huius executores, & vos eorum superiores corrigere debentes iniustitias ab ijs factas, attendite, & videte ne vos mala in interitu capiant, ne ve ob vestram causam reueletur ira Dei contra vos, & contra omnes alios, solet enim dici, quicquid Deliram Reges plectuntur Achiui. Quid enim vobis proderit vniuersa lucrari, si vobis in interitum redundant animarum vestrarum, aut quam dabitis commutationem pro animabus vestris.

In. §. 7. ibi. *Que por leyes y prematicas.* Quae apponuntur sub. l. 22. cum seqq. tit. 7. lib. 7. infra. vbi aliqua diximus.

Ibi. *Porq se estrechan y ha estrechado mucho los pastos de los ganados.* Licet hec ita sint, in terris tamen montuosis, & vbi montes pastus occupant, & in quibus paucae sunt terrae, ac defensae ad culturam sufficientes, ob quod panis deficit, deberet permitti vno, vel altero anno laborari, cultuari, ac seminari montes hos a vellendo, & clarificando, vel saltem aliqua pars harum terrarum, ac defenfarum pro cultura deputari, praesertim istis temporibus in quibus cultura est restricta, & omnia ad pastum trahi procuratur, & hac de causa in hac Placentiae ciuitate habemus + leges a Regibus confirmatae & vocatae. *Las leyes de los quartos realengos.* Quibus quidem domini particularium defenfarum coacti fuere, quartam partem cuiuslibet defensae relinquere, ac deportari pro cultura, vt quarto quoquo anno haec quarta pars rusticis laboratoribus detur ad seminandum soluta certa quantitate, & vocatur. *El quarto realen-*

realengò, id quod temporibus designatis datur ad culturam, & fuit salutifera, ac utilis hæc dispositio, aliter enim nõ haberent, ubi seminarent frumenta.

13 Ibi. *Quedan perdidas y destruydas.* Si quotidie cultiuatur, vel saltim pluries in paucibus annis destruentur, sed si non ita continue, sed interpollatis aliquibus annis, potius est utilis cultura, quam nociua, tetiam ad pascendum greges animalium: nam cum cultura remanet defensa sine montibus perniciosis pasturæ & lanæ ouium, aut arietum ibi pascentium, eò quod auelitur lana ab eis ambulantibus inter spissos montes, & mediante cultura mons clarificatur & de nouo producit fertilius, & terra etiã arata in paucis annis reuertitur vberibus ad primæuam naturam, & sic non est certum inconueniens hoc nostræ legis, tprout experientia quotidie videtur, & lex nostra cum per informationem habentium greges sit facta, ipsi informant pleremq; difficultando, & ad destructionem

14

reducendo id, quod si cum moderamine fuerit non solum non esset damnosum pasturæ, sed potius utilis.

Ibi. *Conque la primera vez no exceda la dicha condenacio de ve ynte mil maravedis.* Verba hæc referuntur, tam ad personas, quã ad concilia, de quibus proxime dictum est, 15 ita vt siue viginti, aut plures persone per se, vel per viam concilij aliquam defensam, vel partem ruperint & cultiuauerint, & seminauerint in ea amplius quam viginti, aut centum, aut plus fanecas, non sunt condemnandi pro prima vice, nisi pro pœna viginti mille morapetunorum, non verò pro qualibet faneca mille, & hoc quia lex hæc in verbis ijs personas singulatim seminantes concernit, sicut si iunctum & conciliariter, cum enim in præcedenti de personis, & de concilijs locutum sit, dum in præsententi pœnæ modum imponit, omnia dicta comprehendit: neq; tenetur cultores probare se illa tantum vice & sic prima rupisse, nam præsumitur sic esse, nisi contrarium probe-

probe-

nisi contrarium probetur, dicens enim & allegans secunda vice rupisse prout dicere tenetur, vt pro secunda puniatur, id probare debet, * ex. l. actor, q; asseuerat. C. de proba. aliter enim pro prima tantum vice condénatio fiet. Sed est quæstio singularis an ad hoc vt ruptores pro secunda vice puniatur, debeant esse eadem personæ, vel sufficiat si sint diuersæ: & reuera mihi certius videtur, quod debent esse eedem personæ ruptores secundæ rptionis, qui primo ruperunt, vt pro secunda puniantur vice: nam si sunt differentes personæ à primis non tenebuntur nisi pro prima vice, quia eorum respectu prima est, ite etiam quia lex nostra cum personis loquitur rupētibus defensam, non vero cum defensa ipsa, ergo respectu personarum diuersarum non potest dici secundo rupisse illos, qui antea non ruperat: item quia id deducitur clarius ex verbis illis. *Y si se tornare a rō per.* Nõ enim licet. *Y si se tornare a rō per.* Ergo rescipicit personas primo rupentes nõ

16
17

vero alias personas verbum illud. *Y si tornare,* ergo verum est nostrum assumptum, & quia cum sit lex pœnalis restringenda est non vero amplianda: sed si hæc iudicibus ijs dixeris, delirare te dicent, vel quod non est versatus in negotijs demesta, vel quod lex secundum eorum intentionem & voluntate est declarata per Regem, vel in concilij fraternitatis huius omnia enim hæc explodūt, & inaginationes esse dicūt, & neq; vnū, neq; aliud seruant, q; dolendum est, misereri enim rustici ijs & alijs affliguntur calamitatibus, & molestijs, ac miserijs, cū relatiandi essent, ipsi enim pondus diei & æstus sustinent, sed cupiditas iudicum exæcatulos & aures eorum, vt videntes non videant, & audientes non audiant.

Ibi. *Sin embargo de qualquier apelacio.* Vide quæ dicemus in. S. 13. in glo. *Lo qual se ha de executar sin embargo.*

In. S. 8. Ibi, *Mandamos, que los dichos Alcaldes.* Iusta dispositio si seruaretur, sed tamen si non seruatur,

D lex

lex nostra prouidet de remedio, quo quidem iudices loci uti possunt, & sic euitare multitudinem excedentem nostri text. metam & numerum: Et in hoc proposito est aduertendum, quod solent ij iudices de Mesta, & eius ministri secum afferre quatuor aut plures alios ultra numerum dicendo, quod sunt scribentes & adiutores pro scribendis processibus, & cum eis agitantur acta iudicij, & cum eis fiunt informationes denunciationum: nam id fieri non potest, neque possunt secum eos afferre, sed ipse tabellio debet hoc facere per se, non per substitutos, neque ministros, neque scribentes, & sic vidi fieri, & tales scribentes incarcerari, secundum quod lex nostra permittit: tum quia informationes faciebant, tum etiam quia alij quam per concilium, de la Mesta, nominati, non possunt cum dictis iudicibus venire, & ex contrario plura resultant inconuenientia & maxima damna, & ideo lex nostra iustissimè

arctauit numerum officiarum & hominum cum eis venientium. *Ibi. Ni pueda mas usar los dichos sus officios.* Nota dictio nem illam, no, appositam ante verbum illud, pueda, quia de iure impossibilitat, & impossibilitatem denotat, ut ab inde, & sic deinceps iudices ij uti non possint officijs suis, & vacent: & consequenter, si deinde eis vtantur incurrant poenas eorum, qui vtantur officio, quo quidem uti non possunt, neque autoritate habent eo vtendi, concessam ab eo, qui eam concedere potest, quae grauis est, vt alibi, diximus, & omnia imposterum facta nulla sunt, tanquam a non habente potestatem iudicandi acta. *Ibi. Para qualquier cosa tocante a la expedicio, o execucio de lo contenido en sus comissions.* Notanda sunt verba hec, vt sic etiam pro scribendo aliquo actu, vel aliqua informatione non possint alij trahi ministri, & persone, qua nominatae in concilio, de la Mesta, neque coram alijs fieri. *Ibi. Este obligados a boler y resti-*

et restituir, salubris et iusta dispositio si exequeretur, sed fortassis non exequitur, quia non petitur.

In. §. 9. *Ibi. Entreguen a los Corregidores y Justicias ordinarias.* Vt ipsi exequantur contenta in hoc capitulo informando Regium consilium de ijs excessibus, & mittendo captos ministros illos, quibus cum commisiones suas erat exercens iudices ij contra dispositionem huius capituli & precedentis.

Ibi. Hallados en ella. Non intelligas requiri apprehensionem, sed sufficere per informationem constare de ijs excessibus, vt correctores & iustitiae ordinariae populorum, vbi excessus ij fiunt exequantur nostri. §. dispositionem. * Et id clarissimè apparet ex verbis sequentibus, *juntamente con la informacion:* ex quibus colligitur sufficere per informationem constare, vt dispositio nostri. §. exequatur, neque requiris apprehensionem.

In. §. 10. *Ibi. Y les hagarestituyr lo que les fuere lleuado injustamente.* Pondera verbum illud, *injustamente:* nam iustifi-

cat dispositionem nostrae legis, & damnat iudicium sententias, quibus, cum iusta, iniusta esse iudicant, & sic iusti, & iniusti nullum discrimen faciunt, & omnia eis videntur iniusta quatumcumque iustissima sint, nullumque denuntiatum iustum inueniunt. Et haec est misera, quasi omnium iam iudicium, conditio. O infelicia tempora! vbi iustitia neglecta est, vbi iudicia iudicantium ad libitum proferuntur, vbi Rogitus maiorum, & potentium, imò Imbecillum mulierum attenduntur, vbi dona & munerera iam locum inuenerunt, vbi iudicant, qui iudicandi essent, velut melius dicam, qui iudicandi modos ignorant, quia literas nesciunt, quia de sua re agunt, & aliena non curant. Quibus dici potest illud Micheae tertio capit. Audite hoc Principes domus Iacob: Iudices domus Israel, qui abominamini iudicium, & omnia recta peruertitis. Qui aedificatis Sion in sanguinibus, & Hierusalé in iniquitate. Principes eius in muneribus iudicabant, & sacerdotes eius in merce de docebant. Et Prophetæ eius

Commentaria ad leges

in pecunia diuinabant: & super dominā requiescebant dicētes. Nā quid, nō Dñs in medio nostrum? nunquid venient super nos mala? Propter hoc, causa vestri Syon quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi acerbis lapidum erit & Mōs tēpli in excelsa Sylvarum. Et habetur transumptiuē per alia verba in cap. iudices. 1. q. 1. & super ijs verbis, Montolonius, in suo promptuario iuris, verbo, iudex, in glos. Hierusalem, inquit: Nemo ambigat Hierusalem propter scelera: quæ in hac sententia leguntur, fuisse subterfama. Et velit Deus & Dominus noster, nē & in Hispania hæc contingant ob eadem huius sententiæ causas. Video enim illud Osee. 4. verificari dicentis: Non est veritas, neque misericordia, neque scientia Dei in terra, maledictio, & mendacium inundauerūt, propterea lugebit terra, & infirmabitur omnis qui habitat in ea. Sicut ijsce temporibus videmus infirmari, tam in fructibus terre, quam in viuentium super ea salute. Ideo, o vos iudices, attēdite ad hæc, & quod iustum est iudicatē,

22 nullaque sit distantia personarum. * Ita paruum audietis vt magnum, siue ciuis sit ille, siue peregrinus: nec accipietis cuiusquam personam, quia Dei iudicium est Deuteron. capit. 1.

In. S. 11. quod nullus possit 23 defensas facere, diximus* in. l. 13. tit. 7. lib. 7. infra, & in isto nostro titulo.

In. S. 12. ibi. *Que las fuerças y tomas*, quas quidem violētias & vim nullus audet facere, ita enim acriter vindicatur, vt neque ius suum audeat quis defendere, neque damnā ab animalibus fratrum de mēsta data in pratis, hæreditatibus, & defensis petere, * ne dum taxanda petūtur per iudicem sit in causa dicendi, greges detentas fuisse, & interim in eis magna detrimenta dominos gregis incurrisse, prout ad hoc probandam non solent testes deficere.

Ibi. *Lo qual se ha de executar sin embargo de qualquier apelacion que dello se interponga.* Sed nonnē licitum est appellare in omnibus & ab omnibus, & dicendum est, quod sic, † ex gloss. in. l. qui restitue re. ver-

recollectionis de nouo additas.

re, verbi restituitur. de rei vē. l. in maioribus, & ibi Bar. C. de appella. Speculat. in tit. de appel. s. in quibus. & ex tex. in. cl. ad Romanam. 2. quæst. 6. etiam si esset dubium an esset iusta, vel nē. c. peruenit. c. cōsuluit. de appel. & probatur ex. l. 13. & 14. tit. 23. p. 3. debetq; in dubio recipi & nō 26 respui appellatio. † l. sciendū. ff. de appel. recipien. & a quacunq; sententia siue in civilibus, siue in criminalibus recipitur, ex. l. litigatorib⁹. & ex. l. si quis prouocatione. C. de 30 appel. l. al. conf. 16. dubitatur. vol. 2. vol. 3. imō & iudex nō deferens appellatiōni puni- 27 tur, † vt dixi in. l. 13. per tex. ibi tit. 18. sup. vbi et diximus peccare mortaliter iudicē aliter faciens, si ergo hæc ita se habent, quomodo lex nra sine obstaculo appellatiōnis sentētias horū iudicum exequi iubet, & dicendū est qd licet regulariter supra dicta procedat: sūt tñ plures casus in quibus appellatiōni nō defertur, 32 imō exequitur sentētia non obstāte appellatiōne, quorū vnus † est noster, et 27. alios 28 ponit Specu. vbi sup. ita qd de

sumitur regula, scilicet, qd licitū est regulariter appellare, nisi in casibus a iure prohibitis. Sed adhuc instāri potest contra nram legē remouētē appellatiōnē, nā appellatiō est defensio, † c. cū speciali. S. porro. de appella. c. omnis oppressus. 2. q. 6. c. suggestū. de appel. l. 1. ff. de appel. defensio autē est de iure naturali. l. vt vim. ff. de ius. & iur. Clem. pastoralis. de re iu. & sic quatenus appellatiō est defensio, appellatiō dici potest de iure naturali, imō & diuino, † vt dixi in rubr. nu. 1. tit. 18. lib. 4. infra, ergo tolli nō potest, quia naturalia tolli nō possūt, vt. 31 s. sed naturalia. † in st. de iur. nat. gent. & ciui. & Innocē. & alij in. c. quæ in ecclesiarū. de cōst. & sic tolli per Principem nō potest, sicut & defensio nō poterit ex Clem. pastoralis. de re iu. ad si. vt inquit, Coua. prac. c. 23. n. 5. in prin. Itidē quia qd iuris diuini est, nō potest per Principē tolli: † quia ius diuinum tollere non potest, vt per Felin. in rubri. col. 3. de appel. & in. c. 1. de reser. Coua. in. 4. p. 2. c. 6. §. 9. nu. 2. & 4. & cōsequēter

videtur legem nostrā in hoc procedere non posse, si cut nec per consuetudinem aut statutū, tolli potest appellatio, 33 * prout magis communem testatur Anton. Nicellus in concor. gloss. cap. 6. col. antepenult. §. pen. ex Bart. tamē in l. omnes populi. ff. de iust. & iure. id omnes asserunt verum esse in statutis Ciuitatū Principem recognoscentiū, vel in prima tantum instantia, vel in nulla, secus si Ciuitas non recognosceret superiorem, vel etiā si recognosceret haberet iurisdictionem primā, & secundā appellationis, ex l. 2. §. exactis. ff. de origi. iur. & hæc est approbata distinctio, vt testatur Orosi. in d. l. omnes populi. nu. 99. ff. de ius. & iure. & sic statuta inferiorū prohibēt appellatiōē nullā habent firmitatē, ex Bar. vbi supra. in. 3. q. principi. cuius doctrinam secuti sunt oēs Legistæ vniuersaliter, ibi. & Cano. in. c. sicut Romana. de rescrip. vbi Rip. nu. 19. innotat, istā cōmunē Doctorū vtriusque classis cui innititur, etiā Bal. cōf. 6. vol. 3. & Rolan.

Val. cōf. 29. quæritur an sententia. n. 5. cū seq. vol. 1. & Iul. Cla. in prac. crim. §. si. q. 94. n. 3. Quæ quidē cōmunis limitatur & declaratur aliquibus modis in tom. 1. nouissimarum com. opin. sub tit. de Magistratu, & vniuersa ciuili policia. c. 13. per totū, vbi in vers. sexto itidē dicitur, q̄ neque valeret statutū tollens nullitatem: imō neq; valeret cōsuetudo tollens appellationes, secundū Bal. l. 2. c. quæ sit lōga cōsu. & in l. cū de cōsuetudi. ff. de legib. relatum per Rolā. vbi supra. n. 9. Sed tamē quia nō negatur in iure à lege humana, vel privilegio Principis appellationem, & ius appelladi tolli posse, ex c. 1. de rescrip. c. pastoralis. de appell. c. super quæstionū. §. si vero. de offic. delegat. l. 1. §. interdum. ff. à qui. appella. lic. cap. super eo. de offi. del. l. 1. 3. tit. 23. p. 3. ad finē. & hæc cōmunē omniū adnotationē ex dictis iuribus asserit Couar. in prac. quæf. c. 23. n. 6. in prin. 34 ideo lege nostrā, id statui, * præsertim cum à Rege nostro Hispaniarū Philippo. II. constituta, qui in temporali-

libus non recognoscit superiorem: & ratio est, quia solum tollitur modalitas siue forma de defendendo, quæ bene potest tolli, secundum 36 Præposi. in. d. c. pastoralis. n. 7. & sic cessāt cōtraria supra adducta de defensione naturali, velut inquit Rebuf. in. d. 3. tom. cōst. Fran. tit. de appel. art. 1. glos. vna. num. 84. quod illud, quod dicitur Principē tollere defensionē non posse verum est eam, quæ à iure naturali inuenta est, sed defensionem ab ipso Principe inductam, prout est appellatio, quæ vt ibi dicit Rebuf. nu. 77. à iure ciuili inuenta est, vt. l. 1. ff. de appellat. bene potest Princeps eam tollere, omnis enim res per quascūque causas nascitur per eadem dissoluitur, * capit. 1. de regul. iur. vel iterum responde, quod verum est Principem non posse tollere appellationem, vt procedat quoties indistincte & generaliter in omnibus causis ciuilibus & criminalibus tollere eam vellet, sed in vna, vel alia causa existente ratione & causa publicæ vtilitatis,

& necessitatis optime potest, quia licet naturale ius & diuinum thenore non possit, interpretari tñ potest moderare ac limitare, * vt in cap. quæ in Ecclesiarum. de constit. cap. post translationem. de renuntiat. cap. ex parte. 1. de offic. delegat. cap. literas. de restitut. spoliat. tradit Couarru. in. 4. 2. part. cap. 6. §. 9. nu. 2. in fi. cum seqq. Minchac. cōtrouerf. illust. c. 5. n. 19. & 20. & sic cessant contraria: vel responderi potest cū Coua. d. c. 23. prac. quæf. nu. 6. in princ. prout quoddā respōdere asserit, scilicet nō esse parius appellationis, & citationis, si quidē citatio defensio est iuris naturalis, & ideo non potest tolli à Principe. Appellatio vero defensio est nō iuris naturalis, sed humani ac positiui, ideo Princeps eā tollit, prout tenuerūt plures ibi relati, & ex Rebuf. sic etiā respōdimus, iam, & licet Coua. ibi dicat se non refellere hanc rationē & respōsionē, sed eam potius admittere & perstringere alijs cōsiderationibus ibi per eū relatis, quas omitto ne largius

D 4 proce-

procedamus, & sufficere hęc
possent, vt contraria supra
proposita nostrę legi nihil
obstarēt. Ego vero in præpo-
sito eius, vt fieri possit & tol-
li appellatio in præsentī, con-
sidero aliam rationem esse &
veram, licet & præcedentes
verę sint, scilicet, quod in no-
stra lege solum tollitur ap-
pellatio, quoad effectum
suspensiuum tantum, non ve-
ro quoad deuolutiuum, vt
apparet ex verbis sequētib;
nostrę legis in glos. sequen-
te ponderatis, ita vt effectus
suspensiuus solum sit subla-
tus, vt non obstante appella-
tione executio sententię fiat,
saluo remanēte iure prose-
quēdi appellationem execu-
tione facta sententię condē-
natorię, neque tunc habeat
locum attentatorum reme-
dium, vt optimē per regulā
ampliaciones & limitationes
prosequitur Lancellot. de at-
tentatis. cap. 12. limit. 8. per
rotam, & Præpo. in dict. cap.
pastoralis. nu. 12. cum seqq.
de appellat. alias proponit li-
mitationes, & hic est vnus ef-
fectus huius clausulę appel-
latione remota, quas & alios 37

plures refert Vitalis de Cam-
ba trac. clausularum, in clau-
sula appellatione remota, &
late Francus in dict. cap. pa-
storalis. & latissime Imol. in
dict. l. 1. ff. à quibus appellar.
liceat, vel non, quos per ipsos
videbis quia nō est nostrum
hęc examinare, & transcribere.
Vel itidem & responderi
potest quod lex nostra licet
tollat appellationem solum
tollit illam, quę friuola est,
nō vero illam, quę iusta est,
& in iure expressa, prout est
illa, quę in dictis limitatio-
nibus Lancelloti verificari
potest, & in casibus relatis
per Rolan. Valle. dict. consi.
29 nu. 37. cum seqq. aliqui-
bus lib. 1. & sic multi asserūt
DD. clausulā hęc appellatio-
ne remota, de friuola, non ve-
ro de iusta & in iure expres-
sa intelligi, & sic de illa, quę
est de facto & ex extrinsecis
à processu grauamē eius col-
ligitur, non vero de illa, quę
est de iure, & sic ex actibus
intrinsicis processus decer-
pitur, nam hęc admittitur
etiam existēte clausula appel-
latione remota: illa vero reij-
citur, * secundum Bart. in l.

1. §.

1. §. & parui refert. colu. 2.
vers. ista. glos. est argumentū
ad quæstionē. ff. quod vi aut
clam. & Ioan. Andr. in cap.
2. extra de mut. pet. & est tex.
in cap. pastoralis. in princip.
vbi not. DD. de appel. Abb.
in cap. ex con quæstione. nu.
5. extra de resti. spoli. quos se-
quitur & refert. Anto. Gal.
Malual. consi. 12. nu. 15. vol.
1. & Cardin. Zabarella, consi.
120. nu. 1. lat. consi. 55. col.
2. & in consi. 63. col. 2. lib. 3.
Grat. consi. 109. lib. 2. Alban.
in consi. 14. quos refert. & se-
quitur Meno. consi. 415. n. 31.
vol. 5. & sequitur Rebuf. in
3. tom. costi. Frā. tit. de appel-
lat. glo. 2. art. 7. n. 26. & Fla-
mi. Paris. de resign. bene. lib.
8. quæst. 7. nu. 164. vbi in nu.
163. inquit de stylo parum
curari de hac clausula & pa-
rū operari, & sic inquit An-
dreas Gaille. infra proximē
allegandus. nu. 12. quod Ca-
mera nō obstantibus statutis
appellationes remouētibus,
recipit eas, & quod intelliga-
tur de friuola tenet Petr. Gre-
gor. in Syntax. lib. 50. cap. 21
nu. 20. & in lib. 6. quæst. 31.
num. 8. cum seqq. inquit ipse

Paris. quod reiecta nullitate
per Principem vel statutum,
prout reijci potest, secundum
dictos DD. & Andr. Gailli
infra allegandus. num. 8. illa
tantum reiecta censetur, quę
est de facto, non vero si de iu-
re, prout est illa, quę resultat
ex actis processus, prout & te-
net Roland. Valle, consi. 29.
num. 37. cum seqq. vol. 1. &
Cephal. consi. 395. num. 39.
cum seqq. volum. 3. & Me-
noc. vbi sup. n. 29. prout est il-
la nullitas, quę procedit ex
defectu iurisdictionis, citatio-
nis, vel notorię iniustitię,
quę nūquā censentur subla-
te per legē nullitates excludē-
tē * vt diximus latē. l. 2. tit.
16. nu. 30. lib. 4. notandum q;
est in propositum huius clau-
sulę appellatione remota, q;
nihil operatur quoad præiu-
diciam tertij, * secundum di-
ctos DD. & maxime Cepha.
vbi supra. nu. 48. cum seqq.
& Loazes, in allegatione de
mula. in. 1. dubitatione. in
5. pro oppido fundato. nu.
54. pagina. 48. in paruis,
vbi cum numeris pluribus
ante & post plura similia ad-
ducit, & per nos in. l. 1. nu.

D 5 35.

35. tit. 14. infra lib. 4. Item nota, q̄ clausula appellatione remota, ita operatur in fauorem rei contra quem conceditur, sicut & actoris in cuius fauorem concessa est, † secundū Frā. de Franchis, decisio. Neapol. 136. & facit illud, quod diximus in. l. fin. tit. 21. nu. 141. lib. 4. infra. Vltimius, vt omnia habeamus in propositum huius clausulæ, & ad euitanda contraria supra per me proposita, dicendum est, quod cessant ex eo, quod licet tollatur appellatio, non tollitur defensio: * remanet namq; exceptio nullitatis contra talem sententiam: nullitas enim non censetur sublata per clausulam appellatione remota: diuersa enim sunt appellatio & nullitas, * & ideò vna sublata, alia adhuc superest, tex. in cap. inter cætera. de re iud. & ibi DD. text. in. c. licet. in fi. de sentē. ex com. & in. l. si domus. ff. de seruit. vrb. præd. facit tex. in. l. diuus. ff. de test. mil. & in l. vnica. C. si de moment. appel. & ibi DD. tradunt, quod se possessorio de nullitate, remota appellatione dici pos-

fit, latè Vancius tract. de nullitat. tit. quis possit dicere de nulli. sen. nu. 33. cum seqq. & ita alios referendo inquit decisum fuisse Andr. Gaill. practicarum obserua. lib. 1. obserua. 135. neque itidem tollitur recursus & reuissio ac supplicatio ad Principem remota appellatione, * ex tex. in auth. quæ supplicatio. C. de preci. imp. offe. glo. notab. in cap. ex literis. verb. supplicauit, de ininte. restitu. & Andreas Gaill. vbi supr. nu. fin. & Roland. vbi supra, nu. 47. cū sequentib. vbi inquit idem in officio Iudicis implorando, & tradit de ijs omnibus Menoch. confi. 406. nu. 25. cum sequentibus, vol. 5. in. 1. tomo commu. opini. de magis. & vni. cōmuni, policia. nu. 13. col. 1. & fin. fo. 174. loco. 2. Ex quibus habes per hanc clausulam appellatione remota, nō tolli defensionē in totū cum remaneat dicta remedia nullitatis, & recursus reuissionis, ac supplicationis ad Principē, & imploratio, officij iudicis, & q̄ est principalis, scilicet, quod remanet etiam ius prosequendæ appella-

pellationis facta executione sententiæ, nisi in casibus relatis per Prepositum, & Lancellotum, ad hoc supra allegatos, * & per Minsinge. singular. obserua. Centuria. 1. obserua. 3. & sic, vt diximus, deducitur ex nostra lege, vt in glos. sequente dicemus. Itidem neque censetur restitutio sublata per hanc clausulam appellatione remota, * vt dicunt supra dicti DD. & in. c. pastoralis. de appel. & in pluribus alijs locis. Sed vt omnia dicamus, est videndum quis possit concedere hanc clausulam remota appellatione, * & dicendum est, solū Principem supremū, & sic non recognoscentem superiorem eam concedere posse, ex tex. in. l. 1. ff. à qui. appell. lic. vel non. & consequenter cum solū posse confirmare statutū, † per quod prohibetur appellatio, vt tradunt DD. maxime Deci. & Fran. in. d. c. pastoralis. de appellat. & ibi Prepositi. n. 9. & Rolan. Val. ead. m. 29. nu. 31. 14. & 15. lib. 1. & Minsinge. d. c. 3. nu. 4. & idem in Ciuitate non recognoscente superiorem,

vel primas & secundas appellationes habente, vt iam remanet dictum in hac glos. in dubio tamen nisi nominatim dicatur non censetur remota appellatione, † secundum Bald. in. l. 2. C. de appell. relatum & secutum per Rebuff. 3. tomo. constit. Franc. tit. de appellat. art. 1. glos. vna. num. 83. ex quibus infero, quod Duces, Comites, et Marchiones, etiam si habeant ius perpetuum si recognoscunt superiorem, non possunt concedere rescripta cum clausula appellatione remota, neq; tollere appellationem, neque cōfirmare statutum per quod tollatur, esse enim facere contra ius, quod quidem ipsi tollere non possunt, ex dictis per nos, † in rubrica titul. 1. lib. 2. supra. & quia neque possunt cōcedere clausulam, sine strepitu & figura iudicij, & sola facti veritate inspecta procedatur, vt diximus alibi, † scilicet, in. l. 2. n. 59. tit. 13. lib. 4. infra. Itē, & quia esset tollere potestatem Regiam & appellationē ei proprietatem, quod facere non possunt, neq; consuetudine

42 dinc induci, † ex text. & materia, in cap. 2. de cōsuet. in 6. & in cap. Romana in principio. de appellat. in. 6. & sic maledixit Deci. in. d. c. pastoralis. de appel. Dicens dominos temporales iurisdictionem perpetuā habentes, posse tollere appellationem, & eum ibi reprobat eius Additio. nisi tantum in præiudicium eorum, nam in ipsorum præiudicium possent eam cōcedere, vt inquit Præposit. in dict. cap. pastoralis. num. 11. vbi idē dicit delegato Papæ, vt hac clausula vti nō possit.

43 * nisi in sui præiudiciū, vel nisi concedatur ei à Papa, imò & tunc non posset ipse legatus alteri eam committere, vt ibi per eū, & alios DD. Est tamen per Principē concedentē posse procedi remota appellatione per cōmissariū, cui id permittit, ac committit summè cōsiderādū, vt hāc cōcessionem faciat siue per se, siue per legē suā, cum iusta causa, nam sine ea non

44 est tollenda appellatio, * secundum Andr. Ifern. & Afflict. relatum, & secutum per Co-uar. in pract. quæst. dict. cap.

23. num. 6. versu. septimo illud. vbi & in versu. quinto probari potest, inquit nō nisi peritissimo ac integerrimo iudici id esse committendū, aut permittendū. qua de causa miror equidem, quod per legem nostrā id concedatur iudicibus ijs executoribus, qui quasi semper, imò & semper parum sunt in iure versati, & suæ conscientię parum prouidentes, & cōsulentes, de quibus potest dici illud, quod dixit Iamblico, in exhortatione ad Philosophiam, relatus per Castillo in sua Politica de Corregi. lib. 1. cap. 3. num. 12. in fin. Perinde periculosum est, insanienti gladium, ac improbo viro

45 Magistratum committere, † & licet, si bene ad dicta aduertent, non deberent sententias suas iudices exequi, tum quia excedunt, tum etiā quia nimis grauant partes, tamen quia id non considerāt, deberet hęc clausula à lege nostrā, ac similibus alijs tolli, neque eis concedi exequi. siue obstaculo appellationis, vel saltem iam quod id non fieret, limitaretur eis quantitas,

tas & summa intra quam 47 executio fieret, putā intra tres mille morapetinos, & non amplius: aliter enim nō reddetur iusta nostræ legis dispositio, * & aliquo in tempore spero sic esse iubēdum, Christianissimus enim Rex noster, si de ijs certioretur, ob suam nimiam Christianitatem medebitur. Et hęc, testis est mihi Deus, nō animo iniuriandi iudices dicere, sed ea obligatione, qua Deo tenor, aduertere ea, quę, opus est mederi, & Principes ac eius consilium certiorari de necessarijs ad rectam subditorum gubernationem, de quibus si notitiam haberent Principē consulerent & certiorarentur pro eorū remedio, & medella.

Ibi. *Con q̄ si despues de executadas las sentencias las partes condenadas quisierē seguir su justicia lo puedā hazer.* Hic iustificatur dicta in glo. præcedente, & approbatur communis omnium intellectus, scilicet, quod clausula, appellatione remota, tollit solummodo effectum suspēsiuum appellationis, non verò deuo-

lutium, * ita vt facta executione sententię, pars condēnata sequi possit suā appellationem, vt inquit Præposit. in dict. c. pastoralis. num. 6. in fin. de appella. & practica communi sic videmus vsitatum, non enim in hoc casu remouetur in totum appellatione, quod an per illam clausulam tolleretur in totum disputabant DD. maxime Præposit. vbi supr. num. 19. cum sequentibus. & licet in Senatu Mediolani asserat Iulius Clarus, in pract. §. fi. quæst. 94. num. 3. valere & obseruari, talia statuta, & in Frācia Rebus. d. tit. de appella. artic. 7. glof. 2. num. 26. in grauioribus criminibus, vt & inquit Petr. Gregor. in Syntagma iuris, hb. 50. cap. 2. num. 21. Tamē in nostra Hispania & de iure ita demum obseruandū est, si sententia condemnatoria iustificata sit ex actis, & non sit à iure approbata appellatione, prout in glo. præcedente diximus, & tradit optime Præposit. vbi supr. num. 7. vbi. nu. 8. tract. quod per cap. vt debitus. de appell. clausula, appellatione remota, nihil

48 **h**il operatur, * & sic quod per illud sit correcta Decretalis pastoralis, eiusdem tit. & quod ubique glos. & Innoc. ibidem persistunt & dicunt, quod dicentes in contrarium somniant, & quod sic Hosti. & qui post eum scripserunt inciderunt in hoc Innocencij somniū dicentes, quod imo per Decretalem illam, ut debitus, nō annullatur effectus clausulæ, appellatione remota, neq; Decreta illa pastoralis, sit correctā, prout ibi optime considerat ipse Præpositi. dict. num. 8. & ita tenendum, quod nō corrigitur, sed vna Decretalis per aliam declaratur, licet verū sit, si bene consideretur, clausulam hanc, appellatione remota, parū operari, vel potius nihil, si ex processu appareat de gravamine, vel excessu, vel iniustitia, aut defectu citationis, aut iurisdictionis, vel similiū limitationū per DD. propositum, & maxime per Præpositi. vbi supra. & Lancellot. vbi supra, in precedente glo. allegatos: & hæc sufficiat pro declaratione dictæ clausulæ, appellatione remota, & ver

borum nostræ legis in hoc. §. 13.

In. §. 14. desumitur à lege. i. §. 14. tit. 14. nostro in titulo inserta.

In. §. 15. ibi. *Ino auendo quien las compre.* Id faciliter deluditur per vendentes pignora hæc, asserunt enim se non reperisse emptores dantes pretium eis accommodabile, & sic foris pignora deferunt, vbi minoris venduntur & aliquando vili pretio, & cum maximis expensis partium.

In. §. 16. ibi. *No se acõpañen con ninguno de sus ministros.*

49 Ex ijs verbis inferunt ij iudices executores, posse se associare cum quolibet alio, qui non sit de ministris suis, & quasi vnius exclusio sit inclusio alterius: quod quidem facere non possunt, nam tenentur seruare formam. l. 1. tit. de las recusaciones, infra libr. 4. scilicet, quod in criminalibus cum ordinario locis se associant, & in civilibus cum homine bono: tum quia si veri iudices sint ordinarij, siue delegati, tenentur formam illius legis seruare: tum etiā, quia

ex. l.

ex. l. 27. §. 2. infra eo. expresse iubetur eis, quod recusatione facta associant se seruata iuris dispositione, quæ in dict. l. 1. proponitur, sed si eis hæc dixeris, vel delirare te dicent, vel quod stylus eorum est in contrarium, & sic se associant prout volunt, & ita in moderatas assessorias, & itineris iura petunt et exquirunt à recusantibus eos, quod miseri litigantes coguntur desistere à recusatione, & sic lex nostra de nihilo, seruit: Quæ de causa vt hæc medeantur deberet expressis verbis declarari, quod secum recusantur associant, secundū quod disponitur in. d. l. 1. & deberet taxari assessoriae & itineris iura, vt pro quolibet folio processus darentur tot nummi & morapetini, & pro quolibet die itineris pro nuntio portate processum tot, vt sic technis & dolis, quibus eum non est administranda iustitia, & litigantium ac iudicū calamnijs locis nō daretur, sed tolleretur potius.

In. §. 21. eius formam circa processus dados in gradu appellationis tabelliones ho

rum iudicium non adimpleret, neque iudices eos ad hoc eopellunt, * imò & superiores ob hæc non eos condemnant aliqua pœna, & sic litigantes semper ad eunt Curiam pro adipiscenda provisione compulsoria vocata, vt eis exemplaria processus reddantur, & tunc cum iam recesserint à loco tabellionis ij coguntur eos perquirere cū maximis expensis & laboribus, & fatigantur ab eis, & inserunt in exemplari commissionē & omnia alia, quæ à lege nostra prohibentur inseri, & sic lex nostra deluditur, & redditur nullius momenti, & nunquā ob hoc puniuntur ij tabelliones, neque vidi eos punire, & sic timendum est illud Ecclesiast. 10. Regnum à gente in gentem transfertur propter iniustitias & iniurias, & contumelias, & diuersos dolos: * Et iterum ad Roman. 1. reuelabitur ira Dei de cœlo super omnem impietatem, & super omnem iustitiā hominum eorum qui veritatē iniustitiam detinent. Cateri vero. §§. huius legis clari sūt, & non egent cōmentatione, neque

neq; præcedentes indigebat, sed solum animaduertere, quod non obseruatur legis nostræ, & similibus dispositiones, vt superiores adimplere faciât, & inferiores ipsi maxime studeât in legis obseruatione, quid enim eis prodest vniuersum mundum lucrari, animæ verò suæ detrimentum pati, & quam commutationem dabit homo pro anima sua.

In l. 6. tit. 16. lib. 3.
Cirurgia est vna pars Medicina, qua in tres diuiditur. num. 1.

SVMMARIVM.
Ordo habendus in licentiss per protomedicos dâdis ad curandum proponitur in lege nostra.

Ibi. *A curujanos.* Qui Chyrurgi appellantur, & scientia eorû Chyrurgia, vulgo, *curugia*, quæ est vna pars Medicina: * nam Medicina in tres diuiditur partes tempore, quo Erasistratus & Herophilus artem Medicinæ exercuerunt, vt vna esset, quæ vitu: altera quæ medicamentis: tertia, quæ manu medere

tur, vt refert Tiraq. de nobilitat. c. 3. 1. nume. 59. cum aliquibus sequent. & nu. 523. tractat, an sit ars Mœcanica, & illiberalis.

In l. 7. tit. 16. lib. 3.
SVMMARIVM.

Ponitur in presenti ordo habendus circa examen Medicorum Chyrurgorum, et Pharmacopolarum.

Salubris lex & necessaria est hæc pro bono communi & publico totius Regni, si cum rigore seruatur, prout debet seruari, tãquam necessaria hominum saluti & eorum conseruationi, & plura capitula huius legis sunt etiã apposita in legibus præcedentibus, vbi aliqua diximus.

Lex. 8. tit. 14. lib. 3.
SVMMARIVM.

Cursus habendi à Medicis in arte medicinali supplendi non sunt: & vbi debent præsentare titulos sui gradus: & quod idem est intelligendum cum gradibus extra nostra Regna.

Ibi.

Ibi. *Que por leyes de estos señores Reynos.* Appositæ sob. l. 13. & 14. tit. 7. supra lib. 1.

In l. 16. tit. 1. lib. 4.

Verbũ, abusus, nonnunquam in iure sumitur in bonam partem. nu. 1. & nu. 2. quid simpliciter proferatur.

Abuti est male vti. nu. 3.
Pœna. l. nostra quando procedat. num. 4.

Iudices an possint in actis à rebellionibus dominos vexari. num. 5.

SVMMARIVM.

Describitur in presenti ordo habendus per oes tam verbo, quã scripto in vrbis capitulis hac hominũ, mulierumq; tractationibus.

Ibi. *Cerca de la desorde y abuso q ay.* In iure verbum, abusus nonnunquam sumitur in bonam partem, * secundũ Archidiaconi privilegium. 11. q. 3. quæ sequitur ad. v. abusus in extrauagad. cõditorẽ, de verborum significatione. 22. idẽ ius Canoniceum adiscere solet, non simpliciter dicens, vt nequirit abuti. cap. sedes. de rescri.

pernitiosus abusus. de celeberrimis. cap. perniciosus. vel detestabilis abusus. cap. si Canonici. in fin. de offi. ordin. in. 6. tamẽ simpliciter prolatum regulariter sumitur in malam partem: † nam dicimus, per abusum, id est per illicitum vsum priuilegium amitti. cap. vt priuilegia. de priuilegiis. in cap. priuilegium. 1. 1. quæst. 3. Lucas de Penna, in l. vsum aquæ. colum. 1. C. de aquæduc. lib. 1. 1. & sic abuti est male vti. * l. plenum. S. 1. & hocto, & pomis, & oleis, & floribus, & aqua, vsurum, non vsq; ad compedium, id est vsq; ad lucrum, sed ad vsum, scilicet, non vsq; ad abusum. ff. de vsu. & hab. l. si cum dotem. S. si autem in sanctissimo, ibi, sed abutitur dote. ff. solut. mat. Abuti etiã dicimus re, quæ vtendo consumitur, vt pecunia, vino, frumento, oleo, & similibus, & in illis dicitur abusus, quæ si cõsumptio quædam per vsu, ita accipit Iurisconsul. hoc Senatusconsultum. S. 1. ff. de usufructu. earum rerum, quæ vsu consumuntur. ibi si, pecuniæ sit usufructus legatus, vel etiã

E earum

earum rerum, quæ in abusu consistunt. Cicero etiam in topicis in argument. ex contrario, sic ait, non debet mulier, cui vir bonorum suorum usufructum legavit, cellis vinarijs, & olearijs plenis relictis, putare id ad se pertinere: usus enim & non abusus legatus est. Ab indeque abusive dicitur, id est minus proprie in. l. fideiussor obligari. §. fideiussor. ibi: nam licet minus proprie debere dicantur naturales debitores, per abusionem tamen intelligi possunt debitores. ff. de fideiussor. facit. l. 2. §. testamentum autem. proprie illud dicitur, quod iure perfectum est, sed abusive quoque ea testamenta appellamus, quæ falsa sunt, vel iniusta, vel irrita, vel rupta. ff. quemadmod. test. aperi. l. non aliter. in fin. delegat. 3. & l. item prætor. ibi non proprie, sed per abusionem. ff. de suis, & legi. hæc. cumque tempore istius legis homines debita urbanitate verbo & scripto cum alijs hominibus ac mulieribus uterentur, merito lex nostra

illum, non usum, sed abusum vocabit, improprie enim vocabulis utebantur, & nisi lex nostra condita esset, iam non adessent tituli, nec nomina, quibus commodè homines invicem uterentur, ita ut infimi, & Mœchani homines illustres vocarentur, alij vero super illustres, nobiles Illustrissimi, Comites, Marchiones, & Duces excellentissimi, ac altissimi vocarentur, ita ut Principibus & Regum filijs adæquarentur, vel deficeret nomen Regiæ prosapiæ. Quibus de causis optimè & opportunè Rex noster hæc prævidens cunctas adæquavit, secundum suorum statuum prærogativam, ut abusus tolleretur, fuitque hæc lex ab omnibus unanimiter recepta, in cuius contexturam solum habebis notare legis nostræ, poenas contra eius transgressores, tunc obtinere, cum scienter, & ex proposito ei contravenitur, non vero si erroneè aut ex lapsu lingue prout vidimus toties, & in Chancellaria absoluti sunt à poenis. In dubio tamen scienter, & ex

ex proposito censetur contrahentem, nisi per reū aliud probetur. Insuper notabis ad capit. 9. nostræ legis, quod in eius propositum inquit Castillo, in sua Politica de Corregid. lib. 3. cap. 1. num. 46. quod praxi introductū est, ut possint tabelliones in actis causæ iudicæ dominum vocare, sed reuera est contra istud capitulum limitatiuè loquens.

In. l. 6. tit. 9. lib. 4.

SUMMARIUM. Iudices personaliter processus sententiandos videant non verò per relationem tabellionū, nisi partes præsententes extiterint. **¶** Bi. Mandamos. iusta lex, & conueniens litigantibus, ne fortè tabelliones, qui quasi semper in vnâ partem affectionem ponunt, merita causæ ex parte sui amici clarius & efficacius referant, & dimittent & quasi strictis detibus, ut aiunt, iustitiâ alterius partis pronuntient, ac declarent, quod est maximum dānum & litigantium incommodum.

- 1. **Submittens se ex contractu in iudicibus Chancellariorum, vulgo, Alcaldes, quādo coram eis possit executione conueniri, & in eius persona fieri executio. num. 1. & 2.**
 - 2. **Submittens se dicti iudicibus Chancellariorum cum renūciatione proprii fori & domicilij, quādo in eis bona possit executio fieri, & quomodo. num. 2. & 3. supra dicta declarantur.**
 - 4. **Submittens se Præsidenti & Auditoribus Regalium audiendarum quādo ab eis pro executione contractus possint executores immutari, vel nō. num. 4. ubi quid de submittentibus & Regenti, maioribus iudicibus Gallicie, vel Præsidenti & maioribus iudicibus aliarum Chancellariorum, vel Regenti, ac iudicibus Hispalensibus. num. 5.**
 - 6. **Differentia in casu nostræ legis inter iudices Chancellariorum maioribus & Regalium audiendarum, iudices & Præsides, & Regentē, & maioribus Gallicie iudicibus. n. 6.**
- E 2 7 Sub-

Commentaria ad leges

- 7 Submittens se iudicibus, de Adelantamientos, quomodo sit conueniendus. num. 7.
- 8 Submittens se iudicibus inferioribus, quomodo sit conueniendus. num. 8. & num. 9. apponitur limitatio.
- 10 Submittens se ex generali submissione, quomodo sit conueniendus. num. 10.
- 11 Executus virtute submissionis, si bona & non persona in territorio reperiantur an possit capi per requisitoria, & sit remittendus. numer. 11.
- 12 Iurisdictio cui est concessa & illud censetur concessum sine quo expediri non potest. num. 12.
- 13 Iurisdictio limitata extra casum limitatum extendenda non est. num. 13.
- 14 Forum ratione contractus sortitur, si ibi contrahens inueniatur. num. 14. & num. 15. limitatur & declaratur.
- 16 Forum quando sortiatur ratione destinata solutionis. num. 16.
- 17 Contraxisse ibi, quis videtur ubi fuit solutio destinata. n. 17. ubi limitatur in clerico, & num. 18. de promittente sol-

uere ubicumque fuerit inuentus. *109*
 19 Per renuntiationem fori, quod renuntiatum censeatur an competens ex iure communi, vel speciali. num. 19.

SUMMARIUM.

Datur forma, & ordo procedendi in executionibus instrumentorum ratione submissionis, & potestatis exequendi iudicibus datae per contrahentes.

Ibi. *Hallandose las personas de las tales partes q' an se sometieron dentro de las cinco leguas dōde las audiencias y alcaides residē.* Hic colligitur prima huius legis conclusio, scilicet, contrahens se submittens iurisdictioni iudicū Chancellariarum vulgo, Alcaldes, & itidem renuntians proprio foro, & domicilio, si ibidem eius persona reperitur quamuis bona ibi non habeat, potest coram ipsis iudicibus conueniri executiue virtute talium contractuum, ac instrumentorum, & in eius persona fieri executio intra quinque leucas, & in bonis eius extra has quin-

recollectionis de nouo additas.

quinque leucas cum requisitoria, & non aliter. Ex qua conclusio ne deducuntur duo. Primum, quod in persona fiet executio si in Chancelleria, vel intra quinque leucas reperitur, in bonis autē tunc eiusdem extra illas quinque leucas existētib⁹ fiet executio mittēdo requisitoria & instrumentū pro eius iustificatione ad iudicē loci, ubi bona existunt, & aduertē q' in persona fiet executio capiēdo & incarcerationē eum, si nobilis non est, sed si est non incarcerationitur, sed fiet executio in eum certiorando eum de ea, & iubēdo vt nominet bona in quibus fiat, & quod relinquat procuratorem in illa causa. Secunda conclusio, colligitur in versu sequente, incipiente. *Toto si, teniendo el tal deudor,* scilicet, quod idem sit si bona talis se submittētis dictis iudicibus cum renuntiatione proprii fori, & domicilij reperiantur ibidem, vel intra quinque leucas, nā tunc in illis bonis fieri potest executio, & si talia bona non sunt sufficiētia, meliorabitur executio in bonis talis

debitoris ultra illas quinque leucas existentibus cum requisitoria tamen & non aliter. Et hæc duę conclusiones comprobantur ex dictis per Coua. in pract. c. 10. nu. 5. cū seqq. vbi nu. si id de requisitoria asserit, in qua quidē vt dictum est inserēdum est instrumentū executiuum, & acta iudicij, quibus cōstet de iustificatione debiti & submissionis, & executionis factæ iudicij requisito, vel saltem cum requisitoria originaliter mitti.

Ibi. *Toto si ordenamos, q' en el dicho caso de la sumissio hecha a los dichos Alcaldes de las nuestras Audiencias y Chancillerias.* Hic colligitur tertia conclusio ampliatiua duarum præcedentium, scilicet, quod dictæ conclusiones procedant, * quoad Chancellarum iudices, facta eis dicta submissione & renuntiatione fori proprii, & domicilij, etiā si persona obligati, vel eius bona non reperiantur ibidem, neq; intra dictas quinque leucas, dum tamen per requisitoria fiat executio, non enim possunt mittere execu-

tores pro tali executione faciēda ad locum, vbi executus vel eius existent bona.

4 Ibi. *Y otro si mandamos, que en los contratos.* In isto versiculo apponitur limitatio præcedentis tertię conclusionis, scilicet, quod in cōtractibus, & scripturis vbi contrahens se submiserit iurisdictioni Præsidentis & Auditorum Audientiarum Regalium cū renūtiatione proprii fori & domicili, & cum clausula, q̄ si debitor nō soluerit, & adimpleuerit promissa, possint dicti Præsides, & Auditores mittere executorem expēsis ipsius obligati: * tunc enim si talis scriptura est facta inter personas, vel circa cōtractus, vbi ipsi possunt adiri per casum Curia, poterunt mittere tales executores: Et id etiam obseruandum circa Regentem & iudices maiores Regni Gallecię, sed in casibus, qui non sunt de Corte dicti Regens, & Iudices maiores tantum poterunt cognoscere si ibidē persona obligati, vel bona eius reperiātur, & sic sunt declarandę cōclusiones in glo. præcedēte pro-

positę. & l. 27. tit. 1. lib. 3. sup. Ex quibus verbis datur intelligi, quod circa Præsidentes & Auditores aliarum Chancellariarum, quā dicti Regētis, & Auditorum Gallecię etiā si non sit casus de Corte, possint dictos executores mittere si scriptura cōtineat dicta: in hac glo. & nisi sic asferas exceptio præcedens de Regente & Iudicibus Gallecię videretur superflua & nō esset de regula, sed adhuc dicendum est idem in Præsidentibus & auditoribus Chancellariarū, quia hoc de Regente & Auditoribus Gallecię in vers. *Y queremos q̄ esto*, nō apponitur per modū Fallentię & limitationis, sed potius ampliationis, et sic in vnis, et alijs idem dicendū est quando reperitur debitor vel eius bona ibidē, sed si nō reperiātur, & casus sit de Corte, possint dicti Regens & Auditores Gallecię mittere dictos executores: sed si nō est casus de Corte nō possint eos mittere, imo neq; executionē iubere fieri, etiā si adsit dicta submissio & fori renūtiatio, nisi in casu in quo reperiatur perso-

5 persona obligati, vel eius bona ibidē: Et sic vt intelligas hęc inter hos iudices differētiā & cōueniētiā est, q̄ quod si casus est de Corte data, dicta submissione & renūtiatione fori & clausula illa, quod possint mitti executores ad petitionē creditoris, idē est in vnis iudicibus, q̄ in alijs, sed si casus non est de Corte, etiā datis submissione & renūtiatione, & dicta clausula demittendo executores, nullo modo per vnos neque per alios possunt mitti tales executores, & in hoc cōueniūt ij iudices: differunt tamen in hoc vltimo casu, quando nō est casus de Corte, quod possunt iudices Chancellariarū iubere fieri executionem cū requisitoria, si ibidem persona obligati non reperiatur, Regens autem & Auditores Gallecię non poterunt iubere fieri executionem, nisi bona, vel persona obligati ibidem reperiatur, & sic versiculi ij sunt intelligendi & declarandi.

7 Ibi. *Y q̄ otro si, en quanto toca al Regente, luezes de Grados, y Alcaldes de quadra de*

6 *la ciudad de Senilla.* Hic colliges aliam cōclusionem, scilicet, quod circa Regentem ac iudices Hispalentes, * de quibus loquitur iste versiculus data dicta submissione et fori renūtiatione intra districtum, & iurisdictionem dictę audientię, idem quoad executionem seruandum erit, quod supra dictum est in iudicibus Regiarum audientiarum, ac Chancellariarum, de quibus supra in 1. 2. & 3. cōclusionib⁹ dictū est.

Ibi. *Otro si mandamos, q̄ en quanto toca a los nuestros Alcaldes de los Adelantamientos.* Vsq̄que ad vers. *Y que otro si*, ponitur alia conclusio circa iudices de Adelantamientos, qui, secundū quod prouisum est in l. 27. tit. 4. lib. 3. supra, nō possunt vltra quinque leucas cognoscere à loco vbi resederint numerandas, ij videlicet iudices possint intra suum districtum cognoscere & exequi etiam extra illas quinque leucas contra contrahentes illis se submittentes, * & renūtiātes suo proprio foro ac domicilio, quoties tales contrahentes sunt

personę habētes iurisdictionem, vel iustitię administrationem, vel concilium alicuius populi: circa alias verò personas priuatas ita demū possint, si personę vel bona eorū reperiātur intra dictas quinque leucas à loco, vbi resederint numerandas.

Ibi. *Y q̄ otro si en quāto toca a los otros juezes y tribunales del Reyno.* Hic incipitur tractari de tribunalibus iudicū inferiorū, in quibus & cū eis colligitur ex lege nra hęc conclusio, iudices aliorum tribunalium inferiorū Regni virtute contractuum & scripturarum exequibilium cū submissione & renuntiatione proprii fori ac domicilij nō possunt procedere ad executionem eorum si personę, vel bona ipsorum in sua iurisdictione non reperiuntur.

8 * Quę quidem conclusio limitatur ex text. nostro duobus modis, vt non procedat; 9 * quoties cōtrahens hic obligatus se submittere specialiter illis iudicibus & renuntians proprio foro, vel ratione contractus, vel ratione solutionis ibidē faciendę sorti-

tur forum illius iudicis, cui se submitit specialiter: nam tunc etiam si ibi persona, vel bona non reperiātur exequi potest per iudicem, & cum requisitoria fieri executio in loco, vbi talis obligatus habitat, vel bona habet.

Ibi. *Y otro si mādamos, que en virtud de las submissiones generales.* Hic cōstituitur alia & finalis cōclusio in hac materia, scilicet, q̄ virtute submissionum generalium * eorū, qui se submittūt cuilibet foro iurisdictioni, & iudicis corā quo se submittens exequi possit, etiā si foro & domicilio renuntiet cum quibuslibet clausulis, non potest talis iudex procedere ad executionem nisi tantum persona vel bonis in sua iurisdictione repertis. Quę omnia observanda sunt, nō obstantibus quibuscunq̄ clausulis, conditionibus, verbis, ac renuntiationibus nostrę legis, in talibus scripturis insertis, & hęc in effectu nra lex resoluit, cōstituit, ac disponit. Sed in propositum harū duarum posteriorū conclusionū vidi semel in facto dubitari, quid si in

si in casu in quo exequi potest obligatus si ibidē bona, & non persona, reperiuntur contingat, quod repertis bonis in iurisdictione iudex processit ad petitionem creditoris exequendo in eis, nunc poterit tāquam iudex causę per requisitoriam directā iudici vbi executatus habitat petere, vt in persona illius fiat executio & capiatur, & remittatur sibi, & sic quod omnino sit remittendus iudicis requirenti, & videbatur dicendum quod sic, quia iudex causę preparantis est etiam præparatę, & cui iurdictio conceditur in vno, videtur & in alio concedi sine quo exerceri nō potest, * ex text. & materia. in l. cui iurdictio. ff. de iurisdictione. omnium iudicum. Nihilominus tamen contrarium in facti respondi, scilicet, quod non posset, quia solum huic iudici inferiori conceditur cognitio contra personam obligati si ibidem reperiatur, si ergo non reperitur nulla datur cognitio, ergo non potest petere personam sibi remitti, quia

hoc non conceditur, & quāuis in bonis in sua iurisdictione repertis exequatur, non censetur concessum, vt facta executione in bonis illis, fiat in persona non ibidem, sed alibi extra suam iurisdictionem reperta, quia limitata causa limitatū producit effectum, & limitata iurdictio vltra casum limitatū, * non est extendenda, ex capit. P. & G. de offic. dele. & ex dictis per nos in l. 2. num. 5. 6. & 7. titul. 3. lib. 8. infra, & quia lis adhuc sub iudice remansit amplius nō insisto.

Ibi. *Por razón del contrato.* Sed quomodo hoc potest esse cum ratione contractus, tunc demum sortitur quis ibi forū si ibidem cōtrahens inueniatur, † ex text. in cap. Romana. §. contrahentes. de foro compe. in. 6. vbi & in capit. final. de foro comp. omnes tenere asserit Couar. in pract. c. 10. nu. 3. & vsque ad num. 5. plura ex hoc insert ex ibi dictis in. d. nu. 5. in prin. diluitur hęc difficultas, vt scilicet text. noster in ijs verbis procedat, in quibus probat,

ratione contractus sortiri for-
rum contrahentem, & pos-
se contra eum executionem
fieri, quoties obligatus ille se
submisit iurisdictioni iudi-
cis loci contractus, & renun-
tiauit proprio foro, & domi-
cilio: tunc enim etiam si ibi
non reperiatur eius persona,
vel bona exequi potest in lo-
co domicilij vbi habitat per
requisitoriam, † vt dictū est
in alijs casibus, vbi id fieri po-
test, & hanc ibi cum glos. l. 1.
ff. si quis in ius voc. nō ierit:
omnes tenere asserit ipse Co-
uar. in. d. nu. 5. in prin. idem-
que erit in alijs duobus casibus
positis per Couar. idem
nu. 6. vers. decimo, & vndeci-
mo. & per gl. ibi in. l. 52. ver-
bo, en aquellos, tit. 2. part. 3.

Ibi. Por razón de la paga.
Putà cum quis soluere pro-
missis in certo loco & pro-
prio fori renuntiavit cū sub-
missione, nam tunc etiam si
in loco destinatae solutionis
nō reperiatur, erit nihilomi-
nus causae huius examinatio
& cognitio remittenda ad iu-
dicem loci in quem fuit de-
stinata solutio, * vt omnes
tenere asserit Coua. vbi supr.

d. nu. 5. vers. sexto subdeduci-
tur: nam secundum eum ibi
constat locum destinatae so-
lutionis parem, & similem
esse in hac re loco contractus,
cū ibi contraxisse quis videat-
ur, quo solutionem destina-
uit. † l. cōtraxisse. ff. de actio.
& obli. vbi in versic. octauo,
hoc limitat, nisi hoc factum
sit à clerico absq; propriij or-
dinarij licentia, nam tunc ni-
hil valeret, ex. c. significasti.
de foro compe. & idem erit
vbi quis soluere certo loco
promisit, & in eo se praesen-
tare, nam tunc ad eum locū
fiet remissio quoties de praem-
issa solutione tractabitur,
vel itidē quoties quis soluere
promisit debitā pecuniae quā-
titatē in certo loco & tēpo-
re, nepe in nundinis quibus-
dam, nam & si in loco nun-
dinarum tēpore nō reperia-
tur poterit ibidem conueni-
ri & exequi, ad eumque lo-
cū remissio est faciēda pre-
stita requisitoria, vt dictum
est, & tradit Cou. vbi sup. nu.
7. & quid si quis pmisit sol-
uere vbi cūq; fuerit inuērus,
* tradit Suarez in. l. post rē.
8. q. incip. circa iudicem. nu.

19. & 20. fo. 354. ff. de re iu.
Et an per renuntiationem fo-
ri cenleatur quis renuntiare
foro suo cōpetenti ei de iure
cōmuni, * an vero illi, ei cō-
petit de iure speciali, tradit
Cova. vbi sup. nu. 5. vers. sep-
timo vt semel. Et haec pro
hac lege dixisse sufficiat.

Leges. 21. 22. & 23.

tit. 21. lib. 4.

1 O Ra. 24. nostra. l. 23. an
currat debitori scienti ante
requisitionē solutionis. n. 1.

2 Scientia non sufficit vbi fa-
ctum requiritur. nu. 2.

3 Intellectus nostra. l. 23. n. 3.

4 S. n. 4. limitatur. l. in finali
bus verbis, in quantū de de-
posito loquitur.

S V M M A R I V M.

Decima non est soluenda ab
executato soluente intra 24
horas, neq; aliud executio-
nis ius est soluendū: imo &
depositado intra dictū tem-
pus postquā executatus re-
quisitus fuerit soluere suffi-
ciet dum tñ id intra 3. dies
executati notificetur, et hoc
si nō est ex partium cōuen-
tione solutio in alio loco
particulari faciēda: haec sūt,

quae in effectu, haec tres no-
ue leges disponūt, de quib⁹
dixi in. l. 18. supra isto tit.

[N quarum legum declara-
tionem primo notandum
est, quod in quātum lex haec
23. inquit, quod sufficit de-
positum fieri intra 24. horas
postquā debitor fuerit requi-
situs, videtur tenendū, quod
haec horae nō currāt debitori
scienti, † nisi & fuerit requisi-
tus, ex dictis per nos in. l. 2. in
glos. Su procurador, in fin. tit.
7. supra isto lib. Et quia quo-
ties factum requiritur nō suf-
ficit scientia, nisi ad sit factum
ipsum, * & sic requisitio, ad
limitationē regulae iuris, cer-
tioratus nō debet vltius cer-
tiorari: nam intelligitur nisi
vltra scientiā, & sic certiora-
tionem factum requiratur:
nam tunc scientia factum re-
quiritur, neq; sufficit ynum
sine alia, vt alibi diximus. Se-
cundo notabis, quod lex ista.
23. loquitur & procedit, vt
ex eius supplicatione appa-
ret, secundum quā respōsio
est intelligenda loquitur, in
quam & procedit, quoties
executio fit in aliquo loco
iurisdic-

iurisdictionis in cuius capi-
te petita est executio, nō ve-
ro quoties in vno & eodem
loco petitur, & fit executio:
nam in hoc casu non suffi-
cit depositum facere, & re-
quirere cum eo creditorem
intra tres dies, sed debet solu-
tio debiti fieri intra. 24. ho-
rat, prout loquitur lex no-
stra. 21. aliter enim esset huic.
l. 23. contraria, & ideò de-
ficit traductor huius legis
in hoc, quia eius contextu-
ram debebat traducere tam
ex supplicatione, quam ex
decisione, & sic deficit in
multis alijs legibus, ex qui-
bus rationem proemij de-
sumere debuit, vt decisio
per eum proposita intelliga-
tur, aliter enim maxima du-
bitandi occasio relinquitur,
prout in terminis harum le-
gum vidi dubitare & inter-
rogare me quendam aduo-
catum, quem nisi sic eum
instruerem in maximum ca-
debat errorem. Tertio notā-
dum est, quod supra dicta
ex finalibus verbis huius. l.
23. limitatur, vt non proce-
dant, quoties destinata est so-
lutio in aliquem locum par-

4 ticularē: * nam tunc non
sufficiet depositare, & intra
tres dies certiorari de depōsi-
tō executatē, sed omnino de-
bet pecunia portari ad locū
destinatē solutionis, & solui
intra dictos tres dies credito-
ri exequenti: nam cum in
præcedentibus dispositū sit,
depositum sufficere in casu
dict. l. 23. certioratione de
eo facta intra dictos tres dies
post requisitionem, necessa-
rio versiculus finalis excepti-
vūs est intelligendus, quod
depositum non sufficiat, &
eius certioratio, quoties solu-
tio debiti est destinata in ali-
quem expressum & particu-
larē locum, sed tūc ibidē rea-
lis solutio faciendā est intra
dictos tres dies: nam cum lex
nostra in hoc casu termi-
num nō assignet, necessa-
rio est intelligendum, termi-
num illorum trium dierum
esse pro solutione hac facien-
da assignatum, in finali ver-
siculo nostræ legis. 23. & sæ-
pe à nobis notata regula, q̄
vbi lex vnū disponit & alte-
rum præsupponit, vt habeat
locum dispositū debet veri-
ficari præsuppositū, & quia
exceptio

exceptio debet esse de regula,
lex autē nostra præsupponit
de deposito, & eius certio-
ratione faciendā intra tres
dies disponit autem hoc limi-
tando, vt non procedat quo-
ties destinata est solutio incer-
tum & particularem locum:
nam tūc ibidem est omnino
solutio faciendā, ergo neces-
sario est intelligendum, solu-
tionem hanc intra illos tres
dies postquam debitor est
certioratus & requisitus, ef-
se faciendam, & si intra eos
fit, excusatur decima & que-
libet alia expensa, vltra eos
vero minimē excusatio hæc
fit.

Lex. 24. tit. 21. lib. 4.

- 1 Sententia tertij calculato-
ris in discordia positi si sit
conformis cum vno ex cal-
culatoribus, vel partim cū
vno, & partim cum alio, an
exequatur. num. 1.
- 2 Liber rationū si restituatur
ab eo qui rationes reddere
debet, ex quibus eū esse debi-
tore apparet, potest nō aliter
citatus condemnari. nu. 2.
- 3 Executio nostra. l. an resal-

tet ex confirmato, vel ex cō-
firmante. num. 3.

- 4 Fideiussio nostra. l. an da-
ri debeat, licet nō petatur. nu-
mer. 4. remissive.

S V M M A R I V M.

Vota calculatorum confor-
mia confirmata ex sen-
tentia iudicis exequenda
sunt sine obstaculo appel-
lationis.

[Bi. Los Contadores nombra-
dos por las partes. Et sic ter-
tij positi in discordia horum
calculatorum sententia non
exequetur, * etiam in ijs,
in quibus concursus est cum
vno ex calculatoribus, vel par-
tim cum vno & partim cum
alio calculatore, eo quod ter-
tius hic à iudice non vero
à partibus nominatur: item
quia cum calculatores sint
differētes, nullū eorū iudiciū
est exequendum, quia cum
sint diuersi & cōtrarij nullo
modo per iudicem confir-
mari possunt, & sic vidi plu-
ries non exequi horum cal-
culatorum vota non con-
formia

formia, neque tertij à iudice nominati, sed potius annullari, executionē si que fit.

Ibi. *La tal sententia se execute sin embargo de apelacion,*

Nam si is, qui rationes debet reddere librum rationū restituit, ex quibus appareat eum esse debitorem, potest non aliter citatus condemnari, * ex text. & ibi Bart. in. l.

2. §. quod de frumentaria. ff. de admi. rerum ad Ciuit. perti. Tiraq. in tractat. res inter alios acta. nu. 52. nimirum, quod vota conformia, in eo quod conformatur calculatores, & per iudicem confirmatur, exequi debeant.

Sed an tunc agitur ex confirmato, an vero ex confirmando, * & dicendum est quod ex utroque, cum utrumque lex nra copulatiue requirat,

Ibi. *En la ley de Madrid:* quæ est. 4. huius nostri tituli, ubi plura diximus, & præsertim an fideiussio debeat dari etiam si non petatur.

Lex. 31. tit. 25. lib. 4.

1. *Ex nostra procedit tantum in illis locis ubi de-*

positarius generalis adest. num. 1.

SUMMARIUM.

Tabellio concilij Ciuitatis aut Populi ubi adest depositarius generalis habeat librum in quo antequam traditio rerum depositarum ipsi depositario fiat inscribatur ratio vera & ampliorum rerum ipsarū, & Auditores Regijs consilij videant qua forma debet exequi.

Ibi. *Donde ay, o ouiere officio de depositario.* Non enim in omnibus locis loquitur lex nostra, * sed in illis tantum ubi adest depositarius generalis, secundum quod disponitur in. l. 13. tit. 9. lib. 3. supra.

In. l. 32. tit. 25. lib. 4.

1. **T**abelliones tenentur tradere processum etiam parte non petente intra duos dies post decem ad sententiandum. nu.

2. **C**oncilium potest eligere duos Rectores seu Decuriones ad terminandum casum per legem sibi commissum in causis decem millia morapeninarum. num. 2.

3. **D**ecuriones electi tenentur

3. **D**ecuriones electi tenentur parte non petente causam intra terminum a lege præfixum determinare, sub pena eiusdem legis. nu. 3.

SUMMARIUM.

Tabelliones intra duos primos sequentes dies postquam inceperint currere decem dies ad sententiandum * assignatos secundum terminos. l. 7. tit. 18. isto lib. 4. tenentur tradere processum etiam parte non petente ad terminandum illum, sub nostri text. pena.

Ibi. *En los casos que habla la ley. 7.* scilicet in causis decem mille morapeninarum in concilio Ciuitatis et aut Villæ in gradu appellationis terminandis per duos Rectores per concilium illud electos & ad hoc nominatos, & est salubris dispositio pro executione illius. l. 7. & adimplementum contentorum in ea.

Ibi. *En quehen luego los procesos.* Rectores, scilicet

et in iudices per concilium Ciuitatis, & Villæ nominatos, ij enim sunt, qui debent processus & causas illas determinare, & pro determinatione cum consilio assessoris tenentur intra decem dies illos sententiare sub pœnis illius. l. 7. tit. 18. supra isto lib.

Ibi. *Aunque la parte no lo pida.* Ad limitationem text. & eius materie in. l. 4. §. hoc autem. ff. de dam. infect. ubi iudex non tenetur impartiri officium suum non petitum, quod fallit in ijs iudicibus de quibus in nostra. l. & in dict. l. 7. ad quam nostra se refert, nam cum per illam. l. 7. iniungatur ipsis Rectoribus Iudicibus, ut causas coram eis pendentes intra decem dies postquam triginta dies partibus assignati decurrerint, determinent, ipsis incumbit hoc aduertere, & ut allegare non possint, quod non fuit traditus processus in tempore, neque requisiti fuerunt a parte, lex nostra disposuit de remedio, ut tabellio causæ curare hoc debeat, & tradere processum ipsis Rectoribus in termino

min

mino nostre legis, & sub eius pœna, eò quod tabellio melius quam Rectores sciet, an sint lapsi vel nō triginta dies partibus assignati pro allegandis iuribus suis probandis & presentandis, & facta eis traditione processus pœna & interesse partium periculo ipsorum Rectorum ex tunc erunt, non vero tabellionis in tempore eis tradentes processum.

Lex. 2. tit. 27. lib. 4.

I Vra tabellionis potest Rex ampliare & diminuerē sicut eos creare potest. num. 1. & 2.

SUMMARIVM.

1 Ampliat lex nostra, iura tabellionum in casibus & clausulis in ea descriptis ad limitationē & declarationē legis præcedentis.

2 **I** Bi. *Mãdamos.* Regi enim pertinet imponere taxam tabellionibus, sicut & eos creare & approbare, vt suo loco dictum remanet.

Lex. 11. tit. 3. lib. 5.

1 **N**ullo modo possunt mulieres exire in publicum cooperta facie sub legis pœna. num. 1.

2 *Verus ad huius legis intellectus datur & plura de honestate mulierum traduntur.* num. 2.

SUMMARIVM.

1 Mulieres facie & cooperta in publicum exire non debent cuiuscumque sint qualitatē sub nostri text. pœna, & quod iudices ex officio circa hoc procedant, sub comminatione reſidētiæ.

2 **I** Bi. *Pueda yr, andar, ni ande tapada el rostro en manera alguna.* Lex hæc iusta, & causa honestatis conseruanda facta est, & inhonestæ vitæ contrariæ, & honoris mulierum conseruatiua: honestas enim est quasi honoris statum conseruans, vnde honestum est, quod sua vi trahit, & vtdignitatem allicit, & est virtus contraria turpitudini inhonestas, & matris indecentiæ contrariatur, secundū Archid.

in. c.

erit autem lex. in princip. 4. dist. vide Ecclesiastes 1. dicitur, honestas, & paupertas à Deo sunt. Ec Sapien. 7. Venerunt mihi omnia bona pariter cum Sapiētia, & innumerabilis per manum illius. Habeturque honestas in conſideratione, præſertim in ijs, qui cæteris exemplo esse debent. Et sic sicut à iure diuino, sic & à iure humano honestas attendi desiderarique solet. Ex quo primo dicit text. in. l. ex damni infect. in fi. prin. ff. de damni infect. honestus modus seruandus est, non immoderata cuiusque luxuria subsequenda. Secundo dicit text. in l. fina. C. nē fil. rem. quam ven. euin. libr. decimo, retractare fiscum, quod semel vendidit æquitatis, honestatisque ratio non patitur. Tertio dicit text. in capit. primo, de for. fidel. in v. lib. feudor. vassallum debere domini sui honestatem procurare, & idem dicit text. in capit. de forma. 2. 2. quæstion. 5. Quar-

to dicit. text. in capit. honestum. ea. cau. & quæstio. honestum videtur, vt qui in sanctis audeturare, hoc ieiunius faciat cum omni honestate, & timore Dei. Quinto, dicit text. in. l. non aliter. ff. de vsu. & habit. non aliter mulier (cui supple. est concessa habitatio) hospitem recipere potest, quam si is sit, qui honeste cum ea, quæ vsu habebat, habitaturus sit. Sexto dicit text. in. l. eos qui. circa medi. ff. de decurio. inhonestum puto esse personas flagellorum ictibus subiectas in ordinem recipi, & maxime in ijs ciuitatibus, quæ copiam virorum honestorum habeant. Septimo, dicit text. in. l. semper. ff. de ritu nupti. Semper in conjunctionibus matrimoniorum non solum quod licet considerandum est, sed etiam quod honestum sit. Et ideo ex iure canonico, cui stator in materia matrimoniali inter cætera impedimenta matrimonij comperitur impedi-

F men.

mentum publicæ honestatis, quod ex sponsalibus oritur, & nedum matrimoniū impedit, sed etiam dirimit iam contractum, capit. duo pueri. cum gloss. honestatis. de despon. impub. c. 1. §. 1. & §. porro. eod. titul. in. 6. Quod honestatis impedimentum restringit Cōcil. Tridenti. sessio. 24. de refor. capit. 3. & an in sponsalibus de præsentia hoc decretum procedat, disponitur per Motum proprium Pij. V. super impedimento publicæ honestatis: vides igitur quantum honestas commendetur, & id præcipue in mulieribus debet obseruari, & occasio turpitudinis tolli, prout per legem nostram prouidetur, vt & alia inconuenientia ex cooperta facie tollantur. Sed nomine dicitur Ecclesiast. 9. Auerte faciem tuam à muliere compta, & nè circumspectas speciem alienam: Quia vt inquit text. in capit. nec solo. 32. quæstion. 5. non solum tactu, sed aspectu quoque, appetitur, & ap-

petit concupiscentia, foeminarum: si ergo ita est, non nè melius erit, mulieres ambulare facie cooperta, quam comptam & apertam, & visibilem trahere faciem, ne hominibus sine inuentium concupiscendi? sed quia lex nostra non permittit comptas mulieres ambulare, neque quod homines facies earum videant & perspiciant, sed seruent dictum illud Sapient. dict. capit. 9. Ecclesiast. Ideo cum hoc per illud capit. sit prohibitum, prouidet in præsentia Legislator, vt & alia inconuenientia tollantur, nè mulieres cooperta ambularent facie non tamen ex hoc censetur permitti, vt homines facies eorum ad concupiscendum perspiciant, sed in suo esse remanet dictum illud Sapientis, Ne faciem mulieris homo intueatur, ne ad concupiscendum eam alliciatur.

Ibi. *Entodos nuestros Reynos.* Verba hæc generalia de vrbantate sunt restringenda, prout

prout regulariter restringuntur, ex. l. vt gradatim. ff. de mun. & honor. & sic vt intelligatur & procedant in locis, & populis illis, vbi si mulieres facie cooperta ambulauerint, militat inconuenientia in præfatione nostræ legis, & sic in supplicatione proposita & ostensa, prout militat in curia, Hispali, Pincia, & in alijs magnis & populosis locis ex diuersis generibus habitatis, vbi viri non cognoscunt vxores suas coopertas, nec parentes filias, ob multitudinem mulierum coopertarum vagatim ambulantium, quod & vbi volunt, mutatis plerumque vestibus: Sed in populis paruis, prout hic Placentiæ & similibus, vbi omnes cognoscuntur mulieres quantumcunque coopertæ ambulauerint, & secum portant scutiferos cognitos, & plerumque filios suos, & filias, cessant legis nostræ rationes, & consequenter eius dispositio & pœna, ex text. & materia in capit. cum cessante. de appellat. prohemiumque legis inducit cau-

sam finalem, qua cessante, cessat lex. Quod quidem proœmium saltem eius rationes sub breuibus verbis legum compilatores debent transcribere, vt sic melius mens Legislatoris percipiat, & ratio legem condendi, vt secundum eius rationem dispositio & pœna reguletur, & nè detur auidis iudicibus ansa molestandi subditos, & extorquendi ab eis pecunias contra mentem legis.

In. l. 24. tit. 11. lib. 5.

QUIA Nullam habet dubitationem non indiget summarium. 1.

SUMMARIUM.

1 Nullus emat legumina in lege nostra declarata ad reuendendum ea, sub eius pœnis.

Bi. *Ni cõpre garrob as, ni yeros, en poco ni en mucha canti dad para lo tornar a veder.* Et hoc quia vt apparet ex supplicatione Regi nostro facta,

pro construenda hac lege est hoc principale boum nutrimentum, quo quidem per dardanarios empto, carius per eos solebat Rusticis vendi, & sic deficiebat cultura ob excessiuum pretium in quo vendebatur, & quia similibus Reip. destructori- bus est coarctanda via, ac licentia destruendi homi- ne, ita necessarios Reg- nos, sicut sunt Rustici, ideo lex nostra reuenditioni ho- rum leguminum iuste pro- uisit.

In. l. 25. tit. II. libr. 5.

NON Potest per dar- danarios vendi sal, vel emere ad reuenden- dum cum ampliacioni- bus & limitationibus, de quibus in nostra lege & glo. num. 1.

SUMMARIUM.

Sal non ematur ad reuen- dendum, † sub nostræ le- gis pœna, nisi per tragi- narios trahentes illud de vno loco ad alium pro prouisione ipsorum lo- corum, dum tamen sal

non includant in domi- bus & horreis, vbi illud trahunt.

Ibi. *No aya regatones de sal.*
Licet enim vendi, & emi sal possit, ex l. magis puto. in princip. ff. de rebus eo- rum. & in l. si quis. ff. de vecti. & com. nisi consue- tudo esset in contrarium, se- cundum Iler. & Aluaro. in l. i. C. quæ sint Regal. in vfi. feudor. not. in capit. super quibusdam. §. præterea. de verborum signifi. Cœpola in. l. inter publica. §. 1. ff. de verborum signifi. dixi in l. 3. i. titul. 18. numer. 10. cum seqq. libr. 6. supra. Ex lege tamen nostra per viam reuenditionis nullo modo vendi potest, per dardana- rios vulgo, *Recatones, y re- uendedores.* Nè aliter carius vendatur: & est iusta, ac sa- lubris dispositio. Inquitque Craueta, consil. 6. numer. 111. cum sequenti. quod si quis conduxit fundum, in quo vœna salis reperiatur, potest optime sal vende- re, neque dicitur negotia- tor, nec reuenditor. Et

nota,

nota quod licet sal sit opti- mum condimentum, vt in- quit Iob. 6. capit. Num quid poterit commedi insulsam, quod non est sale condi- tum? & Diui. Marci. 9. in fi- ne, bonum est sal, quod si sal insulsam fuerit, in quo illud condietis? & sic pro sapientia & discretionem po- nitur ibi sal, & in multis alijs locis. Et in condimen- tis immittitur, vt saporem habeant: tamen vt Plutar- chus, Symposiæcon, De- cade. 5. capit. 10. & in libro de Iside, & Osiride scribit. *Ægyptios Sacerdotes ca- stitatem inofensam serua- re, ideoque illos à salis usu abstinere, vt qui caloris li- bidinem concitet: Et idem Plutarch. causarum natural. capite. 3. Et an salinaria sint de regalibus dixi in. l. 3. i. numer. fina. titul. 8. li- bro. 6. supra, & in alijs mine- ris & metallis in. l. 1. in fin. & in. l. 2. titul. 13. eod. libr. 6. vbi in fin. illius legis 1. allego alios de ijs tractan- tes tam in iustitia, quam in conscientia, maxime per*

Barbos. ibi allegatum, & quia de ijs Regalibus inte- ger vnus liber requiritur, fortassis fauente Deo plura dicemus. Et nota, quod li- cet lex nostra, dum vende- re sal dardanarijs prohibet, videbatur alijs permittere, hodie tamen cum Rex om- nes salinas Coronæ suæ Regiæ applicauerit, & in- corporauerit, nullus sal ven- dere potest nisi ille, cui ip- se concesserit, conduxerit vè salinaria, & cui condu- ctor ipse, ex ipsius Regis permisso concesserit, pro- ut inquit Alciat. in dict. l. inter publicas. de verborum signifi. Dicens, his tantum permissum vendere sal, qui à fisco hoc ius emerunt, & si sine venia, & licentia eo- rum emere, vel vendere quis tentauerit, in pœnas incidet, vt relato Alciato inquit Benuenu. de mercat. 4. part. numer. 30. insertus inter decisiones Genuenses. & Barbosa. in. l. Diuortio. §. si vir. numer. 29. versic. adeò quidem. cum seqq. ff. solut. matri.

F 3 In

In l. 26. tit. 11. lib. 5.

Proxenetis prohibetur emere & vendere res suas, nec etiam per interpositas personas sub legis poena numer. 1.

S V M M A R I V M.

1 Proxenetæ non possunt emere, vendere, vel contrahere in mercantijs cuiuslibet sint qualitatis persone, neque interpositas personas, neque possunt eas ad vendendum habere, si propriæ suæ sunt, sub nostri text. poena, neque etiam poterit proxenetæ vnus emere res traditas alteri proxenetæ ad vendendum, sub poena inserta in præsentis.

Ibi. *Pueda comprar.* Ampliat lex hæc dispositionem text. in l. decimaquarta, tit. decimosecundo, proximo sequente, vbi aliqua diximus de ijs proxenetis.

Ad tit. 21. & 22. tit. 14. lib. 5. adde, quod est facta alia

& noua pragmatica condita Madritij, ultimo die mensis Decembris, anni 1593, publicata ibidem decimonono die mensis Ianuarij, anni 1594. qua quidem datur mensuræ numerus in scriptis adijciendus siue sint vnus pili, siue pluris, quam quidem pragmaticam cito videbis additam huic Recopilationi, ideo ego eam non addo.

In l. 9. tit. 14. lib. 5.

1 *In quibus casibus possunt indices dardanarijs pretium vini assignare. num. 1.*

2 *Qua requisita debet haberi tabellionis testimonium, ut fides adhibeatur in casu huius legis. num. 2.*

3 *An falsitas committatur in parte, vel in toto bene discutitur & plures adducuntur limitationes per Anton. de Padilla. numer. 3.*

4 *Verus intellectus ad legem istam. num. 4.*

5 *Secun-*

5 *Secundus intellectus ad legem istam & quod non loquatur in vicinis populorum, sed in tabernarijs, seu dardanarijs. nu. 5.*

S V M M A R I V M.

1 *Iudices dardanarij + pretium vini non assignent, nisi prius testimonio publico constiterit, an in exemptione dicti vini aliqua gratia facta fuerit, & quo pretio vinum emptum sit, & tunc habita pretij, ac gratiæ consideratione assignandum est pretium, quo vendi possit per dictos dardanarios tabernarum. Qui quidem si aliquam fraudem, vel technam in testimonio fecerint in amissionem vini, sunt condemnandi cameræ denuntiatori & iudici applicandi.*

2 *Ibi. Por testimonio publico. + Et sic à tabellione publico loci illius, vbi venditur & emitur vinum testimonium est conficiendum, dando fidem de pretio & de gratia, si quæ facta sit, vel secun-*

dum quod in lege sequente disponitur deficiente tabellione.

Ibi. Y el comprador que en los tales testimonios, o en parte de lo en ellos contenido hiciere algun fraude, o encubierta, pierda el tal vino. Ex ijs verbis duo notanda sunt. Primum, quod in præsentis fraus & techna (& sic falsitas, quæ consistit in tacendo verum, sicut & in exprimendo falsum) punitur si in parte committatur, sicut si in toto committeretur, vt denotant verba illa, *O en parte de lo en ellos contenido.*

3 *Redditur enim ex hoc totum testimonium suspectum: nam & si instrumentum contineat plures actus, attamen instrumentum ipsum dicitur quid indiuiduum, ex quo vno eodemque tempore confectum fuit ab eo notario, cuius persona fuit approbata quoad actum illum totum simul conficiendum, vt scribunt Bartol. colum. fin. versic. breuiter. Alexand. colum. fin. Curci. Senior. nu. 48. in l. si ex falsis in. 1. lect. C.*

de transactio. & hoc quoties ex defectu tabellionis falsitas provenit, vt ibidem Menes. num. 14. versu. si instrumentum, & Meno. de præsump. lib. 3. præsump. 63. num. 8. & 9. vbi se remittit ad lib. 5. præsump. 20. casu. 1. & Meno. vbi supra, hoc limitat quatuor modis. Primò, dummodo falsitas sit in parte substantiali. Secundò, si in principali, & non circa accessoria committatur. Tertiò, dummodo falsitas sit vera non præsumpta. Quartò, si pars confiteatur in aliquibus capitulis non adesse falsitatem, sed in vno tantum: Quæ quidem limitationes solum duæ primæ non considerentur, puta si esset in parte non substantiali, vt exemplificat Paul. Cast. in dict. l. si ex falsis. num. 12. si tabellio dicit fuisse factum testimonium in domo Titij, cum non esset Titij, sed Sempronij: dum tamen in alijs veritas exprimat, puta qd vinum erat Titij, & pretio tali & cum tali gratia emptum. Secunda item limitatio habebit in præsentem locum si circa accessoria fiat, vt si cir-

ca pœnâ, vel vsuras, vt si in testimonio dicatur, & quod venditor vini fecit, sibi illud securû sub pœna, & vsuris, in ijs enim duabus limitationibus non vitaretur testimonium hoc, si in substantiali, & principali verum esset, in alijs verò duabus limitationibus tentia, & quarta falsitas in substantiali & principali falsitas, vel in aliqua eius parte vitaret: nam si preti fiat mentio, non verò de gratia, vel è contra, vtique pro falso puniretur pœna nostri text. Sed an corrumpent omnia instrumenta notarij vnum falsum instrumentum conficientis, vide DD. in dict. l. si ex falsis. & per relatos per Meno. vbi supra. Secundò notabis, vt ex ijs verbis, quod lex nostra non imponit pœnam vendenti vinû sine testimonio aliquo: hoc enim remanet in dispositione statutorum municipalium locorum, vbi tale vinû venditur prohibentium vendi sine licentia iudicis, aut consistorij: & sic si quis vendat vinum sine testimonio, ac sine licentia, non incurrit pœnam nostri text. quæ solum

lum eam imponit illis, qui testimonia vera non afferunt, & cum sit lex pœnalis non est extendenda, vltra casum in quo loquitur. sed alijs pœnis tunc punietur vendens vinum sine licentia iudicis, aut præsidis à consistorio constituti ad eam licentiam præbendam. Item nota, quod lex nostra loquitur & disponit quoties vinum emitur, & venditur in populis per tabernarios publicos, & dardanarios vini minutatim in domibus suis, vel alijs illud vendentes, prout ex petitione, & supplicatione præstita per procuratores curiarû, cuius occasione responsio nostræ legis data est, apparet manifeste, & ex sumario ad nostram legem proposito, quod desumpsit compiler ex petitione illa, ita vt non habeat locum lex nostra in foraneis, qui in die mercati, vel extra mercatum afferunt vinum ad vendendum, Por arrobas, & medias arrobas, vt Hispanè loquar: ij enim nullum tenentur testimonium afferre, licet sine licentia iudicis, vel Rectorum à concilio populi

deputatorum vendere non possint nisi pretio ab eis constituto sub statutorum municipalium pœnis: prout quod videmus fieri, & ideo vt iam iterum dixi sub breuibus verbis deberet in contextura harum legum apponi ratio finalis condendi eas, & cum quib⁹ loquitur personis, ne iudicibus occasio præberetur contra rationem legis iudicandi iniuste puniendo illos, cum quibus lex non loquitur, eò quod iudicè, vt dicitur, verba legis intelligunt ad corticem verborum, rationem eius non considerantes, & hac de causa iniustas profert sententias contra legis dispositionem & mentem.

In l. 10. tit. 14. libr. 5.

Remedium ad proferendum testimonium, quando non adest in villa, seu loco tabellio, & iudex scribere nescit. nu. 1. 2. 3.

SVMMARIVM.

Si in loco vbi venditur vinum non adest publicus tabellio, qui testimonia præbere possit (de quibus

In l. precedente actum est) tunc sufficiet ea prestari à iudice loci illius si scribere sciat, sin minus ab illa persona, quam ipse iudex nominauerit.

- 2 **I**bi. Porq̄ en muchos lugares. Hæc est causa finalis nostræ legis, quæ si in loco deficiat: quia adest tabellio, si testimonium fieret secundum tenorem nostræ legis, nihil proficeret, & ideo in testimonio præstato ab ipso iudice loci, vel à persona, quam ipse nominauerit: si ipse iudex nescit scribere, fides danda est ei: si in loco illo non adest tabellio publicus, vel si adest tunc temporis absens est, neque speratur tam cito eius aduentus, aliter enim non crederetur testimonio.

- 3 **I**bi. No sabiendo escribir. + Supple, iudex illius loci, ad eum enim verba hæc referuntur, non vero ad personam ab ipso nominatam pro præbendo testimonio cum deest tabellio, & ipse iudex scribere nescit, & clare colligitur hoc ex lege nostra: nam si iudici permittitur, vt det

testimonium, manifeste patet, id disponi, cum scribere scit: quod si scribere nescit, tunc nominabit personam, quæ scribere sciat pro illo testimonio ferendo: aliter enim idem in eo esset, quod in iudice scribere nesciente, ergo verba hæc omnino ad iudicem referenda sunt, non vero ad personam, quam ipse nominat iudex, cum scribere nescit.

In l. 7. & 9. tit. 15. libr. 5.

AN dispositio huius legis habeat locum in censibus perpetuis, vitalitijs, & alijs, bene intelligitur cum ampliationibus & limitationibus de quibus hic. nu. 1. 2. & 3. Et quomodo fraus & dolus in isto contra etu intelligitur. nu. 4.

S V M M A R I V M.

Census perpetui in pane, & vino, & alijs speciebus constituti in locis in præsentate lege designatis, reducendi sunt ad formam redimibilium, & ad quantitatem eorum, secundum quod lex nostra disponit, & idem

- & idem in censibus vitalitijs, disponitur in l. 9. infra eo. oulbi. A lo proueydo por la ley. 4. deste titulo. Vbi diximus aliquam & inter ea dubitabimus, an lex illa habere locum in censibus perpetuis, & tenui quod sic, & nunc vides legem istam pro dicta mea opinione facere: nam licet lex nostra localis videatur. Idem tamen dicendum est in locis, vbi militat eadem ratio, lex dictis per nos in rubri. tit. 4. libr. 3. supra, imo & plus probat lex nostra, scilicet, quod etiam si constituantur in perpetuum nihilominus redimibiles censendi sunt, quasi perpetuitas hæc in fraudem dispositionis. d. l. 4. supra eo. constituta sit: nam cum pro constitutione horum censuum pecuniæ datur, præsumendum est perpetuitatem in fraudem dictæ l. 4. constitui: & ideo nihil prodesse debet, sed obesse potius. In censibus tamen emphyteoticis, scilicet, cum res aliqua immobilis datur in censum emphyteosim non habebit locum lex nostra: quia differunt multum ab

ijs censibus, sub pecuniæ præstatione constitutis, prout post hæc scripta vidi assertum in propositum dictæ l. 4. supra eo. per Felicianum in tract. de censibus. libr. 2. cap. 1. nu. 4. Ibi. Sobre el engaño, o iniquidad deste contrato. Nam licet visus sit licitus Couar. in lib. 3. variar. cap. 10. nu. 3. Francigeno tamen in tracta. de usuris. quæst. 2. r. num. 215. relato per Anton. Gomez in tract. de censibus, posito post expositionem Bullæ Cruciatæ. cap. 2. nu. 8. aliud visum est, & per leges nostras hic & in dict. l. 4. supra eo. est explicatum, & idem in censibus vitalitijs in dict. l. 9. infra eo. statutum est.

In l. 8. tit. 15. libr. 5.

- 1 **A**signatur census vitalitijs pretium iustum. num. 1.
- 2 **A**n pretium census debeat esse in pecunia numerata, vel in alia specie sufficiat. num. 2.
- 3 **C**ontractus census est nullus momenti si in pecunia numerata non constituatur. n. 3.

S V M M A R I V M.

Pretium iustum censibus vitalitij per legem nostram constituitur nouissimè.

Ibi. Que el precio iusto. In rubr. istius tituli dubitanti super iustificatione horum censuum vitalitij, ob paruitatem pretij pro eo constitui soliti, & cum in hac permanerem dubitatione, & desiderarem legem pretiam eis constituentem, prodixi in lucem lex nostra iusta & rationalis: nam ante eam, ita vilia pretia constituebantur pro vna duabus & tribus vitis, quod me reprimebant super eorum iustificatione & pretio iusto consilium præbere, & quando à me petebatur consulebam non emi, nisi iusto pretio habito respectu annorū, ac vitæ illius super cuius vita constituebatur.

Ibi. Todo el dinero de contrato. Et sic non sufficet in alio, quam in pecunia numerata pretium solui: nam licet pecuniæ appellatione res omnes significantur, ex l. pecuniæ. ff. de verbor. sign. l. quæro. ff. de iure doti. l. pen. C.

de consti. pecu. Tamen quando dicitur in pecunia numerata, debet in pecunia solutio fieri: & non in alia forma, aut specie. l. si quis. ff. de re iudi. Numerare enim pecuniam est computando præsentem dare pecuniam. l. officium. ibi, pecuniam, quæ ex pretio redacta est ei numerari. ff. fami. er. cil. l. cum in debitum impuberis nomine tutor numerauerit, impuberis conditio est. ff. de cod. inde. l. si. ff. de codi. sine cau. l. 3. in fi. ff. de in rem ver. Rebus. in l. & sibi videri. 203. §. numerarent. in fin. ff. de verbor. signi. pag. 1905. in principi. & idè dixit text. noster. Dinero de contrato. Et quia quoties in lege, vel statuto fit mentio de pecunia numerata, debet in numeris solutio fieri. l. si ventri in fin. ff. de priuil. cred. & ita in statutis, & dispositionibus debet proprie, & strictè intelligi, secundum Rebus. in dict. l. pecuniæ. 4. ff. de verbor. signi. pag. 51. versi. ad hæc. & id clarius colligitur ex lege nostra, cum excluderit in verbis præcedentibus fieri solutionem horum censuum vitalitij.

vitalium in argentea, vel aurea materia laborata, vel in suppellectilibus, & alijs æstimatedis rebus, & in verbis sequenti. ibi. Sin interuenir otra cosa que no sea dinero de contrato. Et sic præsentem pecuniam in princ. contractus, vt denotant illa verba. Y quente al principio. Pecunia enim præsens est, quæ ad manum est, ex l. cum hi. §. causæ. ff. de transactio. tradit Rebus. dict. pag. 51. versi. pecunia præsens. Ex quibus infero, quod vt contractus censualis valeat, debet omnino pecunia numerari in princ. contractus, & tabellio fidem de hoc facere, neque sufficeret probare pro validatione pecuniam antea vere debitam, licet nè iudicaretur contractus usurarius, vel illicitus bene sufficeret circa census alios, secundum Salazar, de usu & consu. cap. 8. num. 45. versi. sed non parum. & nouissimè Ludou. à Carbone, de restitutio. quæst. 58. pag. 398. in paruis. & Anton. Gom. in d. tract. de censos. cap. 3. in 4. conditione. nu. 15. cum seqq. non tamen quoad validitatē

census vitalitij, nam quoad hoc nullus erit si non constituitur in pecunia numerata, & præsentem solutum esse iustum pretium, eo quod lex nostra si aliter fiant eos reprobat & inuadat: inquit tamen ibidem ipse Anton. Gom. num. 12. versi. primo, vt procedat, quod lex nostræ similis pecuniam numeratam requirens in contractu censuali, prout requiritur Motu proprio Pij. V. super censibus, habet locum in censu nouiter constituto, secus in antea creato, nam iste poterit emi, quamuis pretium non appareat in pecunia numerata, prout in expresso asserit Magis. Lopez in suo instructo. negotian. libr. 1. cap. 57. versi. in contrarium est, pag. 228. quod verum reputo: dū tamen probetur pretium iustum esse solutum respectu ætatis & salutis illius super cuius vita constitutus erat, non tamen si in iusto pretio, ex dictis per nos in l. fin. nu. 1. huius tituli. 15. De lege. 9. in l. 7. supra eo. dictum est.

(?)

In l.

In l. 10. tit. 15. lib. 5.

- 1 **A**N Proprius Motus Pij V. super creatione census sit in Hispania in viridi observantia. num. 1.
- 2 *Intelliguntur Extravagentes Martini, & Galixti. numer. 2.*
- 3 *Contractus census redimibilis est vera emptio & venditio, & quomodo hoc intelligatur. num. 3.*
- 4 *Non requiritur pecunia numeratio, ubi non observatur proprius Motus Pij V. numer. 4. in contractu census.*

SUMMARIVM.

1 Motus proprius Pij V. + disponens census redimibiles esse imponendos & consignandos in pecunia numerata in ijs Regnis nō est receptus, sed potius ab eo supplicatum per Regium fiscalem.

Ibi. *Con dineros de presente.* Sed nonnē idem per Extravagan. Martini Quinti in communibus, sub tit. de empti. & vendi. statutum erat,

ibi, ipse venditori tunc integraliter in pecunia numerata solvi consueverant: ponderando dictionem illam, tunc, & sic tempore contractus ipsi venditori soluebatur numerata pecunia: dictio enim illa, tunc, ita videbatur demonstrare, neque ob stare videbatur responsio Soti infra allegandi dicentis, quod licet in narratione Martinus Quintus + hęc apponit verba, non tamen in approbatione, & decisione posuit: non in quā obstat hęc respōsio, quoniā pro cœmium, & supplicatio id continens, videtur idem continere in responsione, & decisione, eō quod decisio secundum supplicationē intelligitur, & talia sunt disposita, qualia narrantia demonstrat, referensque inest in relato cū omnibus suis clausulis, & conditionibus: & quia in decisione Martinus ibidem, meminit de dictis in prefatione, & ad dictam formam contractus se retulit, & sic etiam de numeratione pecunię videtur in approbatione meminisse: Item quia dictio illa, tunc, adiecta verbis illis sequen-

quentibus, integraliter in pecunia numerata solvi consueverat, denotat extremitatem temporis & casus, & ad expressa videtur restringere dispositionem. l. 4. §. fin. ff. de cond. & dem. l. huiusmodi. ff. de verbor. oblig. not. Decius, respōsi. 1. num. 23. & 24. vol. 1. importatque conditionem, vt non secuto eo casu, vel illis casibus, quos repetunt ipsę dictiones, dispositio locum non habeat, vt pulchre, per Areti. in l. si quis. ante. nu. 3. col. 3. versi. præterea. ff. de acq. pos. & eo relato, idem Decianus respō. 9. nu. 40. eo. vol. 1. & iterū in consi. 64. num. 8. vol. 2. Ex quibus hanc conditionē necessariam pro huius census redimibilis iustificatione esse tenuit Francigenus ille, in tract. de vsur. num. 355. quem refert Anton. Gom. in tract. de censibus. num. 12. posito post explicationē Bullę Cruciatę, & Michaël de Palacios libr. 4. praxis Theolog. contrac. cap. 6. pag. 309. col. 2. & pag. 310. col. 1. & eo relato nouissimē Felicianus in tract. de censibus. lib. 1. c.

3. numer. 11. & 12. & Magist. Lopez in suo instruc. negotian. libr. 1. cap. 59. versi. præterea licet. cum seqq. pagin. 232. & Virginius de Bocca cis in tract. vti posside. c. 18. de censibus. num. 21. 56. & 57. Igitur lex nostra male constituta videtur: Quod vtique non videtur asserendum cum à Principe Christianissimo, & ab eius senatu constitutur: tunc quia Dominicus Soto, vir alio qui tam Christianus, quā Pius, ac Doctus cōtrariam tenet opinionem in lib. 6. de ius. & iure. quæst. 5. artic. 1. col. pen. duplici ratione: tū quia in approbatione & dispositione Martinus Quintus nihil de hoc disposuit: tum etiam, quia contractus censualis redimibilis: + contractus emptionis & venditionis verē & realiter est, vt plures in dict. Extravag. Marti V. expressum est: ergo sicut in exemptione emi potest pecunia credita, vel saltem confiteri pecuniam esse solutam, licet de presenti nō apparet, eo quod antea eius solutio facta fuerat, sic & in censu isto redimibili fieri poterit,

terit, quibus de causis hanc etiam cum Soto tenuit opinionem Salazar in tract. de usu & consue. c. 8. n. 45. vers. sed non parum. vbi respondet dicto motui proprio Pij. V. contrarium disponētis, & in effectu idē tenuit Anton. Gom. vbi sup. n. 14. vers. quare ergo. cū seqq. vbi in vers. 18. id intelligit, quoties venditor census in effectu ante census constitutionē receperat pecuniam illi æquivalentem: se- cus si nec pecuniam, nec re aliquam æquivalentem receptam habebat. Et pro hac etiam opinione adest Bulla Nicolai. V. Pontificis maximi edita anno. 1452. Regi Alfonso Aragonis & aliorum Regnorum missa, in qua in ijs Hispaniæ partibus census ij approbantur, vt inquit Parisius cons. 75. omnis difficultas. nu. 30. vol. 4. & eo relato Tyberi. Decian. respon. 2. nu. 77. vol. 1. vbi nullum verbum adest de pecunia numerata, neque de fide præstanda à tabellione de tali numeratione, quam Bullam refert Ioann. Baptist. Lupus, in tract. de usur. cōmentar. 2.

§. 2. nu. 57. vol. 7. tract. DD. licet ipse ibidem suspectam eam reddat, tamen sicut potuit in alijs partibus per Martin. V. & Calixtū. III. approbati contractus hos censuales redimibiles cum conventionibus ibidem assertis, oblongam consuetudinem eos conficiendi in pecunia numerata: ita & potuit Nicolaus V. approbare in partibus Hispaniæ, secundum eius longam consuetudinem hos eodem census redimibiles nulla facta mentione, & fide de numeratione præsentis pecuniæ, & sic ijsce de causis & præsertim attenda dicta Nicolai. V. Bulla credo Regium fiscalem supplicasse à dicto Motu proprio Pij. V. numeratam pecuniam requirente cū fide, ac testimonio tabellionis: & sic vbi non vsitatur Motus hic proprius Pij. V. non est necesse pro iustificatione huius census numerari pecuniam, neque de numeratione fidem fieri per tabellionem, vbi tamen vsitaretur, vt inquit. Magis. Lopez vbi supra. id omnino seruandum esset. Et ultra omnes

nes dico, quod dicti DD. primæ opinionis, & præsertim Felician. vbi supra. non indistincte asserunt suam opinionem, sed tunc demum cum habita fide de pretio soluendo constituitur census hic redimibilis, tunc enim quia emptor vult lucrum consequi & sic pensionem sibi solui, non utique licitum id esset, cum venditor vsque tunc nullam receptam haberet pecuniam, sed in posterum erat recipienda, sed quoties non habetur, fides de pretio in posterum præstando, sed confitetur venditor census antea pretium integre & realiter recepisse ab emptore, vel alio nomine eius, & in comprobationem huius veritatis renūtiat exceptioni non numeratæ pecuniæ, & hoc sine figmento aliquo, vel fraude fit, tunc utique census talis iustus esset, & seruandus, & intentioni Martini Calisti, ac Pij Quinti non esset contrarius, vt optimè aduertit Salazar, vbi supra, & Anton. Gom. d. nu. 14. in fin. cum seqq. Secus si fraudulē-

ter & fictitiè id assereretur, & cū mēdacio, nam tunc illicita & usuraria esse talis census constitutio: & sic ijs causis & rationibus iustificatur lex nostra, sub correctione Sedis Apostolicæ, & aliorum melius me sentientium quorum discretioni & correctioni in omnibus me submitto.

In. l. ii. tit. 15. lib. 5.

Finalis ratio huius legis intelligitur, & qua de causa reformatio anni facta fuit. num. 1.

SVM MARIVM.

Ordo habendus in reformatione anni, & eius dinumeratione tā quoad festa, quam quoad instrumentorum confectionem, & debitorum solutionem describitur à lege nostra.

ET Lex hæc cum clara sit cōmentatione non eget, sed solummodo cōsideratione aliqua, scilicet, quod cum tempus sit quoddam horologium, quo cum gubernatur

vita humana, & tractu tēporis sicut horologiū paulatim consumptū, vel rubigine detentum horas diei prolōgat, vel minuit, sic & tēpus prolongatum ita iam erat, vt festa & Pascha debitis temporibus nō celebrarentur, quade causa retro restrictus fuit annus, & per decem dies cōuersus est retrorsum ex mādato sacrosanctę Matris Ecclesię, & eius Rectoris ac Pōtificis Gregor. XIII. maximi in toto orbe gubernatoris: Et consequenter per Regem nostrum attento tenore dictę dispositionis redacta sunt instrumenta, & solutiones debitorum ad debitū tēpus, vt nemini nouus hic ordo nocere posset.

Lex 6. tit. 19. lib. 5.

1 *Asignatur ad legem istā verus intellectus. nu. 1.*

2 *Castillo de Bouadilla reprehenditur & bene. nu. 2.*

SUMMARIUM.

Nouus ordo seruandus contra mercatores se absentētes, & Ecclesiam ingrediētes & ad eam vel alibi cō-

fugientes constituitur à lege nostra.

1 *Ibi. Aunq̄ue no se prueue ni conste auer alcado sus bienes, ni sus libros.* Ampliantur dispositiones legum disponentiū circa mercatores abscondentes bona & libros, & cum eis se absentantes & ad Ecclesias & Monasteria vel alibi confugiētes & se occultantes, quorum pacta conuentiones, & transactiones cum suis creditoribus facta annullabāt, vt ex l. nostra, idē sit si tantum se absentauerint, frugerint vē credita sua, etiā si bona & libros non absconderint, horum enim cōditiones sic regulandę sunt, sicut eorū, qui se & bona & libros occultauerunt ac subleuauerunt, quoad hoc vt eorum pacta conuentiones placita ac transactiones cum suis creditoribus facta nulla sint, nullius vē roboris ac firmamēti, & nihil obstat, quin creditores possint super debitis illis petere ac prosequi iustitiam suā, sicut si pacta hęc transactiones facta nō fuissent, & consequenter quoad hoc, &

nē de-

nē debitores ex hoc excusentur à debitorum solutione reputantur ex lege nostra tanquam subleuatores bonorum & librorum, ac occultatores eorū, vulgo, *alcados*, non tamen quoad hoc vt habeantur tāquam publici derobatores, vt in gloss. sequente dicemus, imo & addit lex nostra, quod debent in carceribus detineri, & abinde extrahendi non sunt donec litigia creditorum finiantur, & compromissa, & conuentiones adimpleātur, vt per legem sequentem videbis decisum.

2 *Ibi. Excepto en quanto seruidos por publicos robadores.* Maximi effectus sunt, hęc verba, non enim poterūt ab Ecclesia vbi fugerunt extrahi, vt diximus in l. fin. tit. 13. lib. 1. supraue de debitoribus fugientibus ad Ecclesiā an ab ea extrahi possint, & concludimus quod non, nisi sint mercatores *alcados*, qui cum tanquam derobatores publici iudicentur, dicta immunitate non gaudēt, etiā si nouissimē non hęc considerans & legum substan-

tiam, aliud contra nos & malē, & contra Ecclesiarū immunitates & contra communes ac veras opiniones indistinctē teneat Castillo de Bouadilla, in sua Politica de Corregidores, lib. 2. cap. 14. num. 62. vsque ad. 69. contra cuius opinionē verba hęc nostri text. vrgentissimē faciunt, ad quidem mali adaptari possunt, quā ad Ecclesiarum immunitatem: vrgētissimaque fundamēta in illa. l. fin. etiam adduximus cōtra suam opinionem, & casus in facti contingētia accisos, vbi sic fuit iudicatum, & ipsemet in num. 69. dicto tenet debitore Principis gaudere immunitate Ecclesię.

In. l. 7. tit. 19. lib. 5.

1 *Neaquam pacta compromissa sint in executionem redacta complures & mercatores detruendi sunt in carcerē & non sunt detrahēdi vsq; quo lites finiantur, vsque ad num. 2.*

SUMMARIUM.

Mercatores & negotiantes, & camplores, seu facto-

G 2 res

res compromissa. & pacta fa-
cientes cum suis creditori-
bus incarcerationi sunt, neq;
abinde extrahēdi vsq; dum
lites finiantur & cōpromis-
sa, & cōuentiones adimpleā-
tur legis nostrae tenore ser-
uato.

Ibi. *Sea preso, y este en prisio-
nes en la carcel publica.* Am-
pliant hęc verba legis præce-
dentis dispositionem, non ta-
men eam minuunt, neq; cor-
rigunt in aliquo, & pōdera
verba illa, *sea preso y con prisio-
nes*, copulatiuē loquentia, ita
vt nō sufficiet esse in carce-
re, nisi & adsit cū ligamini-
bus, prout leges de blasphe-
mo loquētes disponebāt, ne-
que sufficiet & cū ligamini-
bus, nisi & detentus in carce-
re sit: hęc enim copula nostri
text. denotat & iustē vt frau-
dibus ac technis mercatorū
& campforū finis impo-
natur, & restringātur eorum
malitiæ & cautelæ.

Ibi. *Fiāças legas, llanas, y abo-
nadas.* Et sic iuratoria cautio
non sufficiet, prout ijs ver-
bis attentis, & circa ea in lib.
3. supra remanet dictum.

Lex. 15. tit. 21. lib. 5. Lo-

quēs de videnda minori mō-
neta non indiget commen-
tatione.

L. 4. & 5. tit. 25. lib. 5.

1 *N*isi lex tanquā præ-
ceptiua sit seruanda in
foro conscientia. num. 1. &
quibus modis dicatur lega-
re. num. 2.

3 *A*n triticū venditur in foro
publico minori pretio possit
in cōscientia foro vendi. pre-
tio huius taxa. necne. nu. 3.

4 *A*n clerici & ecclesiastici tes-
neatur ad huius legis obser-
uantiam. nu. 4.

5 *E*mens triticum ultra taxā
potest petere contra vendi-
torem & condemnari in hu-
ius legis pœnam. nu. 5.

6 *V*ltra triginta dies potest em-
ptor repetere excessum sibi
ablatum. num. 6.

7 *T*axatur quātitas ultra taxā
in pane cocto, & quā-
modo sit faciendā. nu. 7.

8 *I*nterpretatur ista quæ in
ita erat in noua Recopil. &
referuntur eius verba ad li-
teram. nu. 8.

9 *V*icini populus non deputati
per correctorem nō possunt
vendere in pane cocto ultra
taxam

1 *T*axam huius legis & bene
discutitur. num. 9.

10 *Q*ue consideracion ha de te-
ner en el precio en q̄ han
de vender los veñinos de
su cosecha, y las alhōdigas
y panaderos diputados pa-
ra este efecto. num. 10.

11 *I*mpediētes tritici seu fari-
na abundantiam graui pœ-
na puniuntur & quomodo
hoc intelligatur. num. 11.

12 *C*omo se ha de hazer la ca-
lay cata, y contra que per-
sonas. num. 12.

13 *P*lura traduntur, in mate-
ria conscientia, & q̄ in om-
nibus rebus est anteponen-
da. num. 13.

14 *R*ex potest legē facere q̄ in
conscientia obliget. n. 14.

15 *I*n conscientia foro tenetur ex-
cessum huius taxa erogari
pauperibus vel in aliquod
opus publicum & cōmuni
conuerti. nu. 15.

16 *T*ēpore necessitatis nō pos-
sunt iudices ordinarij cōce-
dere licentias, vt possint
venderi triticū, vel farinā
& panē coctū, ultra taxā
huius legis, & an vendi-
tores excusentur in consciē-
tia foro. num. 16.

17 *D*e eadem re. nu. 17. & an
sit licitum ultra taxā ven-
dere & traduntur tres opi-
niones.

18 *I*ndices Regij, executores
sunt huius legis & inter-
pretatur verba legis. n. 18.
S V M M A R I V M.

Tassa panis noua & nouior
ponitur in ijsce duabus le-
gib⁹, & nouus ordo datur
in tritico, farina, & pane
cocto, & augentur pœne
contra transgressores, &
factores, & miscentes triti-
cum cum alio semine, vel
illud inundantes.

1 *I*n. s. l. Ibi. *Mādamos.* Ver-
ba præceptiua sunt hęc, &
à Rege habente potestatem
condendi hanc legem prola-
ta: suntque iusta, honesta, &
possibilia, & sic ab omnibus
seruāda & custodiēda: Præ-
cepto enim superioris obe-
diēdum est, vt in. c. in memo-
riam. 19. dist. idq; ad publicā,
videlicet vtilitatem conser-
uandam pertinet, quæ con-
temptis Magistratum supe-
riorum edictis labi solet, vn-
de Arist. Polit. 2. cap. 6. ait in
Principibus errores quosdā
ferēdos esse, quoniā (inquit)

non tantū proderit, qui cor-
rigere perget, quantum noc-
bit assuefactio superioribus
non parendi. Facit etiā text.
in. c. cōtra moram. 100. dist.
& in. c. quid culpatur. 23. q.
1. & l. prospexit. ff. qui & à
quibus, ex quo obseruantia
regum summè est attenden-
da, & earum præcepta adim-
plenda: ita vt dicebat Plato.
lib. ciuil. Nemo quicq; præter
leges committere audeat, &
quisquis audeat morte mul-
tetur, extremisq; omnibus
supplicijs affligatur. Et Thu-
cydides lib. 1. in oratione Ar-
chidami Regis, dicebat: Edō
Eti sumus, indoctorum esse
leges cōtemnere, modestius-
que vel cum difficultate il-
lis obtemperare. Et Aristot.
lib. 1. Rhetoric. Qui legibus
semper obtemperarūt, ij op-
timum videntur, & in optimatū
ciuitate gerendarum rerum
Principatū potiūtur. Et De-
mosthen. aduersus Midia, in-
quit, sunt * autem leges, quā-
do feruntur, considerandæ,
quenā, & cuiusmodi sint, cū
vera receptæ fuerint, custo-
diendæ, & vlturpandæ. Et ite-
rum cōtra Aristogitonem, le-
gis

ges tuendæ sunt, & à vobis
qui quoquo tempore iudicia
exercetis confirmande: harū
enim præsidio boni sunt im-
probis superiores. Ex quo (vt
cū ijs concludamus) inquit
Ioseph. in proemio antiqui-
tatū Iudaicarū: His, qui Dei
voluntati obsequuntur, & le-
ges benè latas transgredi ve-
rentur, omnia prospere suc-
cedunt, supra quā credi pos-
sit. Quod si ab illarū diligētī
obseruatione discedant, neq;
consilia eorum exitum inue-
niunt, & boni ipso forū opiniō-
ne conatus in calamitates im-
medicabiles desinunt: tunc
enim (inquit Aristophanes
apud Stobæum) sermone de
Republica, saluæ sunt ciuita-
tes cum leges, vt decet, obser-
uātur. Et Iococrates optime di-
xit habitari ciuitatem, quæ se-
cundū leges viueret. Quibus
de causis multis in locis ex in-
obseruātia legis nræ & simi-
liū, calamitates & fames acci-
disse cōpertum est. Et ex eis-
dem rationibus miserēdum
est iudicium etiam superiorū
qui iam etiam causas ciuiles
arbitrarias esse iudicant non
attendentes dispositiones le-
gales

gales, quasi potestatem habe-
rent eis derogādi, & patrimo-
nia aliorum, cui velint arbi-
trari dāda in maximum sua-
rum animarum detrimentū.
Ibi. *An Regales.* In. l. 5.
sequente: augetur pretiū hoc
ad. 14. Regales: Sed antsi tri-
ticum ob abundantiam ven-
ditur in foro publico pro mi-
nori pretiō, quā ab hac legi-
taxato, licebit nē in consciē-
tia vendere illud pretio tas-
sæ, & quoad pœnā in foro
exteriori crederem nullam
incurri: quoad interius verò
forum, & sic consciētiæ pec-
catū mortale incurreretur:
& in super restitutionis obli-
gatio, eò quod iustum pretiū
iudicatur illud, quod in fo-
ro currit publico, & ideò ab
illo non debet excedi: tum
etiam quia ex nostra sterili-
tate tritici existente tassam
ponit, nō verò vbi adest abun-
dantia. Militantque tempore
abundantiæ lex naturalis &
diuina, quæ prohibent vltra
iustum pretium rem aliquā
vendi: militat etiam commu-
nis Doctorum sententia, q̄
pretia rerum vilescunt ra-
tione abundantia, & sic hāc

opinionem & sententiam te-
nent Mercado, & Metina, re-
lati & secuti per Gutierrez,
in lib. 2. practicar. quæstion.
in quæst. 180. num. 12. cum
sequentibus. & Palacios, de
contract. lib. 2. cap. 2. pagin.
60. versi. sed quid si, & antea
in pagin. 59. in versi. vnde si
mercatores, vbi idem dicit in
mercatoribus panem vendē-
tibus ad aliquem locum, nā
si ibidem vilius veditur, eo-
dem, & non maiori pretio
vendere poterunt, & Magis.
Lopez in. 1. p. instructor. con-
scient. cap. 213. an venden-
tes ad creditum, pagin. 522.
col. 2. & latius in cap. 226. in
principio, & in fine, vbi in-
quit vsuram esse vendere tri-
ticum ad creditum ad pretiū
tassæ legalis, quando, quia
abundantia superuenit triti-
ci in foro publico iam mino-
ri venditur pretio, prout &
idem Lopez tenuit in locis
relatis à Gutierrez, in dicto
num. 12. qua de causa debent
confessores multum ad hęc
advertere, vt pœnitētibus ve-
ritatem hanc manifestent, &
conscientias lesas exonerēt,
& idem tenet ipsemet Ma-
gist.

gift. Lopez in suo instructo. negocian. lib. 1. c. 15. col. 1. in fine, cum principio sequētis. etiam si Nauar. de restitu. lib. 3. c. 2. nu. 2. cum seqq. & Felician. de censu. lib. 2. c. 1. num. 13. aliud vellint.

Ibi. *Persona Ecclesiastica.* Hæc enim etiam ratione boni publici adstringi potest ad observantiam nostræ legis, ut diximus in l. 1. num. 19. & 20. supra isto tit. & tenet Vega, in Sylua de casos de cōciencia. lib. 3. casu. 312. fo. 168. & Nauar. in Manuali. c. 23. n. 88. & Lopez in d. 1. p. inst. cōsciēt. c. 226. col. 2. & iterū in d. instruct. negociā. lib. 1. cap. 17. colu. 1. vbi idem dicit esse cūm clerici res foraneas & triticum foraneum hūc afferunt, ut tassam legis cum expensis itineris testimonijs authenticis probati excedere non possint. Sed an Ciuitas, Collegium, vel vniuersitas comprehendatur legis nostræ dispositione, tenet quod sic, quia licet personæ appellatione regulariter nō cōprehendantur ciuitas, Collegium, vel vniuersitas, ex text. in. c. Romana. de

sent. excom. in. 6. & in aūth. Itē quæcūq; C. de Episcop. & Cler. dixi in l. 1. n. 180. tit. 5. & in l. 1. tit. 14. n. 14. lib. 8. in fra. & quadraginta fundamētis id fundat cōtra Barb. Calcane. consi. 1. per totum, vbi respōdet fundamētis cōtrarijs, quæ lōgū esset hic referre: Ex quibus infero nouissimē, q̄ lex ac pragmatic. noua Regia prohibēs nullā personam posse locare, neq; in cōfidentiā præstare officia tabellionatus ciuitatum ac villarū, sed suis personis ea teneri seruire & exercere sub pœnis ibidē cōtentis, & in eius declaratoria, tamen nō habet locum in Collegio, ciuitate, vel Vniuersitate hæc officia tenentibus in sua ciuitate villa vel alio in loco, eō quod statutum aut lex pœnalis loquēs in persona vera, nō extēditur ad representatā, prout est Ciuitas & Collegium, ex l. metum. s. animaduertēdū. ff. quod met. causa. & traditur etiā per Aym. Craut. in tract. de antiq. temp. 4. p. in prin. n. 149. vol. 17. tract. Doctorum, ideō statutū loquēs de Prælato nō extenditur ad capitu-

capitulū nisi per ius extendatur, ut per Anton. in. c. graue, notab. 4. in fi. de præb. refert & sequitur cōfirmādo Decius, consi. 486. col. 1. & Aymon Crau. vbi supra. d. 4. p. in prin. nu. 149. idque clarè colligitur ex dicta de tabellionibus pragmatica, dum iubet proprijs personis teneri proprietarios seruire officia hæc, sed Vniuersitas, Collegium, aut Ciuitas id nō potest facere, nisi per mediam aliam personam, quia est corpus sine anima: igitur pragmatica illa non loquitur in hoc casu, quia eius verba nō cōueniunt Vniuersitati Collegio aut Ciuitati, & sic eius dispositio conuenire non potest, verbaq; in proprio significato in dubio sunt intelligēda & non in extraneo vel ficto, essetque aliter ad impossibile obligare cōtra legis naturam, quæ debet esse possibilis, & sic in facto allegaui, & ex ijs & alijs de causis obtinui & liberaui accusatum tabellionem de hoc. Hæc tñ omnia licet ita sint, tñ in propositū nræ legis taxā pretio panis imponentis, & transf-

gressores punientis Ciuitatē Collegium, ac Vniuersitatem comprehendi sub eate neo, nam legi nostræ verba sunt generalia omnem & quamcūque personam cuiuslibet qualitatis & conditionis exprimentia, & prohibentia ei contrauenire, quo casu Vniuersitas, Ciuitas, & Collegiū cōprehenditur, secundū Alex. cōf. 216. col. pen. post mediū. vol. 2. & Achil. Pedroche, cōf. 36. num. 291. & Aym. d. n. 149. cōtra Deciū, cōf. 44. in fi. aliud volentem: & postquā hæc scripta habebam reperij in terminis nræ taxæ panis tenetem Messia, in prag. panis. anni. 1558. in glo. *qualquier*, fo. 131. Sed quomodo dicem⁹ Collegiū, Ciuitatem, aut Vniuersitatē delinquere contra legis nostræ dispositionem, decerpes ex dictis per nos in tract. de Decurionib⁹ Curia Pisanæ, lib. 4. c. 3. & per Maria. Soci. in. c. dilecta. de excessib. Prælat. n. 94. cū seq. aliquibus. & Ant. Gom. tom. 3. c. 1. n. 52. cum. 2. seqq. glo. l. 17. tit. 10. part. 7. Addicion. Angeli de malefic. verbo de consensu,

& delibera. sub. nu. 4. vbi an contradicentes teneantur, & Andreas Gail, in decisi. Imperial. lib. 3. cap. 9. de banno communitatis.

Ibi. Falta, o esterilidad, ni por via ninguna ni modo. Et sic neq; ratione loci sterilis, vel difficilis ad seminandum, & colendum excusabitur in iustitia, neq; in conscientia frāgēs legis nostræ taxam, vt late fundat hic Gutierrez sub lib. 2. quæst. pract. quæst. 180. num. 1. cum sequent. quam referre sufficet, quia late hoc profequitur & fundat, & remanet cum hac opinione, et Palacios, in dict. Praxi contractuum, lib. 2. cap. 2. pagin. 61. versi. at quæret aliquis, cum sequentibus, & antea ibidem in pag. 59. versi. unde si mercatores, & in pag. 60. versi. sed qui si, idē tenet.

5 Ibi. Se lo pueda pedir en qualquier tiempo. Sed quis est hic, qui hoc petere potest, dic qd est ille, cui triticum, farina, vel panis coctus ultra tassam vedita sunt, & ita colligitur ex verbis præcedentibus, & tenet Gutierrez, lib. 2. quæst. pract. quæst. 180. nu. 18. Et

dicitur hic. En todo tiempo, ad differentiam triginta dierū in præcedente versiculo assignatorū pro petēdo ꝑ pretio taxato soluto pro pane vel tritico: nam hoc pretium intra illos triginta dies debet peti per lesum, eis tamen elapsis cessat huius pretij repetitio, eo quod nullum damnum resultat læso huic ex pretio, isto cū apud ipsum remaneat frumentum pro pretio illo datum, sed quoad excessum pretij taxati, cum in excessu isto semper in danno emptor remaneat, semper excessum hunc petere ei permittitur vt hic vides, & illum tenetur venditor restituere: quod si nescitur quis fuerit iste emptor læsus, tūc excessus iste pauperibus, vel alicui loco publico applicabitur, vt inquit Vega, in sua Sylua de casos de conciencia. libro tertio. casu. 316. in fine.

7 In. 9. Ten quanto al pan coctido. Istius legis. 4. ibi, regulandolo, respeto del trigo en grano con alguna moderada ganancia. Sed quænam erit hæc moderata lucrifactio, & in hoc Messia,

Messia in pragmat. panis. cōclusionē. 6. num. 11. cum sequentibus. fo. 99. argument. l. 6. titul. 11. lib. 7. infra dicebat, iustum & moderatum lucrum in proposito censeri, quintam partem laboris totius, De lo que saliere y se comprar el grano, y la demas costada hasta cozerlo. Quod quidem erat maximum lucrum & perniciosum popularibus, & pauperibus, & illa. 26. loquitur in diuerso casu, & cū differente ratione, & sic non est inferendum ex illa lege ad diuersa. Mercado verò de cōtractos, super lege tassæ panis, dicebat aliud esse huius moderati lucri exemplum, scilicet, si triticum valet nouem, vt plus vedatur, quatuordecim moderando duos argenteos & dimidium pro expensis & residuum pro interesse & lucro licito & moderato: horum tñ opiniones rejicit, & iure optimo Gutierrez in d. q. 180. nu. 16. lib. 2. pract. quæst. dicens illud certius & securius esse, vt attēdatur ad modum, ordinemq; quem resp. & gubernatores horrei siue depositi publici solent

seruare absq; fraude tamen, quoties triticum eiusdē dāt panificis, hoc est, a panaderas para massar y vender coctido, certo pretio assignato, quo eis liceat eundem panem coctū vedere, nempe vt si illis faneca tritici datur quatuordecim argenteis, eo pacto vt binas libras panis cocti vendāt ad quindecim dipōdios, ad istū eūdem ordinem reguletur lucrū aliorū foras emētium frumentum, habito respectu ad pretium, quo emptum est, & ad expensas itineris, & sic si ijs iūctis vnaqueque faneca numeratur pro viginti Regalibus, dādas est, pro duabus libris huius panis cocti vnus morapetianus plus, & secundum hoc quotidie fit, & habetur pro moderato lucro, vt in propositum nouissimē tenet Castillo, in Politicade Corregid. lib. 3. c. 3. nu. 64. cū Gutier. vbi supr. & contra Messiam in loco iam citato. Quod fit, vt inquit Gutierrez vbi supr. nu. 17. quod panis coctus ex tritico populi nō debeat taxari, nec vendi adeo carius, sicut quod foris asportatur, ratione ex-

ne expēsarū pro leucis itine-
ris faciēdarū, & sic in effectu
in nostris legibus tassæ fru-
mēti & panis cocti disponi-
tur dū dicitur: *que en el poner
del pã cozido se tenga respeto a
lo q̄ saliere y se cōprare en gra-
no, y dādoles alguna mas justa
y moderada ganācia por su tra-
bajo y costa*, prout refert Ve-
ga, *en la Suma de casos de con-
ciencia*, lib. 3. cap. 3. 16. & ad
hanc taxā debent Rectores
populorū multum aduerte-
re & caute nē pauperes ni-
mis grauentur ob nemiū di-
rādas annonas, vt inquit Mel-
fia vbi supra num. 17. & la-
tius Magister Palacios, in pra-
xi contractum, lib. 2. cap. 2.
pagin. 55. cum sequent. aliter
enim vt ibi affirmat, onera-
bunt conscientias suas. Sed
an si minus vel plus quam
deceat præfecti annonæ ta-
xauerint panem coctum, po-
terunt Pistrices, cum minus
pretio iusto taxatur vendere
vltra taxationem, vel in taxa-
tione immodice facta, & an
peccabunt, & ad restitutio-
nem tenebuntur in quoli-
bet horum casuum, vel Pa-
lacios vbi supra. pagin. 58.

cum sequentibus, vbi & quid
in arrendatarijs, & in Agri-
colis perdentibus, & in hac
lege iterum dicemus, & tra-
ditur etiam deductis, per Ma-
gist. Lopez in instit. nego-
tiant. lib. 1. capit. 15. column.
4. versicul. iam ex premisis,
cum sequentibus, vbi inquit
cum Doctores communiter
tenendum, quod etiam hoc
prætextu non poterit taxa
Senatorum violari sine pœ-
na in iustitia, & sine reatu
in conscientia, ex hoc infe-
rens cōfundi & depelli mē-
catorum nequissima decep-
tio, persuasioque fallacissi-
ma, qua sibi suadent, ius sibi
semper in esse lucrandi, &
nusquam perdendi, ac sem-
per cum lucro vendēdi: Ibi-
demq; ipse Lopez, in versico
præterea, & aduertendum,
optimè inquit cum Nauarr.
& Garfia, ibi allegatis, & Gu-
tierr. lib. 2. pract. q. 180. nu.
14. pretium legalis taxæ nō
esse aptandum viciatis, aut
corruptis, & ferè inutilibus,
mercibus, sed solum synce-
ris, vtilibus, & incorruptis:
vnde triticum vitiatum cor-
rosum, aut exosum pre-
tio

tio taxæ velle vendere & cul-
pa, & restitutionis obligatio-
ne non caret, tanto ergo mi-
noris vendenda sunt quan-
to magis deteriorata sunt, vt
& nouissime tenet Molina
in secunda parte. de iusti. &
iur. tracta. 2. disput. 3. 64. pa-
gin. 674. colum. 2. vers. po-
sito. vbi & quid si est bonū
Quod etiam de pretio com-
muni intelligendū est, quan-
do legale pretium non est
præfinitū. Et sic miror quo-
modo iudices permittunt in
locis suis vendi panem co-
ctum, malè massum, & ple-
num farfuris, & alijs semi-
nibus malis pretio taxato à
legibus, vel à Senatoribus po-
puli. Et ideo dum permit-
tunt hicos, & horreis publi-
cis miscere triticū corruptū
cum incorrupto, debe-
ret minori pretio vendi, quā
quo vendebatur incorrup-
tū, & sic eodē modo idē ef-
ferri in pane cocto ex hac mi-
stione procedente. Aliam in-
super quæstionem annectit
Magist. Lopez in dict. capit.
15. versic. porro non abs re-
fictur, si pretium taxæ in di-
uersis locis varium esset, an

pretium vbi res venditur, vel
vbi traditur attendendum sit,
& in hoc cōcludit, quod pre-
tium loci vbi traditur attēde-
tur non vero venditionis, &
hoc quia vbi traditur perfici-
tur venditio: Et quare tunc
perficiatur venditio (licet ip-
se non dicat) est quia cū per
mensurā sit frumentum tra-
dendum, vsq; dum mensure-
tur non est perfecta vēditio,
cōtractus enim hic vēditio-
nis frumenti cōditionalis est
& imperfectus ante mensu-
rationē: & si facta fuerit tra-
ditio non dicitur translatum
dominium, quia illa dicitur
nuda à causa, secundum Ro-
land. Vall. confi. 7. nu. 14. &
15. vol. 3. Deci. conf. 179. &
Additio. Matth. Afflict. de-
cif. Neap. 68. & Socin. Sep-
eōf. fi. lib. 3. vbi col. 1. id de-
clarat, quod intelligitur cum
venditur fundus tot tornatu-
rarum, non vero loquitur cū
venduntur tot fanecæ triti-
ci, q̄ habeo in tali loco, pro
qualibet faneca tot pretiū dā-
dum, tūc enim ante mēsurā-
tionē nō est perfecta vendi-
tio, etiam si emptor affirmet
se traditam in frumento illo,
& re-

& renuntiauerit legibus traditionis, quia nihil fit antequam mensurentur, vt inquit Roland. vbi supra.

Ibi. De mil y quinientos y setenta y ocho. Quam non reperio inserta in nostra Recopilacione & miror de hoc cum nostra illius meminerit, & ad eam se referat iubendo eam seruari, & quia eius notitia necessaria est, ad nre legis intelligentiam & declarationem, ideo libuit eam hic inserere sub breuius verbis in huc modum.

Mandamos a vos y a cada vno de vos (loquimur enim cum omnibus iudicibus populorum) en vuestra jurisdiccion, q guardéis, y cumpláis, y executeis lo contenido en la dicha premativa (quae est taxae panis, anni 1558. in hoc titulo inserta) y guardadola y cumplendola, tengais muy particular cuydado de proueer como el dicho pã cozido se veda a justos y moderados precios, auido respeto a aquellos en q el pã y harina se vendiere con alguna honesta y moderada ganancia: de manera, q en esto no aya ni pueda auer exceso ni desorden, proueyendo de continuo cerca desto lo q conenga, y

teniendo jutamente fin a q las plazas esten proueydas y no aya falta. E otro si, tendreis muy gran cuenta y cuydado en aueriguar y saber si algunas personas q no sean panaderos, ni de los que acostubran tener este trato, ni son de tal calidad, que ayã de entender ni usar de semejante grageria, tratan por si, o por medio de otras personas vender su trigo y harina por estos medios de pã cozido, excediendo del precio de la premativa y para la defraudar, y que aquellos que en esto excedieren y desto usaren, sean castigados: Ca nos por la presente prohibimos y defendemos q no lo hagã, ni pueda hazer directe ni indirecte, por si, ni por medio de otras personas, ni usando para este efecto de ningun trato, pacto, modo, ni cautela, so pena que ayan perdido y pierdan todo el precio del pan que ansi vendieren con mas otro tanto, lo qual se aplique a las personas y en la manera y forma q en la dicha premativa se aplica: lo qual vos mandamos que ansi lo hagais, guardéis, y cumplais con el cuydado que negocio desta calidad, y que tanto importa al bien y beneficio publico conuie-

conuene y se deue tener, con apercibimiento que os hazemos, que si descuydo, o negligencia en esto tuvieredes, mandaremos proueer como a nuestro seruiçio, y al beneficio publico conuenga. Y porque lo suso dicho venga a noticia de todos, e ninguno pueda pretender ignorancia, vos mandamos que hagays pregonar esta nuestra carta por las plazas y mercados, y otros lugares acostumbrados. Sc. Dada en Madrid a 14. dias del mes de Setiembre, de. 1568. años.

Quam literam huius pragmatice refert Messia, in pragmatice pan. fo. 138. cum sequentibus, vbi aliqua dicit in eius propositum, & presertim in verbo, defraudar, considerat, q ex eo colligitur, & ex contextura dictae pragmatice, per eam id genus hominum contentorum in ea non prohiberi triticum, aut farinam, aut frumetum, quod habent vendere per se, vel interpositas personas dum tamen vendat pretio per pragmaticam taxato: solum enim eis interdicitur, ne his exquisitis fraudibus, aut panis cocti (vt hic dicitur) colore & occa-

sione eandem legem circumueniant, ex tritico siue farina panes per se vel per alios faciendo, & vltra taxam panis cocti constitutam eos vendendo: vt eidem tenet Palacios, de contract. & rest. libr. 2. capi. 2. pag. 63. vers. quid quod pragmatica damnat solum eos. Ex quo infero, quod illi, qui non sunt panifici ad hoc, per iustitiam & Decuriones Deputati, non possunt vendere panem coctum etiam pretio in publico foro currente & taxato sine poena nostrarum legum, si pretium taxatum panificis publicis excedat metam pragmatice, & crimen in hoc committunt, vt ex verbis huius pragmatice decerpitur, & voluit Palacios, vbi supra, pagin. 62. vers. atq; de istis, licet quoad peccatum hoc non procedere inquit ipsemet Palacios, ibi pagin. 63. in principio, quod tamen non sine scrupulo meo videri assecurari potest: fit enim contra dispositionem dictae pragmatice, tam etiam quia vendit ille, qui non est publicus panificus, itidem qui vendit vl-

dit ultra taxam pragmaticę, venditque sine taxatione faciēda habito respectu ad pretium in quo triticum illud emerat panificus talis, quod quidem pretium erat considerandum & in simul expensa erat attendenda per hos publicos taxatores, & præsertim si erat tale triticum ex proprio censu, vel labore procedens, quia tunc minus licebit taxam excedere, & ideo non sine scrupulo sustineri potest dictum hoc dicti Magistri Palacios. Sed an & ad restitutionem tenebitur vendēs panem coctum pretio communi, si sit venditor ex personis prohibitis vendere panem coctū, Castillo, in Politica de Corregidores, libro tertio, capit. tertio, numer. 37. in fine. refert se ad mercado, & ad Gutierrez in lib. 2. quæst. pract. quæstione. 182. vbi tenet cū mea opinione, scilicet, peccare mortaliter, non tamen teneri ad restitutionem, ex eo quod emptoribus nullū damnum fit, cum & aliorū panes cocti eodē pretio publicē vendantur. Ego tamē

10 id * crederem posse procedere (si verum est) quoties iste prohibitus vendere panem coctum certus est, triticum illud ex quo panem efficit coctum, esse emptam eius fanecam pretio illo, quo emptā fuit illa ex qua panificæ publicæ vendunt suum panem coctum, & cum eisdem expensis, sed si minoris pretij erat, vel erat de suo censu & labore tunc equidē si minoris valoris erat, quā illius panis, qui venditur in foro publico, teneretur utiq; restituere emptoribus excessum, ut ex nostra lege probatur, maximē in illis verbis. *Que en el poner de pan cozido se tenga respeto a lo que saliere y se comprare en grano, y dandoles alguna mas justa y moderada ganancia por su trabajo y costa*, quibus verbis cōprehenditur, trāsgressorē esse horum verborum illū, qui est prohibitus vendere panē coctum. *Al qual no le sale la hanega del trigo tan cara, ni al precio que sale a las albondigas que venden, y a sus panaderas y personas que venden pan cozido en las pla-*
gas pu-

gas publicas por itassa puestas por los Diputados para ellos, los quales quando lo pusieron tuvieron consideracion al precio que sale cada hanega cō trabajo y abstrabajo, costa, y gasto y acarretos. Et si contra dictos autores teneo cū Mesiā in præsentī cōclusionē sexta, numero. 14. etiā si Gutierrez dict. quæstione. 182. numero. 13. & Palaci vbi supra. Aliud velint contra Mesiā, cuius opinionem veriorē contradicta per Gutierrez dict. numero. 13. 14. & 15. eod quod loquitur contra verba dictę pragmaticę, prout in aliud propositum considerabit ipsemet Gutierrez ibidem in quæstione. 181. numero. 4. versicul. his tamen, & clarius in dict. quæstione. 182. numero. 4. versicul. at vero respectu: vbi in effectu, si bene percepi, idē quod nos concludit, licet postea in dicto numero. 13. & 14. non ita distinguat, sed indistinctē loquatur, nisi ipsam intelligas loqui secundū quod in dict. versicul. at vero respectu, locutus erat. Sed an

panificæ publicæ sequentes taxationem factam à Præfectis, & à concilio etiam si immoderata sit, peccabunt, & tenebuntur in conscientia. Palacios, vbi supra, pagin. 58. columna. 1. & pagin. 59. versiculo. sed qui si, inquit, excusatas esse, sequuntur taxationem factam ab illis, qui eam facere poterunt, ipseque panificæ non possunt talem taxationem restringere, sicut neque augere, imo & alias, quæ non sunt publicæ idē sequi posse testatur ibidem ipse Palacios, de quibus iam diximus. Eius tamen doctrinā veram esse censeo in panificis publicis, quæ panem publicū publici horrei vendunt, & pro ipso horreo publico, secus in alijs vendentibus panem suum etiā si publicæ panificæ sint, in istis enim non credo veram doctrinam, non enim hæc tenentur sequi iniusta & immodica pretia, & cōtra legis dispositionē ordinata, possuntq; pretia hæc moderare minoris vendendo, quod non possunt illę alię publicę panificæ,

H qui

qui vident panem coctum publici horrei, & pro eo & in eius utilitatem, quibus non licet minus re pretium taxatum etiam immoderatum, & excessivum.

Ibi. *Porque podria ser, que por malicia, arte, e industria de las personas que tienen el dicho pan, procurando como procuran que aya falta y estrechez, y necesidad en lo del pan cozido.* Quia quidem hæc procurantes debent graviter puniri, quasi publicæ ut late aduersantes, & bono publico contravenientes, sicut faciunt imposteris, qui publicè emunt annonam, vel aliquid aliud plaris quam valeat, ut cæteri eodè pretio ad emendum incitètur, qui quidè crimine stellationis tenentur, ex l. 3. §. item si quis, secundum Barto. intellectum, ff. de crimin. stellationat. vel qui emunt omnem annonam, quam inveniunt in provincia, ea ratione totum ementes, ut ipsi soli postea pretio, quo vellint, eam vendere possint, qui Dardanarij vocantur, & si humiliores sunt ad opus pu-

blicum damnantur, & quandoque negotiatione priuantur. l. annonam. ff. de extraordin. crimin. & qui monopolium faciunt, quo annonam carior fiat, pœna viginti aureorum puniuntur. l. unica. C. de monopolij. & qui quam faciunt, quo annonam carius vendatur, & qui dolo impediunt, quo minus ad civitatem deferatur, lege Julia de annonâ tenentur. l. 3. ff. ad l. Julia. de annonâ. & in conscientia tenentur ad damnum inde secutum, ut tradit Vega in Sylva de casis de conscientia, lib. tertio. casu. 3. 17. & Lopez prima parte, instructo. conscient. capit. 226. columna penultim. vbi idem quoad Rectores negligentes in hoc esse dicunt, pro quorum excessu remedio lex nostra providet in sequente versiculo dicens, *y que para este efecto, es lo que es optimo remedio.*

Ibi. *Y pueden tomar y tomar de qualquier personas, de qualquier estado, condicion y calidad q̄ sean q̄ lo tuvieran el pan en grano, o harina.* Sed

an de

an de Ecclesiasticis redditibus & decimis poterunt iudices seculares tempore necessitatis in annonam ad provisionem Reipublicæ facere sequestrari triticum & hordeum talium decimarum, Ecclesiasticarumq; personarum redditus, præsertim iam existentium in horreis Ecclesiæ, & clericorum, & collectorum suorum, vbi congregari solent, & in hoc Gutierrez libro primo questione. practica. questione. 13. per totam, ad vtramque partem examinat latè hanc difficultatem, an sine pœna & censuris id possit per seculares iudices licite fieri, & tandem concludit, quod iudices & Rectores seculares dummodo in procedendo, & exequendo obseruent ad vnguem formam traditam, atque præscriptam à l. 1. tit. 25. lib. 5. supra & sic seruatis seruandis rectè poterunt frumentum clericis non necessarium sequestrari, vèdique facere à gentibus absque metu excommunicationis & requisita necessaria ibi ipse Gutierrez anne-

ctit. Primo, quod sit atque immineat necessitas magna, & indigentia tritici. Secundo, quod triticum auferendum sit ad vendendum per clericos deputatum, vel habitum, & quod eis relinquatur triticum necessarium pro se & famulis eorum. Tertio, quod pretium verè & realiter solvatur, vel si nollint recipere offeratur taxatum à lege & depositetur, ac consignetur: & de ijs omnibus fiat informatio, quæ procedat ante sequestrum, & tunc, inquit Gutier. optimè fieri posse sine metu excommunicationis, & hanc dicit ibi esse suam opinionem, Castillo tamen in dicta sua Politica de Corregidores. libro. 3. cap. 3. numer. 13. inquit in facti contingentia cum omni iustificatione fecisse sequestrum hoc, & cum iudex ecclesiasticus contra eum procederet & excommunicaret, & adijisset Regium Consilium pro adipiscenda provisione ordinaria in gradu violentiæ tollendæ, & quod per. 80. dies absolueretur, noluisse Regium Cõ-

H 2 filium

filium præbere hanc prouisionem, & sic triticum essem deuolutum clericis quorū erat: Ego uero cum semel fuisset consultus per quemdam iudicem super simili casu uolentem pro supplenda publica necessitate hæc facere, consului, antequam istos authores uiderem, quod iudex hic prius informationem faceret de dicta publica necessitate, & quod superabat clericis triticum, & erant requisiti cum pretio taxato per legem, & quod nolluerūt illud recipere, & quod hac de causa pretium depositatum fuit in persona idonea. Et quod cum insertione huius informationis & depositi expediret requisitoriam ad iudicem Ecclesiasticum, cui clerici illi erant subiecti, petendo, & requirendo eum, quod sibi impartiret auxilium pro sequestrando, & capiendo illo tritico pro succursu dictæ publicæ necessitatis, aliter enim quod in suam negligentiam & nè plebs fame periret sequestrari faceret triticum & capi pro

dicta necessitate succurrenda relicto illo tritico, quod esset clericis pro se & familiaribus suis necessarium, & huc attinet illud quod Neemias fecit, Esdræ libro tertio, capite quinto, protestando sacerdotibus, quod decimas populi illis reliquisset pro se danda fame: & cum ijs crederem satisfactum legi, & Canoni, ne incurratur excommunicatio aliqua, & iustificata sit intentio iudicis hæc facientis, sed non uidi finem huius casus, quia clerici antequam hæc fierent dederunt triticum, & gauderem utique finem uideri, unusquisque tamen suo in tempore uidebit, quod securius erit sibi & suæ conscientiæ.

In. S. *Y como quiera*, ibi, *y cumpla las leyes y premativas que cerca desto estan hechas*. Quæ inseruntur in. l. 19. tit. 11. & in. l. 4. tit. 25, quæ est nostra, istius lib. 5. & in dict. l. 19. aliqua diximus.

In. S. *Otro si, en quãto*, ibi, *y en sus testimonios*, *y diligencias se contiene*. Quæ quidem

dem testimonia debent esse inscriptis, secundum quod in lege sequente in. S. *Otro si, por quanto*, disponitur, & declaratur, ubi aliqua dicemus Deo uolente.

In. S. 9. *Y porq̃ ibi, ha de ser el peligro de las proprias consciencias*. * Bona est enim substantia, cui non est peccatum in conscientia, Ecclesiast. 13.

cap. Quid enim prodest homini si totum mundum lucretur, & animæ suæ detrimentum patiatur, aut quam computationem dabit homo

pro anima sua. Gloria enim nostra hæc est, testimoniū conscientiæ nostræ, ut. 21. Corinth. 1. capit. & idèd nè contraueniat nostræ legis dispositioni timor conscientiæ, & eius periculum debent ante oculos haberi: nã ut inquit Augustin. in cap. sententia 1. quæstion. senti de Augustino. quicquodlibet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset. Hincque Gregor. in capit. in cunctis ea. cau. & quæstione in cunctis, quæ in hac uita aduersa prouenit, sola est (sicut nostis) omnipotētis Dei

districtio pensanda, atque ad cor proprium recurrendum semper, ut ibi lingua implicet, ubi conscientia nõ accusat, quem enim conscientia defendit, liber est inter accusationes. Et liber sine accusatione esse non potest, si sola, quæ in interius addicit, conscientia accuset.

In eo. S. ibi. *Declaramos*. Quod quidè Rex etiã quoad conscientiam per legem suã facere potest, ut dixi in Rubrica, numer. 30. titul. 1. lib. 2. supra.

In eo. S. ibi. *Los quales queremos que en todo caso seã obedecidos y cumplidos*. Quod cum iustè iubeatur, sanctissimam uocat nostram legem pretij tritici taxatiuam, Castillo, in Politica de Corregidores, lib. 3. cap. 1. nu. 63. ad finem, & sic asserendum est, obligare transgressores in conscientia ad pretij excessiui restitutionem, ut per plura probat Gutierrez dict. libr. 2. practicarum quæstione. 108. nu. 9. & 10. & in numero. 18. inquit restitutionem excessus debere fieri parti læsæ, & sic emptori,

& si ipse non pecierit, debet pauperibus erogari, vel in opus aliquod publicum & commune conuerti, vt inquit Vega, in Sylua de casos de conciencia, libr. 13. casu 316. in fine, & Lopez in. 1. parte, instructo. conscient. capit. 226. colum. penulti. pag. 561.

In eo. *S. ibi. Neque no la dis- simulacion ni permissio de nue- stros juezes y justicias (los qua- les no tienen autoridad, poder, ni comision para dispensar, ni remitir, ni dissimular) no les es- cuse, ni pueda excusar.* Verba hæc quotidie præconio pu- blico publicari deberent in foro, vbi rustici congregan- tur, vt eis notum fieret, licen- tias à iudicibus præstittas nõ excusare à pœna, nec à resti- tutione excessus pretij, neq; ipsos iudices tutos facere quo ad hæc quandoquidẽ lex nra eos inhabiles reddit & impo- tentes ad dispensandum re- mittendum, vel dissimuladũ vt transgrediatur legis nrae taxa, etiam tempore necessi- tatis ob quam sedandam, & succurrendã facta est. Et quo ad iudices, quod hæc nõ pos-

sint manifestum ex ijs no- stræ legis verbis apparet, & quia eius est soluere leges, cuius & condere. Regis au- tem solius est constituere le- ges generales, ergo ipse so- lus soluere eas potest, quod si alius, quam id ipse id fa- ciat, contra legem nostram facit, ergo eius pœnas in- currit, neque necessitas ex- cusat, quia circa eam pro- uidet lex nostra, & illi- cite facit contra legem iu- stam faciens, & sic venden- tes virtute talis licentiæ per- missiue, remissiuæ, vel simulatiuæ ad pœnas tenen- tur nostræ legis si ab eis pe- tantur, & itidem in con- scientia ad restitutionẽ pre- tij excessiui ultra taxam etiã si non petatur, vt per Mo- linam, de iustitia & iure, par- te. 2. tracta. 2. disputat. 364. colum. 1. cum sequentibus. nam mandatum iniustũ obe- diens nõ excusatur, vt in sta- tuto inquit Bald. relatis per glos. firmes. l. 18. titul. 9. par- tita. 2. licet enim iudices mã- datum soleat excusare ex capitulo si quando. de re- scriptis, lex, non videtur.

S. qui

S. qui iussu ff. de regulis iu- ris. cap. quod quis mandato. de regul. iud. in. 6. l. 5. tit. 15. part. 7. Id tamen verum est, quando præceptum & man- datum iudicis, sit secundum legem vel non constat, quod sit contra legem, & incon- cernentibus officium: secus vero si euidenter sit iniustũ, & contra legem, nam tunc non excusat tale præceptum iudicis, imo non solum nõ debent obedire officia- les, verum & debent ei resi- stere, ex l. omnes. C. de Decu- rio. lib. 10. l. euidenter. C. de executio. num. eod. lib. 1. quo- niam iudices, & ibi glos. & Bald. C. de appellatio. & tra- dit glos. in. d. S. quod iussu. & glos. Por madado, in. l. 5. quã sequitur Bart. nu. 3. & Paul. num. 6. & Orosco. colu. 21. versi 16. in. l. vt vim. ff. de iu- stit. & iur. mandatum autẽ licentia permissio vel dissi- mulatio vedendi triticũ, vel panem coctum ultra tassã, etiã tempore necessitatis, est contra legem nostram, ergo iudex hæc permittens incur- rit legis nostræ, & sequentis pœnas impositas similibus

iudicibus, & venditor vtens dicto falso mandato, aut per- missione incurrit etiam pœ- nas legũ nostrarũ, & sic mi- nor de asserta determinatio- ne relata per Castillo in di- cta Politica. d. lib. 3. cap. 3. nu. 67. in fin. assertentem se vidisse in foro exteriori ex- cusatos sic vendentes ultra tassam virtute permissio- nis iudicis inferioris, nam licet excusaretur à pœna ordina- ria, non tamen deberet sine pœna relinqui, & dictis per nos, in. l. 2. in princ. tit. 13. su- pra lib. 4. & in. l. 14. tit. 3. lib. 1. Ordin. * Sed quoad forũ conscientia reperio in hoc casu tres opiniones: in casu quo ad sit necessitas & penu- ria panis, nam de hoc tempo- re loquimur & cõmuniter toleratur venditio ultra tassam. Prima fuit opinio dicẽ- tium non esse licitum ultra tassam vendere, aliter enim & mortaliter peccari & ad re- stitutionem excessus teneri in omni tempore sterili vel non, eo quod taxa principa- liter appositã est annis sterili- bus panis, ne carus panis fiat, & nõ abscondatur per diui- tes

H 4

tes panem habentes, & vt pauperes fame non perirēt: ergo dissimulatio, ac permissio iudicem non excusat: nā si id tolerant iudices non id faciunt, quia his excessibus sponte conuieant, sed quia prudenter ea inconuenientia cauere curant, quæ ex in fictione pœnæ si contenderent punire orirentur. Ideo quadam tacita dissimulatione prætereunt id, cui nullatenus tacendo consensum præbent, iuxta Doctorū sententiam relata in a glōf. in capit. qui tacet. de regul. iur. in 6. & in cap. is qui tacet. eod. titul. & lib. pro quo & facit illa regula, cap. cum iam dudum. de præb. multa per patientiam tolerantur, quæ si in iudicium deducta fuissent nō tolerarētur, & ijs & alijs sequntur, & tenent hanc sententiam Metina Complut. de restitutione, quæstione. 31. & 36. & Sotus de iustitia & iure. libro. 6. quæstione. 2. articul. 3. Castro de lege pœnal. libr. 1. capit. 12. Nauarr. in Summa, capit. 23. num. 83. vsque ad 86. & Castillo vbi supra. num. 65. & 66.

& Auiles & alij per me relati, in. l. 1. numer. 6. in fin. cum sequentibus. supra isto titulo item quia secundum cōmuniter Doctores iustū pretium est illud, quod per legem, aut orbis rectores, taxatum est, cuius ratio est, quia cum pretium iustum sit, quod æquale est valori rei attentis omnibus circumstantijs facientibus ad valorem, sicut ad Gubernatores & Principes pertinet, cætera Reipublice moderari, & ita & rerū pretia taxare, & statuere sua prudentia & æquitate, aliàs daretur occasio diuitibus tempore sterilitatis annonam augendi, & exhaurēdi pauperum bona, & alijs multis damnis Reipublicam afficere, quæ late prosequitur Metin. vbi supr. Item, & quia omnes fatentur hoc pretium esse indiuisibile quod dicitur legitimum, id est à lege taxatum, & ita illud excedere est mortale peccatum in re notabili, veniale vero in exigua, vnde licet postea de cursu temporis merces plures estimetur, communiter apud omnes, vt tri-

vt triticum tempore sterilitatis, non licebit secundum æstimationem vèdere communem, sed secundum publicam Principis æstimationem, qui nō passim leges mutare & condere debet; id enim esset imprudentiæ, vnde cum tempore conditionis legis omnia prospexerit, quæ ad rei iustum valorem pertinebant, non propterea tenetur, vel reuocare, vel lex iniusta iudicanda, quia aliquando in communi æstimatione populi plus valeat res ob magnam penuriam vel aliam causam: nam quanuis, vt Doctores notant leges mutari debeat, cum notabiliter circumstantiæ variantur, adeo vt si Princeps esset negligens notabiliter iam inciperet lex esse iniusta, & in conscientia non obligare, sed vt dixi id passim fieri non debet, vt inquit Petrus Navarra de restitutione, lib. 3. cap. 2. num. 1. cum. 2. sequentibus. Vbi ex hoc in nu. 25. inquit, q̄ ratione industriæ laboris & expensarum & periculorū nō licet mercatori rem carius

vendere, quam in cōmuni æstimatione valeat, & à fortiori (ip̄sius auctoris iudicio) quam lege taxatum sit, eo q̄ Regula veri pretij non sunt dictæ circumstantiæ nisi quādo res nō habet determinatū pretium ex cōmuni æstimatione vel publica taxatione, & ita hanc metam transgredi nemo potest, cum tā lex quā communis æstimatio ea omnia perpendat in valore assignandos. Si ergo hæc ita se habent, nihil efficit iudicium dissimulatio vt pretiū iustum & à lege taxatum vnusquisque possit ad libitum excedere sine reatu peccati mortalis, & restitutionis, si notabilis sit excessus, & non paruus, & sic hæc prima opinio iuridica & tenenda videtur. Secundā vero opinionē aliqui tenent dicentes totū contrariū scilicet, super acceptionē illā pretij vltra taxam pragmaticæ, & culpa carere & obligationem restituendi non contrahere, si ob dissimulationē superiorum tempore penuriae panis taxa excedatur, videturque apparenti ratione

H 5 hanc

hanc opinionem tutari: primo quia vt inquit Nauar. in Manua. cap. 23. num. 88. rarissimè esset ponenda, hæc tritici taxa atq; annonæ: tum quia dat occasionem corrupta & inutilia vendendi eodem pretio taxæ, quo sine ra, & utilissima venduntur, quod est culpæ & restitutionis, vt remanet dictum in hoc titulo, & fit quotidie, nã panis coctus venditur niger & male conditus, & quandoque sine debita mensura, idque non solum vendentium grauat animos, verum & iudicum ac rectorum populi, hæc consentientium, tanto enim minus valet triticum, & panis coctus, quanto in eo adest corruptionis et vitij: tum etiam quia superueniente penuria tollitur omnino taxa, & illa non occurrente parum est necessaria: & hæc de causa ego dico super lege, *de las albondigas*, infra lib. 7. quod pragmatica taxæ panis, ac tritici in anno ipso sterili, & pro eo deberet fieri, saltem vt secundum indigentiam occurrentem pretium taxaretur sicut enim in

annis in quibus vini, aut olei, aut carniū sterilitas accidit, vel mercenariorum penuria euenit iustè in his omnibus ascenditur in pretio, ita quoque par ratio est, vt in magnæ frumenti sterilitatis annis, frumenti pretium augeatur, præsertim cum maioribus expensis constet frumenta. Secundo pro hac opinione facit, quia non est verisimile cū Rex sciens transgressionem legis suæ positivè merè tolleret transgressores, cum pœna plectere possit, à pœna illæsos relinquens, vellit in conscientia eos per legem pragmaticæ obligari ad culpã, hoc enim nihil aliud esset, quã his animabus iniicere laqueos, quæ ex tali toleratã licitū esse sibi cõtra legem agere putant: nã vt inquit Maior in. 4. Sentè. distinct. 13. quæst. 1. versic. Secunda cõclusio: valet hoc argumentum si ista opinio teneretur omnes perirent, ergo non est tenenda, & sic inquit summus Pontifex in capit. maiores. de Baptism. absit enim vt tot paruuli pereant, quorum quotidie tan-

ta

ta multitudo moritur, sicq; tolerantia hæc Regis non abesse à culpa, vtpote occasione delinquendi cõtra legem præbens: nisi cum consensu pro tunc suspendendi vim obligatiuam legis conuincta esset in Rege, ita tenet Anton. de Butri. & alij velati per Syluestr. in Sum. verb. lex. quæst. 6. verb. consuetudo. quæst. 6. & 7. & gl. in cap. is qui tacet. de regul. iur. in. 6. & Abb. in. c. quia circa. de consang. & affin. prout & omnes referunt, Lopez in instructor. negotiatium, lib. 1. cap. 16. col. 2. & Vega in sua Sylua de casos de conciecia, lib. 3. casu. 312. & eam videtur sequi Messia in pragmat. pan. conclusi. 3. nu. 17. allegando Metinã: sed isthæc secunda opinio deficere in rationibus suis inquit Cordo. ua in Summ. quæst. 78. & Lopez vbi supra, & iterum in instruct. conf. casu. 226. col. 2. ex eo quod talis taxa Regis non est iniusta cõtra agricolas in sterilibus annis, vt quidam aiunt, quia cõditor pragmaticæ cum suis consiliarijs omnia cõsetur prof-

pexisse, taxamque sic præfinitisse, vt tam annis abundantibus, quam sterilibus deseruiret, ita vt vtrinque fieret proportionabilis recompensatio. Imo magis pragmatica edita est pro annis egestatis, & sic pro eis videtur proportionari taxam, plusquam lucri in dictis annis egestatis sibi comparant agricolæ vendentes ad taxam, quia tunc vilius locantur operarij à seipsis ad agriculturam, quam tempore abundantia vbi vilius frumenta veneunt, & operarij ad agrorum culturã carius conducuntur ab agricolis: Et quandiu de iniustitia pragmaticæ taxæq; nõ cõstat censenda est iusta, obseruandaque est donec per auctoritatem publicã, vel legitimã consuetudinem derogetur: Item etiam, quia qui caritatè pretij solutis sunt inducere super frumeta nõ sunt agricolæ, sed frumenti conductores, vtpote qui potentes sunt ad recondendum frumentum in magna copia: Item hæc secunda opinio ex verbis nostræ legis clarissimè refutatur & per consequens prima vide-

videtur tenenda. Tertia vero fuit opinio reconcilians, & concordans dictas contrarias opiniones, scilicet, quod prima opinio vera sit & procedat quoties per iudices inferiores permittitur in prouincijs suis expressè vel tacitè, putà preconizando, vel dissimulando vendi panem coctum, vel triticū ultra tassam: tunc enim venditor ad restitutionem in conscientia tenetur, quia non habent potestatem id permittendi, vel dissimulandi, vt inquit lex nostra, & tenet supra dictos Doctores primæ opinionis, & inquit Gutier. lib. 2. Practic. quæst. 180. nu. 21. neque credendum est eos talem potestatem habere nisi eam demonstrarem cum lex nostra disponat iudices inferiores nō habere hanc potestatem, & eis prohibeat dissimulare, tacitè vel expressè cū dispositione nostræ legis, imò eos ponit si dissimulauerint. Secunda vero opinio procedat quoties permissio hæc per Regem fit, vel eius Regale consilium expressè permittendo, vel tacitè dissimulando

transgressores publicos huius taxæ sinendo publicè & cōmuniter absque vlla punitio-
ne vendere triticum, vel panem coctum ultra taxā, tunc enim eo quod à Rege vel eius consilio Regio id permittitur communiter, & sine vlla punitio-
ne, contrauentiū nulla restitutionis obligatio contrahetur in ijscæ egestatis & penuriæ temporibus, vel quoties nostra taxa non esset recepta ab omnibus sciente superiore, quia tunc talis lex non ligat, secundū Mesin. in dict. conclusi. 3. num. 18. quod ego intelligerem quoties tales venditores licet venderent, & vendere possent panem & triticū ultra taxā in ijscæ casibus, in quibus hæc secūda procedit opinio venderet pretio iusto numeratis expēsis & labore: secus verò si ultra hæc vendere vellent excessiuis pretijs, quia tunc ex iniustitia taliū excessiuorum pretium teneretur, iam quod ex vi pragmaticæ taxæque non essent obligati seruare talem taxam, nam vt dictū est in hac lege non licet mercatoribus summis pretijs

tij & excessiuis mercēs, ac mercantias vendere, sed iusto pretio potius, & hæc est mea noua consideratio: & sic hæc concordiam tenendam & sequendam inter has opiniones asserūt Gutierrez vbi supra. num. 21. & 22. & Cordoua, vbi supra, & Lopez. d. cap. 22. col. 2. & 3. & in d. instructo. negotianti. lib. 1. cap. 16. & Metina, ibi allegatus, & Vega in d. Sylua de casos de conciencia, lib. 3. casu 213. cū. 3. sequentibus. qui omnes addunt, quod si Rex vel consilium Regium non ita cōmuniter cum omnibus dissimularet, sed aliquos puniret, licet alios non puniat, nō est hæc permissio sufficiens ad excusationem conscientie, & in hoc etiam casu procedit prima opinio, quem casum omittebā, quia cum communiter cum omnibus dissimulatur loquimur. Sed vt nihil omittatur & ne causa dubitandi relinquatur, istum etiā cum supra dictis posuit, & sic remanent dictæ opiniones conciliatæ, & veritas huius quæstionis optime declarata. Ex quibus om-

nibus de summo conclusione nem, scilicet, quod ratione penuriæ siue egestatis tritici aut panis cocti non licet in conscientia taxam excedere, quæ iusta in dubio credenda est & proportionata tēporibus sterilibus, licet iudices inferiores aliud expressè permiserint, vel dissimulatione tacuerint, quæ quidem conclusio nō procedit quoties Rex vel eius Regium consilium vel alius ab eo potestatem ad id habens permitteret venire contra tassam, vel cū omnibus vendentibus ultra eam dissimularent nullos puniendo, secus vero si aliquos puniret: Secundo nō procedit dicta conclusio quoties dicta taxa & pragmatica nunquā fuisset recepta ab omnibus in loco illo sciente superiore, nam cum tunc vim legis non habeat nimirum si non obliget, deberet tamē iustificari, secundum terminos iuris legem talem non esse in illa prouintia receptam per omnes, secus vero si ab aliquibus, & cum aliquibus vteretur, nam tunc non videntes nō excusarentur, prout dixi in l.

in. l. 3. num. fin. tit. 1. libr. 2. supra. Vbi quando dicitur non recepta lex.

Ibi. *Tmādamos a todas las nuestras justicias, assi de lo abadengo como de señorio, que tengan muy particular cuydado y cargo de cūplir y executar estas leyes.* Verba hæc, *ansi de abadengo, como de señorio*, non excludunt iudices Regios, sed omnes includunt, vt apparet ex verbis nostræ legis ibi, *a todas nuestras justicias*, & in executione legum pender cōseruatio ciuitatum ac populorum & in earum obseruatione, interitum enim (inquit Plato in eritia) esse paratum illi ciuitati video, in qua, nō lex magistratibus, sed legi magistratus præ sunt. Et idē Plato in lib. ciuili, inquit, si magistratibus spretis legibus aut lucri causa, aut propriæ libidinis gratia, alia quædam præterea, quæ sunt legibus constituta, imperitus rerum agere tentet, scelus graue cōmittit, officia vitæ confundens, atque peruertens. Qua propter legibus constitutis altera iam nauigatio est, vt nemo quicquam vnquam præ

ter illas facere permittatur, siue singuli siue populus id conetur, quæ & alia adducit Si mancas de Repub. lib. 4. cap. 16. & 17.

In. §. si. ibi. *Excepto en las partes.* Exceptio hæc firmat Regulam in contrarium, ita vt in quibuscumq; alijs locis quam exceptis, etiam si talia loca sint exterilia panis debet obseruari nostra pragmatica & taxa, vt in hac lege remanet dictum.

In. l. 5. ibi, *Arazon de cator Xereales*, hoc est vltimū pretium vsq; nunc augmentatū pro faneca trici, & itidē pro faneca hordei vel typhi, itidē pretia hic constituta vltima sunt vsq; in hodiernum diē, & augmentata sunt, vt annis sterilibus, in quibus & pro quibus lex hæc facta est proportionabilia constituentur pretia, aliter enim non esset lex iusta, vt ex dictis in lege præcedente glo. autem apparet, *se dan*, poterit conueniri, quod vltra pretium taxatum emptor soluat gabellam, tradit Felicia. in tract. de censib. lib. 2. cap. 1. num. 14. vbi cum Melsia, ibi allegato, tenet in iudicio

dicio exteriori, & interiori id fieri posse licitè, quia venditor nihil aliud percipit, quam pretium taxatum, igitur ad nihilum tenetur, sicut & cum venditur triticum in campo longe à ciuitate existēs, nam venditor conueniri potest, vt sibi soluatur pretiū taxatū; & emptor suis expensis portet triticum in domum suam, nihilominus tū super hoc latius cogitabis cū casus euenerit, nam pro nūc mihi non applaudet hæc opinio, quis enim negauit in hoc casu cū gabella sit onus venditori incumbens, quin si onus hoc emptori imponatur, venditor lucretur illud plus in gabella numeratum, neque argumentum illud de vendente triticum in campo aliquid officit nobis, quia ibidem non pertinet ad venditorem portare triticū ad domū emptoris, neq; est onus venditionis, sicut est gabella, ergo dictum fundamentum nullius est momenti pro illo, rum Doctorum opinione: neque itidem obstabit aliud fundamentum ipsius Feliciani se fundantis in quadā do-

ctrina Rebus, ibi allegati dicentis, laudimia non facere excessus pretij, neque computari ad rescindendam venditionē, quia emptor illa nō recipit, cessat enim ex eo, q̄ ibidem laudimix nō spectabat solutio emptori, & idē nimirū quod non rescindatur veditio, licet laudimia detur & soluat a veditore, q̄ secus est in nostro casu, cum omnis gabellæ soluendæ ad venditorem spectet, qui quidem si percipit pretium taxatum pro faneca tritici, & gabellam nō soluat, percipit pretium gabellæ ab emptore, ergo recipit vltra tassam, & sic res cogitandi qua hæc est, quam relinquo lectori ruminandam, non enim omnia digerere possumus, aliquid enim digerendū doctis lectoribus est aliquādo relinquendum.

In. §. *Tansi mismo*, ibi, *no puedan moderar las penas.* Intellige sine iusta causa, & de expressis in iure, puta, vt dictum est, si quis errore iudicum ductus permittentium vendi maiori pretio ob nimiam penuriam panis, hic enim

enim licet in foro poli non excusaretur, in foro fori, sic excusabitur non à toto, sed à tanto, vt dictum remanet in lege præcedente, imo & in toto excusari in foro fori, ibidem diximus ex Castillo, & fortassis sic fuit factum, vt ibi asserit, nè moderatio daretur contra nostri. §. dispositionem & prohibitionem, sed & adhuc data legitima causa & de expressis in iure moderari posset, quia lex nostra iniustas iudicum moderationes tollit, nõ vero iustas, vt diximus in lib. 8. supra in tit. de las penas sub. l. 14.

3 Ibi. No las puedan anular por vta de nulidad. Intelligi nisi talis nullitas descendat ex defectu citationis, vel iurisdictionis, vel notoriæ iniustitiæ resultantis ex actibus processus, hæc enim nisi expresse dicatur non censentur exclusæ ex dictis per nos in l. 2. num. 25. cum sequentibus pluribus, tit. 17. lib. 4. supra, prout excluditur in l. 4. eiusdem tit. 17.

4 Ibi. Ni por otro remedio alguno. Nisi sit minoris ætatis, & sic per viam restitutionis,

hoc enim nunquam videtur exclusum, nisi expresse dicatur, vt diximus in l. 1. nu. 2. tit. 6. & in l. 4. tit. 17. lib. 4. supra num. 3. & tradit late Francisc. Becius, conf. 12. nu. 68. cū sequentibus pluribus, nisi cum remedium appellationis tollitur & omne aliud quodlibet remedium & recursus, vt dixi in l. 3. nu. 97. & 98. tit. 7. eod. lib. & in. d. l. 4. num. 5. cum sequentibus.

5 In. §. Otro si por quãto, ibi y los que con otros testimonios. Ex ijs verbis datur intelligi formam testimoniorum desuper signatam esse de substantia ad euadendas nostræ legis pœnas, nam cum lex aliquid introducit de nouo cū certis modificationibus omne expressum in ea censetur esse de forma substantiali, vt alibi sepius per me dictum est, quod si forma non seruetur nihil fit, & cum nihil fiat pœnam nostræ legis incurrit nõ seruans legis nostræ formam: quod credo verum ad hoc vt testimonijs credatur, quo ad hoc enim forma nostræ legis seruanda est, sed quoad hoc, quod antequam vèdatur triti-

triticum venditor debeat adire iudices loci, vbi venditio celebratur cum testimonijs, vt pœnas euitet legales, non credo necessarium, sed quod sufficiet post venditionem celebratam testimonia talia iudici ostendere: nam & hoc modo satisficit intentioni nostræ legis & ordini eius, lexq; nostra nõ requirit omnino ante venditionem testimonia demonstranda, & verba ista. *Y los que con otros testimonios, que no sean de la forma y orden de suso referida, e sin hazer la presentacion del en la forma y manera que las dichas prematicas disponen, vèdieren algun pan.* Nam ista verba nil nocent cum copulatiuè procedant disponendo & dicendo. *Y los q con otros testimonios, y sin hazer la dicha presentacion.* Et sic vtrunq; debet verificari, ad incurrendam nostram pœnam, scilicet, quod testimonia nõ sint authentica & q eorū præsentatio facta non sit, & cum vnũ horum deest non verificatur copulatiuè: ergo neq; eõtrauenitur nostræ dispositioni, & cõsequenter non incurritur

eius pœna, etiam si præsentatio ante vèditionem nõ fiat: copulatiuè enim ea est natura, vt vtriusq; copulatiuè verificatio requiratur, sed si denuntiator non probat, neq; demonstrat testimonia esse cõtra leges nostras, licet demonstraret & probet ante venditionem non esse factam præsentationem testimonij, coram iudice, deficit eius intentio, & sic pœna, sufficietq; tunc sufficere defectum præsentationis testimonij, antequam sententia in causa feratur incūbit enim denuntiatori probare nõ traxisse testimonia, neque præsentasse: sufficitq; vt legis nostræ intentio adimpleatur, eius formam post venditionem adimplere presentando coram iudice testimonia facta, secundum nostræ legis tenorem & formam, & sic quauis in l. 2. supra eod. indubiũ posui verbis nostræ legis attentis, an sufficerent post venditionem testimonia præsentare ad euadendas pœnas, nõ autem si cõsiderado post factum reddere venditorẽ liberũ à pœna ante factũ verocõsulerẽ ei, vt testimonia præsetaret coram iudice an

requam panem venderet, ad euadendas iudicum Technas, & aduocatorum inuentiones & cauillosas allegationes, quoad forum, tamen conscientiae, vbi veritas ex verbis solis attenditur haec non requirentur, vt aduertit Gutierrez hic in d. q. 18. n. fi.

6 In. 8. + Por quanto el remedio, ibi. siendo los tales testigos personas fidedignas, y de las calidades que el derecho dispone. Et sic qualitates probandae sunt per denuntiatorem, neque sufficere praesumptio iuris, quod quilibet praesumitur bonus, prout late diximus in l. 6. tit. 9. libr. 3. supra numer. 14. cum sequentibus. in simili materia testium singularium & partium.

7 In. 8. Otrosi, + por quanto, ibi, mezclando el trigo con centeno. Adeo, vt si rusticus a tritico paleas, & terram excluderit, & limpidum in domo inuenerit, si post illud vendere voluerit, non possit miscere cum eo paleas, petras, & terram, quae ab ipso tritico in campo abstulerat, vt cum Metina securius esse

dicit contra alios relatos, Vega in sua Silua de casos de conciencia, libr. 5. casu. 135. itidemque mixtio haec fieri non potest: quia si fieret nimis valebit triticum, & consequenter si pro pretio taxato venderetur, ac si esset purum & sine mixtione venderetur, ultra tassam, & consequenter in foro fori, & poli peccaretur mortaliter, & cum obligatione restituendi excessum, vt in hoc titulo remanet dictum & de ijs agit Gutierrez lib. 2. quaest. pract. q. 181. nu. 1. & fin.

In. l. 6. tit. 25. lib. 5.

1 AN Propter temporis sterilitatem augeatur itineris taxa necne? num. 1.

Et. 2. vbi pars affirmatiua sustinetur.

3 Lex ista habet locum non tantum in auena, sed in panico, & hordeo. num. 3.

S V M M A R I V M.

Taxa expensarum itineris agalones antea constituta pro qualibet leuca augmentatur in praesenti

Ibi.

Ibi. Hasta diez marauedis por legua. Quid tamen si tanta esset penuria hordei & cibariorum, sibi & bestiis suis applicadorum, quod in excessiuis pretijs venderentur, possent ne tunc agalones & aliae personae triticum hordeum typhum, aut auenam deferentes in alia loca taxam itineris a lege nostra constitutam excedere saltem in conscientia, prout in hoc anno 1598. accidit, quia non reperiatur hordeum, nisi ultra 20. reales pro qualibet faneca, itidemque panis coctus in summo pretio, & in hoc Messia in prag. pan. sup. declaratione prag. ann. 1558. De los portes. fol. 133. in prin. inquit quod licitum erit in iustitia & in conscientia, & sine poena fieri, dum tamen, quod iustum erit, ultra taxam percipiant, secus vero si excederent notabiliter: + mihi tamen hoc non satisfacit, nam lex nostra sterilibus annis prouisit, potius quam non sterilibus, proportionauitque taxam hanc compensando annos hordei steriles, cum non sterilibus: item quia agalones ij in annis laijs

& temporibus, vbi tanta ordei penuria non adest nihil ex hac taxa diminuunt, ergo & ipsi debent vnum tempus cum alio compensare, neque possunt sibi ipsis sua propria manu in hoc prouidere, sed illius qui mederi id potest licentiam petere debet, aliter enim leges de nihilo seruirent, si vnicuique id liceret facere.

3 Ibi. + Y auena. Idem quantum Alpanizo, quod in hordeo iudicandum esse asserit Messia in loco supra proxime allegato, in fol. 133. pag. 2. cum eadem sit ratio ex purificatione huius seminis, cum femine ordei, & omisi, & expressi, idem debeat esse iudicium, ex. l. 2. §. si mater. ver. quid si curatores. ff. ad Senat. Col. Tert. & ex alijs, sibi allegatis ex identitate rationis, idem esse iudicandum probantibus.

In. l. 7. eod. tit. 25. lib. 5.

1 Intelligitur pragmatica de los labradores, facta anno. 1594. num. 1.

S V M M A R I V M.

Prohibetur in praesenti sub I 2 gra.

gravis poenis, vt nullus perse, neq; per alias personas vtatur arte pistoria, qui secundū qualitatē suę personę ea vti non potest.

I Bi. En q̄ permitimos a los labradores. + Hodie tamen ex nouiori pragmatica Madriti facta anno. 1594. quę vocatur pragmatica, De los labradores, in. c. eius. 6. alteratum hoc est in hunc modum, Que al labrador que luego acabadada la cosecha la manifestare a la justicia, y por las tazmias, o en otra manera prouare la cantidad de pan que ha cogido, y por ella pareciere, que fuera de lo que ha menester para pagar diezmos a la Iglesia, y rentas al señor, y para sus sementeras, y alimentar su casa hasta la cosecha siguiente lesobra algo, le de la justicia licencia para que pueda panadear la mitad dello al precio que le tassare, con alguna ganancia moderada, la qual valga por el tiempo que le pareciere que basta para acabar de panadear la dicha mitad que les sobra. Y q̄ si huviere muchos labradores que quieren panadear, la justicia les re-

parta el tiempo en q̄ lo han de hazer, con q̄ los dichos labradores no cōpren, ni tomen de otros trigo para panadear, so pena q̄ incurran en las penas puestas cōtra los q̄ compran trigo para reuender, quedando en su fuerça para en quanto a lo demas las leyes q̄ prinē el panadear. Que est nostra, & ab ea cōfirmatę.

In l. 8. eiusd. tit. 25. lib. 5.

A N Leuca de quibus in hac lege, intelligantur de communibus & vulgaribus, & non de legalibus, explicatur. num. 1.

SUMMARIUM.

Sunt intelligendę leucę de communibus & vulgaribus, non de legalibus.

I Bi. + Se ayen de entender y entiendan de leguas comunes vulgares, y no de las que llamā legales. Hoc enim de iure est, vt & probatur ex. l. 4. tit. 16. par. 2. & ibi gloss. jornadas, & dixi in. l. 20. num. 3. tit. 7. libr. 1. supra, & comunę dicebat Abb. in. c. nonnulli, in prin. nu. 6. de rescrip. & Pet. Greg. in syntag. iur. 4. p. libr. 4. cap. 24. numer. 5. computan.

tanaeque sunt leucę & dietę per ea loca, atque itinera per quę frequentius solitum est itinerari, secundum l. l. ff. si quis cautio. Felin. in. c. olim de exceptio. & ideo si ambasiator per loca nō consueta & longiora itineretur, nō debet solui salarium pro circuitu, secundum Bal. l. nō solum. ff. de excus. tut. refert Auiles. c. 54. Præt. nu. 3. ver. salario. & glo. l. ff. de ijs qui eiecc. vel. effud. & in. l. si defertorem. §. si ad diē. ff. de remil. Rebus. in. l. 3. ff. de verb. sign. pag. 40. & vndecim casus, vbi dietę non considerantur, vide per Fel. in. d. c. nonnulli. nu. 30. de rescrip.

In. l. 14. tit. 15. lib. 6.

D Atur forma in hac lege alguazelis prouidentibus fortalitia & gentes bellicas. num. 1.

SUMMARIUM.

Ordinem quem debent seruare alguazeli missi a prouidentibus fortalitia, & gentes bellicas, describit lex nostra.

I Bi. + Llenē raxon firmada del proueedor, y signada del escri-

uano de los bastimentos que se huieren de sacar de cada pueblo. Iustissima lex si obseruaretur, & dico obseruaretur si ob non obseruatam acriter punirentur alguazeli eam frangentes, sed vereor per eos obseruari, & per superiores castigari transgressores, & est fortassis, quod non iubetur, quod in quolibet loco dicti alguazeli relinquunt transumptum signatum ordinis, quem portant, & insuper relinquunt testimonium coram iudice loci & tabellione, & testibus, de rebus omnibus quas abstrahunt a loco illo, aliter mille fraudes technę, ac cautelę per eos fiunt, quę postea verificari non possunt. vt in propositū inquit Castillo in sua politica, De Corregidores. libr. 4. cap. 1. numer. 28. vbi numer. 25. id de prouisionibus virtualium consulit correctoribus in suis prouintijs, vbi gens bellica tenenda est, & timenda, vt abundantia eorum habeatur.

In. l. 6. tit. 13. eod. lib. 6.

N On indiget sumario. n. 1.

13. SVM.

S V M M A R I V M.

Nouus ordo, & nouaque forma datur in hac lege in perquirendis argenti & auri, & aliorum metallorum minis, & in earum labore & beneficio, quae cum longe procedatur in horum expeditione, artificibus & magistris harum artium relinquenda est harum legum expositio, & casus contingens.

In l. 57. tit. 18. eod. lib. 6.

Quomodo sit faciendum registrum animalium in Februarii mense, bene intelligitur. nu. 1. & interpretatur. l. 13. tit. 18. eod. lib. num. 2.

S V M M A R I V M.

Pulli equini, & muli existentes intra duodecim leucas portuum registrandi sunt in toto mense Februarii, anni proximi sequentis postquam nati sunt.

Bi. Del año proximo siguiente. Notanda sunt haec verba, non enim dicunt, quod in mense Februarii post annum a natiuitate horum ani-

malium fiat registrum, sed tamen quod in toto mense Februarii anni sequentis, post natiuitatem registratur, ita ut hoc modo etiam finati sint in fine anni debet fieri registrum in Februarii anni proximi sequentis: sed si non fiat, quae nam erit poena, & credere poenam. + l. 13. tit. huius. 18. & libr. 6. esse imponendam, cum lex nostra se referat ad illam: omnia enim contenta in supplicatione censentur contineri in responsione, ut pluries dictum est, & in supplicatione huius legis positae in curijs De Madrid, inceptis anno. 1579. & finitis ann. 1582. petitione. 79. dictum est & relatū quod per. d. l. 13. in distincte iuebatur registrari, Los muletos, y muletas, absque temporis praefinitione existentes intra duodecim leucas, & ex hoc mille molestiae fiebant per iudices De sacas y aduanas, eo quod statim quod nascebant haec bestiae habebantur pro non registratis & condenabantur earum domini in poenis dictae. l. 13. ex quo supplica-

plicatum fuit, ut praefiniretur tempus anni ad registrandum, & ad hanc supplicationem lex nostra fuit prouisa: manifeste ex hoc colligitur, quod si lex nostra non fuerit seruata incurratur poena dictae. l. 13. nam referens inest in relato cum omnibus qualitatibus & conditionibus, inest trita regula. l. asse toto. ff. de haered. instit. & in similibus iuribus: & ideo, ut & iam dictum habeo, leges Regiae desumptae, ex capitulis curiarum & ex pragmaticis in earum Recopilatione continere debent, finem ob quem factae sunt, faciendo mentionem inferendo causam conditionis eius, sic enim multis dubitandi rationem & occasionem tolleretur.

In l. 58. tit. 18. & lib. 6.

Quia breuis est non indiget summario. nu. 1.

S V M M A R I V M.

Nummos extractos per terram a ciuitate Hispalensi non est necesse registrari.

Bi. No embargante la orden. Quiquidem ordo & forma registrandi hos nummos extractos a dicta ciuitate Hispalensi erant data per quandam schedulam Regiam, ut apparet ex supplicatione Regi porrecta per procuratores Curiarum Madridi factarum, anno. 1586. petitione. 6.

In l. 5. tit. 19. lib. 9.

Imponitur poena contra ambulantes in carrocijs, vel curribus, vel in earum suburbia, nisi cum equis quatuor proprijs in quo ille currum, vel carrocio. n. 1. & in 2. insinuat origo currorum & an habeat locum en los carrocoches. num. 3.

S V M M A R I V M.

Nullus per ciuitatem villam, vel loca ambulet in carrocijs, vel curribus, vel in earum suburbia, vel circum quinque leucas, nisi cum equis quatuor proprijs in quolibet currum, vel carrocio, sub nostri tex. poena.

Bi. + En coches, ni carrozas. Hoc genus vehiculorum ab

antiquissimis temporibus cognitum fuit: nam Regum 3. cap. 10. in fin. dicitur congregauitque Salomon currus & equites, & facti sunt ei mille & quadringenti currus, & duodecim millia equitum: & eodem Regum. c. 4. in fin. etiam dicitur, quod habuit Salomon quadraginta millia presepia equorum 3 currilium, & duodecim millia equestrium: quod & refertur. c. 9. in fin. Paralipom. 2. ibi. habuit quoque Salomō quadraginta millia equorū instabulis, & curruum equitumque duodecim millia, & in nostro iure habemus optimum text. de ijs curribus fatientem mentionem in. l. nemo iudicum. C. de spectacul. libr. 11. quem in hoc singularizat Montolonius in suo promptuario iuris. ver. currus. vides igitur à quot temporibus utebatur vsu horum currium & carrociorum, hæc tunc soli Regi & magnatibus deberent permitti, omnibus autem alijs in differenter prohiberi, nā quilibet & quaelibet vult formā nostræ legis seruare, etiam

si non habeant vnde hæc & se & suos sustentari possent. Tanta est enim hodie vanitas mundanorum, nouissimèque legis nostræ, pragmatica Madriti facta ultimo die mensis Decembris, anni. 1593. publicata ibidē in principio anni. 1594. extensa est & intellecta, vt eius prohibitio & pœna procedat, 3 in los carricoches, in hunc modum. *Y porque en fraude de lo por el (scilicet per capitulum nostrum curiarum Madriti, anno. 1578.) proueydo se han introducido los que llaman carricoches con dos cauallos, mulas, o machos, y con quatro ruedas, las dos pequeñas debaxo de la caja, y otras grandes fuera, y otros algunos con tres ruedas, vna debaxo de la caja, y dos de fuera, queriendo ouiar a lo susodicho, y que lo proueydo por el dicho capitulo se guarde, cumpla y execute, sin que en la execucion y cumplimiento dello pueda auer fraude alguno por esta nuesta carta, que queremos que aya fuerça de ley, como si fuera hecha y promulgada en Cortes. Mandamos, que lo por el dicho capitulo proueydo,*

do, y las penas en el contenidas, ansi en no poderse traer los coches con menos de quatro cauallos, como en todo lo demas que en el se refiere, sea y se entienda, y estienda a todos los dichos carricoches, y carros largos, y otros qualesquiera, y se execute irremissiblemēte en las personas y bienes de los q̄ los traxeren. Lo qual mandamos guardar, y cumplays, y executeys, y bagays guardar, cūplir y executar, si y segun de suso se contiene y declara: y contra el tenor y forma dello no vays, ni passeys, ni consintays yr ni pasar en manera alguna: y para que lo susodicho venga a noticia de todos, y ninguno pueda pretender ignorancia. Mandamos, que esta nuestra carta sea pregonada publicamente en esta nuestra Corte: y los vnos, ni los otros no se gades ende al, so pena de la nuestra merced, y de nouenta mil maravedis para la nuestra camara. Dada en Madrid, postero dia del mes de Diciembre de mil y quinientos y nouenta y tres años. In cuius legis propositum aduerte, quod pœna in fine huius pragmaticæ apposita appo-

nituriudicibus non exequentibus eam, nam pœna contravenientium eius dispositioni, eadem disponitur hic, quod sit, quæ est illa, quæ in dict. nostra lege, de los coches, apposita est, vt ex tenore huius pragmaticæ decerpitur & colligitur.

In. l. 6. tit. 19. lib. 6.

1 **A**d Huius interpretationem in. l. 6. cum sequentibus. tit. 12. libr. 7. plura traduntur. num. 1.

SVMMARIVM.

Nullus cuiuslibet status, conditionis & qualitatis sit, possit incedere equestris in equo, vel equa, vel alia bestia equili cum tegumento, sub nostri text. pœna, & lex hæc apposita est iterum cum declarationibus suis in. l. 6. cum seqq. tit. 12. infra lib. 7. vbi dicemus.

In. l. 22. tit. 3. libr. 7.

1 **Q**uia brevis & facilis est nō summatur, nec declaratur. num. 1.

15 SVM-

S V M M A R I V M.

Officia fidelium executorū ciuitatum, ac populorum vendita per Regem particularibus personis consumantur, & penes ciuitates, ac populos remaneant soluentes ipsis particularibus pretium iustum valens tempore consumptionis. Dum tamē salariū, quod ex pœnis fiscalibus dabatur eis remaneat consumptum in Regis utilitatem: & in populis, vbi hæc officia nondum vendita fuerint, non vendantur, neq; de nouo creentur.

In. l. 23. & 24. eiusdem tit. 3. & lib. 7.

Rectoria & officia de alferazgos, possunt populi, vbi vendita sunt, pro tanto petere infra terminum assignatum in hac lege. nu. 1.

S V M M A R I V M.

Receptorie populorum, & officia, de alferazgos, possint populi, vbi vendita sunt petere pro tanto, secundū

quod in legibus nostris dispositum est.

ET Hæc duę leges ampliativæ legis præcedētis, & ideo post eam apponuntur, & licet conuenientes appareant, melius conuenire diei posset, si non venderentur hæc officia de quibus in eis disponitur, & remaneret annalia, sicut antea erant rectoriæ hæc, & sic enim & populi dicto res essent ad subueniendas Regis, ac Regni necessitates, & propulsandos hostes, & itidem domini populorum non fierent deuites (prout fiunt) emptionibus horum officiorum, in tot, ac tantum detrimentum commune, ac publicum, & vicinorum pauperū onus & grauamen. Et ideo circa hæc Rex, & eius consiliarij multū aduertere deberent, vt finis ijs venditionibus imponatur: miserrimum enim est videre cõcilia ciuitatum, villarum, ac populorum, vbi similia officia venditionibus sunt acquisita, ibi enim iam non tractatur de bono publico, ac de conseruatione bonorum

norum populi, sed de vindicta inimicorum, ac de proprio vniuscuiusque cõmodo, & qui plura vota habet, is vincit, siue bonum, siue malum sit, quod desiderant fieri. Quas ob res in ijs & circa hæc officiorum horum venditio maxime est euitanda, neque vendentium conscientias securas esse iudico, cum hæc sciant & permittant, & maioribus pretijs quam decet vendi hæc officia video, & in quaslibet personas transmitti.

In. l. 7. tit. 4. lib. 7.

NON Summatur.

S V M M A R I V M.

Nouus ordo seruandus in renuntiationibus officiorum renuntiationibus in præsentem apponitur.

DE hac lege meminimus in curia Pisana, lib. 4. c. 2. & in. l. 4. istius nostri tituli. 4. ideo hic non insisto amplius.

In. l. 8. tit. 5. lib. 7.

NON Provideantur iudices ad vendendos

terminos publicos populorum. nu. 1.

S V M M A R I V M.

Iudices vltius non provideantur pro vendendis terminis publicis ciuitatum, ac populorum.

IBi. En proueer juezes que vendan las tierras con cedula y terminos publicos y baldios que las ciudades, villas y lugares destos Reynos han tenido por propios. Cum iudices ad hæc aliquando vidissem providei mirabar equidem, ex dictis per me, in. l. 1. num. 56. cum seqq. aliquibus. tit. 15. libr. 4. supra. sed quia à Rege & eius consilio factum videbam, tacebam, cum causam nescirem, sed re vera, contra ius erat, & sic iuste per legem nostram cessare iussum est.

In. l. 9. tit. 5. lib. 7.

TRaditur noua forma pro conseruatione politorum publicorum panis. nu. 1. Et verba pro cõmij ponantur ad literam.

2 Horrea frumentaria est idē, quod

Commentaria ad leges

- quod depositus & quomodo in iure intelligatur. nu. 2. Et annona militaris provincialis, municipalis, civilis sunt sinonima, & vere dicuntur annona panifica. num. 3.
- 4 Tempore famis ne pauperes pereant, aut vilius frumentum dari debet, aut de toto donationem facere. 4. Et de origine panis, fiscalis, & quomodo distrahebatur. nu. 5.
- 6 Tessera qua sit, & quomodo intelligatur in fine nostro. num. 6.
- 7 Stelate tessera & stelatura, unde dicatur. nu. 7.
- 8 Praefectus annona, & adiles cereales dicebantur indices panis provisionis tempore Romanorum. nu. 8.
- 9 Quomodo interpretetur horrea Galliana. nu. 9.
- 10 Panis gradilis, unde dicatur. nu. 10.
- 11 Ad evitandam frumenti necessitatem collecta imponitur vicinos potest. num. 11. Et in hoc casu privilegiatus non gaudet privilegio. nu. 12.
- 13 Tempore necessitatis habet

- tes pecunias, cogi possunt eas mutuare Republica. num. 13.
- 14 Forma provisionis necessitatis tempore. nu. 14.
- 15 An horrea annona siue depositi sint utilia nec ne? bene discutitur. num. 15. de eadem re. numer. 16. & 17.
- 18 An taxa panis omnitempore, aut famis tantummodo Regno conveniret. numero. 18.
- 19 Disputase de los recuédadores, y las cautelas que hacen para engañar a los que compran dellos. nu. 19.

SUMMARIVM.

Nouus ordo, nouaque forma pro conseruatione depositorum publicorum panis in hac lege proponitur, quam commentandam late utile esse Duxi, in sequentem modum, & quia proœmium eius apponi vidi esse necessarium, ideo sequens est.

Proœmium.

Don Felipe, &c. Al serenissimo Principe don Felipe

Felipe nuestro muy caro y muy amado hijo, y los Infantes, Prelados, Duques, Marqueses, Condes, ricos omes, &c. Biẽ sabeis, que por nuestro mandado se han fundado positos de trigo, para la provision y sustentamiento en tiempo de necesidad, de que ha resultado mucha utilidad y beneficio, especialmente a la gente pobre, y caminantes, en el tiempo que ay mas falta de pan, en el qual los dichos positos han proueydo y proueen a justos y moderados precios. Y auiendo entendido que ha auido exceso, y mucha desorden en la administracion de ellos, assi en no auer auido buena orden en el comprar el pan a sus tiempos, como en el distribuirlo: y que en muchos lugares se ha cõseruado en aprouechamiento de los particulares, principalmente de los oficiales, tomandolo prestado, y dando lo a sus deudos y amigos, y metiendo en ellos el pan de su cosecha. Y otro que compra para venderlo en pan cozido, por de los dichos positos, al precio que mas caro sale, lo que verdaderamente se compra para ellos

en diferentes partes y lugares: y con este fin embian a comprar pan para los positos, a donde mas caro les salga, que de mas del gran daño que resulta a los pobres y gente necesitada, para quien principalmente se hizieron los dichos positos, por esta via se contrauiene a la premativa, en que por nos esta prohibido vender pan cozido, y usar de semejante trato y granjeria a los que no lo tienen por trato y oficio, y conuerten en sus aprouechamientos particulares el dinero de los dichos positos, y lo que con licencia nuestra se toma a censo para comprar pan para ellos. Y por importar tanto al bien y beneficio publico de estos Reynos subditos y naturales dellos, que de estos positos se use bien, y se conseruen y aumenten, auiendose por nuestro mandado platicado en ello, por los del nuestro Consejo, y cõ nos consultado, ha parecido, que deuamos proueer y mandar, como por la presente nuestra carta y provision, que queremos aya fuerça de ley premativa, prouecemos y mandamos lo siguiente.

SEQUITUR DECLARANDA
pragmatica, sobre la conseruacion y aumen-
to de los positos, y distribucion del pan de-
llos, quæ est. l. 9. titul. 5. libr. 7.
Recopilatio.

1 **I**N Cuius quidem declara-
tionem, quia eius proœmiũ
non est traductum in hac re-
copillatione, prout traduci de-
beret, tanquã ratio finalis &
causa concedendi hanc pra-
gmaticam sanctionem, & vt
etiam proœmium cõmento
nostro des. ruiat illud insere-
re in præsentis libuit, & illud
a quibus glossis cõmentare,
& eius tenor iam insertus
est, & eius verba recitata, &
incipit commentum.

2 Ibi, † in Proœmio. *Se han-
fundado depositos de trigo.* La-
tinè horrea frumentaria, vel
annonæ frumentariæ appel-
lantur de quibus fit mētio,
in tit. de condit. in pub. hor-
re. libr. 10. & in tit. de erog.
milit. an. & in tit. de frumēt.
Constanti. & in tit. de frum.
Alexan. & in tit. ad leg. Iul.
de anno. eod. libr. 10. & in alijs
pluribus locis. Romæ enim
erant plura horrea, in quibus

non tantum frumentum sed
gemmæ, aurum, & argētum,
aliaque pretiosissima homi-
nes reponabant. Præsertim
qui hæc apud se tuta non esse
timebāt, vt in. l. 3. §. effr. etu-
ræ ff. de offi. præf. Vig. l. l.
pig. 8. C. de pig. action. & ex-
tit. de ergo. mili. anno. libr. 10.
etiã apparet. Sicq; fuerunt fe-
rè olim in singulis ciuitatib⁹
Romani Imperij, vt apparet
ex. l. fi. & ibi. Bude. de mune.
& ex Volph. Lazi. libr. 2. Rei-
pub. Roma. c. fi. quæ post hæc
scripta vidi relatum per Ca-
stillo in politic. *de gouernos,*
in lib. 3. c. 3. n. 3. vbi in illo. c.
plura circa hæc panis deposti-
ta scribit. Præfectus vel cura-
tor frumenti, venditor, men-
sor, distributor, sub præfecto
annonæ, notarius, adiectus
tritico, Parochus qui præbe-
bat annonam, vtq; ait Hora-
tius sermon. 1. & Parochi, qui
dabant ligna, salemque, quos
Perphi-

Porphirio Copiarios dictos
ait, & tamē eo nomine Cice-
ro vsus in. 13. ad Atti. episto.
Artobarzani filius venit,
vult opinor Regnũ aliquod
à Cæsare emi. Omnino enim
Sestius noster parochijs pu-
blicis occupauit, quod quidē
facile patior: verũtamen in-
uito eum per literas, vt apud
me diuerfetur. Erat cũ paro-
cho, & opinator, qui exige-
bat annonã. l. nisi opinato-
res. C. de exacto. tribu. libr. 10.
l. opinatoribus. C. de eroga.
milit. an. libr. 11. & Dardanus,
& Thesserarius. Annona
enim dicitur, omnis annus
fructus, qui ad victum perti-
net, quare ad frumentũ & pa-
nẽ quoq; diariũ coctũ extēdi-
tur. l. 1. C. de frum. ad vinũ, &
vrb. cõst. & alia edulia. l. 1. & l.
iubem⁹. 1. C. de erog. mil. ann.
li. 12. & pēsiones. l. 1. & 10. C.
de ann. ciuil. libr. 11. Salariũ vi-
ctus causa datum, vt in auth.
vt iudices sine quo. suffra. §.
igitur. collatione. 2. & paleã
& fænũ, vt in. l. 2. & in. l. pro-
uintiarum. C. de eroga. milit.
ann. libr. 12. & ad ligna. vt per
gl. in. l. septem dieb⁹ eod. tit.
Fulgo. conf. 115. istud nomē.

3 Eratq; annona olim milita-
ris, prouincialis, municipalis,
ciuilis, sub qua ciuili etiã pa-
nifica, vt in auth. de nō alien.
rebus Eccle. §. hæc ergo. inde
& panis ciuilis. l. fi. §. his illud.
C. de secund. nup. & l. fi. §. fi.
C. de iure dot. Annonę enim
istæ ciuiles liberalitatis gra-
tia, vt plerunque à principi-
bus populo, vt congiaria do-
nabantur, vel certis quibus-
dam personis, vt per Altiã,
libr. 8. Parerg. iuris. cap. 5. &
sic plurium rerum annonæ
& horrea apud Romanos
adderant, de quibus in no-
stra Hispania solum frumen-
taria reperimus esse horrea,
quæ positos vocat hic Legis-
lator, abbreviato nomine de-
positos, quasi ibi deponantur
frumenta pro ciuium & alio-
rum sustentatione.

4 Ibi. *En tiempo de necesi-
dad.* † Ob quam medendam
præcipua Romanorum cu-
ra fuit, nē plebs fame labora-
ret, cui etiã ad eam, sibi
conciliandam frumentum,
quandoque etiã vilius dede-
runt, atque etiã donarunt.
Populus enim famelicus
nulli obediret, & inquietus
esset

esset, vt inquit Castillo, vbi supra num. 1. 2. & 3. Et sic annonæ potissimum hæc functio æstimari debet, tempore famis & sterilitatis, vt obuiam eatur diuitum tyrānidi: nam vt ait Theodosius Gothorum Rex teste Casiodor. libr. 4. var. Epil. 5. Tunc grande commodum est, cum indigentibus pacisci, quando fames solet totum cōtemnere, vt suam necessitatem possit expellere: nam cum ambitioni suæ seruiat, propemodū donare videtur, qui vendit rogatus, ad saturatos ire cū mercibus certamen est. Instituit Augustus, nè plebs deuocaretur à negotijs, frumentationis causa, ter in anno quaternorum mensium tesseræ dari. Sueton. in Augusto: Erat autem tessera signum Aneum in quo nomen accipientis, & graui accipiendi quantitas continebatur, & sic Isidorus in libr. orig. vlt. c. 14. inquit: tesseræ sunt quibus frumentorum numerus designatur. Atque Archadius & Honorius statuerūt panem fiscalem, atque Hostiensem vno num-

mo distrahi, imposita pœna etiam illis, qui pro maiori pretio supplicari ausi fuissent, in. l. vni. de pretio pan. Hostien. libr. 14. C. Theodos. tit. 18. & vt panis pro necessitate adimplenda cōseruaretur in militari annona fiebat distributio per tesseræ, secundum præscriptum numerū dierum, bucellati, panis, vini, aceti, lardi, veruecinę carnis, in. l. 1. C. de erog. milit. anno. li. 12. Cum tessera enim poterat quis annona totē petere, & cum ea annonā habere videbatur. l. mortuo boue. l. 50. §. 1. de leg. 2. l. 2. C. de fru. Ale. libr. 11. aliquādo ex privilegio, septem dierum spacio, quedā aliæ species dabantur pro rebus quotidianis, & loco tessere, cōmunis, dabatur stellatessera, & illa distributio dicebatur stellatura. De quibus meminit Decia. de delict. 2. tom. lib. 7. c. 22. de fraudan. anno. nu. 29. in quas species alię dabātur, & constitutum, nè in stellatura fraus militibus fieret, neq; res illis maiori pretio æstimarentur, quā vendi possent in foro publico. l. septem diebus. C. de erog. milit. anno.

anno. lib. 12. l. speciebus. C. de cohortal. lib. 11. & illa estimatio ad æratio dicta, & annonæ ærariæ, Alexand. Cæsar. annonā militum diligenter inspexit, Tribunos, quidem stellaturis militibus aliquid abstulissent, capitali pœna, affecit Lampridi, in Alexand. & Pescennius Imperator, Tribunos duos quos constituit stellaturas accepisse, lapidibus obrui ab auxiliariis iussit. Ecce ergo quanta fuit apud Romanos cura ac diligentia, ne plebs fame laboraret, militarisq; annona cōseruaretur, & militibus prouideretur, neq; illis fraus fieret. Patet etiā antiquitas annonarum, præsertim frumentariarū, quā antiquitatem, ex Genes. desumi. c. 41. refert nouissimè Castillo. d. c. 3. Politic. lib. 3. nu. 27. vbi & inquit: quis primus horrea instituit. Primumq; frumentū populo absibus in modicum elargitū fuisse, Manniū Marcium edilem plebis asserit Plin. lib. 8. cap. 3. & refert Tyber. Decian. de delict. tom. 2. lib. 7. cap. 22. de fraudan. annō. 8. cum sequē. idem alij quā-

doque fecerūt. C. vero Grachus Tribunus plebis, legem tulit, vt semisse, & triente frumentum populo daretur, vt author est Florus, post eum. M. Cato: ad diminuentiam. 1250. talenta ad diuidendum plebi mensuram frumentū quot annis impendi, suasisit, vt per Plutarchū in. C. Cæsar, demum. P. Clodius Tribunus pleb. auctore Asconium, legem annonariam tulit, vt frumentum populo, quoad ante semisse æris, ac triente, in singulos modios diuidebatur gratis daretur, fuerunt viginti & trecenta millia hominum, qui hoc frumentum acceperunt, quem numerū, C. Iul. Cæsar ad. 150. millia retraxit, vt per Traquil. c. 41. & Dion. lib. 43. postmodum capta Africa iussit. 20. myriades Medimnorū Atticorum frumēti, id est. 200. millia ad alendum populum Romam aduehi, & olei librarum myriades. 300. id est trities cetera millia, vt author est Plutarch. duosq; Pretores, & totidē ædiles Cereales à Cerere

nuncupatos instituit, vt post hæc refert Castillo, vbi supra, dict. c. 3. lib. 3. nu. 3. de su Politica, qui hoc frumentum Romam aduehendi, & populo distribuendi curam haberent. l. 2. §. capta. deinde Sardinia ff. de orig. iur. Augustus vero, & ipse rerum potitus, vnū ex ordine equestri annonæ præfectum elegit, cum enim rei frumentariæ penuria plebs præmeretur anno ab vrbe condita 732. illi cum fascibus. 24. occurrens dictaturam annonæque præfecturam obtulit, qui illa reiecta hanc accepit, ex Agyptoq; ducētis centena millia modiorū frumenti Romam aduehi curauit, & vt refert Sextus Aurelius, esse possunt fermē decies ducenta quinquaginta millia sacorum frumenti: est enim modius quantum octo diebus ad vnus hominis victum sufficit, & pendit libras. 18. alij dicunt 20. Medimnum est lib. 120. secundum alios. 108. Suid. in verbo. *Mesimnos*. Re. fami. Palemon, de ponderi. Bude. 5. de asse. Duos etiam

viros Prætorios creauit, qui prout vsus exigebat, hoc frumentum inter plebem, gratuito, aut admodum vili pretio distribuere. Nam vt ait Tranquillus in Augusto, cap. 40. & 41. frumentum in annonæ difficultatibus sepe leuissimo, interdum ullo pretio viri tamen aduersum est, horreaque Galuæ. vt præcipua inter plera alia nominantur, tam in descriptione vrbis ante notitiam, quam à P. Victore in tercia regione. Sed ipse legit horrea Galuiana quemadmodum, & in hoc monumento antiquo scriptum reperitur. N V M. D O M. A V G. S A C R V M fortunæ conseruatrici horreorum Galuianorum. M. Lorinus Fortunatus Magister. S. P. D D. id est sua pecunia dedicauit. Dominus Augustus Theodosio Iuniori, & Valentiniano. 3. velut habet inscriptio, numini dominorum Augustorum dicatum est hoc simulacrum fortunæ conseruatricis, quæ horrea conseruare opinantur. Galuio vnus fuit ex

Duci-

Ducibus Valentiniani cōtra Bonifacium Africæ tyrannum missus circa annū. 429. vt author est dict. Prosper. à quo Galuiana horrea, quæ forte ille annonæ impleuerat aut ad hunc vsum Reip. tradiderat sunt appellata, & ita putatur legendum, vt est apud Victorem, Galuana vero à Galua Principe, vel alia ex ea familia deriuantur, sed aliqua anterioribus temporibus mentio fieret. Magister autem de quo in supra dicto Epigrammate fuit Regionis. 13. cum enim Augustus in Regiones, vicosq; vrbe diuisisset, his ex plebe viros præfecit, quos magistrōs appellauit, vt ait Tranquillus in Augusto, cap. 30. Alius vero hic horrea Galuiana interpretatur, in quibus frumentū populo dandū cōdebatur, quorum vt facta tecta essent, hic curator percipiebat, nam de operum & edificiorū curatoribus agebatur, alius vero hic, & omnibus horreis frumentarijs, Comes horreorū dictus, vt in l. vni. C. de pistori. præerat, qui grana illæsa conseruari panēq;

plebi, & militibus distribuendum confici providebat, de quo, & pragmatica, ac Regia lex nostra disponit etiam, vt ex eius capitulis videbis, & cum frumentum de quo supra actum est, ab Augusto præstitum, præstari desisset, Nerva fermē quingentibus millibus aureorū agrū emit vnde pauperes alerentur, vt author est Dion. Mox: Trajanus quinque millia impuberum ex publico aluit, Plinius in Panegorico, quem numerum & Adrianus, & Antonius auxerunt, vt Capitolinus memorat, & alimēta vsq; ad. 18. annos puris dederūt, l. Mella. §. i. ff. de alimen. & cib. leg. q. & ipsum primū à cōmodo per annos nouē intermissū, à Pertinace sublātū fuit, Capitolinus in Pertinace, alimētaria, inquit, cōpēdia, quæ nouē annorū ex instituto Trajani debebantur, obdurata verecūdia substulit, sed enim Seuerus Imperator vt in Heliogabalo author est Lampridius moriēs. 7. ann. in Canonem Romæ reliquit, ita vt quotidiana. 75. millia dipondiorum expēdi,

K 2 possent,

possent, & ex l. 2. C. de annon. ciuil. lib. 11. centum viginti quinque modios frumenti præter solitum Canonem per singulos dies de præsentibus, sexta indictione, ex die Kalend. Ianuarij nomine Parapontianis de horreis publicis huius alme vrbe insitaneæ pietatis liberalitate tribuimus: itaque dederunt postea operam posteriores Principes, ut frumentum pecunia publica comparatum in vrbe abundare, panes & ipsi inter plebem diuiserunt, quibus Aurelianus, inquit vopiscus, vnciam addidit, frumentum enim ex Africa vehebatur. l. 3. C. Theodosia. Decano. frum. vrbe Romæ ac ducenta millia modiorum purgatrifici, leuiore pretio pistoibus vendebantur, ut plebs vilis emeret. l. 1. d. C. Theodosia. & dicti tituli, sed cum panis sordidus duarum vnciarum & semis pondus non excederet, eum mundum, & sex vnciarum Valentinianus, & valens fieri præceperunt, & nullo pretio inter pauperes distribui, quorum nomina æneo titulo, seu tabulæ, cum

modo panis, quæ accipiebant, inscribebantur. Valentinianus. A. gradilis, inquit in l. ciues. C. Theodosi. de annor. ciuili. & p. gradil. titulus figendus est æneus, in quem & panis modus & percipientis nomen debet incidi, hunc titulum quandoque æream tabulam appellat. in d. l. ciues. Panis vero vocabatur ciuilis, quia inter ciues diuidebatur, & gradilis, quoniam à Præfetto annonæ in alio tribunali ad quod per gradus ascendebatur distribui consueverat, neque enim ex pristino, aut aliunde sumi poterat. l. 2. C. Theodosia. eodem titulo cum titulis sequentibus. hunc creditur esse panem, qui vno numero, id est, sextertio Archadio Imperante veniebat. l. 1. C. Theodosia. de pretio pan. Honstiens. porro Romæ pecunia à diuitibus ad emendum triticum conferebatur quemadmodum & Constantinopol. l. 1. C. Theodos. C. de frum. vrb. constan. vbi ducenta millia modiorum empti. pistoibus leuiori pretio vendebantur, ut & ipsi vili plebi panem distraherent, ut in.

l. 1.

l. 1. de frumen. vrb. Rom. C. Theodos. ex pretio que venditi frumeti, pecunia in aliud comparandum conuertebatur. l. vltima. §. ijdem rescripserunt. §. ff. de administ. rer. ad ciu. pertin. l. 28. §. 5. & §. qui annonam. §. ff. de mune. & honor. l. 2. §. ad frumenti. ff. de administ. rer. ad ciuitat. pertin. Hæc omnia & panem gradilem *inter plebem diuidi, annonæ præfectorum curabat, ut apparebat ex l. 3. & 6. C. Theodosi. de annon. ciuil. & sic Casiodo. in. 6. in fremula præfectorum annon. Tui (inquit) studij est: ut sacratissimæ vrbi præparetur annona, ubique redundet panis copia, & tam magis populus, tanquam vna mensa sacietur, per officinas pistorum, cibosque discurris, pensum & mundiciem panis exigis nec vile iudicas esse, vnde Roma possit laudare: & addit, Carpentum præfectorum vrbi mixta glorificatione conscendis: tu illi in spectaculis coniunctissimus inueniris, ut plebs, quam industria tua faciat in suam reuerentiam te honoratum esse cognoscat: nam si querela panis, ut

assolet, concitetur, tu promissor vbertatis seditiones ciuitas momentanea satisfactione dissoluis: et subdit: Agertes res pistorum per diuersas mundi partes annonæ præfectorum subiectas esse, ut suarias, & mox, tribunal, ait, tuum non est inter minimas dignitates, quando & Romana gratia frueris, & prouincijs iura transmittis: triticeas quidem copias præfectura prætoriana procurat, sed non minor laus est dispensationem probabilem facere, quam frumeta colligere: sic Ceres frumenta dicitur, inuenisse. Pan primus conspersas fruges coxisse perhibetur, vnde & nomina eius panis est appellatus, ita & illa prædicata est, quæ reperijt, & iste laudatus, qui decenter edenda humanis vrbibus applicauit, panis pondera æquus examinatore intende: hæc ille. Cum vero Romæ conficiendo, coquendo pane pistores non sufficienterent, singulo quinquennio ex Africa noui pistores Romam mittebantur, qui hoc officium ibi exercerent. l. secundum. C. Theodo. de pistori.

K 3 scho.

Scholis & militib⁹ ipse præfe-
ctus vrbi officialiū manu pa-
nem distribuebat. l. 8. & seq.
C. Theodosi. de anno. ciuil.
& pan. Gradil. Vides igitur
quāta diligentia, cura, & soli-
tudine Romani frumento
urbē & alia loca & populos
prouidebāt, & qua forma &
ordine distribuebant, à quot
annis horrea publica frumē-
ti & aliarū rerū cōdita fuere
vsq; ad hodierna tempora li-
cet temporibus inter medijs
aliquando defecerint, hæc vt
necessitatis tēpore frumēta
& alia necessaria nō defice-
rent caristiēq; cōsuleretur, †
& occurreretur, ob quā eui-
tāda collecta imponi potest:
nam si publica annona, quæ
vel ex publicis prædijs perci-
pitur, vel ex pecunia publica
cōparatur, vt in. l. 1. §. secūdo
& seq. ff. de adminis. rer. ad ci-
ui. pertin. haberi nō pōt, quia
12 Resp. * prædia non habeat,
neq; erariū, & vrgeat in gēdia
fiet collecta, à qua nemo quā-
tūcunq; privilegiatus excusa-
tur, quo minus secundū ratā
patrimonij cōferre teneatur.
l. 1. C. vt nemi. lic. se excus.
in empt. Spe. lib. ii. Frā. Mar.

decis. Delphi. 542. n. 1. cum
seqq. vbi hoc onus dicit esse
patrimoniale, & q sic diuites
nō excusatur, interest enim
Reip. nē pauperes fame mo-
riantur, quia sine pauperibus
nō est ciuitas perfecta. l. 2. ff.
de nundin. silēt enim priuile-
gia, nec loqui debent tēpore
famis, & guerre. l. pro tyroni-
bus. C. de priuil. domus Au-
gust. lib. ii. nā secundū Cicer. oi
offic. lib. 2. nō est dubiū prop-
ter ærari tenuitatem tributū
esse cōferendū, vt oēs intelli-
gant pro salute Reip. necessi-
tati parendū, imo illud vti ve-
rissimū quotidie videm⁹ fie-
ri, scilicet quod tempore ne-
cessitatis * habētes pecunias
13 cogi possūt eas mutuarē Reip.
pub. nō sub vsuris vt pleriq;
faciūt, quia omni iure sunt
prohibitæ, sed gratis & resti-
tutionem spectare tenentur
donec fiat collecta, ex qua si-
bi possit satisfieri, secundū
Guillel. de Cugin. l. nemi. nē.
C. de sacros. Eccl. argu. tex.
in. l. 1. C. de omni. ag. desert.
lib. ii. vbi expresse Platea. &
Melsia, in prag. tassæ pan. cō-
clus. 1. num. 58. & sequen-
tib. retuli hæc & alia in. l. 1.
tit. 25.

tit. 25. nu. 21. cum sequent.
lib. 5. Recopila. Sed si ciuitas
nollit collectam impone-
re, vt quia cognoscat apud
ciues locupletes esse sufficiē-
tem annonæ quantitatem,
quem vendere differant, vel
cariori pretio, quā par sit
distrahere contendant, hic
14 erit ordo adhibendus. † Pri-
mo providendū erit, vt qui-
libet secundū ratam facul-
tatum, & Bladorum Recol-
lectorum singulo die mittat
in plateam ad vendendum
certam annonæ mensuram.
l. 1. C. vt nemi. lice. in empt.
Spe. se excus. lib. 11. secun-
dum tertium intellectum, li-
cet enim nemo cogi possit
rem suā vendere fauore Rei
pub. Potest, vt dixi in. d. l. 1.
tit. 25. nu. 21. lib. 5. Recop.
& sic inquit Salic. in. l. 1. C. de
Episcop. aud. quod valet sta-
tutum, quod quilibet merca-
tor teneatur intra certū tem-
pus præsentare præfectis an-
nonæ tot sextaria frumenti,
sequitur Martin. Lauden. in
tract. de officialibus do. vers.
23. & non solum ciues, sed
etiam comitatenses ad feren-
dam annonam, & victualia

ciuitatem arctari possunt, si-
cut cōpelluntur portare cō-
meatum ad exercitum. l. pro
locis. C. de anno. & tribu. lib.
10. & tradit Melsia in. d. prag.
tassæ pan. conclus. 1. nu. 37.
38. & 39. & 64. minus ta-
men grauandi sunt remotio-
res propter expēsas, quæ ma-
iores fiunt ratione longioris
itineris, vt videtur in. d. l. pro
locis, quā ibi notat Bar. pro
comitatensibus, qui quoti-
die grauatur deferre, paleas,
bladum, & similia, vt minus
gruari debeant, qui longius
existunt & distant, & bene fa-
cit text. in. l. 1. vbi Platea. C. de
fundo limit. eo. lib. 11. & in.
l. nemo. C. de anno. & tribut.
lib. 10. viciniore ergo sunt
primo grauādi, argum. l. qui-
cunq; idonei, vers. illud. C.
de omni. ag. desert. lib. ii. secū-
dum Platea. in. d. l. pro locis.
& bene pro hoc facit tex. in.
l. sicut fieri. C. de erog. mil.
anno. lib. 12. & ibi notat Bar.
quod Rustici non sunt com-
pellēdi deferre stramina, pa-
leas, lectos, & similia militi-
bus hospitalibus in loco di-
stanti vltra viginti milliaria:
& si comitatenses non pos-

sunt supplere necessitatibus civitatis: vicini etiã alterius provincie possunt à superioribus suo compelli portare annonam ad civitatem egentem, secundum Angel. in. d. l. pro locis, per tex. in. l. in nomine Dñi. C. de offi. Præfe. à fri. & quia tempore necessitatis omnia debent esse communia. l. 2. §. sed si. ff. ad l. Ro di. de iact. & saltem isto casu relaxandus esse deuetus seu prohibitio exportandi frumētū extra provinciam, argum. l. si quis per diutinam. C. de aqueduct. lib. 1. 1. & quod ibi notat Bart. vt autem exteri & civitatenſes alliciantur ad portandum victualia in civitatem, poterunt ordinare, quod quicumque portaverit frumentum, vinum, & similia, ad urbem habeat pro suo labore duos grossos profalmata. l. 1. C. de frum. Alexan. libro. 1. 1. item providebunt, quod deferentes annonam, & cætera adiutum necessaria, nullam ab incolis vim patiantur, neque pro represalijs capiãtur, neque tunc ratione delicti, vel cõtractus conveniantur, ne-

que gabellis portorijs, pedagijs vllavè impositione angarientur. l. 1. C. de navicul. lib. 1. 1. facit etiam. l. 1. ff. de nundi. & Papiè vigere statutum inquit Ripa de peste. tit. de remed. præseru. contra pestem. num. 194. quod venientes die Sabbathi ad mercatum non possint pro aliquo debito publico, vel privato molestari, vt habetur in statutis de regimine potestatis, titul. 14. & hæc mihi iusta videntur, illud tamē de excusando à gabellijs, pedagijs, portorijs per Regem inductis, nullo modo fieri posset nisi existente licentia Principis, vides igitur quot & quanta inopia, necessitas ac media panis introducat, ita vt liceat patri ob famem filium vendere & pignoriari, vt per Covarru. libro tertio Variar. capit. 14. numero quarto, & à numero tertio, alia huius propositi & supra dictorum refert, & Tiraquel. de retract. titul. 1. §. 26. à num. 4. vsque 28. multa scribit de necessitate famis, quæ omnia sic cõgessi, vt præmanibus habeantur,

tur, ne deinde sit opus tot libros reuoluere.

Ibi. *De que ha resultado mucha utilidad y beneficio.* * Si hæc verba referas ad sequentia, *en el tiempo que ay mas falta de pan*, negari non potest, quin eo tempore, scilicet, famis & carestie, & inopie panis, deposita hæc atque annonæ horrea frumenti sint necessaria, & utilia, & ita iura de ijs tractantia, si bene cõsideres, loquuntur, & ex dictis in glossa præcedente decerpes, sed quod in omni tempore & sine aliqua distinctione necessitatis & inopie, ac carestie deposita hæc vbilibet, prout hodie, habeantur, & an utilia sint, hic pendeat leges & Prophetæ, quibusdam enim visum est omni in tempore esse utilia ac necessaria frumenti horrea: tum quia providetur pauperibus, tum etiam quia laboratoribus mutuatur ad seminandum, tum etiam quia ad alias eorum necessitates succurrèdas necessaria sunt hæc horrea frumentaria, nam dū egent datur eis pecunia dictorū horreorum, vt tempo-

re messis panis pecuniã illam adimpleant pretio quo valuerit in mercatis sequētis messis, secundum quod a. l. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. tēpus hoc est limitatum, & sic necessitati suæ succurrant, & quia inquit Castillo, in sua Politica. lib. 3. c. 3. nū. 1. & 2. de nihilo leges seruirēt in populo famelico. Alij vero sūt in cõtraria opinione, imo q̄ sint nociua dicta horrea frumentaria: tum quia successerunt, in locum reuenditorum panis, nam horrea hæc vniuersum provincie panem colligunt, & nunquam debent perdere sed lucrari, hoc autem erat officium reuenditorum panis, quod erat maximè nociuum & sic prohibitū est per. l. 18. tit. 11. lib. 5. Recop. & iam q̄ in prohibitione illius. l. 5. hæc non contineantur, vt dicit Messia in tassa panis, conclusi. 1. num. 53. tamen negari non potest quin idem officium exerceat horrea hæc quod exercebat reuenditores licet isti sibi appropriabant illa vero pro publica subleuanda necessitate: * tū etiã quia laboratores

Rustici cōfisi quod ex dictis depositis sibi mutabitur panis ad seminandum. Panem autem triticum collectum statim vendunt pro supplendis excessiuis impēsis ab eo factis, quæ non facerent, si occasione hāc nō haberēt, prout cū deficiebat nō faciebant: tum quia ante tēpus vendūt panē seminātū pro habendis pecunijs ab ijs horreis, & eorū administratoribus, & post nō colligunt panem pro satisfaciendis ijs pecunijs, & consequenter vendunt boues & aratra, & omnia alia bona & pecunias illas multoties ludunt, & expendunt in nō necessarijs causis, & sic pauperes fiunt, & culturam relinquunt, vt in propositum cōsiderat Francisc. Marian. de decisione Delphin. 540. nu. 2. Vterius etiam horrea hęc frumentum totius prouintię colligūt, & eo recollecto penuriam frumenti causant, & per consequens nō venditur in foro publico frumentum, prout vendendū erat, si horrea* omne frumentum non recolligerent, quod si venderetur in publico vilesceret

& viliori pretio valeret, & cū deficiat necesse est vt carius vendatur, imo & fraudibus & technis, occasio datur vt carius valeat in mercatis mensis Septembris: tū itidē quia cum adsit pragmatica tassæ panis faciliter & ob quamlibet occasionem viliori, ac minori pretio, quam à pragmatica constituitur non inuenitur, & sic videtur quotidie labefactari culturam, & rusticos laboratores in diem pauperiores fieri, qua de causa vltra tempus necessitatis & instātis famis horrea esse odiosa aliquibus visum est, & in pluribus locis & populis nō habentur horrea hęc, sed solum in anno sterili cumulatīs pecunijs à diuitibus populi siue ad censum, siue mutuatīs, empto frumento pro illo anno & fame illius pręseruata, deficit annona, & pecunia suis dominis soluitur, quasi cessante fame cesset & depositum ob quam sedandā erat constitutum: hęc sunt, quæ pro vna & altera parte solēt considerari, quę autem pars sit tutior & melior aliorum melius sentientium erit iudicium

cium, in re enim tam graui meum exigunt non est cur desideretur, & sic cogitandi locum relinquo, sicut & esset pensandum multū, * an Regno conuenirent tassam panis omni tempore & in perpetuum durare, vel solū fieri cum famis timetur & carestia, nam esse perpetuum plus incommodi quam cōmodi afferre credo, vt & voluit Nauarr. in Manual. cap. 33. nu. 88. quem refert Magis. Lopez in suo instruct. cōsciētiae. 1. part. cap. 226. col. 2. pagin. 559. *in d. l. 17. tit. 1. lib. 5. supra nam & solēt ipsi vel per alias personas ab eis suppositas panē in illis mercatis emere cariori pretio quam valeret, vt sic testimonio habito ipsis depositis & administratoribus eorū prębeant panem antea ab eis venditum, & hac de causa & ipsa depo-*

18 *let pensandum multū, * an Regno conuenirent tassam panis omni tempore & in perpetuum durare, vel solū fieri cum famis timetur & carestia, nam esse perpetuum plus incommodi quam cōmodi afferre credo, vt & voluit Nauarr. in Manual. cap. 33. nu. 88. quem refert Magis. Lopez in suo instruct. cōsciētiae. 1. part. cap. 226. col. 2. pagin. 559.*

19 *ibi. Tawo, que compra para vender en pan colido por de los dichos depositos al precio q̄ mas caro sale. Quod solebant facere alio in tempore Dardanarij & panis reuenditores, emētes panem, quem in prouintia inueniebant ea ratione vt soli postea pretio quo vellent eū vendere possent, in quos pœna statuerat, aliquando enim relegabantur, interdū si & humiliores essent ad opus publicum dānabantur, quandoque negotiatione priuebantur, vt. Lannonam. ff. de extraordi.*

crim. Et qui monopolium facit quo annona carior fiat pœna viginti aureorum puniebatur. l. vni. C. de monopol. & qui quicquā faciunt, quo annona carior vendatur, & qui dolo impediunt quominus ad ciuitatem deferatur. l. Iulia. de annona tenetur. l. 2. ff. ad. l. Iulia. de annon. & qui imposturā faciunt id est, qui publicē emunt annonā vel quid aliud pluris quam valeat, vt ceteri eodem pretio ad emendum incitentur, tenentur crimine stellationis. l. 3. §. item si quis, secundū intellectum Bart. ff. de crimin. stellationat. & in hoc crimine incidunt quotidie illi qui habent panem venditum horreis publicis pretio quo valebit in mercatis mensis Septembris, secundū dispositionem dict. l. 17. tit. 1. lib. 5. supra nam & solēt ipsi vel per alias personas ab eis suppositas panē in illis mercatis emere cariori pretio quam valeret, vt sic testimonio habito ipsis depositis & administratoribus eorū prębeant panem antea ab eis venditum, & hac de causa & ipsa depo-

deposita carius vendunt, quam venderet, si dicte Technæ & Cautelę non fieret, imo & si habebant isti panis quantitatem abscondunt illū in tempore illo, vt hac forma carius vendatur, nam abundantia vel penuria cuiuslibet rei pretium vilius vel carius facit, & hæc pro prohemio huius pragmaticę sufficiant.

Caput primum.

- 1 Pecunia depositi quomodo custodiantur. nu. 1.
- 2 Thesaurarij & receptores eligendi sunt, qui annonā & pecuniam frumentariā suscipiāt. nu. 2. & in hoc casu nullus excusatur quantumcūque sit privilegiatus. nu. 3. cum aliquibus limitationibus. Et quibus modis teneatur custodiam facere. numer. 4.
- 5 Non possunt Thesaurarij pecunias frumenti retinere ad suos vsus, nisi per terminum à lege ista assignatur, & quomodo computetur. numer. 5.
- 1 Ibi. * que en cada lugar aya un arca de tres llaves, hic

est ordo conseruandi depositi pecunias, sine quo faciliter perditur, vbi enim non est ordo deficit substantia, secundum Bal. in. cap. 1. col. 1. qui succel. tene. in vsibus feudo. Hippol. in prac. §. secunda. num. 77. & de ordine seruanda, plura dixi in mea Curia Pisana de decuri. cap. 2. nu. 1. 2. lib. 2. ex mala enim administratione & ordine in rebus non seruato multa mala proueniunt, & cito venit ad inopiam, qui nō viuit ordinate, & ideo lex nostra in præsentī capitulo ordinē proposuit, quo mediante pecunię horum depositorum conseruentur, & non pereāt, vel diminuātur, vt per Rip. de peste. tit. de Remed. ad cōserua. vber. num. 1. Lucas de Pen. l. 1. C. de frumen. vrb. cōstan. lib. 1 r.

2 Ibi. * *Fla vna llave la tēga la justicia y la otra vn Regidor,* ad cōseruādā enim vbertatem prius & ante omnia idoneos susceptores, qui annonam & pecuniam frumentariam suscipiant & custodiāt eligere procurandum est, secundum Ripam de peste. tit. de re-

de remed. ad conseru. vber. num. 1. vbi. num. 2. 3. & 4. inquit, quod debent tales susceptores esse nobiles, prudentes, fideles, bonæ conscientię & optimæ integritatis, ex lib. 1. C. de condit. in publi. horreo lib. 1. o. habere etiam debent rerum experientiam, C. de nou. cod. conser. §. si sed eū sit necesse. Experientia enim est rerum magistra, secundum tex. in cap. quam sit de elect. in 6. & in clem. 1. cum glo. de sent. ex com. & in cap. anterior. 2. quæst. 6. & glo. experientia. in cap. cupientes. eod. tit. & lib. & sic inquit Philosoph. natura potentem, ars facilem, vsus promptum reddit artificē, & cuiuslibet artificio præbet experientia nutrimentum, vt l. legatis. §. ornatricibus. delegat. 3. & sic inquit Vegetius de re militari libro secundo, omnes artes, omniaque opera quotidiano vsu, & iugi exercitatione proficiunt, & sic Doctor vel artifex non dicuntur effectualiter Magistri sine practica, ex quo inquit, Boheri. de disciplina Scho. Sine vsu sciētia parum, vsus

autem com sciētia multum. Et Ecclesiast. 3. 4. dicitur: Vir in multis expertus cogitabit multa, & qui multa didicit, enarrabit intellectum: qui autem non est expertus pauca recognoscit. Et in cap. Note in fruct. quæst. 1. ab expertis dicitur esse requirendum consiliū, & text. in auth. quibus modum atque effici. legi. Si illud quoque & in auth. de iud. & qui vero, probat multa ex rerum experimento cogitandi, ex quo mirandum est quomodo aut qua ratione eliguntur in iudicestam maiores, quā minores homines in experti, sine practica, & multoties sine sciētia, ex quo plurimi causantur errores, plurimę iniusticię, plurimęque mala proueniunt, quæ de causa in nostra materia susceptorum annonę publicę experientia desideratur: imo & iuramentum esset ab eis extorquendum omni dolo, & fraude remotis iniunctam sibi sollicitudinem peracturos. l. per hanc. C. de erog. mili. an. lib. 12. prout & iurant tutor & curator, vt in authent. vt hi qui obliga. se perhi. ha-

hi. habe. res mi. s. fin. Tradit Bart. in l. legitimus. ff. de legit. tuto. idem facere debere, licet non utatur executoribus testamentorum, inquit, Consultus in l. de creationibus. C. de Episcop. & Cleri. & Rectores hospitalium, ut in Clement. quia contingit de religio. domi. iurant etiam iudices, in authen. ius iurad. quod præ. ab ijs. in princip. quod iuramentum etiam notarij subire tenentur. c. ad audientiam. de præscripti. sed quia negligentia hominum quotidie maior est, ideo similia iuramenta facere susceptores hos in præsent. nostra constitutione non iubetur, nè periuris occasio præbeatur, & iuste, sufficit enim poenis nostræ legis & similium negligentes & delinquentes puniri.

3 Ibi. *Que para ello seran nõ brados.* A quo neminem excusari, inquit Castillo, in Politica de Corregidores. lib. 3. cap. 3. num. 34. in medio.

Ibi. *Iustamete impedito.* Puta morbo, vel cõualescentia morbi, vel necessaria absentia, vel morte vxoris, aut filij

fratris, vel sororis, vel incarcerationis & similiũ iustorum impedimentorum, culpa enim in impedito non est dabilis, ex tex. in cap. 1. de iudic. & in cap. quia diversitatem. de concess. præb. & ibi Doctores, & Ripa, in eodẽ. capit. 1. nu. 28. nam & à contumacia excusat iustum impedimentum. l. contumacia. s. poenam. de re iudic. & alia plura iura allegata per Tyb. Decian. respon. 14. nu. 16. volu. 3. vbi dicit ex. l. thesaur. ff. ad exhib. & c. 1. 22. dist. quod iuramẽto probatur impedimentum, & in num. 39. inquit ibi ipse Decian. quod ex reliquis præcedentis morbi dicetur quis impeditus, cū facile posset in præcedentem, imo de peiorem morbũ cadere. Debetq; esse iustum impedimentum, ut excuset, ut notat glo. in. c. 1. de ætat. & qualita. quam & alias ad hoc allegat Tyber. Decian. respõsi. 8. nu. 186. volum. 3. prout sunt illa à me supra in princ. huius glos. specificata, dum tamen non sint ad hoc procurata, tunc enim nocerent potius, quã prodesent, cum

cum ipsi susceptores per seip-
4 sos, non existente legitimo impedimento, iniunctũ munus horreorum & annonæ inspicere teneantur, ex. l. 2. C. de cond. impuber. hor. lib. 10. Sed quid si substitutus hic delinquat in cõmissa sibi administratione, an punietur ipse, vel substituẽs eum, & videtur mihi dicendum, quod si cõmissarius hic substitutus delinquerit circa sartatecta horreorum, tenebitur cum substitutis, nã licet tutor vnus magni patrimonij, vel aliquis alius positus in magna administratione excusatur si negotio præponat aliquem sufficientem factorẽ, ut ex. l. argentum. ff. commod. notat Bart. in dict. l. 2. C. de cond. impub. hor. quem ibi sequitur Iaco. Rebus. & ceteri. & Fran. Marc. decisi. Delphina. 541. num. 1. & facit. l. 1. C. de cond. impub. hor. lib. 10. tamen, quoad prouidendum circa sartatecta, & domus reparationem non excusatur si substitutus non reparauerit. ex. d. l. C. de cõd. impub. hor. vbi Bart. & alij notant, & Fran. Mar. de-

cisi. Delph. 541. n. 1. & Rip. de pestitit. de remed. ad cõseru. vbert. nu. 13. & 14. nam secundum eum, ibi nu. 11. & 12. quoties susceptoris negligentia quicquam ex publica annona perierit, ad damnũ ipsius referendum est, maxime si pluuijs stilicidio cadentibus frumẽtum fuerit deuastatum ex. d. l. 2. est enim administrator in maxima culpa & negligentia si domos, & horrea non inspexerit, & sartatecta reparari non fecerit, in tantũ, quod non erit excusandus, etiam si idoneum factorem ad custodiam dimiserit, quia sartatecta inspicere debuit per seipsum, ut ibi videtur per Imperatorem, & clarius per Bart. explicatur, secundũ vero susceptor hic impeditus sustinuit alium pro nummis recondendis in arca trium clauium, si substitutis hic communiter reputabatur diligens & idoneus excusabitur, ex text. in. eum. s. final. ff. commod. & in. l. 1. C. de peri. nominator. lib. 10. & in. l. 1. s. quod si satis. ff. de magist. conue. faciuntque dicta per me. in. l.

13. num. 6. cum. 3. sequent.
 tit. 9. lib. 3. supra: & à cōtra-
 rio si idoneum & sufficientē
 substitutum nō eligerit, ipse
 substituens tenebitur, quia
 negligenter amico qui rem
 constituendam dedit, de se
 quari debet.
 5 Ibi. *No lo pueda tener en su
 poder tres dias enteros. No: ver-
 ba hec, et presertim negatiua;
 & illa, no, iuncta cū verbo, pue-
 da, quæ quidem inducit im-
 potentiã, vt diximus in. l. tit.
 num. lib. 5. supra: ita vt sic per
 tres dies integros non possit
 retinere pecunias depositi
 frumentarij, & consequēter
 dies ille in quo pecuniã rece-
 pit computãdus est in termi-
 no, nã licet de momento ad
 momētū terminus iuris cur-
 rat: id tñ verum est nisi aliud
 exprimatur, vt dixi in. l. 4.
 tit. 4. lib. 7. supra. nu. 6. & cū
 in præsentī per tres dies inte-
 gros nō sit retinēda pecunia,
 totus primus dies receptio-
 nis cōputabitur cū alijs duo-
 bus sequentibus diebus, & vt
 dixi in. d. l. 4. nu. 12. cōputa-
 tur dies. 24. horarum, more
 Romanorum à media nocte
 vsque ad aliam mediam no-*

ctem, maximè ad excusandã
 pœnam, & con. tex. l. diu. C.
 de suscepto. Præposit. & Ar-
 car. libr. 10.

Caput secundum.

- 1 **F**rumenta custodiãtur in
 domibus concilij ciuitatis
 & non alijs, & rationem
 assignat. num. 1.
- 2 **S**usceptores non possunt in
 horreo annonæ deputato
 aliquod frumentum priua-
 tum reponere. nu. 2.
- 3 **P**œna imponitur in hac lege
 contra œconomos & susce-
 ptores, & dominos habē-
 tes frumenta in horreo pu-
 blico, & in quibus casibus
 possunt pœnam istam vi-
 tare. num. 3.
- 4 **D**istinctiua, O, Regidor,
 Diputado, an cōprehendat
 iudicem ordinarium, vel
 tantū Decurionem. nu. 4.
- 5 **P**ro vtraque parte discuti-
 tur.

Ibi. *Aya casa de panadera, a
 donde se meta el pan.* Aliter
 enim si domibus priuatorū
 immitteretur, merces pro
 domo illa est tribuēda domi-
 nis

nis harum domorum, & sic
 carius videretur triticum, in-
 superq; in maiori periculo
 cōstitueretur, quã si in pro-
 prijs domibus constitutis ad
 custodiam frumentariam &
 impubliis horreis introdu-
 ceretur, & sic ordo seruator,
 quo ordine seruato crescit pa-
 trimonium, aliter enim per-
 ditur cito, vt inquit Plate. in
 l. 1. C. de frumen. vrb. constã.
 libr. 1. vbi Iacob. Rebuf. nu.
 3. inquit, quod ponitur casus,
 quod in qualibet ciuitate re-
 ponitur frumētum commu-
 ne in vna domo, vt tempore
 necessitatis distribuatur per
 homines ciuitatis, & refert
 Fran. Mar. decis. Delphin.
 540. nu. 3. qua de causa hor-
 rea publica essent construē-
 da, vt ibidem frumentum re-
 ponatur custodiendum.

2 In eod. c. 2. ibi. *En la qual
 dicha casa, y paneras della no
 se ha de meter otro ningun pan.*
 Non enim possunt suscepto-
 res annonæ publicæ in hor-
 reo tali annonæ deputato ali-
 quod frumentum priuatum
 reponere. l. frumenta. C. de
 suscepto. prepo. & archa. lib.
 10. vbi Rebu. inquit ibi esse

tex. contra rusticos, qui po-
 nūt archas in Ecclesijs, & Io.
 de Platea ibid. inducit illum
 tex. contra Massarios, qui in
 terris domini intromittūt alie-
 na animalia, quia nō possunt
 hoc facere sine licētia domi-
 ni, facit text. in. l. vni. C. ne
 quid one. pub. impo. vbi nau-
 ta prohibetur in nauī deferen-
 te publicas species imponere
 quicquam q̄ sic alicuius pri-
 uati, & illū text. inducit Bart.
 contra eos qui in dorso equi
 cōducti superimponunt va-
 lisiã, siue malã, aut socium,
 vel quodlibet aliud, quia non
 possunt, & si equus deterior
 fieret, tenerētur ad damna, &
 interesse, quod tamē ego intel-
 ligo si onus illud equo imposi-
 tum esset nimis grave, ob q̄
 equus deteriorãdus omnino
 esset, secus vero aliã, & sic
 quotidie super imponitur
 dorso equi onus cōueniens,
 nō vero excessiuum: nam ex
 excessiuo teneretur impo-
 nens ad damnū inde secutū,
 secus vero si esset conue-
 niens & consuetum.

3 In eod. c. 2. ibi. *El dueño, o
 dueños dello lo ayã perdido.* Ver-
 ba hec intelligo, vel cū panis
 L pri-

privatus immixtus est eiusdem depositarij, ac œconomialis horrei publici, vel si est alterius personæ, est introductus cum consensu & scientia huius personæ, vel iam p̄ talis persona & dominus panis privati est ignorans depositarius panem illum immittens est dives & sufficiens ad soluendum pretium illius panis domino eius ignoranti ibidem esse immixtum, in quolibet enim horum casuum panis amittitur, sed si depositarius hic non esset sufficiens, ad illum soluendum: tunc dominus panis illius ignorans immixtionem restituetur aduersus dispositionem huius nostræ legis & panem suum recuperabitur. Secundum, quod dixi in l. 25. nom. 22. & 23. tit. 18. lib. 6. supra. & tunc ignorantia præsumitur, vel saltem iuramento domini probabitur: poterit tamen probari contrarium, ut ibidem dixi in am. 24. & in hoc casu cum dominus panis restituitur, depositarius non habens bonam opinionem aliquam pœnam, vel fideiussor eius, aut no-

minatores, si neq; fideiussor est soluendo, tenebuntur soluere, æstimationem talis panis domino eius exui dictæ restitutionis reddito. Sed cui applicabitur panis hic perditus, vel eius pretium, & crederem, quod ipsi annonæ, cui præiudicium inferre procurabatur per depositarium, vel dominam panis huius privati. Neq; obitate capitulum 15. nostræ legis, dicens pœnas eius in quatuor partes diuidendas, cameræ, annonæ, iudici, & denunciatori: quia loquitur in pœnis, quas incurrit personæ illæ, quæ contraveniunt huic legi, & sic in præsentis capitulo, in ijs verbis, *Le ayan perdido*. Non habeat locum hæc distributio, sed tantum in pœna decem mille marapetinorum, & hoc videbatur dicendum prima facie: sed consideratis verbis dicti capituli 15. omnes personas cõtra facientes respicientes, etiam in pane hoc amisso fiet hæc distributio, quæ fit in dictis decem mille marapetinis, quia amissio & panis privato pœna est.

In eod. cap. 2. ibi. *Vel dicho*

cho depositario, o Regidor deputado. Nota disiunctiã illam, *O*, qua quidem significatur, vnos tantum decem mille marapetinos esse soluendos, neque teneri depositarium decem mille soluere, & rectorem alia decem mille, sed vnum decem mille per vnum ex eis est soluendum, & sic vno solvente alius liberatur: Sed contra hæc videntur facere verba sequentia, dum dicitur, *De cada diez mil maravedis, Qua si vellit dicere per illam dictionem, cada*, quæ dictio distributiua videtur: & sic quod ad ambos, depositariũ videlicet & rectorem, referatur, & consequenter vnusquisq; eorum soluat, decem mille, sed quia hoc videtur multum repugnare naturæ illius aduersatiuæ, *O*, de cuius natura est, vt sufficiat vnã partem esse veram, & quia mitiorem pœnam debemus eligere. Crederem vna tantum decem mille deberi, & esse soluenda per depositarium, siue per rectorem, solues tamen poterit ab alio recuperare dimidiã mille par-

tem: quia vterq; est in culpa, cum vterq; habeant suam clauem, neque immitti possit panis, nisi ambobus videntibus & scribentibus in suis libris, & sic æqualis est, quoad eos culpa, panis tamen privatus immixtus in annonã, si est vnus eorum iste solus perdet illum, neq; recuperabit partem eius ab altero, & sic mihi videtur dicendum circa hæc, & sunt meæ nouæ considerationes, quarum occasionem tolleret Legislator, si hæc prout posset clarius disponderet.

Caput Tertium.

- 1 Per quas personas erit nominandus œconomus susceptor annonæ. n. 1. Et medicus, syndicus, & professor civitatis. n. 2. Et an maior pars sequenda sit. numer. 3.
- 4 Si decuriones nollunt, vel negligunt custodes deputare, quid erit agendum per dominum loci, aut iudicem ibi positum. nu. 4.
- 5 Rectores, seu decuriones tenentur œconomus, seu susceptorem salariũ assignare, secus erit si ipsi

si ipsi rectores officium in se suscipiant. numero. 5.

6 *Quando aliquis tenetur dare fideiussorem non sufficit iuratoria cautio, & quomodo intelligatur. numero. 6.*

7 *Excusio contra susceptorem facienda est, antequam deueniatur ad decuriones eligentes, seu nominatores dictum oconomum. numero. 7.*

8 *Oconomus nominatus, si tempore nominationis sit idoneus, & postea constituatur in paupertatem, non tenentur nominatores, seu decuriones. nu. 8.*

1 *Bi. El depositario que assi se nombrare. Sed per quem nominandus erit depositarius, lex nostra non declarat expresse, virtualiter tu, sic, cum decurionibus ciuitatis & loci committat annonæ ad nominationem, & consequenter committere videtur officialium ipsius annonæ ad nominationem: nam propter vnum quodq; tale, & illud magis, authenti-*

ca multo magis. C. de sacros. Eccles. & cui committitur aliquid exercendum & agendum censetur committi omne illud sine quo exerceri non potest, ex text. & eius materia, in l. cui iurisdictio. ff. de iuris. om. iud. Item & quia nominatio officialium habentium nudam administrationem bonorum ipsius Reipublicæ, vel nudam custodiam corporum, + vt sunt syndici, medici, thesauraris, professores, custodes annonæ, & similes ad decuriones ciuitatis spectat. l. 2. & l. nominationum. C. de decurio. libr. 10. l. item eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusque vniuersi. nom. Sicut & competit decurionibus electio custodum ciuitatis, & clauium, vt per Ripam in dicto tractatu de peste. titul. de remed. ad conferu. vber. numer. 184. cum sequentibus pluribus. & ad hanc nominationem, & electionem faciendam, debent adesse personæ, quæ secundum mores ciuitatis adesse solent, & cessante consuetudine, vel statuto, ser-

secunda est forma, de qua in dict. l. nominationum. C. de decurio. libr. 10. vbi Lucas de Pen. notat, & vocandæ sunt ad sonum tubæ, vel campanæ, prout moris fuerit, vt in l. obseruare. C. de decurio. libr. 10. & in tempore signato, vt hæc adducuntur per Auendan. capit. 19. prætor. numero. 14. per totum. Spectandaque est & sequenda maior pars nominantium, vt apparet ex dict. l. nominationum, & ex l. quod maior. ff. ad municip. & ex alijs a nobis relatis in Curia Pisana. libr. 1. capit. Possuntque decuriones sic congregati aliquibus committere vices suas, vt ij commissarij possint nominare & eligere: quia factum ab eis, censetur factum ab omnibus decurionibus, ex text. in dict. l. item eorum. §. si decuriones. ff. quod cuiusque vniuersi. nom. quem ad hoc allegat Bar. in l. vnum ex familia. §. si de falcidia. deleg. 2. & Deci. confi. 543. numero. 8. & Alex. confi. 232. vol. 6. Possuntque vnum de se eligere, vt. ff. de tuto. & cura-

to. l. vbi & gl. munera. in dicta. l. obseruare, & debentque nomina eligentium & electi in albo scribi, vt. l. 1. ff. de alb. scrib. notat Auendan. dict. numer. 14. versic. item si electio est ardui negotij: vel debet dici secundum eum ibi, duas partes interuenisse, & quod maior pars consentit, de quo & diximus in dict. Curia Pisana. libr. 1. capit. 2. numero. 4. & 5. Sed quid si decuriones nollint, vel negligent custodes deputare, quid erit agendum per dominum loci, aut iudicem ibi positum, & in hoc Ripa vbi supra. numer. 202. duplici vtendum est remedio. Primo, per pœnas & multas, & captis pignoribus, poterit compellere iudex consiliarios & decuriones ad nominandum custodem annonæ, ex cap. peruenit. de immun. eccles. ver. compellatur. l. fin. in princi. & §. 1. ff. de mun. & hono. Secundo, potest iudex decurionibus præcipere, vt intra certum terminum habeant deputare custodes cum comminatione, quod elapso ter-

mino deputabit, & tunc si elabatur terminus cōstito de negligentia decurionum iudex ipse poterit eligere & deputare talem annonæ custodem. ex capite, irrefragabili. de offic. ordin. facit text. in l. si eotempore. ff. de remissio. pig. & in capit. 1. & per totum de supplend. negli. prælato. Sed hanc huic custodi depositario erit præbendum salarium, & per quem Ripa, vbi supra. numer. 209. inquit quod sic: quia nemo tenetur suis stipendijs militare, & probatur ex nostro tex. in præsent. ibi. *Vn salario moderado.* Et soluetur ex bonis ipsius annonæ, computabitur tamen in qualibet faneca frumētī salarium hoc pro rata, vt soluatur ab emptoribus frumenti, & panis cocti. ex tex. in l. si. inter personalia. ff. de mun. & hon. & quia iustum videtur, vt custodes ab eis mercedem recipiant pro quorum salute laborāt. c. cum secundū. de præben. & hanc opinionē approbati consuetudine testatur Rip. d. nu. 209. & apud nos quotidie seruatur, sed an ex-

cusabitur talis nominatus depositarius annonæ publicæ, & dicendum est excusari eisdē de causis, ex quib⁹ excusetur ab alijs officijs publicis ciuitatis, vel populi, de quib⁹ dixi in rubr. tit. 14. li. 6. sup. & traditur per Anto. Thesau. in deci. Delphi. 267. & diximus etiam in l. 1. tit. 1. nu. 96. cum seqq. aliquibus. eod. lib. 6.

5 In eod. capit. 3. ibi. *Al qual el ayuntamiento le señale vn salario moderado.* Horum verborum, *al qual*, faciendā est relatio, ad illud verbum depositario, in princip. huius capituli positum, cui quidem depositario moderatum salarium per concilium decurionum est pro labore, & pro periculo obligationis signandum, vt in præcedenti glos. diximus, quod ego intelligo, quoties alium, quam vnum ex rectoribus nominant Rectores in depositarium: nam si vnum ex se ipsis in depositarium eligerent, vel in deputatum annonæ nullo modo posset ei constitui salarium, nisi exiret ciuitatem pro emēdo frumento, vel pro alijs annonæ nego-

negotijs, nam tunc posset ei pro diebus itineris & absentiaē constitui salarium, vt in terminis nostris inquit Messia in pragma. tassæ panis. conclu. 1. nu. 68. cum. 3. seqq. nimis enim graue & laboriosum esset Regem adire in singulis salarijs deputandis in ijs & similibus negotijs ciuitatis & populi.

6 In eod. c. 3. ibi. *De fianças abonadas.* Et sic cautio iuratoria non sufficeret, neque diuitem depositarium excusarem à præstatione fideiussionum sufficientium, ex dictis per glos. *Tomar*, in l. 6. tit. 4. par. 3. & per nos in l. si. glos. *Sea preso*, tit. 2. 1. libr. 4. supra, & in l. 23. tit. 7. nu. 1. 1. libr. 3. supra, & quia vbi pro forma requiritur satisfactio (prout hic per legē nostrā nouā) & ex necessitate, nō sufficit cautio iuratoria, vt per Crauet. consi. 31. num. 4. vol. 1. & Auenda. in tit. *De las excepciones.* num. 36. ver. item sequitur. & ante eos las. in l. 1. numer. 23. limitatio. 10. ff. qui sat. dar. cogan. & quia vt ipse ibidem in. 9. limitatione. inquit, vbi aliquid est

præsentandum per alium sub satisfactioe, non sufficit iuratoria cautio, secundum Molinā de primogen. libr. 2. c. 16. num. 44. & Roland. Valle consi. 43. numer. 6. cum sequentibus pluribus, vol. 2.

7 In eo cap. 3. *Y si las fianças no fueren bastantes.* Ergo excusio requiritur prius q̄ fiat, quam ad decuriones nominantes depositarium deueniatur, sicut in tutoris & curatoris nominatoribus requiritur etiam de iure, ex tex. in l. aduersus. C. de magistr. conueniend. Sed an debeant fideiussores esse soluendo tempore solutionis, vel sufficit, vt decuriones nominantes depositarium excusentur, quod tempore nominationis, & depositarius & fideiussores sint sufficientes, & dicendum est sufficere, neq; requiri, quod etiam tempore solutionis sint etiā idonei, ex text. in l. 1. C. de peri. nomina. lib. 11. & ex tex. in l. 1. §. si magistratus ab initio. & in l. quod ad heredem. ff. de magistr. conue. & faciūt dicta per nos in l. 13. num. 14.

tit. 9. libr. 3. Recop. Imo si tē-
pore nominationis non esset
electus depositarius suffi-
ciens, neque dati fideiussor-
es, sed tamen essent tempore
solutionis faciendæ, suf-
ficeret, nec tenebuntur decu-
riones, ex. d. l. i. vbi glos. ver.
mutilatum. C. de peri. nom.
libr. 1. 1. & quis teneatur pro-
bare fuisse, vel non sufficien-
tes, vide text. in dict. §. magi-
stratus. in ver. probatio autē.
8 In eod. c. 3. ibi. *Esten obligados por el los que le nombra-
ren.* Prius facta excusione
in bonis depositarij, & fidei-
ussorum eius, vt in glos. præ-
cedente diximus: Imo vt ibi
diximus si tempore nomi-
nationis essent idonei, licet
post mutentur non tene-
buntur decuriones nomi-
nantes, & ex tex. nostro col-
ligitur, dum dicitur, *De fian-
ças abonadas.* Dum loquitur,
de præsentī tempore, & sic
si tunc sint sufficientes excu-
sabuntur, qualitas enim illa,
Abonadas,, debet intelligi se-
cundum tempus præsens, &
intelligenda est, secundum
tempus verbi, cui adijcitur,
ex iuris Brocardico.

Caput Quartum.

- 1 *S*usceptores tenentur con-
ficere librū & scribere an-
nonā susceptā & pecuniā
frumentariam. nu. 1.
- 2 *S*usceptor tenetur veritatē
scribere & non clare, &
qua pœna puniatur con-
trarium facientem. nu. 2.
- 3 *P*artitas vtriusque libræ te-
nentur firmare, nō solum
susceptores, sed decuriones
nominatos ad hoc facien-
dum. nu. 3.
- 4 *D*epositaris, seu sionomus,
non potest pretium ponere
in pane cocto, nec in triti-
co, quia pertinet ad ciuita-
te villam, seu populum.
num. 4.
- 5 *O*rdo in omnibus rebus est
seruandus & in hac lege
interpretatur in frumen-
ti distributione. nu. 5.
- 6 *D*ecurionum consilium, an
possint taxam imminuere
pro pretio imponere, nu. 6.
- 7 *F*orenſibus, seu vicinis &
ceteris contra. num. 7.
- 8 *I*bi. *Que aya dos libros.* De-
bet enim susceptores anno-
næ susceptæ & pecuniæ fru-
menta.

mentariæ librū cōficere, quē
aliqui breues appellant, in
quibus scribantur quantitates
specierum & pecuniarum,
vt secundum illos breues
fiat distributio annonæ, vt
probat text. in l. excellentia.
C. de erog. mil. an. libr. 12. &
text. in l. 1. C. de apoch. pub.
libr. 10. & in auth. de col. in
prin. nam qui tenetur redde-
re rationē tenetur habere &
ostendere librum & partitas
hinc inde datorum & recep-
torum, & ostendere singu-
los actus administrationis,
& reliqua restituere, secun-
dum Soci. consi. 24. nu. 38.
vol. 1. & decisi. Genuæ. 1871.
nu. 2. & alibi nos diximus, &
sic tutores librum rationum
conficere & pupillo redde-
re tenentur. l. 1. §. offic. ff.
de tuto. & ratio, distrah. plu-
ra per Bac. de decima tuto.
cap. 2. nu. 172. cum sequenti.
Sic & quilibet obligatus ha-
bitorum & gestorum ratio-
nem reddere. Codicem ratio-
num conscribere debet. l. si
quis. sub conditione ratio-
num. ff. de stat. lib. facit. in-
ter cetera. §. i. ff. de lib. lega.
aliās contra non conficien-

tem librum iurari potest in
litem, secundum Bald. in. d.
§. officio. & in. l. Tutor. qui
repertorium in princ. per il-
lum tex. ff. de administ. tuto.
Ita enim præsumitur contra
non conficientem librum,
sicut contra non conficien-
tem inventarium, secundum
Socin. consi. 46. cum in præ-
senti. 2. dub. lib. 1. Tenentur
que itidem susceptores, cui-
libet annonam, vel pecuniā
frumentariam deferenti apo-
cham de summa recepta fa-
cere. l. frumenta. C. de sus-
cepto. & arcar. libr. 10. cui
apochæ præstatur plena fi-
des contra ipsam suscepto-
rem, adeo quod contra ip-
sam apocham non potest op-
ponere exceptionem non
numeratæ pecuniæ. l. in con-
tractibus. §. quoniam. C. de
non num. pecun. l. 1. C. de apo-
ch. Publi. libr. 10. vbi Ant. de
Baru. & Ioa. de Plat. inferunt
quod si Camerarius Regis,
vel ciuitatis confiteatur se de-
bitum recepisse à debitore
Regis, vel ciuitatis, illico de-
bitor est liberatus, licet reue-
ra non soluerit, licet in sub-
sidium agi possit contra de-
bito-

bitorem camerario non existente soluendo, de cuius dicti veritate videndus est Salicetus in dict. l. in contractibus. §. quoniam. vbi optime distinguit.

2 Ibi. *Asienten el pã.* Veritatem scribendo. & nihil celando, vt probatur ex tex. in d. l. excellentia. C. de erog. milit. an. libr. 12. & si aliquid omiserit scribere in dubium Reipublicæ tenentur, ex d. l. excellentia. vbi DD. quem text. in hoc dicit singul. Roman. sing. 355. Positus ad scribendum, vbi dicit, quod positus ad scribendum introitus communis sit deficiat in scribendo aliquem particularem, sibi manus est amputanda, in auth. de mandat. princip. §. coges. sed si scribit diminutiue, ita quod totaliter non omittat, tenetur in duplum eius, quod omisit, ex dict. l. excellentia. & cum ij non sint in præsentibus positi ad solum scribendum, sed ad plura alia eis incumbentia, ex nostræ legis dispositione, in duplum non in manus amputatione erit poena imponenda: & tradit Ca-

stillo in. l. 27. Taur. sub materiacionum reddend. in ver. quoad septimum. folio mihi. 124. colu. 3. & hanc annotationem descriptionem facere debent susceptores gratis, sine eo quod subditi aliquid pro ea scribenda præbeant, ex tex. in auth. de mandat. princip. §. deinde cõpetens. ibi, pro vbertate necessariorum iuncto. §. illud tamen. ibi, sed propter quandam occasionem:

3 Ibi. *Y entrambos firmen las partidas en entrambos libros.* Sic enim facile fraus inueniri poterit si ambo non firmauerint partidas vtriusque libri: ita vt si hoc factum nõ sit vterque teneatur ad damnum inde secutum annonæ, & ad dupli poenam, cum diminutè scripserint, ex dict. l. excellentia. & ille qui innocens in effectu fuerit, id quod soluerit ab alio qui culpam habuit, ius habeat petendine vnus pro alio puniatur. Ex ijsque verbis manifestè deducitur depositarium huius annonæ debere scire scribere, cum sua subscriptione vtriusque libri partitas teneat.

teneatur subscribere, & consequenter, videtur posse electum in depositarium nescientem scribere hac de causa se excusare ab officij huius susceptione, sicut ex. l. 2. tit. 17. part. 6. Tutoribus se excusandi causa præstatur, sed in practica nullo modo excusatur nesciens scribere à susceptione huius officij: quia licet lex nostra id requirat, satis videtur subscribere ille, qui per se, vel per alium si nesciat scribere, subscriptiones has fecerit.

4 Ibi. *No pueden dar pan ninguno, ni poner precio en el.* Dicitio hæc, *Ni*, in præsentibus nõ apponitur copulatiue, sed disiunctiue, cum nihil horum depositarius possit facere, neque tradere panem, neque in pane tradito pretium apponere, cum id concilio ciuitatis de iure committatur, vt licet videre, ex. l. 1. §. cura. ff. de offi. præf. vrbis. Ripa de pest. tit. de remed. præfer. fol. 16. nu. 1. 95. cum seqq. vbi animus, quam valeat possint taxare, & intellige quod retores taxant pretia victualium accumulatiue ad corre-

ctorem, qui potest taxare & revidere taxandum ad querelam vendentis, vel procuratoris populi, seu concilij, secundum Bal. per tex. ibi in. l. si in aliqua. num. 5. ff. de offi. procons. & lega. Melsia in pragma. pan. concl. nu. 52. & ex nostræ etiam lege depositarius si aliquid horum fecerit, vltra damni restitutionem, arbitrariè puniri poterit.

5 Ibi. *Sin orden y mandado del ayuntamiento.* Bonum enim consistit in ordine, secundum Augusti. in libr. de natura boni. Datq; ordo rei perfectionem. 7. quæst. 2. c. nihil, & ex malo administrationis ordine crescit frumenti carestia, secundum Bar. in l. 1. C. de frum. vrb. constan. libr. 11. & ideo priores qui habent arbitrium super abundantia, possunt huius nomine ponere ordinem, qualiter & quo ordine in ciuitate, & quantum frumentum possit vendi qualibet die & mense, secundum Fran. Marc. decis. Delphin. 540. nu. 1. & facit l. 1. §. curacarnis. ff. de offi. præf. vrb. & quæ dicit Rip.

in gloss. præceden. allegatus. Vnde quando frumentum est ordinatum pro annonâ, sub pane cocto, non debet solui frumentum pro annonâ, vel pane cocto, vt in dict. l. i. C. de frum. yrb. consi. libr. 11. vnde inquit ibi Platea, quod prohibens portare frumentum, extra districtum, nõ prohibetur portare panem, nisi facere in fraudẽ. l. fraus. ff. de legib. sed si prohibetur portare frumentũ, bene prohibetur portare farinam, vt per Franc. Mar. vbi supra. num. 2. & sicut iure optimo lex nostra in ijs verbis ordinem & modum dandi panem & pretium constituendi frumento annonę Concilio ciuitatis relinquit: ordo enim decurionum potest constituere pretium, modum, & mensuram, & taxare omnibus rebus vendendis. l. fin. §. Episcopi. ff. de mun. & hono. & alia iura allegata in mea Curia Pisana, de decurio. libro. 2. c. 18. num. 8. Vbi ego in additione sub literis M. & in alia dixi, & tradit idem Franc. Mar. vbi supra. num. 42. & Grego. in syntag. iur. 3. par.

iii

pag. 740. in fin. cum sequent. & an liceat maius pretium constituere forēsibus, quàm ciuibus, dixi in dict. cap. 18. Curia Pisana. nu. 17. & per Tyber. Decian. respon. 55. nu. 7. vol. 1. vbi inquit, quod per statutum posset fieri, vt plus forensibus venderetur, & de ijs etiam agit Rebuf. in 2. tom. const. Fran. tit. de hospit. conclu. 8. num. 14. Et an possit Concilium decurionũ in minus iusto pretio taxam imponere, tradit Rip. in gloss. præceden. allegatus, vbi distinguit, ex Bar in dict. §. cura carnis. & ex Abb. in cap. de emptio. & vend. quod aut subest necessitas, quia est tempus caritiæ, & tunc taxare poterit etiam minus, quam valeat arbitrio suo, vt communem cum Bart. dicit Mes. in prag. pan. conclu. 1. num. 4. nam tempore caritiæ diuites cogi possunt, non solum vendere minus iusto pretio, sed etiam officio iudicis possunt cõpelli facere eleemosynam, secundum gloss. in c. sicut. 47. distin. & in capit. exiguntur. 1. q. 7. Abb. in cap. 1. de cleri. egro. Imo & diuitibus

tibus reluctãtibus eleemosynam facere, liceret ipsis egenis furari & derobare pro necessitate victus tantum. c. si quis propter. de furt. c. discipulos. de consecratio. distin. 1. Messia in prag. taxę pan. conclusio. 1. num. 11. & 12. 7. Aut nulla subest caritiã, & tunc, aut taxare volunt decuriones triticum & victualia minus iusto pretio, & non possunt, & ita loquitur tex. in l. fin. §. item rescripserunt. ff. ad leg. Iul. de anno. Aut volunt taxare iustum pretium, & prohibere ne carius vendatur, & tunc possunt ex dict. §. cura carnis. & in dict. §. item Episcopi. hæc autem distinctio procedere potest in pretio apponendo personis vendentibus frumentum, cibaria, & alia similia in Republica, sed in pretio apponendo in expeditione frumenti publicę annonę, nullo in tempore apponi potest per concilium ciuitatis in minus iusto pretio, ex nostra lege & pragmatica, maximẽ in eius capit. 6. & sic praticari communiter videmus quo-

tide: liberantur enim & non perdunt annonę frumentarię, quã propter indies magis ditescunt fortassis in pauperum detrimentum, & ideo maxima cum consideratione conciliũ ciuitatis debet pretium frumenti annonę cõstituere, nõ annonã perdat, neq; multum, sed moderatẽ ditescat, nõ pauperibus detrimentum fiat, & nõ caritiã in populo constituatur, vt & inquit Messia in prag. taxę pan. conclu. 6. num. 17.

Caput Quintum.

1. *Intelliguntur verba secus pragmatica & bene. n. 1.*
2. *Priores ciuitatis, seu decuriones possunt ordinare qualiter, quanti, & quo ordine vendi debeat frumentum. nu. 2.*
3. *Decuriones possunt nominare discussorem, qui prouinciam visitet, discutiat & inquirat, & susceporem qui emat frumentum cum salario iusto. nu. 3.*
4. *Rustici non tenentur portare paleas, lectos, & similia militibus hospitatis, ultra 20. miliaria. num. 4. cum aliquibus*

quibus limitationibus. numer. 5.

6 Qualitates quas debent habere emptores frumenti. numer. 6.

7 Praefectus annonae potest constituere salarium emptoribus frumenti sine licentia Regis. numer. 7. cum ampliationibus & limitationibus. numer. 8.

1 Ibi. *Vn mes antes de la cosecha.* Si is verbis adderentur verba sequentia, à me considerata, scilicet, *Entendiendose que el año es esteril, y falto de pan.* Iusta esset eius dispositio, sed ijs verbis non additis perniciosam esse credo & causatiuam caritiae panis, nam cum ante panes collectos à laboribus habeant eos venditos ad forum publicum, tempore messis, & postea nullus est, qui afferat panem, & panis penuria causat caritiam, & consequenter nullo in tempore reperitur minori pretio taxae panis, vt experientia videmus, & sic supplenda essent verba hae nostrae legis dicto modo.

In eod. c. 5. ibi. *Acargo del*

qual ayuntamiento. Ipse enim concilio (vt ex gloss. praecedente apparet) incumbit apponere non solum ordinem expediendi panem annonae, & pretium huius panis constituere, sed & omnia alia annonae publicae administratio, vt apparet ex nostra pragmática, & ex iuribus in glossis praecedentibus allegatis: nam (vt inquit Bart. in. l. 1. C. de frum. vrb. const. libr. 11.) priores ciuitatis possunt ordinare, qualiter, quanti, & quo ordine vendi debeat frumentum, & consequenter, quando & quomodo emi debeat pro annonae publicae prouisione, vt inquit tex. noster in ijs verbis.

2 Ibi. *Y nombrar las personas que han de yr a comprarlo.* Pro conseruanda enim annona hoc facere potest ciuitatis concilium, sicut pro conseruanda annonae vbertate possunt eius praefecti cum expediens videbitur mittere discussorē, qui prouintiam visitet, discutiat, & diligenter inquirat quantitatem annonae & singulorum capitulum morumque describat, vt sciat

an

an tantum annonae sit in prouintia, quae singulorum necessitatibus sufficiat, an vero urgeat necessitas prauidendi aduersus ingruentem inediam, qua nihil durius & populo perniciosius, capit. de obseruatio. ieiun. & vbi descriptione facta cognouerint non plus annonae in prouintia esse, quam si necessarium vrbibus prouincialium, poterunt edictū proponere, ne quis extra prouintiam annonam deferat, sub poena quae eis conuenire videbitur, vales enim tale edictum, & obseruandum est poena contrafacientium minime. l. si quis post. C. de aedif. priua. l. coten. ferro. in princip. ff. de publica. & vet. etig. l. 1. de m. C. quae res export. non deb. ut in proposito inquit Rip. in tracta. de pestent. de remed. ad conseruand. vbet. nu. 40. cum duobus sequentibus, vbi à nu. 43. cum sequentibus pluribus, plures in proposito edicti prohibitorij annexit quaestiones, de quibus & in hac diximus pragmática, an scilicet prohibitus frumentum

extrahere possit, extrahere farinam, panem coctum, & alia similia. Sed an poterunt cogi comitatenses, ibi deferre frumentum, & dicendum est, quod sic, sicut compelluntur portare comitatum ad exercitū. l. pro locis. C. de anno. & tribu. libr. 10. minus tamen grauandi sunt remotiores propter maiores expēsas ratione longioris itineris, vt dicitur in. d. l. pro locis. quā ibi notat Bar. pro comitatensibus, qui quotidiē grauantur deferre paleas, bladum, & similia, vt minus grauari debeant, qui longius distant, & bene facit tex. in. l. 1. vbi Plat. C. de fund. limitro. libr. 11. & in C. de anno. & tribu. libr. 10. l. nemo viciniore ergo sunt primo grauandi: argumēto. l. qui cunq; idoneum. ver. illud. C. de omni agr. deserto. libr. 11. secundū Plat. in. d. l. pro locis. & bene pro hoc facit text. in l. sicut fieri. C. de eroga. milit. anno. libr. 12. & si propinqui pascibus viginti millibus possunt sufficienter prouidere de annona necessaria, non sunt remotiores vilo pacto vexandi. l. 2. de eroga. milit. anno.

anno. lib. 12. & ibi notat Bar.
4 quod rustici non sunt com-
pellendi deferre stramina,
Paleas, lectos, & similia mi-
litibus hospitatis, ultra vi-
ginti milliaria, sed si comi-
tates non possunt supple-
re necessitatibus ciuitatis:
tunc vicini, etiam alterius
provinciae possunt a supe-
riore suo compelli portare
5 annonam ad ciuitatem egē-
tem, secundum Ange. in dict.
l. pro locis. per text. in. l. in
nomine Domini. C. de offi.
praefe. a fri. & quia tempore
necessitatis omnia debent es-
se communia. l. 2. §. sed si.
ff. ad legem Rhod. de iact.
& saltem isto casu relaxan-
dus esset deuetus, siue pro-
hibitio exportandi frumen-
tum extra provinciam: ar-
gumento. l. si quis per diuti-
nam. C. de aquae duct. libr.
11. & ibi notat Bartol. vt
autem exteri alliciantur, &
comitatus ad portandum
victualia in ciuitatem, pote-
runt ordinare quod quicun-
que portauerit frumentum
vinum & similia ad urbem,
habeat pro labore suo duos
grossos pro salmata. l. 1. C.

de frum. Alex. item provide-
bunt, quod deferentes anno-
nam, & caetera ad victum
necessaria nullam ab incolis
vim patiantur, neque pro re-
praesalijs capiantur, neque tunc
ratione delicti, vel contra-
ctus conueniantur, neque ga-
bellis portarijs, pedagijs, vlla
vè impositione angarientur.
l. 1. C. de nauicul. lib. 11. facit
tex. in. l. 1. ff. de nundi. ita Rip.
in. d. tract. de peste. tit. de re-
med. praeser. contra pes. nu.
190. cū. 4. seqq. fol. 16. & plu-
ra refert Melsia in prag. talle
pan. conclu. 1. nu. 1. cum. se-
quentibus pluribus.

6 Ibi. *Y las personas que nom-
braren han de ser de quien se
tenga mucha confianza, que
lo haran con mucha fidelidad,
y con el mas aprobechamien-
to del posito que se pudiere.*
Copulatiuè procedit hic le-
gislator, scilicet, quod per-
sonae haec sint fideles & ma-
ximae confidentiae, & insu-
per quod sciat id facere ad
utilitatem possibilem depositi, &
vnum sine alio non sufficiat,
quia copulatiua vtriusque; co-
pulati requiritur verificatio-
nem & sic fidelitas & expe-
riencia

riencia requiritur, ad haec ad-
implenda, & aduertat ad haec
concilium, quoniam ex ma-
la electione, & nominatio-
ne tenebuntur concilij no-
minatores talem eligentes,
vt dictum remanet de electio-
ne depositarij, ad eorum ta-
men excusationem suffice-
ret probare sufficientem, &
fidelem tunc reputari tem-
pore nominationis, sicut &
de depositario dictum est.

7 Ibi. *A los quales se les dara
vn salario moderado.* Licet
enim Decuriones non pos-
sint alicui constituere sala-
rium sine licentia Regia, ex.
l. 1. C. de praeb. salarium. &
diximus in. l. 13. tit. 9. lib. 3.
supra num. 4. & Octavian.
decisio. Pedamonta. 95. nu.
26. & glos. penult. l. 10. titu.
28. part. 3. tamen in hac ma-
teria dispositum habemus de
iure, quod praefecti annonae pos-
sunt eligere vnum vel plures
expertos & discretos viros,
qui pro frumento comparando
se conferant ad alienas provin-
tias, & eis sine iussu Princi-
pulis salarium constituere ex. l.
1. C. de frum. Alex. lib. 11. &
ita quotidie praticari inquit

Melsia, in prag. pan. conclu.
1. num. 54. & tenet Ripa, in
tracta. de peste. tit. de remed.
praeser. contra pest. fol. 15.
nu. 186. & Auéd. c. 10. part.
nu. 17. lib. 2. & hoc non solum
si alijs personis extraneis à
concilio Decurionum nego-
tium hoc committatur, ve-
rum etiam si aliquibus de co-
ncilio, nam quamuis Recto-
res populi non possint habere
salarium ob hoc quod operibus pu-
blicis construendis seu reficiē-
dis tantum adstant, seu praeficiantur,
& quod illud restituere
tenentur iure fori, & iure po-
li, vt per plura comprobant Do-
minicus & Fra. in. c. statutum.
§. assessorem. de rescrip. in. 6.
ita vt remissio eos non excu-
set a reali & vera restitutio-
ne, secundum eosdem, & alios
relatos per Melsiam vbi sup.
num. 69. tamen secundum
eum ibi. num. 70. id intelli-
gendum est quando intra vel
prope populum quem re-
gunt illa fierent opera, seu
alias occuparentur, secus au-
tē si ad alia deputarentur nego-
tia Rempubicam concernē-
tia extra eius terminos, limi-
tes, seu districtum, peragen-

M da, in

da, in quo officialis deberet eques ire, aut eum oporteret aliquas expensas facere pro annona frumēti, vel carniū emenda, vel pro legatione faciēda: nam tunc populi concilium iudicis auctoritate atque decreto potest in expeditione cuiuslibet negotij taliter se habentis salaria administrantibus deputare pro exigentia temporum & personarum qualitate, secundum Lucam de Pen. & Platea. dict. l. 1. C. de præb. salar. & idē in tutore peregre proficiscente inquit Melsia vbi supra. nu. 71.

Caput Sextum.

- 1 Quomodo publica annona erogāda sit, & per quas personas. num. 1.
- 2 Decuriones tenentur ratione sui officij gratis annonam inter vicinos erogare. num. 2.
- 3 Decuriones debent in spectis sumptibus iustū pretiū annona imponeretur. numero. 3.
- 4 Fraus est obuiandum in casu huius legis, & quod non

mensuretur fideliter frumentū, & annona. nu. 4. & quomodo hoc intelligatur, & forma, qua in distributione seruāda sit. num. 5. & fraus dignoscatur & possit evitari. num. 6. & num. 10.

- 7 Decuriones tenentur resarcire, & restituere damnum in conscientia, si per negligētiā, vel malitiam pretium iniustum pane cocto, vel tritico imposuerunt in vicinorum praiudicio. num. 7.
- 8 Si prohiberetur ne Decuriones possent vendere panem suum nondū collectum tempore Augusti pretio constituto a lege nostra: plura vtilia sequerentur. nu. 8.
- 9 Per Decurionem constituitur pretium frumenti cū consideratione. num. 3. Idē in pistioribus faciendum est. nu. 9. & 10.
- 11 De eadem re. num. 11.
- 12 In pane cocto & non in tritico nec farina distributio faciēda est ut pauperes maiorem afferat utilitatem. num. 12.

13 An

- 13 An possit vendi panis coctus maiori pretio exteris, quam vicinis, bene discutitur. nu. 13.
- 14 Intelligitur litera pragmatica cum distinctione bona ad verā dubij & quaestionis. nu. 13. interpretacionem. num. 14. & iterum quomodo sit distributio inter pauperes faciēda. num. 15.
- 16 De eadem re. num. 16.
- 17 Susceptor tenetur resarcire damnum si sua negligētia, vel mala administratione annona perderetur, per incendiū sua causa causatum, vel per aliam rem. num. 17.
- 18 Noua frumenta non emanantur, nec comparentur nisi antiqua consumatur. num. 18.
- 19 Renouatio frumenti faciēda est, & in quo casu & tempore. num. 19.
- 20 Mutuare frumentum vicinis, & e contra quādo, & quomodo fieri potest. numero. 20.
- 21 Decuriones possunt cum auctoritate iudicis tempore fertilitatis tritici in

ter vicinos, aut mutuare, aut vendere, & qua de causa, hoc faciendum sit bene traditur. numero. 21.

22 Vicini an teneantur redere triticum in pecunia, vel in specie tritici. num. 22.

23 Susceptores tenentur protestationem facere Decurionibus, ut debita sibi debita per vicinos recuperentur, alias ad restitutionem dāni obnoxii sunt. num. 23.

1 Bi. Que el repartimieto y gaisto del dicho pan, la justicia y regimieto pudiedo se buenamēte juntar, y donde no, la justicia y dos regidores por lo menos q̄ para ello seran nombrados. Ab officialibus enim ad id deputatis specialiter, (quia actuarij possunt nominari) erogāda est publica annona, secundum Plateā, in. l. nē diutius. C. de numu. & actua. lib. 12. per illū tex. eligūturq; erogatores ij eodē tēpore, & eodē modo quo eligūtur depositarij, & susceptores annonæ, & sic ij actuarij in principio officij. Idē præstabūt iuramētum

M 2 tum

tum quod debet susceptores prestare, & ulterius iurare solebant de iure antiquo, ex. per hanc. C. de erogation. milit. an. lib. 12. se propria manu & non per alium quemquam erogaturos, quod non servatur regulariter praesertim tempore carestiae, & necessitatis, sed apponitur particulares personae, id facientes ordine ipsorum erogatorum, neque ad hoc erogatorum officium aliquis eligetur, qui sit in dignitate constitutus, ne ratione dignitatis fiat audacior ad fraudandam publicam utilitatem. l. nemini. C. de mune. & actua. libro. 12. notat Ripa. de peste. tit. de remed. ad conseru. vber. num. 141. vbi numer. 142. inquit prudenter erogatores officium suum exercere, si nihil de nobis fructibus tanquam prius, quam veterem erogauerint annonam. l. 1. C. de condi. impub. hor. nisi frumentum novum incipiat corrumpi, & vetus non, tunc enim prius detrahetur ex. l. 1. autem. S. qui legatorum servandorum, & vbi gloss. ff. vt in pos. lega-

to. vel vt inquit Ripa vbi supra. num. 145. miscetur corruptum cum frumento bono: ita enim fiet quod velata corruptio Republicae a damno conseruabit, ex dict. l. 1. C. de condit. impub. hor. Sic etiam opportunum est malum venenum miscere cum bono, quia hoc modo fit optimum antidotum. l. quod saepe. S. veneni. ff. de contrahend. emptio. l. qui venenum. ff. de verbor. signific. Et si dicatur talem mensuram in se peccatum habere, respondet Ripa vbi supra. num. 145. cum Platea, in. d. l. 1. q. illa procedunt quando corrupta cum incorruptis taliter incorporatur, quod scire vel discerni non possit mixtura, seu fraus, tunc quia contrahens decipitur peccatum est: secus quando mixtura patet, & cognosci potest, non enim tunc potest contrahens allegare dolum vel fraudem. l. 1. S. si intelligatur. l. queritur. S. si. ff. de edil. edi. De quo diximus late in. l. 3. tit. 5. lib. 1. sup. & in. l. 8. tit. 18. lib. 7. sup. cum tamen mixtura haec panis corrupti cum bono facienda est ab

est ab erogatoribus annonae publicae debet ita fieri, ne sit maior mixtio corrupti, quam est mensura boni frumenti, & quod corruptum non sit ita corruptum quod sit nullius utilitatis, ita denique debet pretium commensurari ratione frumenti corrupti vt sit minus, quam esset si non immisceretur corruptum cum bono: ad haec enim omnia debet boni erogatores annonae aduertere. Erogatoresque ipsi debent esse prudentes, scilicet, quod sint discreti industrii & fideles. Clem. 1. S. sane. & ibi notat Card. & Imol. de heret. 2. Ibi. *A cuyo cargo ha de ser esto.* Scilicet, dictorum duorum rectorum nomina torum debentque gratis id facere cum ex necessitate officij ad id teneantur, vt notat Plat. in. l. 1. C. de delato. lib. 10. & satis eorum honor illis pro premio esset, & reipub. consuluisse, quodque qui tenetur aliquid facere gratis, & suis saltem expensis debeat facere, secundum Bart. in. l. cum seruus. nu. 4. ff. de verb. oblig. idem Bar. l. ne seruus. ff. de nego. gest. C. ape. in tract. de dote. 1. p. priuil. 16.

Rip. l. 1. nu. 90. ff. solut. matrim. sicuti per Mess. in pragmat. pan. conclus. 1. nu. 68. & id regulare est in quocumque obligato, ex text. in. l. suo vitu. ff. de op. liber. notat Bart. in. l. & si non sorte. S. libertus. ff. de condit. indebit. & hanc regulam communem vocat Ias. in. l. cum seruus. nu. 4. deleg. 1. Barca. de decim. tuto. cap. 1. num. 47. & optime Barto. Socin. consi. 26. num. 3. libro. 1. & si aliquid pro hoc recipitur, turpiter recipitur, & restituere tenetur, vt ex. l. 1. C. de condit. ob turp. cau. probat Loazes in allegatione de mula. 1. dub. pagin. 163. cum seqq. in paruis, & iterum diximus in. l. 1. titu. 4. glo. esten. per totam. lib. 6. supra etiam si Auiles. capit. praetor. glos. *abogados*. numer. 1. aliud velit, & cotam quam allegat, scilicet Curiam Pisanam, de Decurion. libro. 2. capit. 23. vbi & ego dixi in additione, nihil ibidem Curia ipsa de hoc salario tractat, vbi ex ijs dixi Rectorem ciuitatis in iudicem electum in causis decem millia morapetitorum

si literatus est non posse assessoriam recipere: sic & itidem Rectores ij ad reuendendas computationes & rationes, annonæ publicæ, nō possunt pro ijs recipere salarium ab ipsa annona neque de publico nisi aliud sit consuetum, secundum Guid. Pap. decisi. Delph. 68. relatum per Aue. dan. cap. 2. Prætor. nu. 8. lib. 1. & hæc vera nisi foras extra ciuitatem & mœnia eius proficiscerentur tales Rectores & Deputati annonæ, nā tunc salarium est eis præstandum, vt dictum remanet supra, in glos. a las quales.

3 Ibi. *Con el mayor beneficio y aprouechamiento delposito que sea posible.* Obseruandū est enim annonæ rationē magistratibus habēdā, vt nō vili, sed iusto pretio veneat, quod & arguit Amianus Marcellinus. libr. 22. historię, relatus per Petrum Gregor. in Syntax. iuris. 3. part. lib. 36. cap. 30. num. 4. nulla inquit probabili ratione susceptæ popularitatis amore vtilitati studebat venaliū rerum, quæ nonnunquam secus, quam conuenit ordinata, inopiam gignere

solet & famem, qua propter iustē dixit lex nostra comoditatis possibilis habendā rationem pro conseruatione annonæ publicæ, & dicitur hic, *que sea posible*, quasi cum maxima consideratione agendum sit, ita vt annona publica non minuatur ex vilis pretij cōstitutione, neq; multum augeatur pretium cuiuslibet fanecę in detrimentum vicinorū & præsertim pauperū, sed omnibus consideratis pretiū cōstituitur iustum in augmentū, & non in diminutionem annonę: cautio enim ad magistratus nūc politicos (maximē annonæ) esse debet, vt iustis pretijs vedantur, singula vt frumēta, & ad victum potissimū necessaria quotidianū, prout inquit Petrus Grego. vbi sup. nu. 10. cū seq. aliquibus. de quibus & in hac mentionē fecimus pragmatica, & sic quotidie videmus Dardanarijs (vulgo recatones) qui hostes Reipub. sunt Dariali, quod lucrum iustum pro reuendendis minuta tim rebus, quas emerunt, quod iustius est vt fiat cum annona publica frumentaria.

Ibi.

4 Ibi. *Que en ello no aya fraude ni cautela alguna.* Fraudibus enim & malitijs obuiandum est, & fiet fraus si fideliter nō mensuretur, & detur mensurandi minuta panificis sibi appropriando aliquid erogatores panis, prout ante pragmaticā tassæ panis, vtrarię fieri asserit, Melsia ibidem, conclusio. 1. nu. 48. vel cum quadraginta panificis deberent dari certæ mensuræ triginta tantum dētur sibi alii retinentes, vel dando vnus & non alius, vel si maiori pretio datur vnus, quā alius, illud plus sibi vsurpantes, annonam * enim publicā fraudare est, id agere, vt tandem carius vendatur, ad priuatā eius, qui fraudat vtilitatem, vt inquit glos. in l. vis certis. verb. annonæ. ff. de iudi. fraudare etiā annonam, videtur dispensator annonæ, id est, cibariorum, quæ solebant dari militibus, si iustam portionem singulis non tribuat, vt in l. 1. C. de eroga. milit. annon. libr. 12. Vnde inquit Areti. in l. qui Romæ. §. cohæredes. ff. de verbor. oblig. quod in hoc multum solers,

& prudens debet esse iudex, vt videat si possit perpendere fraudem, quæ quidē fraus & dolus coniecturis & præsumptionibus probatur ex l. dolum. C. de dol. & l. apud Cellum. in principi. cum glos. ff. de dol. mal. except. latē plures ponit coniecturas Menochi. de præsumptio. libro. 5. præsumptione. 3. Vbi allegat Lucam de Pen. & Mascard. latius agentes, & in lib. 1. præsumptio. 58. ipse Menochi. alia describit, quæ coniecturis & præsumptionibus probantur, & sic Aurelianus Imperator grauissimas pœnas infligebat ijs, qui annonam militibus fraudabant, vt scribit Vopisc. in eius vita, varijsque pœnis puniebantur annonam grauantes: fuit enim lex Iulia de annona, vt in toto tit. ff. ad l. Iulia. de anno. qua puniebatur, qui quid feciebat, quo annona carior venderetur, vel qui impediabat, quominus annonam in ciuitatem asportaret. l. 2. ff. eodem. Vbi viginti aureorū pœna imponitur, item lege monopoli puniebantur etiā, qui pactiōnem inibant, vt

M 4 spe

Species & annona carius vēderetur. l. 1. C. de monopol. pœna viginti aureorū, crimine etiam stellionatus puniebantur ementes annonam pluris quam valeat, vt cæterit eodem pretio ad emendum incitentur, & sic pretium augetur. l. 3. §. item si quis, secundum intellectum Bart. ff. de crimin. stellionat. extraordinariē itidem puniebantur, qui totam coemebant annonam, quam in prouintijs reperiebant, vt soli postea pretio, quo vellent eam vendere possent. l. annonam. ff. de extraord. crim. Ripa de peste. fin. p. nu. 178. imo & in conscientia tenentur resarcire dānū cōmune * ex eorū malicia resultās, secundū Magis. Fra. Lud. Lop. in suo instructo. cons. 1. p. c. 226. col. pen. pag. 561. vbi & inquit Rectores habentes taxare pretium panis cocti, si negligenter in hoc se habeant teneri restituere damnū ex hoc secutū. Dardanarij autem erant precipuè illi, qui annonam onerabant, vt ex. d. l. annonam. hæc referens, inquit Decia. in. 2. tom. de delict. lib. 7. cap.

22. de fraudan. annon. num. 7. cū. 4. præcedent. vbi. nu. 14. cum. 4. sequen. plura describit specialia contra eos, qui annonam fraudantes vitæ totius populi insidiantur, & num. 19. quærit cum crimen hoc legis Iuliæ. de annona, sit publicum, vt dicitur in. l. 1. in fin. ff. de pub. iudic. & inter publica crimina titulus ille sit positus quare tam leui puniatur delinquens nēpe viginti aureorū, vbi nu. 39. in hoc propositū cōcordat leges, quæ cōtrariē videbātur, & nu. 120. inquit etiā annonam onerare falsis pōderibus vtentes, & nu. 21. refert illud pro subleuanda annona rescriptum Seueri, & Antonini, vt ius non esset ordini, cuiusq; ciuitatis pretium graui constiture, ne scilicet, ipsi qui de ordine sunt, nempe nobiliores plebē pro priuato commodo in annonam granare valeant. l. final. in principio. & §. 1. ff. ad. l. Iulia. de anno. l. non debere. ff. ad municip. l. Decuriones. ff. de administra. rerum ad ciuit. pertin. & sicut hoc iustū erat * ita & esset hodie si pro-

si prohiberetur ne Decuriones ciuitatis possent vendere panem suum nondum collectum præstandum tempore æstus pretio constituto à lege Regia, cū ante tempus venditur, quæ ex. l. 17. titul. 11. lib. 5. infra: nā ex anticipata emptione Decuriones sibi appropriant omnem pecuniam annonæ, ita vt pauperibus laboratoribus parū aut nihil pecuniarū supersit ipsis pro frumento suo dādarum, quibus pecunijs necessitates presentes subueniāt, vel saltem esset in hac distributione dādus ordo quidam, vt subueniri posset laboratoribus, sicut & Decurionibus.

9 Ibi. *Que distribuya el pã a las panaderas y personas q mas cōuinieren y mas diere por hanega.* Intellige, hæc verba, q mas diere por hanega, scilicet, in pane cocto, vt sic panis coctus distribuatur prout in verbis sequentibus iubet distribui, nõ vero quod pro faneca tritici detur id quod plus reperietur in pecunia: nā triticum, non debet in excessiuo pretio dari, sed in taxato per ciuitatem habita cōsideratio-

ne pretij, quo emptum est, & expensarum, & cum aliquo moderato lucro cū pro pecunia dandū est pistorib⁹, vt ipsi suo periculo in pane cocto vēdant, & istud fieri solet cum non adest inopia & penuria, sed ea existente datur pistoribus vnaquæq; tritici faneca, vt ipsi in pane cocto reddant depositario tot panes pro faneca præstando, & in hoc, qui plures panes dederit preferendus est, & quærendus qui plus det, & de hac forma dandi triticū annonæ loquitur istud capitulū in ijs verbis: duobus enim modis solet pistorib⁹ dari triticū annonæ. Primò vendēdo ipsis pistoribus triticum annonæ pro tali pretio pro faneca moderato per conciliū ciuitatis, vt ipsi pistores suo periculo vendant illud in pane cocto pretio per ciuitatē in taxato. Secundo modo datur triticū vt vendatur in pane cocto per depositarium annonæ & deputatos eius, vel alios ad id nominatos publico præconio præconizādo, vt qui plus panis cocti dederit pro faneca, ei detur, & afferatur,

ad domum publicam & ad vendendum deputatam, vt ibidem pro ipso deposito vé datur: et in hoc secúdo modo loquitur lex nostra, & in hoc secundo casu potest non solum dari pistoribus, à concilio designatis, sed etiam alijs quibuscunque personis meliorem conditionem & licitationem panis cocti offerētibus, vt apparet ex verbis his, quæ commetamus, quæ est optima limitatio ad pragmaticam taxæ panis, disponētem, quod panem coctū nemo vendat, nisi sit pistor deputatus ad hoc, vel persona talis, quæ secundum qualitatem suæ personæ id potest facere.

11 Ibi. *Con el mayor beneficio y aprouechamiēto del posito que fuere posible. Verè quæ diximus supra eodem in glōf. cō el mayor beneficio, & cauēdo ne longi temporis brevis hora cōsumat, vt extra de cēf. cap. cum pluribus. notat Lucas de Pen. in. l. 1. ad fin. C. de frum. vrb. const. lib. 11.*

12 Ibi. *Se distribuya y gaste en pã coctido. Vtilius enim & salubri⁹ est in pane cocto, quā in*

frumēto erogationē facere, ne si detur frumentum pauperibus, dispergant illud, & in alios vsus conuertant. l. 1. C. de frument. vrb. const. lib. 11. & sic capitulum obligatum ad dandum tot panes, & tot vini amphoras singulo die interessentibus, in diuinis nō poterit dare frumentum vel pecunias, secundum Ioann. de Platea, in ead. l. 1. & Franc. Marc. decisi. 540. nu. 1. & Ripa. de peste. tit. de remed. ad conserua. vbert. nu. 147. vbi. num. 148. inquit, id male obseruare Canonici Auenionenses: nā si panem & vinum dietim acciperent, quæ vsui superessent, pauperibus piē erogarent, sed quia frumentum recipiunt, ex pretio quādoque thesaurizant, & ex auro aurum quærunt, quod & alij multi, vltra Auenionēses Canonicos faciūt, quod vt ibi inquit Ripa. nu. 149. cum duobus sequentibus, non conuenit viris ecclesiasticis, & quod aliud facientes faciunt male, & contra executores testamentorum debentes dare pauperibus panem coctū & dāt in pecunia,

notat

notat Fran. Marc. vbi supra. nu. 4. ex quibus iuxta lex nostra erogationē fieri iubet in pane cocto, qua de causa inquit Angel. in. Lannorū. nu. 5. & Fran. Mar. vbi supra. nu. 118. quod caupones atabularij, & pistoribus possunt emerere frumentum, & hordeum pro suorum officiorum fulcimento, & vendere in minuto hordeū, & in pane cocto frumentum, quia eorū officium est necessarium & quod frumentum commune, (vulgo dicitur, *del posito*) potest ante dicta ratione mutuari, vel (vt melius duas atenta lege nostra) vendi pistoribus, & tradi vt faciāt panes ad sustentationem Reipub. si quidem hoc etiam tendit ad expeditionem ipsius negotij, in quod reponitur & congregatur frumentum cōmune, refert Mefsia in pragmat. tassæ pan. conclusionē. 1. nu. 55.

13 Ibi. *Se de el que viniere a los dichos caminantes y veñinos pobres, y que mas necesidad tu uieren. Ex æqualitate hac parificantem viatores cum vicinis pauperibus in erogatio-*

ne panis cocti publice annona, colligitur, non posse vendi panē coctum exteris plusquam vicinis, vt ex cap. 1. de emptio. & venditio. tenent Doctores per me allegati in. l. 25. titu. 13. lib. 8. Recopil. & in mea Curia Pisana de Decurio, lib. 2. cap. 18. num. 27. & tradit etiam Rebus. in 2. tom. const. Fran. tit. de hospit. conclusi. 8. num. 14. & faciunt dicta per Tyber. Decian. confi. 55. num. 7. vol. 1. Vbi per statutū id posse fieri contendit, sed statuto sublato nō potest id fieri, vt & inquit Castillo in Politica de Corregidores, libr. 3. cap. 4. nu. 31. & 32. quicquid vult distinguere Rip. de peste. 4. p. tit. de remed. prælerda. contra pest. nu. 200. & 201. Sed an tempore necessitatis, prout nostra lex in hoc capitulo loquitur, prius exteris, quàm vicinis erit erogatio faciendā, & ex ordine literæ nostri text. vocantis primo viatores, & sic exteros, videtur quod sic, tum ab ordine literæ, quod est validum argumentū in iure, vt per Bal. in. l. conuenticulam. C. de Episcop.

Episcop. & Cleric. tum etiã
quia ex ordine angitur pre-
rogatiua, secundum glos. in
C. ita quorundã, verbo, predi-
catorum. de electione in. 6.
vt vtrumq; traditur per Eue-
rardum in centuria locorũ,
loco. 1. ab ordine literæ: &
sic exteri, qui in principio,
& prius sunt nominati, vidẽ-
tur præferendi vicinis in ca-
su nostri tex. sed quia hoc ini-
quum videbatur, quia ex le-
gum dispositione vicini ex-
teris præferuntur, eo quod
charitas bene ordinata à seip-
sis incipit, frumentariæque
annonæ regulariter expensis
vicinorum cõstruuntur, vel
saltem populus ipse est qui cõ-
structioni earum adstitit, &
locum præbet & ordinẽ
assignat, & nummos ac fru-
mentum, vt prouideatur an-
nona præbet, ideo nimirũ
si vicini præferantur, & sic
videmus quod Theodoricus
Gothorum Rex, vt reperit-
ur apud Casiodo. lib. 4. var.
34. Epist. Fauto præposito
scribens, iubet, vt prius in co-
lis fecunditas frumetorum
propria seruiat, & rursus
Comiti Silacatariorum, scri-

bit in lib. 2. var. Epist. 12. ipse
Casiodor. speciem lardi nul-
latenus iubemus ad peregrina
transmitti, sed in vsu no-
stros propitia diuinitate ser-
uentur, ne quod in nostris
partibus conficitur nostra
negligentia deesse videatur.
Itẽ quia si testator iussit her-
editaria sua distribui inter paupe-
res, nec dixit cuius loci de-
bent distribui inter pauperes
illius loci, vbi domicilium te-
stator habebat, ex. l. si quis ad
declinandam. C. de Episco.
& Cleri. l. 20. tit. 3. part. 6. &
ibi. *De aquel lugar*, alia iura
allegat: ergo ne quod iniquũ
ex hoc resultet intelligẽdum
est ordinẽ literæ nostri text.

¹⁴ *non esse appositum restri-
ctiue, & substantialiter, sed
demonstrationis causa, neque
aliud hic voluisse legistato-
rem intelligendum est, quo
casu non curamus de ordi-
ne, ex text. in cap. authorita-
te Martini. de cõcessio. præb.
in. 6. quem & alios allegat
Euerardus, vbi supr. vers. se-
cundum quod volo: vbi in
fin. capituli, idem esse dicit,
quoties apponitur ordo gra-
tia exempli, neq; est censẽ-
dum

dum legislatorem voluisse
hic exteros vicinis præferre
in erogatione annonæ pu-
blicæ. Estque publica anno-
na per actuarios illis erogan-
da, quib; erogari debere mā-
dantur Decuriones seu an-
nonæ præfecti. l. his schola-
ribus. C. de eroga. milit. an-
non. libro. 12. in qua quidem
erogatione tempore inopiæ
& mediæ ac carestia eroga-
tores inquirere debent, quot
& quales sint pauperes in ci-
uitate, & si facultates sup-
perant, piũ est omnibus
subuenire: est enim omnis do-
nationis immoderata in pau-
peres mensura, vt in authen-
tica de non alienand. l. fini-
mus. quorum pauperum no-
mina, & singulorum habi-
tationes in vno libro debent
scribi, & cuiuslibet assignan-
di sunt vnus, vel duo pan-
es singulo die secundum
vires reddituum ipsius ciui-
tatis, argumento. l. finali. C.
de frument. Alexand. qui pa-
nes debent per hominem ad
id electum deferri ad habi-
tationes ipsorum pauperum
ne pro elemosyna paupe-
res maxime contagiosi dis-

currant urbem, & discer-
rendo alios inficiant. Sed si
reddituum tenuitas obster,
quo minus omnibus subue-
niri possit, solum describan-
tur pauperes originarij eie-
ctis forensibus. l. finali. C. de
annon. ciuil. libr. vndecimo.
secundum intellectum Bar-
tol. communiter approbatũ.
Ex quibus vt dictum rema-
net executor testamẽti prius
pauperibus loci domicilij te-
statoris tenetur subuenire,
quã alienigenis, & dicere
solebat Cicero. Potiores no-
bis sint ciues quã peregrini:
ex quibus multa appos-
ui originarijs & vicinis per-
missa, quæ forensibus. sunt
prohibita in l. 14. tit. 3. lib.
1. supra ad fin. legis, & sic
valet statutum quo prius ci-
ues quã exteri vocantur ad
honores officia. h. vt grada-
tim. s. & si lege. ff. de man-
& hono. prout Veneti ob-
seruant, quod si Respubli.
omnib; originarijs nequeat
subuenire, tunc infirmis
& inualidis pauperibus prius
est subueniendum, ex dict. l.
si quis ad declinandam. &
ex authentic. de Ecclesiast.
titul.

titul. s. si quis autem vnum sanctorum, & data paritate, pauperibus magis dignis, secundum Ioann. Andr. in capitulo primo. de testament. in nouel. argumētum. l. cum quidam. delegat. i. Frederic. consil. 282. factum tale est, & magis digni sunt, qui maioribus abundāt virtutibus. l. i. C. de annon. ciuil. & pauperibus monialibus magis, quam iuris etiam religiosi, propter maius periculum. capit. 1. de statut. regul. in 6. & sic inquit text. in dict. l. 20. titul. 3. part. 6. quod pauperibus in carcere, aut hospitali existentibus subueniendum, & danda est elemosyna pauperibus relicta, quia nequeunt foras exire ad eam procurandam: & potius pauperibus nobilibus, quam rusticis, & potius senioribus, quam iuuenibus, capit. consideranda. & distinctione. & erogatione facta inter ciues, & inter eos prius inter pauperes, & eorum infirmis, & inualidis prius, & nobiles an referendi, & eorum seniores iuuenibus & moniales viris etiam religiosi, & car-

ceratis præstabitur annonā si de suo non habebant, ex. l. iudices. C. de Episcop. audi. notat Alciat. Pareg. libro. i. cap. 17. Tum ijs impletis exteris ibidem existētibus prouidendum est, ita latè colliges ex Ripa, in dict. tracta. de peste. in titul. de remedi. ad conseru. vbertat. à numer. 151. vsque ad 174. vbi multa infert, & eo tacito per Messiam, in pragmat. taxæ pan. conclusionē. i. num. 42. cum seqq. pluribus, & late quomodo & quibus sit largienda elemosyna, verè per Lucam de Pen. in. l. 2. C. de annon. ciuil. lib. ii. verbo, ciuibus. Et in summa Ripa vbi supra. nu. 175. inquit modū erogationis esse optimum si ad tria erogator animaduertat, videlicet, ad honestum, necessarium, & debitum: nam assignare determinatā prælationis regulā in singulis impossibile videtur, quia singulares conditiones, quæ considerandæ sunt diuinerati facile non possunt: erogatorem etiam doceat ratio & prudentiæ consilium

16 Ibi. *Y que más necesidad tuuieren.*

tuuieren. Nam inter pauperes pauperiores, præferes, & horum magis dignos: nā quoties causa pietatis aliquid pauperibus relinquit pauperiores eligendi sunt saltem in foro conscientiae, secundum Deci. consilio. 72. num. 3. de quo alibi in consilijs meis latius videbis Deo volente. 17 Ibi. *Y de los daños que por ello vinieren.* Nam si vbi susceptoris negligentia quidquam ex publica annonā perierit, susceptor tenetur reficere instar tutoris, vt in. l. 2. C. de condit. impub. horreor. refert Messia, in pragmat. taxæ pan. conclusionē. i. numero. 72. Ripa de peste. titul. de remedi. ad conseruand. vbert. fol. 18. num. 41. cum. 4. sequentibus, vbi ampliat etiam si dimiserit factorem, & sic etiam tenetur de incendio horrei, secundum Menochi. de arbitrar. casu. 390. num. 6. ergo à fortiori tenebitur si fraude eius vel dolo aliquid perpetratur, ob quod annonā detrimentum ad damnum patitur.

18 IN Capit. 7. ibi. *Y fuere*

menester. Aliter enim nõ debent noua frumenta emi, nisi consumantur antiqua. l. 1. C. de condit. impuber. hor. libro. 10. 19 Ibi. *Renouallo.* Oportet enim præfectos annonæ diligentes esse, & admonere concilium pro vedendo, aut renouando annonæ frumento, si præuestutate, vel alia ratione adsit, vel immineat deterioratio, vel speretur in proximo vbertas, nec enim tunc concilium aut quiuis alius mutuans ad renouandum frumentum, vt nouum recipiat, vsuram committit, secundum Ioan. de Lignia, in capit. in ciuitate. de vsur. quicquid Hostiens. & Gofred. in summis distinguant, qui tamen possent procedere quādo quis mutuaret frumentum putrefactum, & nihil valens, vt melius recipiat, vt inquit eos referens Messia in dict. pragmat. pā. conclusionē prima. numero 73. Vbi & inquit sic intelligendos Abb. nume. 20. & Anani. num. 36. in capit. fin. de vsur. dicentes non licere recipere frumentum, quod valet

valet carius, quam valebat tēpore mutui, quando quis mutuauit frumentum vetus, vt reciperet nouum, vt intelligatur quando esset putrefactum aut corruptum, nam tunc esset vsura, vt per Iacob. de Graf. in decisione cōsiliij. libro secundo. cap. 103. num. 11. pagin. 387. & declarat latē Frat. Lud. Lop. in suo instructo. consil. 1. part. cap. 225. per tot. pag. 566. cum sequentibus. secus si non esset corruptum, & bona intentione quis mutuasset, nā qua ratione si vilius valeret teneretur mutuans recipere, eadem potest licitē recipere si carius valet, ex qua ratione infert idem Melsia vbi supra, quod si tempore mutui, frumentum est carissimū, & quis hoc pacto mutuauit, quod certo tēpore reddatur sibi tantum frumentum, * quantū potuisset habere pro illa pecunia, quam nunc tempore mutui valet frumentum mutuatum non est vsura, licet sit plus frumentum in quantitate quod restituit, quam quod fuit mutuatum, & est etiam ratio

quia iste intelligitur vendere alteri frumentum nunc, & mutuare pecuniam gratis, quam sibi vult reddi in frumento tempore solutionis, & ad hoc ibi allegat Ioan. de Fantu. & Anton. & Anan. num. 37. in dict. cap. final. de vsur. & Ancharra: in capitulo primo. eodem titulo. in. 6. quod ego sine dubio procedere non credo, tum quia mutuatur frumentum tempore quo carissimē valet, reddendum tempore, quo certum est minus valere, quo casu vsura committitur, vt per Anto. Nat. in consilio. 670. per totum. libro quarto. Secus si se exponit æquali aleæ perdendi & lucrandi, nam tunc non esset vsura, sed licitus contractus, secundum Frat. Ludouic. Lopez, in loco infra proximē allegando in colu. final. de quibus remissiuē diximus in. l. 1. titulo. 25. num. 8. libr. 5. supra. Tum etiam quia fortassis exceditur tassa panis, quod non licet, & sic non caret scrupulo si reddendum est tēpore, quo à communiter accidētibus carius valet,

valet, & sic circa hæc cum maxima prudentia procedendum est. Sed an poterunt populi statuere licitē & in conscientia & sine restitutionis obligatione, vt triticum, vinumq; populi prius vendatur & expendatur, antequam vendatur triticum, aut vinum forensium, vel aliunde allatum, & interim cariori pretio exponunt, quā valeret si aliunde traheretur, vide Magist. Lop. in suo instructo. consil. 1. par. c. 224. col. pen. pag. 556.

21 Ibi. *Que los ayuntamientos lo manden prestar.* Et nemo excusabitur ab hac receptione, vel emptione, ex. l. vni. C. vt nemin. lice. ab emp. spe. se excus. libr. 10. Imo si quis se excusaret tempore caritatis nihil ei erit dandum, ex. l. 7. C. de erog. mili. anno. libr. 11. ita vt si ciuitas habet annonam non distribuendam inter pauperes, sed quam conseruat, vt obuiaret futuræ inediae, & contingat tanta vbertas, quod expediat forte propter ventustatem eam vendere, nec sit qui emere velit, poterit

Resp. ordinare, quod quilibet ciuis teneatur emere certum quid de dicta annona plus & minus, secundum ratam patrimonij, ex dict. l. vni. quod dicit Bartol. se practicasse in ciuitate Perusij pro sale Reipub. vendendo, refert Ripa de peste. tit. de remed. ad conser. vberr. numer. 176. vbi inquit hoc intelligendum, vbi necessitas vendendi vrget. Secus si causa lucri & mercimonij ciuitas velit grauare ciues: quia non possit. l. nec emere. C. de iur. delib. & ibi Rip. numer. 177. ex hoc inuenit contra Principes, qui causa lucri mercantur sal, & subditos compellunt illud emere pro numero capitum, nō enim id iure agūt: quia angariant eos emere plus quam valeat, quod est peccatum mortale, ob q̄ Papa & Metropolitan⁹ possent interponere partes suas, & prohibere, nē de cetero maiori pretio vedatur, quā sit iust⁹ valor. c. 1. de emp. & vend. & ibi alia Rip. in propositū asserit per ipsum videnda & per Principes, & consultores eorum

rum considerata, hæcque (vt ad propositum redeamus) procedunt, vt etiam compellantur ciues emere partem etiam veterarum, ne fiscus, vel Resp. detrimentum patiantur, ex d.l.1.C. de condi. in pub. hor. notat Decia. in. 2. tom. de delict. lib. 7. capit. 22. de fraudanti anno, nu. 23. vbi inquit Principes abuti dicta lege.

22 Ibi. De que lo bolueran. Sed an in frumento, vel in pecunia ad taxam erit restituendū si ann^o sit sterilis te cōmittit nouissimè Castillo in Politica correcto. libr. 3. c. 3. num. 72. cum seqq. & las. num. 4. Ripa. 10. & 11. in. l. 2. §. mutuū. ff. si cert. pet. & l. 8. & ibi gl. 1. tit. 1. p. 5. & l. 5. tit. 2. p. 5. Suarez in. l. post ré. 3. amplia. pag. 285. & in. §. antep. incipien. quærat. pag. 362. vbi an crescat æsti. ob Morã.

23 Ibi. Sino lo hiziere sea a su culpa, y se le haga cargo dello. Intellige, scilicet, depositarij, cum quo in proximis præcedentibus verbis loquitur: quod tamen intelligo procedere si ipsi depositario per prædecessorem suum, vel

per concilium ciuitatis sunt tradita instrumenta debitorum à quibus habet debita illa recuperare: secus verò aliàs, & ideo soleo ego consulere depositarijs ijs, vt requirant concilium, vt præbeat sibi instrumenta quibus cum debita illa recuperentur: aliter enim, quod non sit culpa eius, sed ipsorum de concilio: imò & itidem requiro, vt rationes exquirant à præcedente depositario, vt & ab ipso, & ab alijs debitoribus, ex rationibus captis resultantibus possit residuum & debita recuperari, sub dicta protestatione, sic enim remanebit depositarius requirens liber à pœna nostri text. aliter vero non.

Caput Octauum.

1 **P**ræfectus annona decuriones, seu susceptores qui aliquid de publica annona conuertunt in proprios vsos, aut subtrahunt, aut male distribuunt, aut ex pecunia publica, vel ex frumento horrei quicquam mecati fuerint qua pœna plectantur. nu. 1.

2 Pe-

2 **P**ecunia publica negociantes, an debeat lucrum illud ab eis auferri. num. 2.

I **I**bi. Incurran en pena de priuacion de sus oficios, y lo bueluan con el quatrotanto. Susceptores enim, & annonæ præfecti, qui aliquid de publica annona conuertunt in proprios vsus, aut subtrahunt, aut male distribuunt, aut ex pecunia publica, vel ex frumento publico, quicquam mercati fuerint, bonorum publicationis pœna plectitur. l. fin. C. de condi. impub. hor. libr. 10. licet aliàs pro furto sit imposita pœna arbitraria, ex l. fin. ff. de furt. Nam cum vti non debeat re ad alium vsus, quã destinatum ex l. Parhippum. & ibi Plate. C. de Curis. pub. libr. 12. notat Pala. Rub. in repetitio. c. per vestras. notab. 6. §. 3. in fin. Nimirum si dicta pœna puniantur susceptores ij, & præfecti annonæ vsus non seruantes: quæ omnia notanda inquit Ripa de peste, tit. de remed. ad conseru. vber. fol. 18. num. 18. contra officiales, qui de pe-

cunia communitatis, & de frumento faciunt mercãcias: nam contra tales durissimè agunt iura, & acriter sunt castigandi. l. 2. C. de his. quæ ex pub. colla. illa non vsurp. libr. 10. Et vltra criminales pœnas, etiam Reipub. tenentur in quadruplum. l. 1. & 2. vbi Bartol. C. de ijs qui ex pub. ratio. pecu. muta. accip. libr. 10. facit tex. in. l. 2. §. quod de frumentaria. ff. de administra. rer. ad ciuit. perti. & l. fi. C. de cano. frum. vrb. Rom. libr. 11. & ex lege nostra priuationis officij, & quadrupli pœna imponitur. Sed dubitat Ripa vbi supra. numer. 17. an si tales pecunia publica & frumento publico negociantes lucrati fuerint, debeat lucrum illud ab eis auferri, & communitatis, vel annonæ publicæ, cuius sunt pecuniæ, vel frumenta applicari, & inquit Bartol. in. l. prima. C. de aur. pub. per secut. libr. decimo, per illum text. applicandum esse tale lucrum Reipublicæ, cuius erat pecunia, vel annonæ, cuius erat frumentum: vnde

N 2 qui

qui tale lucrum tenet contra conscientiam facit, & licet idem Bartol. in. l. Titium, aut Mæuium. §. altero. versi. quo dixit. ff. de administ. tutor. aliud vellent, tamen in pecunia frumentaria & publica annona primam Bartol. opinionem inquit Ripa dict. numer. 17. esse tenendam. Tum, quia sic prohibitum reperimus: tum etiam, quia ad alium usum, quam destinatum conuerti non debet, de quibus & agitur per Melsiam in pragma. panis. conclusionem. 1. numer. 67. & diximus latè in. l. 22. numer. 12. titul. sexto: libr. 3. supra.

Caput Nonum.

Necessitatis causa, an possint decuriones, vel prefectus annona, hoc est (hodie index ordinarius) aliqua de frumento horrei pecuniave publica accipere. numer. 1. Et quando speciale mandatum consilij requiratur. num. 2. & 3.

Ibi. Para ninguna necesidad. Procehit a. l. 2. §. de frumē-

taria. ff. de administ. rerum ad ciui. perti. not. Parla. libr. 2. rerum quotidian. cap. fin. par. 5. §. 3. nu. 39. pag. 229. in nouis.

2 In eo. cap. 9. ibi. *Que no se pueda tomar dinero ninguno del posito para ninguna necesidad que se ofrezca.* Prout & probatur ex. l. 1. & ex. l. fin. C. de frum. urb. const. lib. 11. non enim debet in alios vsus conuerti, vt dictum est in præcedenti glos. & ex dictis iuribus probatur.

3 Ibi. *Saluo si tuuere especial comission para ello.* Sed à quo habenda est hæc commissio, & dicendum est quod à Rege: quia eius est soluere legem, cuius est condere: & sic videmus quod ad mutuandum frumentum rusticis laboratoribus ad seminandum Regia provisio petitur quotidie & datur à Rege & eius consilio, & aliter non eis mutuatur etiam ad hoc.

Caput Decimum.

Minuare triticū, hordeū, velfarinam, quando fieri potest per decuriones, & in-

Et iudicē. nu. 1. cum limitatione. nu. 2.

3 De eadem re, & de pena contra mutuantes. numero. 3.

4 Dictio, *so color*, quomodo in iure intelligatur, numero. 4.

5 Noctis tempore non potest metiri frumentaria annonæ, & qua de causa. numero. 5. Et quando dicatur nox, numero. 6. & eius partes. nu. 7.

1 Ibi. *Que no se pueda prestar dinero, trigo, ni cenada del posito.* Non enim (vt dictū remanet) debet ad aliū usum conuerti, quam ad deputatum, prout in pecunia fiscali disponit text. in. l. 1. & ibi gloss. sumpserit. & in. l. 2. C. de his qui ex pub. ratiocin. libr. 10. & in. l. 1. 2. & 3. C. de ijs qui ex pub. col. illata sunt. libr. 10. & facit illud quod inquit Fran. Mar. decisione Delphin. 40. numero. 3. quod vbi consuetum est dari præbendam canonis in specie, non debet dari in alium modum.

2 Ibi. *Fuera de lo que dicho*

es. Scilicet, in capit. 7. supra eod. cum panis est renouandus ob superabundantiam, vel ob vetustatem panis, & detrimentum eius, nè deterioretur in totum, & sit nullius effectus: nam in vnoquoque horum caluum mutare possit, licet enim dictum capitulum. 7. solum ob abundantiam disponat, nè deterioretur panis, à fortiori idem erit si cœpit deteriorari & corrodi, cum sit tunc eadem & fortior ratio.

3 Ibi. *Con el quatro tanto.* Vt & in fiscali pecuniæ mutatione disponit text. in. l. prima. C. de ijs qui ex pub. ratiocin. libro decimo.

4 Ibi. *So color de dezir, que presto de su hacienda, o de otra alguna.* Ponderandæ sunt dictiones illæ, *So color*, quæ licet vnica dictio videantur, sunt tamen duæ: nam illa, *So*, latinè sub, verificatur: & illa, *color*, est nomen latinum coloris: & dictio illa sub, importat conditionem, nam idem est, quod, cum, vt probatur

in cap. penult. extra de sent. excom. ibi, sub hac forma, & cap. extranmissa. de for. comp. ibi, sub debito fidelitatis, & ideo conditionem inducit. l. si cum hæres. vbi Bartol. & alij. ff. quando dies legat. cæd. l. causam. §. fin. ff. de manumif. Tradit Bartol. in. l. 1. colu. 4. versi. quero. quid de cõiunctione. ff. de conditio. & demonf. & in. l. Iulianus. in. 1. opp. eod. titul. & not. in. l. qui promisit. vbi las. numer. 1. ff. de condi. indeb. & per Paris. consi. 15. numer. 18. volumine. 2. & consi. 38. numer. 76. volu. 3. Allegat Tiber. Decia. respon. 1. numer. 28. volum. 3. & nomen illud color, capitur aliquando pro velamento, fuce, siue prætextu, quo veritas obscuratur, aut culpa excusatur, vt ex Iuuen. Satira. 6. probat Calepicius in suo dictionario. verb. color. ex quibus cum dictio illa sub, pro, cum, accipiatur, & conditionem importet: & nomē illud, color, figmentum, fucum, siue prætextum, manifestè colligitur, legem no-

stram velle, tunc mutuantem triticum, dum esset annonæ depositarius, vel deputator, aut præfectus teneri legis nostræ pœna, quoties probatur per denuntiatorem frumentum illud mutuatum esse dictæ annonæ, licet denuntiatus allegauerit & dixerit esse suum, vel alterius tertiæ personæ, cum in effectu non esset, sed annonæ, verumtamen, ad esse excusandum id allegauit, vt sub hoc quæsito colore prætextu, aut figmento se excusare posset, non vero, quia sic esset, qua de causa si denuntiator figmentum & colorem quæsitum non probauerit, probando quod ipse, vel tertia illa persona frumentum non habebant, quod mutuare possent, sed quod ex annona erat, erit denuntiatus excusandus à denuntiatione, quia actore non probante, reus si & nihil præstiterit, est absoluentus. l. actor. C. de probationibus. & in occultis, prout est figmentum, semper accipimus interpretationem in optimam partem,

tem, nisi contrarium probeatur. c. si omnia. 6. quæstion. 1. c. ex tuarum. de priuil. notat Menoch. de præsumptio. libr. 5. præsumptione. 37. numer. fin. Conditioque illa figmenti & coloris, quæsiti probanda est per denuntiatorem, quod si denuntiatum probauerit, se tunc habuisse frumentum, quod mutuare posset, erit facilius absoluendus à denuntiatione, & sic in facti contingentia, si bene recordor pronuntiaui, vel vidi pronuntiatum, & iure optimo, quæ notanda sunt, & sunt ex meis considerationibus ad hanc legem factis.

5 Ibi. *Que de noche no se pueda medir pan ninguno del dicho de posito.* Ne detur causa & occasio furtis, dānis vè inferēdis, in frumento annonæ, nocturno enim tēpore multa mala perpetrātur, agēsque malè odit lucē, & cum lex occurrere ijs debeat nē fiant merito noctis tempore prohibuit frumentaria annonā metiri, vel aperiiri: & dicitur nox, quando sol nō est super terrā. l. hæc verba. ff. de verb. sig. vt & inquit

Bertachi. in reperto. ver. nox. & dicitur à nocēdo, quia hoc tēpus nocentibus aptū est, vt inquit Rebuf. in. l. 1. ff. de verbo. sig. pa. 28. ad fi. vbi inquit quod nox est vmbra terræ t in solis oppositū diametraliter extensa, ex quo inquit Bar. in. l. 1. §. hoc autem. senatus consultum. ff. ad Sillania. quod mane ante solis ortum dicitur nox, & sero post perfectū solis occasum, & ideo inquit idem Bar. in. l. aut tempus. ff. de pœn. quod quando testes deponunt aliquid esse factum de sero, vel demane, debent adiungere ante ortum solis, vel post, seu ante occasum, vel post, vt sic appareat an de nocte, vel de die sit factum: & hæc de nocte vera procedunt, de qua lex nostra est intelligenda, non vero de ficta, vt quando sol adhuc est super terram: sed tamen pulsata est campana, quæ ex statuto noctē interpretatur, vt quando statutum dixit, quod nox intelligatur à primo sono campanæ, de sero vsq; ad aliam campanam de mane: quia post primum sonum campanæ,

partae desero, dicitur nos tametsi sol nedum occiderit: ita Bart. in dict. §. hoc Senatus Consultum: noctis autem verae supra declaratae. Septem sunt partes, scilicet vespere, crepusculum, conticinium, intespestium, gallicinium, matutinum, & diluculum. Vesperum a stella Occidentali vocatur, quae solem occiduum sequitur, & tenebras sequentes praecedit. Crepusculum est dubia lux: nam creperom dubium, quod est inter lucem & tenebras, significat: quia scilicet, dubium est, an sit ultima pars diei, vel prima pars noctis. Conticinium est, quando cuncti silēt: conticere enim silere est, iuxta illud Virgilij: Conticuere omnes intentiq; ora tenebāt. Intespestium est medium & inactuosum noctis tempus, quando nihil agitur, & omnia sopore quietata sunt: nam tempus per se non intelligitur, nisi per actus humanos: medium autem noctis actucaret: ergo intespestiuū dicitur quasi sine tempore, id est sine actu per quem dignoscitur tempus. Gallicinium

propter gallos lucis praenuntios dictum est. Matutinum autem est inter abscessum tenebrarum, & aurorae aduentum, & dicitur matutinum, quia hoc tempore mane fit. Diluculum quasi dici parua lux iam incipiens, & praecedens auroram, quae solem praecedit. Est autem aurora diei clarescentis exordium, & primus splendor aëris. Ita de istis septem partibus noctis loquitur Archidia. in. c. superueniens. 1. quæst. 1. & eo relato Mōtolonius in suo proptuario iuris, ver. nox. in gloss. 1. quæ hic inferui, vt premanibus habeantur, & sciantur, quando dicetur nox ad incurrendam nostri tex. pœnam, quæ lex cum sit pœnalis de vera & propria nocte, non vero de ficta est intelligenda.

Cap. Decimūsecundū.
Tempus ad erogandum frumentum assignatur. num. 1.

IBi. Dentro de treinta dias: Idem tempus dabatur erogatoribus frumenti annonae publi-

publicae, vt erogati frumenti rationem redderent, & fidem facerent per scripturas, & instrumentum publicum, ex tex. in. l. actuarij. C. de erogat. milit. anno. libr. ii. quem ad hoc allegat Rip. de pest. tit. de remed. ad conser. vber. nu. 180. & 181.

Ibi. *Y despues del tiempo q se les huuere dado para emplea llo.* Rarò vel nunquam terminus pro hoc solet assignari, sed simpliciter, & sine termini assignatione dantur nummi pro emendo frumento in tali, & tali parte, & quia nescitur quot tempus erit ad hoc necessarium non solet assignari & praefixi, verumtamen postquam venerit tenebitur statim implere dispositionem nostri tex. si nullū emit frumentū, sed si emit, reddet rationem frumenti empti, vbi & quo pretio illud emit, & frumentum emptū introducet in annonae domū, prout solet fieri quotidie.

Cap. Decimum tertium.
Susceptoris & thesaurarij officium annale debet esse, & rationem reddere te

- netur. num. 1. Et plura de ratione reddenda traduntur. nu. 2.
- 3 Ecclesia an habeat tali tã hypotecam in bonis suorum debitorum. nu. 3.
- 4 Decuriones an possint, vt assistant in rationibus aliquod salariū accipere. n. 4.
- 5 Pluries potest reuideri ratio susceptoris luci ad partis petitionem, siue officio iudicis, quod est notabile in hac lege. nu. 5.

IBi. Cada año se tome cuenta del dicho deposito. Officium enim susceptoris & thesaurarij debet esse annale, & non ultra, nisi consuetudo ciuitatis, aut authoritas ordinis decurionum illum per bienniu in officio permanere compellat. l. nemine. C. de susceptor. & arca. libr. 10. in casu tamen, in quo ob aliquam iustam causam per biennium illum depositarium remanere compellat concilium ciuitatis, eum refirmando, omnes debent consentire, alias vno reluctante non valebit confirmatio, vt est text. vni. in iur. in auth. de defen. ciui.

§. si quem singularizant per me allegati in l. 4. tit. 5. libr. 3. supra. Itidemq; debet finito officio, antequam reformatione dicta facta depositarius utatur reddere rationem anni præteriti, nullus quippe qui ex aliqua administratione prætendatur debitor Reipublicæ potest ad honores in eadem ciuitate promoueri. l. rescripto. §. debitores. ff. de mun. & hon. Sed an elapso biennio reformationis & electionis poterit ordo decurionum, + iterum susceptorem in officio reficere, glos. in dict. l. nemi nem inquit quod non, & sequuntur DD. ibi. Nè videatur susceptor usurpare dominium dicti officij, & bene probatur in. d. §. fin. in ver. modis omnibus, & ibi glos. ita expresse concludit, non enim debet ciuitas vlllo modo eligere officiales perpetuos, nisi vellent Reipub. occupata & oppressam teneri. l. 1. & per totum. C. de mun. & hono. non continuam. declarant rationes Abb. & Fel. in cap. si. de iudi. & quia omnis actus pro prima vice in-

2

telligitur. Est tex. & materia in l. boues. §. hoc sermone. ff. de verbor. signifi. & sic refir matio & relectio pro prima intelligitur vice, finitoque officio depositarij & susceptoris annonæ, est ab eo exquirenda ratio administrationis, vt si fuerint inuenti in furto facilius queant recentem reintegrare iacturam, ex dict. l. neminem. & facit text. in l. 1. C. vt omnes iudices, tam ciui. quam crim. in rationeque reddenda tenentur edocere quibus titulis suscepta dispensauerint, & quibus nominatim tradiderint, causam traditionis & diem demonstrando. l. 2. C. de nauicul. & ibi Bar. dixit nota. ibi esse tex. docentem modum conficiendarum rationum, tenenturq; susceptores ij & depositarij, statim soluere reliqua, & ad id præcisè cogi possunt: quia pecunia frumentaria moram solutionis non accipit. l. 2. §. frumentaria. ff. de administ. rer. ad ciui. perti. adeo vt nō habeant dilationem quatuor mensium, quæ iudicatis à iure conceditur, neque itidem possunt compensationis excep-

ceptio-

ceptionem opponere. l. 3. & l. si ex venditione. C. de compen. & l. 26. tit. 14. par. 5. & ea est ratio, quia pecunia frumentaria non debet in alios vsus conuerti, vt semper ciuitas vbertatem seruare valeat, vt inquit expresse Alberi. in d. l. 3. per illum tex. in ver. neq; eius, qui statutis sumptibus seruit, ad idē est bonus text. in l. 2. §. ad frumenti. ff. de administ. rer. ad ciui. perti. & text. in l. aufertur. §. vt debitoribus. ff. de iure fil. & hæc sunt singularia in iure pro conseruatione vbertatis annonæ publicæ. Sicut & illud quod cōtra debitores, debitorum, exactio fieri potest fauore dictæ vbertatis conseruandæ. ex. d. §. frumentaria. secundum vnum intellectum, & facit tex. in l. in fraudem. §. multa. ff. de iure fil. & debitor ex hac causa ad vsuras semisses olim tenebatur. d. l. 2. §. si indemnitas. ff. de administ. rer. ad ciui. perti. & si frumentariam pecuniā susceptor in vsus proprios conuertisset ad centesimas vsuras cōueniri poterat. l. qui sine. ff. de neg. gest. Item & est

aliud singulare, scilicet, quod licet regulariter ciuitas non habeat tacitam hypothecā in bonis debitorum suorum. l. si mile. ff. admunicip. Traditur per gl. & Bal. in l. 2. C. inquit. cau. pig. ta. cont. tamen bona debitoris ex causa frumentaria sunt Reipu. tacitè hypothecata. l. Imperatores. §. item rescripserunt. ff. de administ. rer. ad ciuit. perti. & præcipuè bona susceptoris pro mala administratione: nam bona administratorum regulariter sunt tacitè obnoxia Reipub. secundum gloss. Abb. & Cano. in c. 2. de pigno. Bal. in l. pignus. ff. qui portio. in pig. hab. not. in l. 2. C. de iur. Reipub. & in l. fin. per text. ibi. C. de reb. ciuit. & sic bona magistratum, & decurionum sunt tacitè obligata pro mala administratione bonorum Reipub. Sicut & in tutore, & protutore probat text. in l. pro officio. C. de administ. tut. vbi Alberi. & gloss. magn. in medio. l. 23. tit. 13. partit. 5. & Rebuf. in. 2. tom. constit. Fran. tit. de consti. reddituum. arti. 1. glo. 14. nu. 29. vbi

vbi per totam illam gloss. ponit casus in quibus tacita inducitur hypotheca, & in bonis administratorum publicorum, sed non priuatorum, esse hanc tacitam hypothecam inductam pro mala administratione tenet etiã Matth. Afflict. in consti. Sicil. libr. 3. rubr. 10. de nominibus baronum. num. 9. fol. 89. & Auenda. capit. 10. numer. 39. in fin. & cap. 12. num. 16. ver. & an Respublica. lib. 2. Item & est aliud singulare, scilicet, quod pro mala administratione, & præstatione reliquorum, ex ordine primo conuenitur susceptor, nox eius fideiussor, & demum in subsidium nominatores si principalis & eius fideiussor non sint soluendo, ex. l. prima, & per totum. C. de peri. nomi. & ibi DD. & cum in subsidium teneantur, debet prius fieri excussio bonis debitoris & fideiussorum, ex dictis per Anto. Gom. tom. 2. var. c. 13. nu. 3. quorum debitorum annonæ publicæ bona capi possunt & distrahi, secundum formam traditam

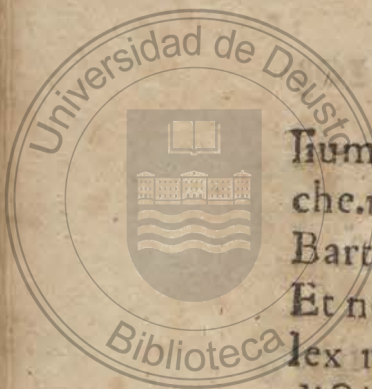
in. l. 1. & 2. C. de capien. & distrah. pig. lib. 10. secundū glo. in. d. §. item rescripserunt. Et si ciuitas dubitauerit officiales esse de præda suspectos, poterit eis officium interdicare, & alios subrogare. l. 2. C. de fru. Alex. & efficitur ineligibilis susceptor, qui fraudē in officio cōuictus fuerit cōmisisse. l. 2. C. de pala. sacra. largi. l. si cui, §. his. ff. de accusatio. & idem in notarijs & similibus, secundū Ioa. de Plat. l. si aliquid per illum tex. C. de susceptori. at si susceptores & thesaurarij laudabiliter officio functi sunt, à muneribus personalibus, immunitatē consequuntur. d. l. Imperatores. §. itē rescripserūt. Siconus, aliās, Sitomocas, id est curam annonæ habentes, vt annotauit Alcia. lib. annotatio. c. 2. Sed an Ecclesia habeat tacitam hypothecā in bonis suorum debitorum, & dicendū est, quod non, sicut in ciuitate dictum est, vt tenet Bald. in. l. fin. C. de sacros. Eccles. & in rubr. C. de iur. fil. Alexand. l. si filio familias. §. fin. numero. 5. ff. solut. matrimo. & DD. in. l. 2. C.

2. C. qui potio. in pig. hab. Ias. in. §. item Seruiana. nu. 71. inst. de actio. & Bertachi. in reperto. verb. ciuitas. in prin. vbi quid in Ecclesia Romana, sed in administratore Ecclesie secus est, nam & in bonis eius inducitur tacita hypotheca pro mala administratione, secundum quod asserunt Canonistæ, ex gl. in. c. ex literis. extra. de pigno. & in. c. similiter. 16. q. 1. teste Ias. in. d. §. itē Seruiano. n. 76. vbi n. 73. differit quid in fisco, & quid in camera Episcopali.

4 Ibi. *Hallandose presente el Regidor, diputado pasado, y el presente.* Sed an rectoribus pro reuidendis rationibus ijs existētib⁹, debetur aliquod salarium. Dicendū est, quod non, nisi aliud sit consuetū, & tūc illud quod cōsuetum est solui pro salario, vel pro expensis soluetur, secundū Guid. Pape decis. Delphi. 68. n. 1. & 2. & faciunt dicta supra, scilicet, quod non datur Rectoribus salariū, nisi foras mittantur.

5 Ibi. *Puedan reueer siempre estas quētas.* Limitatio singularis ad text. in. l. cum putarē. ff. famil. ercif. vbi habetur

diuisionē, ac cōputationem factam cum hærede, etiã putatio retractari non posse si iudicis autoritate facta sit & comprobata, secus si sine ea fieret, vt probatur in. l. 1. C. famil. ercif. secundum intellectum, glo. vltimum magis cōmuniter approbatum, vt inquit Menes. in. l. si post diuisionem. nu. 4. C. de iur. & fact. igno. & tradit nouissimè Ayora de partitio. 3. p. quæst. 6. 7. & 10. & sic etiam debet declarari. l. 8. tit. 4. libr. 3. fori. vel quoties competit beneficium restitutionis: tūc enim eo mediante retractari posset diuisio, & computatio rationum facta, etiam cum iudicis autoritate, secundum Menes. vbi supra. nu. 4. & ex. d. l. fori. probatur. Hac tamen, quoad rationes annonæ frumētariæ locum non habet, ex tex. nostro. in eis enim etiam si adsit iudicis autoritas in redditione rationum possunt semper reuideri, siue ad partis petitionem, siue ex officio iudicis. De quo an rationes semel redditæ iterum reddendæ sint allegato calculi errore, verb. consilium

num. 4. Achillis de Pedroche. nu. 1. cum sequētib. & Bart. Socin. confi. 149. lib. 2. Et notandum est, quod cum lex nostra loquatur per dictionē semper quæ perpetuitatem denotat, non consumitur in prima, neque in secunda reuisione: itidem & quia est legis dispositio, quæ semper duratura est, & in ea non consumitur in primo actu, sicut consumitur ex dispositione hominis, secundum Tira. in. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. sig. in. 9. limitatione. per totam.

Cap. Decimūquartum.

Non potest pecunia publici horrei in alios vsus conuerti, & duas assignat rationes & mouet questionē quotidianam. nu. 1.

Ibi. Ninguno pueda tomar de aqui adelante el dicho dinero, ni parte alguna del, aunq̄ pague los reditos. Lex nostra, in ijs verbis fundatur duabus rationib⁹. Prima, quia nō debet in alios vsus cōmutari pecunia publica, quam in eis ad quos destinatur: hæc autem

pecunia ad census redēptionē destinatur, ergo ad hoc & nō ad aliud debet applicari. Secūda ratio est, nē detur fraudib⁹ occasio si aliud permitteretur. Tertia vero est, & verior, & quæ ex text. nro desumitur, scilicet, q̄ semper bona ciuitatis, vel annonæ huic cē sui obligata semper remanēt, sub hac obligatione interim, quod census nō redimitur, & sic ab eis peti potest census, & post debet ab illo qui nummos cœpit peti & damna, & expensæ, ex inde sequuntur annonæ: ideo lex nostra hæc fieri prohibuit, non vero ex hoc q̄ esset illicitus talis contractus, sed potius licitus: nā si ego habēs censum impostum super re mea volens verè illum redimere, accessit Petrus, & dixit, Præbe mihi hos nūmos, & ego redimam censum & interim soluā reditus decurrendos, licitè fieri potest, nē remaneat in dāno dominus horum nummorū, ex dictis per Syluest. in sum. verb. vsura. 1. nu. 22. & 23. & per Magist. Lopez in suo instructo. cōscien. 1. par. c. 213. pag. 523. col. 2. in. 4. conclu.

Nam

nam si iudicemus in hoc casu adesse damnum emergens, prout adest, in eo cōcurrunt requisita illud iustificans, de quibus dixi in. l. 1. tit. 6. libr. 8. infra nu. 19. cum seqq. siue dicere quis vellent esse lucrum cessans, etiam hic cōcurrunt eius requisita, de quibus dixi in ead. l. 1. nu. 26. cum seqq. & refert Aragon. de iust. & iur. q. 86. art. 2. pag. 517. ver. his ergo iustificatur hic contractus, vt licitus sit: dum tamen verè & realiter & non fictè habeatur pecunia illa pro redemptione illius census, cuius redemptio cessauit: quia amicus ille petijt, sibi dari, & quod idem nē seruabit censualitatem à principali sorte & censibus decurrendis, & ex dictis per Vegam in Sylu. casu. confi. libr. 1. casu. 181. & per Rebuf. in rep. l. vni. C. de sent. quæ pro eo, quod interest. nu. 25. & in gl. verb. dupli. nu. 29. & Rolan. Valle. confi. 35. nu. cum. 4. seqq. vol. 1. promissorque indemnitate ad sortem & vsuras tenetur, vt per Deci. cōf. 551. num. 7. & ad omne interesse & lucrum, secundum

Alexand. confi. 32. vol. 4. & confi. 199. numer. 7. vol. 7. & dicta per me in. l. 1. num. 24. tit. 6. libr. 8. infra.

Cap. decimumquintum.

Pœna contra transgressores huius legis interpretatur, & conciliantur plura iura. nu. 1.

Ibi. Que todas las personas pecuniarias. Intellige de expressis in capitulis huius pragmaticæ: nam in capitulis, vbi pœna non est imposta, si neq; per aliam iuris dispositionem reperiat expressa: ac imposta, erit pœna arbitraria cōtraueniens puniendus: quia vbius non definit, pœnam remanet in arbitrio iudicis, & cum arbitraria est pœna, si pecuniaria imponitur dimidia eius pars debet fisco applicari, vt diximus in. l. 2. numer. 2. 3. & 4. titul. 26. libr. 8. infra. Et alia dimidia, Para gastos de justicia, o obras pias. Solet applicari secundum, quod iudici videbitur, & hæc dico nē intelligat lector legislatorem in hoc capitulo velle, vt pœnæ

næ arbitrariæ iudex, sibi partem ferat, vel diuidat, secundum quod in hoc capitulo distribui iubentur pœnæ in præsentem expressè pragmatica.

Cap. decimum sextum.

IUDICES Tenentur legem istam in executionem mandare, sub pœna ibi imposita. num. 1.

2 Constitutiones, seu statuta ciuitatis, vel populi, an sint ante confirmationem consilij Regis seruanda, bene interpretatur. nu. 2.

I Bi. Que las justicias tengan cuenta que esta nuestra ley sea cumplida y executada. Sic etiã per. l. 2. C. de cond. in pub. hor. iniungitur iudicibus, vt curam habeant annonæ publicæ, & eius domorum, & faciunt verba legis. 3. C. nè sanctum Bap. reiteretur ibi, quæ omnia ista custodiri decernimus, vt nulli iudicum liceat delatum ad se crimen minori, aut nulli coercitioni mandare, nisi ipse idem pati vellit, quod alijs dissimulando concesserit, & ijs tota ista lex & pragmatica

remanet satis cõmentata, ac declarata. Solum habens notare + pro complemento ad capit. fin. dum dicit, quod ordinationibus, si quas populi habent contrarias huic legi & pragmaticæ, non debent eis vti, nisi prius reuideantur in consilio, & hoc tam in depositis factis à ciuitatibus & populis, quàm in relictis à particularibus personis. Etiam si Castillo in sua Politica. libr. tertio, cap. 3. 57. numer. aliud vellit circa annonas à particularibus personis relictas: nam idem quod in alijs ciuitatum lege nostra attenda esse credo, cum nemo possit facere quin leges in suo testamento locum habeant. l. nemo. delegat. primo, & quia lex nostra in hoc capit. generaliter loquitur, neque restringitur per proœmium eius, cum eius ratio generalis non debeat restringi ad deposita ciuitatum tantum, sed omnia deposita, quæ frumenti pro communi & publica vtilitate relinquuntur per particulares personas cõprehendit lex nostra.

Item

SUMMARIUM.

1 Ordo seruandus in distributionibus & sisis faciendis & distribuendis inter vicinos populorum, hic apponitur.

I Bi. La ley segunda deste titulo. Vbi aliquadiximus, & lex nostra auget formam illius legis. 2. vt ad minus cum iustitia in his distributionibus faciendis adsint duo populi rectores. Sed videtur superflue disponere legem nostram, duos ad minus Rectores debere adesse ijs distributionibus disponendo: nam cum illa. l. 2. hic relata loquatur in numero plurali, duorum numerum requirebat, ergo non erat necesse in præsentem legem cõdere super hoc: & reuera ita est, nisi superfluitatem hanc saluemus, ex eo, quod lex nostra pœnam addit contra facientibus imponendam, & ex hac additione superfluitas euitatur, vel quia lex illa. 2. iam in defuetudine venerat, & pro renouatione eius lex nostra constituta sit, & de ijs sisis, &

distri-

Item erit hic vnus casus specialis in quo ordinationes ac statuta populorum etiam cõcurrentia bonum eorum cõmune absque Regia confirmatione non sunt exequenda, quæ quidem specialitas, regulam videtur constituere, in contrarium, in confirmationem meam, & de iure nostro maxime Regio, verioris opinionis regulariter similitum statutorum obseruationem non requirere confirmationem Regiam, sed quia authoritati Regiæ & auditorum eius aliquantulum præiudicari videbatur, secundum aliorum iudicium (nõ verò secundum meum) quia eorum sententia spectabatur declaratoria, an essent iusta vel non talia statuta, vt sic obseruari iuberetur sin minus tollerentur Regia provisio solet dari vt interim quod nõ confirmatur nõ obseruetur.

L. 6. tit. 6. lib. 7. & est capit. 9 8. Curiarum de Madrid.

Anni. 1573.

1 Quia breuis est nõ summaritur. num. 1.

Commentaria ad leges

distributionibus nouissimè,
& latè tradit Castillo, in sua
Politica de Corregidores, li-
bro. 5. cap. 5.

Lex. 23. tit. 7. lib. 7.

- 1 Non indiget summano,
quia litera legis eius me-
tem declarat. num. 1. &
casum in quo fuit aduo-
catus contra iudicem de
la mesta, tradit. nu. 2.
- 3 Verba, esta sin embargo de
apelacion, remissine de-
clarantur. nu. 3.

S V M M A R I V M.

Defensæ per viginti annos
incultæ & ad pastum so-
lum locatæ, quæ ante dis-
positionem legis præce-
dentis non fuerint ruptæ,
pro cultura earum nullo
modo rumpi possint, sed
subiaceant sub pœnis &
dispositione harum legû,
quod si in parte ruptæ sût
ante dispositione dictæ le-
gis præcedentis in illa par-
te solum remaneant culti-
uatæ: in cæteris verò par-
tibus sint incultæ, & pro

pastu tantû locari possint,
sub dictis pœnis.

1 Ibi. *Agora sea antes de la fe-
cha de la dicha ley, o despues.*
Hæc est noua dispositio am-
pliâs habenas fratribus & iu-
dicibus de la mesta, & coar-
ctans dominis defensorum
potestâtē culturæ habitæ in
dictis defensis, etiâ cultiua-
tis ante dispositionem legis
præcedentis, sicut in dispo-
sitis in cap. sequente.

In. 8. Otro si. ibi. *Por auer-
se rompido alguna parte della
antes de los años que se decla-
ra en la dicha ley antes desta, y
que aquello que verdaderamē
te estaua rompido antes del tiem-
po en ella contenido, se aya por
rompido para que se pueda ta-
brar, y lo demas, &c.* Dispo-
sitis hæc fuit facta * post li-

2 tem habitâ cum iudice quo-
dam de la mesta, & eius con-
cilio in simili casu, vbi con-
denati fuerût reddere quod
perceperant, secundû quod
D. Gutierrez, & ego infor-
mauimus de iure superiori-
bus iudicibus Pincianæ Châ-
cellariæ, vt ipse in consilio
21. deduxit in lucem, & in
fine

recollectionis de nouo additas.

fine illius consilij asserit,
& reuera illud erat de iure:
nam vtibi ex Abb. in termi-
nis in consi. 71. nu. 2. vol. 2.
refert, ager vel fundus in par-
te redactus ad culturam, non
pôt dici rûpi, neq; de nouo
coli in altera parte inculta ip-
sius fundi, q; quidē. l. nostra
voluit corrigere & corrigit,
& dura lex est, sed seruanda
sicut de. l. prospexit. ff. qui &
â quib. dixit Bal. ibi, & leges
has iussum est seruari & pro
earû obseruatione prouisio-
nes in regio cõsilio concedi
per. c. 29. Curiar. de Madrid.
an. 1573. q; quidē capitulû li-
cet in nostra Recop. nō sit in-
sertû, dabûtur nihilominus
dictę prouisiones si petâtur.

3 Ibi. *Sin embargo de qualquier
apelaciõ.* Vide quæ diximus
circa hæc clausulã, in tit. de los
juezes entregadores. lib. 3. sup.

Lex. 13. tit. 8. lib. 7.

- 1 Tribus mensibus elapsis non
est procedendû contra vena-
tionem, & piscationem aucu-
pium. & rationem registra-
dit. num. 1.
- 2 Et quis teneatur probare el-
apsos esse hos tres menses de-

nuntiator, aut denuntiator.
num. 2.

S V M M A R I V M.

Tribus mensibus elapsis nō
est procedendû ad execu-
tionem legum prohiben-
tium aucupium venatio-
nem & piscationem.

1 Ibi. *Ordenamos.* Iustissima
lex est, auferens & tollens
vexationes & molestias, quæ
quotidie inferebantur per iu-
dices miseris rustitis in tẽpo-
re, in quo defendere se nō po-
terant, vel quia testes quibus
probare debebât suã defen-
sionem mortui tunc erât, cû
denuntiatio contra eos inter-
ponebatur, vel quia & si viui
erant non recordabantur, &
plerumq; pro vnomet deli-
cto bis & amplius condem-
nabantur: quæ quidem om-
nia cessabunt ex legis nostre
dispositione.

2 Ibi. *Passados los tres meses.*
Sed quis tenebitur probare
esse necne lapsos hos tres mē-
ses, denuntiator, an vero de-
nuntiator? & sine dubio teneo
denuntiatori incumbere pro-
bationem, quod tres hi men-

ses non sint elapsi, dum denuntiatio interponitur: nam cum sit fundamentum suae intentionis iustificare denuntiationem, eam non iustificat nisi probet se intra tempus triu mensium denuntiasse, & sic eo non probante, est omnino denuntiatus absolvendus: item quia quando aliquid est prohibitum fieri vno tempore, & in alio tempore permissum, ille qui dicit Petrum contraxisse prohibitioni, debet probare in tempore prohibito id fecisse: aliter enim non praesumitur, sed totum contrarium, ex notabili doctrina Bartol. in l. non solum. §. sed ut probari. ff. de nou. oper. denunt. quam totum mundum sequi testatur ibi Ias. & alibi pro eius exornatione alios allegauimus, sic & in nostro casu, cum lapsis tribus his mensibus sit liber denuntiatus, omnino tenetur denuntiator probare tempore denuntiationis nondum fuisse lapsos: aliter enim denuntiatus, & si nihil praestiterit, est absolvendus. Praesertim cum l. nostra tunc demum praebet potestatem

denuntiandi quoties hi tres menses non sunt elapsi, non vero postea, imo & iudici admittit l. nostra potestatem procedendi lapsa dicto tempore, dum dicit, *no se pueda proceder de oficio, ni por denunciacion.* Verbum enim, potest, praecedente negatiua, impossibilitat & denegat potentiam, ut diximus in l. 2. tit. 3. lib. 5. num. 29. & sequent. vbi asseruimus contrarium factum esse nullum & nullius effectus, & consequenter neque iudex potest procedere lapsis tribus mensibus, neque aliquis denuntiare & sic incumbit denuntiatori probare denuntiationem intra hoc tempus fuisse factam: aliter enim reus absoluetur, & haec est veritas, quantumuis aliqui iudices auari & immemores salutis terrae aliud male obseruent.

Lex. 14. tit. 7. lib. 7.

1 *Sale maris salietur, sub legis poena. num. 1.*

SUMMARIUM.
Piscaria cum sale maris salietur, sub nostrae legis poenis. Ibi.

1 Ibi. *Mandamos.* Processit haec lex ad tollendas illorum cautelas, qui cum aqua maris piscaria salebant, ut plus ponderis essent, & processit etiam pro conseruatione horum piscariorum, quae quidem faciliter cum maris aqua corrumpuntur, & itidem pro conseruatione ea comedentium, ut ex l. nostra apparet.

Lex. 5. tit. 12. lib. 7.

1 *Portantes vestes vetitas cum rigore huius legis plectendis, sunt. num. 1.*

2 *Propertii carmina referuntur notabilia quidem. nu. 2.*

3 *Plura de mulieribus vestimentis traduntur. nu. 3.*

4 *De eadem re. num. 4.*

5 *Pena huius legis insinuat contra portantes vestes. nu. 5.*

SUMMARIUM.

Iudices cum rigore poenas exequantur contra portantes vestes prohibitas.

1 Ibi. *Del exceso de los trages y vestidos.* Quibus quidem vestibus pretiosis, etiam ho-

die vtuntur omnes quilibet hi sint, & maxime mulieres, ita quot leges nostrae non seruantur, nec exequantur, sed potius praebent incentiuum faciendi in contrarium, fortassis enim si non priuarentur vestibus quibuslibet vti, eis non vterentur: est enim priuatio causa appetitus, ut inquit Tiraquel. in l. 8. conub. num. 19. & in l. 9. num. 31. Semel tamen factis legibus exequendae sunt, praesertim ille moderates vestium sumptus: nam ut ait Aristotel. libro secundo Politic. capit. 7. quin etiam vniuersa Respublica male se habet, vbi foeminarum sumptus non cohibetur, neque enim se ipsas duntaxat, sed & parentes, filios, fratres, & maritos perdunt, ac totam ferere Rempub. secum trahunt in perditionem, timendumque quidem est ne illa iam redierint tempora * quando Propertius cecinit.

*Matrona incedit census indueta nepotum,
Et spolia opprobrijs nostra per ora trahit.
Nulla est poscendi, nulla est reuerentia dandi
Aut si qua est, precio collitur ipsa mora.*

Ex quo etiam Biesius lib. 3. de Republi. dicit: oportet,

vt quam cōmodissimè mini-
moq; pretio tota ciuitas vi-
uat: oportet vt ciues in sup-
pellectibus etiā atq; vestibus
reliquisque rebus omnibus
suam teneāt mediocritatem,
nulla namq; Resp. nisi fruga-
lis fuerit vnquam beata, iam
vero nō sat est habere vestes
innumeras, atq; molissimas
nisi plurimis futuris, iterum
3 exasperētur, * quid ego nūc
mūdos muliebriū recenseās,
quibus magna ex parte Rei-
pub. pecūnia cōtinentur? ne-
cesse est ab vltimo terrarū or-
be quærere gemmas, quibus
scilicet pretiosarū istarū fœ-
minarū in explebilem inna-
nis ostentationis libidini ex-
pleamus; at ineptissimè su-
mus, qui nō videmus hoc pa-
cto nimis onerari præmiq;
respublicas, aut si videmus
& negligimus scelerati etiā
& nefarij sum⁹, & sic inquit
Cæsar de Bel. Gallico, addu-
cūtur iam pridē inutiles mē-
ces quibus adolescentes oc-
tiosi, & vani & mulieres le-
ues, & fatuæ facillè decipiun-
tur: nam vt præter eam plu-
mas, telas, picturas, & mille
talia, quid dicam de vestibus

istis, quibus Hispani iuuenes
alioqui futuri fortissimi effe-
minātur, quibus fœminæ ma-
gno suo et parētū et marito-
rū malo impudētiōres fiunt,
vt hæc & alia affert Siman-
de Repu. lib. 9. c. 27. et inquit
Tiraq. in l. 3. cōnub. nu. 9. q.
Pythagoras Samius Croto-
nij, fecit vt matronæ auratas
vestes, & alia ornamenta ve-
lut instrumēta luxuriæ depo-
nerēt, ea quæ omnia delata in
Iunonis eadē cōsecrarēt, pro-
ferentes, vera ornāmēta ma-
tronarum pudicitiam nō ve-
stes esse, sed vè temporibus
istis in quibus nulla est, nec
fuit vnquā inuentio talis or-
dinādi se mulieres, imò &
homines, sicut nunc, de qui-
bus & multa dixit Petr. Gre.
in Syntagm. iur. lib. 9. c. 19.
per tot. & Castillo in Politi-
de Correg. lib. 2. c. 17. num.
148. cū seq. & nos diximus
alia in l. 1. num. 5. tit. 12. lib.
7. supra.

4 Ibi. *Con que en quanto a
traer los vestidos y trages que
estunieren hechos.* Hic habes
text. probantem, sumpto ar-
gumento à permissiōe, &
expressiōe, quod vestes fa-
ctæ ante

Etæ ante legis prohibitionē
consentur prohibitæ defer-
ri nisi aliud dicatur, vt hic
dicitur, & ita assererat Bal.
in l. omnes populi. ff. de iust.
& iure. & cū referens Hip-
polyt. in practic. §. secunda.
num. 56.

5 Ibi. *So pena de quatro años
de destierro.* Occurrendum
enim est (vt inquit Biesius,
de Repub. lib. 3.) bonis legi-
bus malis moribus: & puniē-
di sunt sartores & sarcina-
tores seuerissimè, si quid
in vestibus contra leges fe-
cerint: & vt fœminarum li-
centia reprimatur. Expedi-
ret fortasse, vt lex fieret cō-
tra mulieres nobiles & illu-
stres addito præmio, quia
honestatis, molestiæ, atque
frugalitatis exemplum cæte-
ris omnibus esse debent: ac
simul permitteretur vsus il-
larum vestium plebeis fœmi-
nis & meretricibus, tunc
enim infames fierent vestes
illæ, atque ab omnibus re-
pudiarentur, nulla enim ef-
fet mulier, quæ nobilis &
honestæ æstimari non vellet,
eōtra, cū lex nobiles excipit,
rixarū & iniuriarū est causa,

& vix ad effectū perducipō-
test, hæc Biesius vbi supra.
Sed vestium damna penes
futorem vel fallonē ad quē
pertinēat verè per Petr. Gre-
gor. in Syntagma, lib. 18. ca-
pit. 26. num. 4.

Lex. 6. eiusdem. tit. 12.
libro. 7.

*Quia brevis est nō indiget
summario. num. 1.*

S V M M A R I V M.

1 Nullus tegumentum portet
super bestia equina, exce-
ptis mulieribus, sub nostri
text. pœna.

Ibi. *Mandamos, que agora
y de aqui adelante.* Idem
eadēmet lege fuit disposi-
tū per l. 6. titu. 19. lib. 6. supra
vbi per errorem fuisse appo-
sitā credo, & sic in posterum
non inseretur ibidem, quia
esset superflue appositā.

Ibi. *Aunque no sea suyo.*
Nisi hoc lex nostra expres-
sisset alienum non amittere-
tur, secūdem quod diximus
in l. 25. tit. 18. num. 19. in fin.
cum. 3. seq. lib. 6. supra.

Lex. 7. eodem tit. 12. lib. 7.
Per sex anni menses permittitur equitare in equis cum tegumento numero. 1. cum aliquibus ampliationibus, & limitationibus. nu. 2.

SUMMARIUM.

1 In sex anni mensibus hic declaratis permittitur equo ambulare tegumento super eo imposito, & cuius formæ esse debeat tegumentum hoc.

2 Ibi Tenemos por bien: Limitatiua est legis præcedentis, quæ tantum de bestiis equinis loquebatur ad differentiam legis sequentis, quæ de mularibus bestiis loquitur.

Ibi Con que mandamos, q̄ esto no comprehenda a las mugeres, quæ quidem ex verbis istis, & ex similibus in fine legis sequentis positis earum dispositionibus non comprehenduntur, cum exceptio firmet regulam in contrarium.

Lex. 8. eod. tit. 12. lib. 7.

Mularibus bestiis deambulare personis ecclesiasticis cum tegumento permittitur, similiter graduatis in vniuersitatibus approbatis. nu. 1. & 2. cum aliquibus declarationibus. num. 3.

SUMMARIUM.

Prohibetur itidem in bestiis mularibus ambulare cum tegumento, nisi in personis, & casibus hic permittis, & in lege sequente, quæ est nostræ declarationis.

1 Ibi An si mismo mandamos: An si mismo Latine, est item, quæ est dictio repetitiua similitudinum, vt inquit DD. in l. in repetendis, de leg. 3. & cū per verbū, mandamos, & verbis prohibitiuis loquatur lex nostra respicit prohibitionē l. 6. præcedentis, quæ in bestiis equinis loquebatur, vt idem fit in bestiis mularibus, secundum quod hic p̄sonatur, & prouidetur.

Ibi.

Ibi. En la ley antes desta. Quæ est. 6. adde tu, & in lege sequente. Nam in proxima, ac præcedente lege nullæ personæ exceptatur, quæ possint per totū annum tegumenta trahere in bestiis equinis, sed in l. 6. mulieribus permittitur, & in l. sequente, * hominibus literatis, & graduatis in bestiis mularibus sexus fœmini, & sic alijs personis non censetur promissum.

Ibi. Ni en mula con gualdrapa. Non est enim iniuriosa lex hæc prohibens equitare super mulas, cum tegumento, maxime cum respiciat publicam vtilitatem imminente bellorum necessitate, & equitandi exercitio super equos, vt in simili inquit glos. mas. in l. 1. titu. 21. partit. 2.

3 Ibi. No en machos, exceptio hæc omnes personas supra memoratas & exceptas etiam comprehendit, dū tamen nō sint mulieres, hæc enim & in mulis, & in mulabus possunt per totum annum equitare sine pœna cū tegumento super eis impo-

sito, & super el sillon, o angarillas quæ lleuare puestas sobre la tal mula, o macho.

Lex. 9. eodem tit. 12. lib. 7.

1 Non summatur, qui a facilius est & aliqua tradita fuerunt, in num. 2. legis præcedentis. num. 1.

SUMMARIUM.

1 Literati graduati gradu licentiatuæ ad minus in qualibet sciētia possunt equitare per totum annū super mulabus cum tegumento super imposito.

Ibi. Tengopor bien. Est limitatiua dispositionis principalis legis præcedentis, & ampliatua exceptionis ibidem positus circa monachos, & ecclesiasticas personas, vt idē sit circa personas literatas gradu licentiatuæ ad minus insignitas in qualibet sciētia, & in qualibet vniuersitate approbata huius Regni, vel extranei.

O5 Lex.

Commentaria ad leges

Lex. 10. eodem tit.
12. lib. 7.

*Quibus modis tegumenta
facienda, & portanda
sint. num. 1.*

S V M M A R I V M.

1 Prohibet lex nostra tegumē-
ta, & alia portari cum re-
bus hic designatis, sub pœ-
na harum legum:

1 **I** Bi. *Ni de paño.* Intellige
quæ sit munita cum serico,
vt designatur in verbis
sequentibus, *con terciopelo, ni
passamano.*

Ibi. *Ni freno ni copas,* vt in
toto titulo nulli licere, in fre-
nis. lib. 11. prohibitum repe-
rimus.

Ibi. *En estas leyes.* Quæ in-
feruntur in. l. 6. supra eodem
& in sequentibus legibus ap-
probantur.

Lex. 16. tit. 18. lib. 7.

1 *Ordo inter cerarios habē-
da describitur. nu. 1.*

S V M M A R I V M.

1 Ordo habendus per cera-

rios in labore ceræ dispo-
nitur in præsentī.

1 **I** Bi. *Mandamos.* Declarat
dispositionē leg. 8. istius-
met tituli, & auget pœnas
illius legis contra facienti-
bus impositas, & ibi alia di-
ximus, quæ esset superfluum
hic referre.

Lex. 14. tit. 1. lib. 8.

1 *Iudices gabellarū nō pos-
sunt depositum facere pe-
nes conductores, neq; eo-
rum administratores. nu-
mero. 1. & 2.*

S V M M A R I V M.

1 Iudices dati super redditibus
Regijs nullum deposti-
tū cōdemnationum per
eos factarum faciant pe-
nes conductores dictorū
reddituum, neque penes
eorum administratores.

1 **I** Bi. *Que se dá.* Intellige ad
petitionem conducen-
tū redditus Regios, vt
ex supplicatione huius capi-
tuli colligitur, & ex disposi-
tione

tione nræ legis decerpitur:
maximè ex illis verbis, y no
en los mismos arrendadores: pō-
derando dictionem illam,
mismos, quæ est ac si diceret,
y no en los dichos arrendado-
res: & sic manifestè colligi-
tur, de ijs conductoribus su-
pra legislatorem locatū fuisse,
vt ad petitionem eorum
sint tales iudices prouisi, &
id etiā colligitur ex. l. 15. se-
quente, quæ de ijs iudicibus
dandis dictis conductoribus
loquitur.

Ibi. *Y no en los mismos ar-
rendadores.* Iustè statutum,
nè si aliter fieret esset occa-
sio nouarū litiū in recuperā-
dis dispositis factis in perso-
nis cōductorum, & suorum
administratores.

2 **I** Bi. *No se ponga condicion
contraria a esto.* Prout solebat
fieri, vt apparet ex supplica-
tione legis supra proximè in
originali eius inserta.

Lex. 15. tit. 1. lib. 8.

1 *Iudices dandi conducto-
ribus reddituum Regiorū
per quod tempus possunt
concedi, & per quem*

*nominari, & eius expen-
sis. num. 1. & 2.*

S V M M A R I V M.

1 Iudices dandi cōductoribus
reddituum Regiorum per
quot tempus possunt con-
cedi, & per quem nomi-
nari, & cuius expensis,

2 **I** Bi. *Y este depositen los ar-
rendadores que le pidieren.*
Nam ei incumbere debet
onus soluendi salarium, qui
ex concessione petiti & cō-
cessi iudicis præterdit com-
modum reportare: nam qui
sentit commodum, debet &
damnum sentire, ex regula
iuris, neque est ferendus is,
qui lucrum quidem ample-
ctitur: onus autem ei annexū
contemnit, vt inquit Iur. scō
sult. in. l. vni. §. pro secundo.
C. de cad. tollen.

Leges. 19. & 20. tit. 2.
libro. 8.

S V M M A R I V M.

Ordo habendus cum con-
uersis ex genere Mauro-
rum

rum Regni Granatæ, qui in has alias partes nostri Regni fuerunt distributi, & cum illis, qui ex dicto genere se vocant Christianos veteres, proponitur in ijsce duabus legibus.

De hac lege facta in anno 1572. meminimus in l. 8. tit. 9. num. 9. lib. 3. supra & hæc eiectio huius gētis à Regno Granatæ potest dici secunda respectu illius, quæ fuit prima cum à toto Regno fuerunt eiecti nisi se ad fidem conuertissent: licet hæc fuit generalis, illa vero nostræ legis particularis ab illo Granatæ Regno, ob rebellionem ibidem ab eis commissam, quæ fuit ann. 1569. & 1570. quod ex historijs factis & faciendis latius discutietur & narrabitur.

Lex. 13. tit. 7. lib. 8.

Pœna ludentium augetur, & ad quem sit facienda & in quo casu repetitio. num. 1. & 2.

S V M M A R I V M.
Augmentatur pœna luden-

tium, & ampliatur dispositiones legum præcedentium circa ludentes & tabularios, & applicantur pœnæ.

I Bi. *Mandamos.* De hac lege videnda sunt, quæ diximus in fine. lib. 8. huius nostræ Recopilationis, quæ hic pro nunc inserere esset superfluum.

Ibi. *Con que esto no exceda de cinquenta ducados.* An ista verba sint referenda ad illud duplum, quod cum lucro iubet lex nostra restitui, ita quod lucrum sit integre restituendum, & duplum etiam dum tamen non excedat quinquaginta ducatos duplum istud, vel lucrum & duplum in simul nõ debet excedere quinquaginta ducatos, dubitabile est, nam si lucrum est maioris valoris quinquaginta ducatorum fieret damnum, si lucrum & duplum eius non excederet quinquaginta ducatos: pro alia vero parte lex nostra iubet, lucrum integre reddi cum duplo, dummodo istud non excedat quinquaginta ducatos, ergo indefinita illa, istud

istud lucrum, & duplum comprehendit, præsertim cum ex lege nostra dehegetur repetitio amissorum per dente, cum ergo non possit repetere lucrum illud & duplum eius in pœnam apponitur, ergo quinquaginta ducati lucrum & duplum comprehendant, & hæc verius videtur, ut dicam in glos. sequente.

2 Ibi. *Y el que perdio no lo pueda repetir.* Videntur hæc verba esse contraria verbis præcedentibus. *Y el que ganò buelua enteramente la ganancia,* sed cui debet reddi nisi per dente: verbum enim, *buelua,* præsupponit habitum, ergo illi qui perdidit debet reddi: in verbis autem nostris, *Y el que perdio no lo pueda repetir,* denegatur per dente repetitio, igitur repugnantiam inter se continent dicta verba, & certe nisi priora verba intelligas, quod iudex ex officio possit iubere restitui lucrum: pars autem perdens illud repetere non possit, omnino dicendum est, quod cum ex dicto verificulo. *Y el que lo perdio no lo pueda repetir,* denegetur per

dente omnino restitutio: illa priora verba. *Y el que ganò buelua enteramente la ganancia con otro tanto,* intelligenda sunt, quod lucrum & duplum illud ipsius lucri sit reddendum in vim pœnæ, & applicandum per tertias partes cameræ iudicis, & denunciatori, & secundum hoc, lucrum & duplum eius non deberent cumque excedere quinquaginta ducatos, sed ad eos reduci in vim pœnæ, & sic declaranda & intelligenda sint illa: alia verba sequentia, *con que esto no exceda de cinquenta ducados,* & hos credo esse veros sensus ac intellectus nostrorum verborum.

Lex. 14. tit. 7. lib. 82

S V M M A R I V M.
Dispositum per leges Regias, circa ludos taxillum, seruandum est in ludis chartarum, bueltros, dictarum.

I Bi. *Por las leyes de nuestros Reynos.* Quæ sunt supra isto titulo.

Ibi. *Que llaman los bueltos.* Etiam stante hac lege video permitti ludum chartarum vocatū, presa y pinta, qui meo videri, idem importat, que los bueltos, quoniam vertuntur, & quam plurimi nummi hoc sicut alio ludo perduntur, & sic eodem modo esset hic prohibendus, sicut, *el de los bueltos.*

Lex. 15. tit. 7. lib. 8.

Pœna imposta officialibus ludentibus, etiam intra summā permissam in diebus laboris, imponenda est mercenarijs, bene declaratur. nume. 1. §. num. 2.

SVMMARIVM.

- 1. Pœna imposta officialibus ludentibus, etiā intra summā permissam in diebus laboris, imponenda est mercenarijs eisdem diebus ludentibus intra eandem etiam summam.

Ibi. *Que las leyes.* Quæ est. l. 14. §. 2. istiusmet tituli &

lib. in fine nostri tituli, vbi dicitur. *Vease la ley final deste titulo,* debet dicere. *Vease la ley treze.* Quoniam cum hic versiculus insertus fuit in fine nostri tituli, erat hæc. l. 13. lex finalis, tamen ex additis post legibus, iā non est finalis lex, sed. 13. vt dico.

Lex. 8. tit. 11. lib. 8.

1. *Aegyptiani in nostro Regno, siue homines, siue mulieres non habentur cum aliquibus ampliationibus & limitationibus. num. 1. §. 2.*

SVMMARIVM.

- 2. Aegyptiani in nostro Regno, siue homines, siue mulieres non vagentur, & vagati ambulent, sed in vno populo viuant, & habitent cū familia permanentes, & quod nullam rem vendant, nisi secundū quod hic disponitur, sub pœna furti.

2. Ibi. *Seguardē las leyes.* Quæ sunt. 11. 12. & 13. istius tituli,

tituli, vbi dixi, quod etiam si vicinitatem præbeant in populo non sunt in Regno ferendi, neque admittendi ob rationes & causas per me ibidem expressas, quæ verè contingunt, sed cum qualitatibus, hic requisitis in rebus vendendis sustineri possunt hæc leges: nam si seruantur pauci aut nulli in Regno existent, vel habitabūt, prout iam non habitant in multis partibus, & non sine magno commodo & securitate locorum, ac bonorum ibidem commorantium.

Lex. 50. tit. 13. lib. 8.

1. *Iudices fraternitatis obseruent ordinem in iudicijs, quæ in iudicijs, los Adelantamientos obseruant. num. 1. §. 2.*

SVMMARIVM.

- 1. Iudices fraternitatis seruent ordinem, quæ iudices de los Adelantamientos, seruāt in captione delinquentiū, & factione informationum, & recuperatione salariorum, & expensarum, & iurium.

Ibi. *En el prouer receptor.* de quibus in. l. 67. cū seq. aliquibus. tit. 4. lib. 3. supra.

Ibi. *En prender los culpados.* De quibus in. l. 28. eod. tit. 4. & lib. 3. supra.

2. Ibi. *Derechos y salarios.* De quibus in. l. 31. 43. 53. 65. & 71. d. tit. 4. & lib. 3. supra.

Ibi. *De los adelantamientos.* De quibus est tit. 4. d. lib. 3. supra.

Lex. 51. tit. 13. lib. 8.

1. *Iudices fraternitatis leges Regias in procedendo seruare debent. nu. 1. §. 2.*

SVMMARIVM.

- 1. Iudices fraternitatis tenentur in subscriptione iurium suorum seruare ordinem traditū per leges Regias alijs iudicibus ordinarijs & tabellionibus.

2. Ibi. *Lo q por nras leyes,* quæ est. l. 2. §. fi. tit. 27. lib. 4. supr.

Lex. 6. tit. 16. lib. 8.

1. *Non indiget sumario.*

SVMMARIVM.

Nouum ordinem & nouam formam ponit lex nostra circa remissionem delinquentiū Castellæ ad Lusitaniam, & contra.

Et est

ET est salubris & iusta lex si seruaretur, sed vereor eius obseruationē, & sic plura delicta remanent impunita, sed fortassis nunc obseruabitur, cum vtraque Regna sint hodie sub eodem Principe, & Rege.

Lex. 7. tit. 19. lib. 8.

Plura in hac lege de vestibus & famulis meretricum traduntur. nu. 1. 2. & 3.

S V M M A R I V M.

1 Publice mulieres ex meretricio questum habentes non induantur vestibus religiosis, neque famulas habeant minores. 40. annorum, neque secum deferant scutiferos, vel ad Ecclesias, vel alia loca sacra portent stratum, vel res hic designatas sub penis contentis in hac lege.

2 *Ibi. Ni otros abitos ningunos de religion.* Non enim religiosa publicis mulieribus conueniunt, neque vestis honesta cum impudicis & inhonestis moribus, licet enim vestis non faciat monachum, non tamen est decens, ut illa, quae mer-

trix est, vestibus pudicis & honestis mulieribus competentibus vtantur, & habitu religioso velint suas operire immunditias, & inhonestates.

In. S. 2. ibi. Otro si, porq̄ con su exemplo no se criē facilmete otras. Nam impudice mulieres non solum sua inhonesta vita sibi nocent, sed & suo malo exemplo alias ad impudicitiam trahunt mulieres, quae fortassis honeste forent sine earum conuersatione, ut latissime & bene trahit Tira. in. l. 16. connubi. nu. 14. cum sequent. pluribus, vbi nu. 25. inquit, mulieres impudicas id maxime cupere, ut caeterae omnes sint sui similes, & sic iuste lex nostra iubet ne famulae harum meretricum sint iuuenes, sed aetatis maioris. 40. annorum ad minus, de quibus meretricibus & vestibus earum multa dixit Petr. Gregor. in Syntagm. iuris, lib. 10. cap. 2.

Lex. 9. tit. 19. lib. 8.

1 *Penas impositas contra maritos consentientes uxores suas impudicas esse, augentur.*

num. 1. & quod requiratur mariti consensu interuenisse. num. 2. & quomodo probetur. num. 3.

S V M M A R I V M.

1 **A**uget lex haec penas impositas contra maritos consentientes uxores suas impudicas esse.

2 **I**bi. *Por precio consintieren, & ibi. O de otra qualquier manera induxeren, o atrageren a ella.* Notanda sunt verba haec, ut dicta demum intelligas maritum teneri poena nostrae legis, quoties pretio consentit, vel allicit uxorem ad hoc, ita ut consensus mariti probandus sit, & quidem verum, ut diximus in. l. 2. num.

12. cum sequentibus, istius tituli: nam in dubio pro marito praesumendum est non consentire: tum quia delictum non praesumitur nisi probetur: tum etiam, quia homo animal zelotypum est, ut est testis Homerus, lib. 7. Odiseae, non multo ante finem,

valde enim zelotypia regnat, ut & plura dicens, inquit Tiraq. in. l. 16. l. connub. num. 2. ergo mirum non est, si non consentiat alium potiri re sua, valde & mirum si consentiret zelotypia: namque est ex eo, quod alter quoque potiatur eo, quod ipse concupiueris: & consequenter intelligendum est maritum hoc non consentire nisi probetur: praesertim si est homo honoratus bonae famae, aut diues, & sic lex nostra vsa est dictis verbis, *consensum mariti denotantibus: sed si esset homo vilis, & quem, probatur ab Amasio suae uxoris pretium recipere & bona, & illum cum sua uxore permittere loqui & familiariter tractare, & multoties in secreto, & quod de hoc publice murmuratur ipso audiēte, et sciente, neque zelotypia vten- te, tunc aliud esset dicendum, licet & adhuc tunc, ut poena nostrae legis puniretur, non crederem haec sufficere, nisi tortura maritus confiteretur, quae omnia iudicio recti iudicis relinquimus.

Lex.

Commentaria ad leges

Lex. 14. tit. 17. lib. 9.

Pharmacopola de quibus rebus, & confectiōibus gabel lam solvere teneatur, n. 1.

SUMMARIUM.

Pharmacopolæ de quibus rebus & confectiōibus debent solvere gabellam.

I Bi. *Otro si.* Hunc ego. *s.* inferui referendo eum, & declarando, super hac eadem lege. 14. & nunc ei additur, quia in Recopilat. hac nostra non erat insertus. *s.* hic quia, ibi illū declaravi.

LAVS DEO.

Lex. 9. tit. 20. lib. 9.

De ferijs & solutionibus in eis faciendis, plura traduntur. num. 1.

SUMMARIUM.

Lex hæc tractat de ferijs, & solutionibus in eis faciendis temporibus, & in loco hic constituti, & cum hac lege finiuntur leges in ijs quaternis duobus inserte, & additæ nostræ Recopilationis legibus, titulis, & libris ordinatis, prout ex eis visum est.

INDEX
INDEX RERVM,
OMNIUM, QUAE IN
hoc libro continentur.

Antiquior in gradu, an preferatur nouiori. nu. 7. Et quid si nouior maiorem gradum, vel ordinem habeat. nu. 8. fo. 13.

Antiquitas per vnum momentum consideratur. nu. 11. fo. 14.

Amicitia nimia, est iusta causa recusationis. nu. 18. Et idem de inimico & odium habente. num. 19. Etiam non capitalem, sed simplicem, quae iudicis arbitrio committitur. ibidem. fol. 18.

Amicitia maioris est potestatis, quam fraternitas. nu. 26. fo. 18.

Appellatio in causa gabellarum, ad quos iudices sit

interponenda. nu. 1. fo. 27.

Appellatio in omnibus, & ab omnibus est licita. nu. 25. fo. 26.

Appellatio in dubio debet recipi, & non respui. nu. 26. fo. 27.

Casus multi, in quibus non defertur appellationi. nu. 28. fo. 27.

Appellatio est defensio. nu. 29. fo. 27.

Appellatio quo iure sit introducta. nu. 30. fol. 27.

Appellatio per consuetudinem, aut statutum tolli non potest. nu. 33. Et quomodo intelligatur. ibi. fo. 27.

Clausula, appellatione remota, nihil operatur, quo ad tertij praedictum. nu. 40. fo. 29.

Clausula, appellatione remota, ita operatur in fauorem illius contra quem conceditur, sicut illius cui conceditur. numer. 41. fol. 29.

* Appel-

I N D E X.

Appellatio licet in aliquo casu tollatur, non tamen defensio, numero. 42. folio. 29.

Appellatio & nullitatis sublatio, diuersa sunt, numero. 43. folio. 29.

Appellatione remota, non dicitur remotus recusatus, reuocatus, ac supplicatio ad Principem, num. 44. folio. 29.

Appellatio in quibus casibus sit remota, etiam quoad effectum deuolutiuum, num. 45. folio. 30.

Appellatio in dubio, & nisi expresse dicatur, non cefertur sublata. num. 49. folio. 31.

Finalis ratio huius legis intelligitur, & qua de causa reformatio anni facta fuit, num. 1. folio. 49.

Datur forma in hac lege Alguazellis proidentibus, fortalitia & gentes bellicas, num. 1. folio. 67.

Confiteri Sacramentaliter, & Eucharistiam sumere quilibet tenetur

in articulo mortis. num. 1. folio. 1.

Constitutus in articulo mortis, quando quis dicatur. num. 4. folio. 1.

Totum concilium pro vno reputatur. num. 6. folio. 23.

Cultura quando sit utilis & non nociua pastibus & defensis, ad pascendum greges. num. 13. folio. 24.

Clausula, remota appellatione, a quo possit concedi. num. 47. & num. 48. per quem possit confirmari statutum. folio. 30.

Clausula appellatione remota, solum operatur quoad effectum suspensiuum, non verò deuolutiuum. num. 47. folio. 31.

Cōtraxisse ibi quis videtur, vbi fuit solutio destinata, num. 17. vbi limitatur in clerico: & num. 18. de promittente soluere vbi cūq; fuerit inuentus. folio. 37.

Cōciliū potest eligere duos Doctores, seu Decuriones ad terminandum casum per legem sibi commissum in causis decem millia morapetitorum, num. 2. folio. 40.

An

I N D E X.

An dispositio huius legis habeat locum in censibus perpetuis vitalitijs, & alijs, bene intelligitur cū ampliationibus, & limitationibus, de quibus hic. num. 2. 1. 2. & 3. Et quomodo fraus & dolus in isto cōtractu intelligitur. num. 4. folio. 45.

Assignatur census vitalitij pretium iustum, num. 1. folio. 46.

An pretium census debeat esse in pecunia numerata, vel in alia specie sufficiat. num. 2. folio. 46.

Contractus census est nullius momenti, si in pecunia numerata non constituitur. num. 3. folio. 47.

An proprius motus Pij. V. super creatione certus sit in Hispania in viridi obseruantia. num. 1. folio. 47.

Intelliguntur Extrauagantes Martini, & Calixti, num. 2. folio. 47.

Contractus census redimibilis, est vera emptio, & venditio, & quomodo hoc intelligatur. num. 3. folio. 48.

Non requiritur pecuniæ

numeratio, vbi non obseruatur proprius Motus Pij Quinti, numer. 4. in cōtractu census. folio. 48.

Assignatur ad legē nostrā verus intellectus. n. 1. folio. 49.

Castillo de Bouadilla reprehenditur, & bene. num. 2. folio. 50.

Antequam pacta & compromissa sint in executionem redacta camplores & mercatores detrudendi sunt in carcerem, & nō detrahendi vsq; quo lites finiatur vsq; ad. n. 2. f. 50.

An clerici & ecclesiastici teneantur ad huius legis obseruantiam, num. 4. folio. 52.

Ultra triginta dies pōt emptor repetere excessū sibi ablatū, num. 12. folio. 53.

Como se ha de hazer la cala y cata, y cōtra que personas, num. 58. folio. 58.

Plura traduntur in materia conscientie, & quod in omnibus rebus est anteponenda. num. 13. folio. 59.

In cōscientie foro tenetur excessum huius taxę erogari pauperibus, vel in aliquo opus publicū, & cōmune cōuertit. n. 15. f. 59.

* 2 Ad

INDEX.

Ad evitandā frumēti neces-
sitate collecta imponi
inter vicinos pōt. nu. 11.
& in hoc casu priuilegia-
tus non gaudet priuile-
gio, nu. 12. fo. 75.
Properci carmina referūtur
notabilia quidem, nu. 2.
& plura de mulierib⁹ ve-
stimentis traduntur, nu.
3. fo. 103.
De eadem re. nu. 4. fo. 103.

D

Dictio, *anque*, Latine,
quāuis, in casu nostrā
legis est implicatiua, &
exclusiua, & præcedēti-
bus addit, nu. 4. fo. 3.
Refertur nouū Regij Cōsi-
lij decretum circa obser-
uantiam l. nostræ, & simi-
liū, præterquam decimas
executionum, vbi adest
cōsuetudo, quod Corre-
ctores habeant cū certis
pœnis. nu. 3. fo. 13.
Dictio, *non*, si præcedit ver-
bū potest, adimit poten-
tiam, nu. 1. fo. 14.
Delegationes Apostolicæ,
quare Canonicis & exi-
stētibus in dignitate fiāt,

num. 30. fol. 19.
Dictio, *no*, adiuncta verbo,
pueda, inducit impossibi-
litate, nu. 19. fo. 25.
Dispositio nostri. *S. ibi. Ha-*
llandolos en ella, nō requi-
ritur omnino appellatio-
nem, nu. 21. fo. 26.
Defensas facere nemo po-
test, num. 23. fo. 26.
Damna facta ab animalib⁹
fratrum de Mesta, damni-
ficati non audentiam pe-
tere, & ob quid, num. 24.
fol. 26.
Duces, Comites, Marchio-
ni, non possunt dispone-
re contra ius si superiorē
recognoscant, num. 40.
neq; cōcedere clausulā,
vt sine estrepitu, & figu-
ra iudicis, & sola facti ve-
ritate inspecta procedat,
num. 41. fo. 29.
Domini temporales nō pos-
sunt etiam ex consuetu-
dine appellationem tol-
lere. nu. 42. fo. 29.
Dispositio l. nostræ, quate-
nus tollit appellationem
de iustificacione pericu-
losa videtur, nu. 46. fo-
lio. 31.
Differentia in casu nostræ
l. inter

INDEX.

inter iudices Chancella-
riarū maioribus & Rega-
lium audiētiarū, iudices,
& Præsidentes, & Regē
iustem, & maioribus Galle-
tiæ iudicibus. nu. 6. f. 36.
Nō potest per Dardanarios
vendi sal. vel emere ad re-
uendendū, cū ampliatio-
nibus, & limitationibus,
de quibus in nostra lege,
& glos. num. 1. fo. 42.
Disiunctiua, *O, Regidor Di-*
putado, an comprehendat
iudicem or dinarium, vel
tamen Decurionem. nu.
4. pro vtraque parte dis-
cutitur. fol. 82.
Si Decuriones nollunt vel
negligunt custodes depu-
tare, quid erit agēdū per
dominum loci aut iudicē
ibi positū. nu. 4. fo. 83.
Depositari⁹ seu sionomus,
nō potest pretium pone-
re in pane cocto, nec in
tritico, quia pertinet ad
ciuitatē, villam seu popu-
lum, nu. 4. fo. 86.
Decurionum consilium an
possint taxā in minus iu-
sto pretio imponere. nu-
mer. 6. Forē sibus seu vi-
cinis & ecōtra. n. 7. f. 87.

Decuriones possunt nomi-
nare discussorē, qui pro-
uinciam visitet, discu-
tiat, & inquiret, & susce-
ptorem, qui emat frumē-
tum cū salario iusto. nu.
3. fol. 87.
Decuriones tenentur ratio-
ne sui officij gratis anno-
nam inter vicinos erogare.
num. 2. fo. 91.
Decuriones debent inspe-
ctis sumptibus iustum
pretium annonæ impo-
nere. nu. 3. fo. 91.
Decuriones tenentur resar-
cire, & restituere dānum
in cōscientia, si per negli-
gentiam, vel per malitiā
pretium iniustū pane co-
cto, vel tritico imposue-
runt in vicinorum præiu-
dicio. nu. 7. fo. 92.
Dictio, *so color*, quomodo
in iure intelligatur. nu. 4.
fol. 110.
Decuriones, an possint, vt
assistāt in rationibus ali-
quod salarium accipere,
num. 4. fo. 103.
Eucharistię communio,
an sit danda ad mortem
cōdemnato si ieiunus nō
sit,
* 3

INDEX.

- fit, nu. 2. Et ibidē quid in cōstituto in graui infirmitate. fo. 1.
- E**ucharistia quo tēpore sit præstanda condemnatis ad mortem. nu. 4. fo. 1.
- E**xecutus virtute submissionis, si bona & nō persona in territorio reperiat, an possit capi per requisitoriam, & sit remittendus, numer. 11. folio. 36.
- E**xecutio nostræ. l. an resultet ex confirmato, vel ex confirmante, numero. 3. fol. 39.
- P**er quas personas erit nominandus economus seu susceptor annonæ. nu. 3. & medicus, syndicus & peressores ciuitatis. nu. 2. & an maior pars sequenda sit. fo. 82.
- E**xcessio contra susceptorem faciendā est, antea quā deueniatur ad Decuriones eligētes, seu nominatores, dictū economum. nu. 7. fo. 84.
- E**conomus nominatus si tēpore nominationis sit idoneus, & postea constituitur in paupertatē, nō tenentur nominatores, seu decuriones, num. 8. fol. 84.
- E**cclia an habeat tacitā hypothecam in bonis suorū debitorum, numer. 3. folio. 102.
- P**er ses anni menses permittitur equitare in equis cū tegumento. num. 1. cum aliquibus ampliacionibus, & limitationibus. numer. 2. fol. 106.
- A**egyptiani in nostro Regno, siue homines, siue mulieres non vagentur, cum aliquibus ampliacionibus, & limitationibus, num. 1. & 2. fo. 109.
- F**acta cōtra commissiōnem, aut formam commissiōnis nulla sunt, nu. 9. fo. 23.
- F**acta contra legem prohibitiuam nulla sunt, num. 8. fol. 23.
- F**orum ratione contractus sortitur si ibi contrahēs inueniat. num. 14. & nu. 15. limitatur, & declaratur. fo. 37.
- F**orum quādo sortiatur ratione

INDEX.

- ratione destinatae solutionis. num. 16. fo. 37.
- F**ideiussio nostræ. l. an dari debeat, licet nō petatur, nu. 4. remissiuē. fo. 39.
- A**n falsitas committatur in parte vel in toto, bene discutitur, & plures adducuntur limitationes. per Anton. de Padilla. n. 3. f. 44.
- T**empore famis ne pauperiores pēreāt, aut vilius, frumentū dari debet, aut de toto donationē facere. Et de origine panis Fiscalis, & quomodo distrahebatur, num. 5. fo. 72.
- F**orma prouisionis necessitatis tēpore. nu. 14. fo. 76.
- F**rumenta custodiantur in domibus Concilij ciuitatis, & non alijs, & rationem assignat. n. 1. fo. 80.
- Q**uando aliquis tenetur dare fideiussorem, non sufficit iuratoria cautio, & quomodo intelligatur, num. 6. fo. 84.
- F**raus est obuiandus in causa huius legis, & quod nō mensuretur fideliter frumentū, & annona. nu. 4. & quomodo hoc intelligatur, & forma quæ in
- distributione seruanda sit, & fraus denoscatur, & possit euitari. num. 6. & fo. 92.
- F**armacopolæ de quibus rebus & cōcessiōibus gabellam soluere teneantur. nu. 1. fo. 110.
- D**e ferijs & solutionibus in eis faciendis plura traduntur. nu. 1. fo. 110.
- G**ratia prior est attendenda, num. 12. fo. 14.
- G**estaper iudicē post recusatōnem an sit nulla ipso iure, vel annullanda veniant mediante appellatione. num. 10. fo. 17.
- H**æretico damnato, an eius bona opera damnata censentur. nu. 14. fo. 5.
- H**æreticalia verba, an & quā ex ignorantia prolata censentur. nu. 17. fo. 5.
- H**orra frumentaria, est idē quod depositus, & quomodo in iure intelligatur, nu. 2. & annona militaris, prouincialis, municipalis, ciuilis, sunt sinonima, & verē dicuntur annona panifera, nu. 3. f. 71.

I N D E X.

Quomodo interpretetur horrea Galliana. num. 9. fol. 74.

An horrea annonæ, siue de positi sint vtilia necne? bene discutitur, nu. 15. fo. 77.

I

Impressores libros catholicos falsificantes, corruptentes eos, aut sanæ doctrinæ hæretica dogma committentes, qua poena puniuntur, nu. 5. fo. 3.

Ignoranti nihil imputatur, & ignorantia excusat à poena, nu. 9. & nu. 10. an præsumatur, vbi alia remissivè de ignorantia. fo. 4.

Imperitiosus retinens libros prohibitos, an dicatur, suspectus de hæresi. nu. 19. & quid sit inter alia bona hæreditaria eos habuit, vel in mercibus eos habuit inclusos, & quid si licet sint ab hæreticis scripti nihil hæreticum habeant, ibidem. fo. 6.

Indulgentiarum usus antiquissimus est. nu. 2. fo. 7.

Indulgentiæ, ex quorû meritis conceduntur, & ad quid prosint. nu. 3. fo. 7.

Indulgentiæ profunt animabus existentibus in purgatorio per modum suffragij. num. 4. fol. 7.

Indulgentiæ quo iure sint in ecclesia concessa. n. 5. fo. 7.

Indulgentia quid sit, & de pluribus eius diffinitionibus, nu. 6. fo. 8.

Indulgentia quotuplex sit. num. 7. fo. 8.

Indulgentias concedere quis possit. nu. 9. fo. 9.

Indulgentiæ semper ex causa rationabili sunt concedendæ. num. 10. fo. 9.

Iubilæus unde dicatur, & quid sit. nu. 12. fo. 10.

Indulgentiæ plenariæ, ne quis illas lucretur extra Romam, suspenduntur in anno iubilæi. 25. nu. 13. & ibidem de centenariis iubilæo. fo. 10.

Indulgentiæ superioris non gaudet quis, cui non est subditus, nisi eius Prælati det ei facultatem eas alibi quærèdi. n. 10. fo. 12.

Indulgentium dignitas civili iudicatur, ex eo quod prius fuit institutû. nu. 3. fo. 13.

Iuramento standum est in ijs, quæ animo consistunt. n. 3. vbi

I N D E X.

vbi limitatur. fo. 16.

Casus. 37. remissivè, in quibus iuramento alicuius statuitur. nu. 2. fo. 16.

Iudex recusatus, an possit regulariter interrogari de veritate causæ recusationis. n. 7. & ibi coram quo iudice sit interrogandus, & quomodo respondere teneatur. fo. 16.

Excipere potest contra inimicum suum de inimicitia, qui fuit eius causa. n. 20. f. 18.

Inimicus non solum dicitur, qui habet aperiētiam signa odij, sed etiã qui habet causam odij sine signis, etiam si ostendat amare. nu. 21. fo. 18.

Inimicus noviter conciliatus, potest repellere & recusari. num. 22. fo. 18.

Inimicitia procurata per recusare volentem nihil prodest. num. 23. fo. 18.

Causa inimicitie, aut amicitie ad recusandum est opponenda. nu. 24. & ibi, qui debet esse manifesta, & non dubia. fo. 18.

Inimicus nemo præsumitur. nu. 25. fo. 18.

Iudices præmaximè maio-

res debito honore sunt honorandi. nu. 28. fo. 19.

Iudices dicuntur esse indignitate. & qui. n. 29. fol. 19.

Iudices ordinarij sunt correctorû locum tenentes. n. 1. fo.

Iudices locum correctorû tenentes possunt visitare præterquam in mensibus in hac l. exceptis, terminos tamen solus corrector potest. num. 2. fo.

Iudices executores nre. l. non possunt se intromittere vbi fratres de Messa omnino commoditatem non habent. nu. 7. fo. 23.

Iniustitia est mortis acquisitionis. nu. 11. fo. 24.

Iudices quid & a quibus in officijs gerendis abstinere debeant. nu. 22. fo.

Iudex non deferens appellacioni, punitur. n. 27. imo & peccat mortaliter. ibi. fo.

Ius divinum, & ea quæ ab eo procedunt, non possunt per Principem tolli. n. 33. f. 27.

Intellectus ad capitulos, ut de bitus, de appellatio. & pastoralis. eo. tit. n. 48. f. 31.

Iudices nostræ. l. recusati, an & quomodo sint assignandi, nu. 49. fo. 31.

* 5 Iudices

I N D E X.

- Iudices an possint in actib⁹
a tabellionibus dominos
vexari. num. 5. fo. 34.
Submittens se ex contractu
iudicibus Chancelliarū
vulgo, *Alcaldes*, quando
corā eis possit executivē
cōueniri, & in eius per-
sona fieri executio. num.
1. fol. 34.
Submittēs se dictis iudici-
bus Chancelliarum, cū
renūtiatione proprij fo-
ri, & domicilij, quado in
eius bona possit executio
fieri, & quomodo. nu. 2.
& num. 3. supradicta de-
clarantur. fo. 35.
Submittens se iudicibus de
Adelantamientos, quomo-
do sit conueniendus. nu.
7. fo. 36.
Submittens iudicibus infe-
rioribus, quomodo sit
conueniendus. nu. 8. &
9. fo. 36.
Iurisdictio cui est concessa,
& illum censetur conces-
sum, sine quo expediri
nō potest. num. 12. fo. 37.
Iurisdictio limitata, extra ca-
sum limitatum extendē-
da non est. nu. 13. fo.
Intellectus nostre. l. 23. nu.
3. & num. 4. limitatur
lex in finalibus verbis, in
quantum de deposito lo-
quitur. fo. 31.
In quibus casibus possunt iū-
dices dardanariorū pre-
tium vini assignari. nu.
1. fo.
Verus intellectus ad legem
istam. num. 4. fo. 44.
Iudices Regij executores
sunt huius legis, & inter-
pretantur verba legis. nu.
18. fo. 63.
Iudex non potest pœnas le-
gis moderare, nisi in cer-
tis casibus. num. 2. fo.
Non possunt iudices annul-
lare processus, nisi ex de-
fectu citationis. num. 3.
fol.
Iudices tenentur legem istā
in executionem manda-
re, sub pœna ibi imposi-
ta. num. 1. fo. 104.
Iudices gabellarum, nō pos-
sunt depositum facere pe-
nes conductores, nec eo-
rum administratores. nu.
1. & 2. fol. 107.
Iudices dandi conductori-
bus reddituū Regiarū,
per quod tempus possūt
concedi, & per quem no-
mina-

I N D E X.

- minari, & eius expensis,
num. 1. & 2. fo. 108.
Iudices fraternitatis obser-
uent ordinem in iudicia-
libus, que iudicibus de *los*
Adelantamientos, obser-
uant, nu. 1. & 2. fo. 100.
Iudices fraternitatum leges
Regias in procedēdo ser-
uare debent. num. 1. & 2.
fol. 10.
L
Leges prohibentes exte-
ros beneficia ecclesiasti-
ca, & pensiones super eis
habere iustificantur, re-
missivē. num. 1. fo. 2.
Libri in hac. l. contenti non
sunt diulgandi, nisi prę-
cedente examine, & licē-
tia Regij Consilij. nu. 1.
fo. 2.
Libri obscœni impressioni
mandari non debent, nā
plurimum lædunt rectā
Reip. gubernationem, &
corrumpunt bonos mo-
res. num. 2. fo. 3.
Librū Catholicorum depra-
uatio multis modis con-
tingere potest, & quibus
num. 3. fo. 3.
Deferētes libros vetitos ex
hæreticorum prouintijs
fautores eorū debent cē-
seri, & acriter puniri, &
quomodo. num. 7. & 8.
quod ad hoc scientia re-
quiratur. fo. 4.
Libros damnatos retinētes,
an sint hæretici iudican-
di, vel suspecti de heresi.
num. 12. fo. 4.
Libri hæreticorum combu-
rendi sunt, licet in eis ali-
quid boni reperiatur, nu.
13. fol. 4.
Libri hæreticorum combu-
rendi sunt, neq; ex eorū
nominibus aut operibus
aliquid authorizandum,
num. 15. fo. 5.
Libri hæreticorū nullo mo-
do sunt legendi, neq; reti-
nendi. nu. 16. fol. 5.
Librū vetitę lectionis sciēs
retinens, an sit de hæresi
suspectus, & an suspicio
hec sit leuis vel vehemēs
aut violenta. nu. 18. fol. 6
Libros hæreticos compo-
nens vel scribēs, verē &
manifestē hæreticus cen-
setur. nu. 20. fo. 6.
Librum vetitę lectionis re-
periēs inter suos libros,
an possit illum combu-
rere,
* 6

INDEX.

rere, vel inquisitoribus
manifestare. nu. 21. fol. 6.
Lex nostra cum. l. 4. supra
istio tit. cōcordatur. nu. 1.
fol. 12.
Refertur quædam. l. parti-
cularis nostræ Placentiæ
ciuitatis de los quartos,
num. 12. fol. 24.
Lex nostra iustificat quate-
nus appellationem tollit.
nu. 34. vbi assignat ratio.
fol. 27.
Legatus Papæ, an & quādo
possit vti clausula, appel-
latione remota. num. 43.
fol. 30.
Liber rationū si restituatur
ab eo qui rationes redde-
re debet, ex quibus eum
esse debitore apparet, pōt
nō aliter citatus condem-
nari. nu. 2. fol. 39.
An ista. l. tanquam præcepti-
ua, sit seruanda in foro
consciētiae. nu. 7. & qui-
bus modis dicatur lega-
re. nu. 2. fol. 51.
Interpretatur. l. ista. quæ an-
tea erat in noua Recopi-
& referuntur eius verba
ad literam. nu. 8. fol. 55.
Lex ista habet locum non
tantum in auena, sed in

panizo, & hordeo. nu. 3
fol. 66.
An leuce de quibus in hac.
intelligantur de cōmu-
minibus & vulgaribus,
& nō de legalibus, expli-
catur. nu. 1. fol. 66.
Plura in hac. l. de vestibus, et
famulis meretricū tra-
dantur. nu. 1. 2. & 3. fo-
lio. 100.

M

Meretrices vnde peregri-
næ dicantur. n. 3. fo. 11.
Monachi quare præstent ca-
nonicis. nu. 5. fo. 13.
Mala multa obuenientia ob-
non ministratam partib⁹
iustitiam. nu. 10. fo. 23.
Maledictiones referuntur à
iudicibus præcauendæ.
num. 51. fo. 32.
Nullo modo possunt mulie-
res exire in publicū coo-
perta facie, sub legis pœ-
na. nu. 1. fo. 40.
Verus intellectus ad huius
legis datur, & plura de
honestate mulierum tra-
duntur. nu. 2. fo. 40.
Tēpore necessitatis habent
pecunias, cogi possūt
eas mutuare Reipub. nu.
11. fo. 75.

Mutua-

INDEX.

Mutuare frumentū vicinis,
& cōtra quando, &
quomodo fieri potest, nu-
mer. 20. fo. 96.
Mutuare triticū, hordeū,
vel farinam, quando fieri
potest per decuriones, &
iudicem, nu. 1. Cum limi-
tatione. nu. 2. fo. 99.
Mutariibus bestijs de ambu-
lare personis ecclesiasti-
cis cum tegumento per-
mittitur, similiter gradua-
tis in Vniuersitatibus ap-
probatis. nu. 1. & 2. cum
aliquibus declarationi-
bus, nu. 3. fo. 106.

N

Nomen hoc, Bulla, mul-
tipliciter est vsurpatū,
num. 3. fo. 6.
Nobilior & dignior eo quis
habetur quo antiquior di-
gnitas atque nobilitas
eius apparet. nu. 6. fol. 13.
Nullitates provenientes ex
defectu citationis, iuris-
dictionis, & notoriæ in-
iustitiæ, nunquam per le-
ges nullitates simpliciter
excludetes, censentur ex-
clusæ. nu. 39. fo.

Tempore necessitatis non
possunt iudices ordinarij
concedere licentias, vt
possint vendere triticū,
vel farinam, & panem co-
ctum vltra taxam huius
legis, & an venditores ex-
cūsantur in consciētiae
foro. num. 16. fo. 59.
De eadem re, num. 17. & an
sit limitatum vltra taxā
vendere & tradūtur tres
opiniones. fo. 60.
Noua frumenta non eman-
tur, nec comparentur, ni-
si antiqua consumantur.
num. 18. fo. 96.
Necessitatis causa, an pos-
sint decuriones, vel Pre-
fectus annonæ, hoc est
(hodie iudex ordinari⁹)
aliqua de frumento hor-
rei pecuniariè publica
occupare. nu. 1. & quan-
do speciale mandatū con-
siliij requiratur. nu. 2. &
3. fo. 98.
Non potest pecunia publi-
ci horrei in alios vsus cō-
uerti, & duas assignat ra-
tiones, & mouet quæ-
stionem quotidianā. nu.
1. fo. 103.
Non summatur, quia faci-
lis

INDEX.

lis est, & aliqua tradita fuerunt, in nu. 2. legis præcedentis. num. 1. fo. 107.

Officia iudicum quibus nam danda sunt. nu. 2. fol. 12.

Officialium numerus à lege nostra coarctatur. nu. 18. fo. 25.

Officialis alius, qui nominatus in concilio de la Mesta, non potest trahi pro aliquo actu scribendo. num. 20. fo. 25.

Oræ. 24. nostræ. l. 23. an currant debitori scienti ante requisitionem, nu. 1. fo. 38.

Rectoriæ, & officia de Alferazgos, possunt populi ubi vendita sunt pro tātopere infra terminum assignatum in hac lege, num. 1. fo. 69.

Ordo in omnibus rebus est seruandus, & in hac lege interpretatur in frumenti distributione. num. 5. fol. 86.

Ordo inter cerarios habēda describitur. nu. 1. fo. 107.

Pœna transcribentium libros hæreticorum, aut damnatos errores continentes, quæ sit. num. 6. fol. 3.

Pœna ad hoc quod imponatur in transcriptores librorum prohibitorum, quæ sint à iudicē consideranda. num. 1. fo. 11.

Purgatorium non potest à Papa pro eius libito euacuari. nu. 8. fol. 7.

Papa sine iusta causa nō potest bona tēporalia donare. nu. 11. & neque in voto, nec in iuramento dispensare. ibid. fo. 9.

Peregrini post 20. annos habent in ciuitate ius acquirendi, & interim ab extraordinarijs muneribus sūt immunes. nu. 1. fo. 11.

Peregrinus vnde & quis dicatur, & in quo differt ab hospite, num. 2. fo. 11.

Peregrini vnde omnes dicamur. num. 5. fo. 11.

Peregrinatio fit multis modis. n. 6. & tales peregrinantes sunt sub tutela summi Pōtificis, seu ecclesiæ, & Imperatoris. nu. 7. fol. 11.

Peregrinatio

INDEX.

Peregrinatio quædam voluntaria, & quædam coacta, num. 8. fo. 11.

Peregrinationes quare lex nostra restrinxit. nu. 9. fo. 12.

Prior in tempore potior est in iure. num. 1. fo. 13.

Præferendus est ille in dignitatibus, qui causa primo fuit adeptus. num. 9. & num. 10. fo. 14.

Papa respectu consanguinitatis, vel affinitatis, non recusatur. nu. 17. fo. 11.

Par affectio tollet suspicionem. nu. 16. fo. 18.

Punctuationes, vulgo, *apun tuamiētos*, gabellarum vim legum habent. nu. 2. fol. 19.

Traditur noua forma pro conseruatione positōrum publicorum panis, nu. 1. fo. 7. & verba procerum ponuntur ad literam. fo. 7.

Præfectus annonæ ædiles Cereales dicebantur iudices panis prouisionis Romanorum. nu. 8. fo. 89.

Panis Gradilis vnde dicatur. num. 10. fo. 75.

Pecunię depositi quomodo custodiantur. nu. 1. fo. 11.

Pœna imponitur in hac lege

contra economos, & susceptores, & dominos habentes frumēta in horreo publico, & in quibus casibus possunt pœnam istam vitare, nu. 3. fo. 11.

Partitas vtriusq; libri tenentur firmare non solum susceptores, sed Decuriones nominatos ad hoc faciendum. nu. 3. fo. 9.

Intelliguntur verba huius Pragmaticæ, & bene. nu. 1. fol. 87.

Priores ciuitatis, aut decuriones possunt ordinare qualiter, quāti, & quomodo vendi debeat frumentum. nu. 2. fo. 11.

Præfectus annonæ potest constituere salarium emptoribus frumenti sine licentia Regis. nu. 7. cum ampliationibus, & limitationibus. nu. 8. fo. 89.

Quomodo publica annonæ eroganda sit, & per quas personas, num. 1. fo. 90.

Si prohiberetur ne decuriones possunt vendere panem suum, nondum collectum tempore Augusti pretio constituto à lege nostra.

I N D E X.

nostra:plura vtilia seque-
rentur.num.8.fol.92.
Per decurionem constitua-
tur pretium frumenti cū
consideratione.num.3.
Idem in pistoribus faciē-
dum est.num.9.10.fol.93.
In pane cocto,& non in tri-
tico,nec farina,distribu-
tio faciēda est, vt paupe-
res maiorem afferant vti-
litatem.num.12.fol.93.
An possit vendi panis co-
ct⁹ maiori pretio exteris,
quā vicinis benè discuti-
tur,num.13.fol.94.
Intelligitur litera pragmati-
cē cū distinctione bona
ad verā dubij,& questio-
nis.n.13.interpretationē,
nu.14.& iterū quomodo
sit distributio inter pau-
peres faciēda.n.15.f.94.
De eadem re,num.16.fol.95.
Pecunia publica negotian-
tes, an debeat lucrum il-
lud ab eis auferri. num.
12.fol.89.
Pluries potest revideri ra-
tio susceptoris, siue ad
partis petitionem, siue
officio iudicis, quod est
notabile in hac lege. nu.
5.fol.103.

Pœna cōtra transgressores
hui⁹ legis interpretatur,
& conciliantur plura iu-
ra.num.1.fol.104.
Portantes vestes vetitas cū
rigore huius legis plectē-
di sunt.num.1.fol.103.
Pœna huius legis insinua-
tur contra portantes ve-
stes.num.5.fol.106.
Pœna ludētium augetur, &
ad quem sit faciēda, &
in quo casu repetitio.num.
1.&2.fol.108.
Pœna imposta officialibus
ludentibus, etiā intra su-
mā permissam in diebus
laboris imponēda est
mercenarijs bene decla-
ratur.num.1.&2.fol.109.
Pœnas impositas contra mā-
ritos consentientes vxo-
res suas impudicas esse
augentur.num.1. & quod
requiratur mariti con-
sensus interuenisse.num.
1. et quomodo probetur,
num.3.fol.101.
Qualitas est probanda ab
eo qui in ea se fundat,
num.16.fol.25.
Quia nullam habet dubita-
tionem

I N D E X.

tionem non indiget sum-
mario.num.1.fol.42.
Quia brevis est non indiget
summario, nu.1.fol.68.
Qualitates quas debent ha-
bere emptores frumēti,
num.6.fol.88.
R
Rex potest legem faceres
quod in cōscientia obli-
get,num.14.fol.59.
Ratione minoris ætatis,&
per viā restitutionis, po-
test processus annullari,
num.4.fol.
Quomodo sit faciēdum
registrum animalium in
Februarij mēse, benè in-
telligitur, nu. 1. & inter-
pretatur. l. 3. tit.18.eod.
lib.num.2.fol.67.
*Disputase de los reuendedo-
res, y las cautelas que ha-
zen para engañar a los que
cōpran dellos.* n.16. fol.78.
Rectores seu decuriones te-
nētur œconomo seu sus-
ceptori salarium assigna-
re, secus erit, si ipsi Re-
ctores officium in se sus-
cipiant.num.5.fol.84.
Renouatio frumenti fa-
ciēda est, & in quo casu
& tempore, nu. 19.fol.

S
Stellateffera, & stellatu-
ra vnde dicatur, num.7.
fol.72.
Susceptores non possunt in
horreo annonæ deputa-
to aliquod frumentū pri-
uatum reponere. nu. 2.
fol.8.
Susceptores tenentur con-
ficere librum, & scribere
annonam susceptā & pe-
cuniā frumentariam, nu.
1.fol.85.
Susceptor tenetur veritatē
scribere, & nō celare, &
qua pœna puniatur con-
trarium facienti. num. 2.
fol.85.
Susceptor tenetur refarcire
damnum si sua negligē-
tia, vel mala adminitra-
tione annona perdere-
tur per incendiū sua cau-
sa causatum, vel per aliā
rem, num.17.fol.96.
Susceptores tenentur prote-
stationē facere decurio-
nibus, vt debita sibi debi-
ta per vicinos recuperen-
tur: aliās ad restitutionem
damni obnoxii sunt, nu.
23.fol.93.
Susceptoris & Thesaura-
rij offi-

I N D E X.

- rij officium annale debet esse, & rationem reddere tenetur, num. 1. Et plura de ratione reddenda traduntur, num. 2. fo. 101.
- Sale maris salietur sub legis pœna, num. 1. fo. 103.
- T**
- R**emedium ad proferendum testimoniũ, quando non adest in villa seu loco tabellio & iudex scribere nescit, num. 1. 2. & 3, fol. 45.
- An triticum venditũ in foro publico minori pretio, possit in conscientia foro vendi pretio huius taxæ, necne? nu. 3. fo. 52.
- Emens triticum ultra taxã, potest petere contra venditorem, vt cõdemnetur in huius legis pœnam, numer. 5. fo. 53.
- Taxatur quantitas ultra taxam in pane cocto, & quomodo sit faciẽda, num. 7. fo. 53.
- Impedientes tritici seu farinae abundantiam, graui pœna puniuntur, & quomodo hoc intelligatur, num. 11. fo. 55.
- Qualitates testium in hoc casu probandæ sunt per denuntiatorem, & non sufficit iuris præsumptio, num. 6. fo.
- An propter temporis sterilitatem augeatur itineris taxa, necne? num. 1. & 2. vbi pars affirmatiua sustinetur. fo. 66.
- Tesera quæ sit, & quomodo intelligatur in iure nostro, nu. 6. fo. 72.
- An taxa panis omni tempore, aut famis tantummodo Regno cõueniret, numer. 18. fo. 78.
- Nõ possunt Thesaurarij pecunias frumenti retinere ad suos vsus, nisi per terminum à lege ista assignatur, & quomodo computetur, num. 5. fo. 80.
- Thesaurarij & Receptores eligendi sunt, qui annonam & pecuniam frumentariam suscipiant, num. 2. Et in hoc casu nullus excusatur quantũcunq; sit priuilegiatus, nu. 3. cũ aliquibus limitationib⁹, & quibus modis tenetur custodiam facere, numer. 4. fo. 78.
- Tempus ad erogandũ frumentum

I N D E X.

- mentum assignatur, nu. 1. fo. 100.
- Tribus mensibus elapsis nõ est procedendum contra venationem, & piscationem aucupium, & rationem legis tradit. nu. 1. Et quis tenetur probare elapsos esse hos tres menses denuntiator aut denuntiat⁹, num. 2. fo. 106.
- Quibus modis tegumenta faciẽda, & portada sint, num. 1. fo. 107.
- Tabelliones tenentur tradere processum, etiam parte non petete, &c. nu. 1. fol. 401.
- Totũ cõcilium pro vno reputatur, num. 6. fo. 23.
- Thesaurarij, & depositarij multum solent partibus vexare, & in quibus. nu. 1. fo. 21.
- Testis nõ punitur ex turpitudine per eum in suo dicto delicta, nu. 8. fo. 16.
- V**
- V**erba de habilitate sunt restringenda, & intelligenda, nu. 3. fol. 23.
- Verba, *fuerẽ, o viniere, a trauenessaren, o estuierẽ*, quomodo declaranda, num. 4. fo. 23.
- Verbum, abusus, non nunquam in iure sumitur in bonam partem, num. 1. & num. 2. quid simpliciter proferatur. fo. 33.
- Verus ad huius legis intellectus datur, &c. numer. 2. fol. 40.
- Vicini populorum non deputati per correctorem, non possunt vendere in pane cocto vltra taxam huius legis, & bene discutitur, num. 9. fo.
- An requiratur, quod ante venditionẽ tritici exhibeat testimonium, vel sufficiat post venditionẽ. nu. 5. fol.
- Vicini an teneantur reddere triticum in pecunia, vel in specie tritici, num. 22. fol. 91.
- Verba ista, *sin embargo de apelacion*, remissiue declarantur, numero. 3. folio. 106.

FINIS.

